

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

197991

2005/1

STOVI

XXXIX/2005

STROKOVNO GLASILO DRUŠTVA
ZNANSTVENIH IN TEHNIŠKIH
PREVAJALCEV SLOVENIJE

DZTPS

Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS) je slovensko stanovsko združenje več kot 600 prevajalcev znanstvenih in tehniških besedil. Člani DZTPS so v društvu registrirani glede na jezike, v katere in iz katerih prevajajo, ter glede na področja, ki jih prevajajo. Prevajajo bodisi samostojno ali v različnih podjetjih, ustanovah in prevajalskih agencijah.

DZTPS izdaja strokovno glasilo *Mostovi* in informativni *Bilten* ter skrbi za izobraževanje svojih članov z organiziranjem seminarjev in predavanj. Društvo ima na internetu tudi svoj forum: DZTPS-info@yahoogroups.com.

Društvena pisarna prevzema naročila za prevode in jih posreduje svojim članom ter opravlja obračunske storitve za opravljene prevode.

DZTPS se povezuje in vzdržuje stike s sorodnimi združenji in prevajalskimi ustanovami doma in na tujem. Je redni član Mednarodnega združenja prevajalcev (FIT).

II 197991

II 197991

MOSTOVI

Strokovno glasilo
Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije

Letnik XXXIX, št. 1, leto 2005, str. 1–128

Glavna urednica:
Mojca M. Hočevar

Uredniški odbor:
Nike Kocijančič Pokorn
Alan McConnell - Duff
Lidija Šega
Boštjan Zupančič
Miran Željko

Lektorica za slovenski jezik: Nada Colnar

Lektor za angleški jezik: Alan McConnell - Duff

Lektor za francoski jezik: Gregor Perko

Fotografija na naslovnici: Nedžad Žujo

Računalniško-grafično oblikovanje in prelom: Rasto Furlan

Izdalo in založilo: Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije (DZTPS)

Za društvo: Maja Merčun

Natisnila: Tiskarna Simčič, Ljubljana

Naklada: 750 izvodov

Izhaja enkrat letno.

© Mostovi

Izražena mnenja so stališča avtorjev in zanje ne odgovarjamo.

Ljubljana, 2005

Contents

About the Authors 4

LANGUAGE AND TRANSLATION 5

Irena Androjna

Test Your Knowledge of Slovene Punctuation and Grammar 5–13

Florence Gacoin-Marks

Les adverbes en *-ment* 14–22

TERMINOLOGY AND GLOSSARIES 23

Suzana Novak

English-Slovene Glossary of the Court of Justice of the European Communities 23–60

Sandro Paolucci

L'Unione europea: Nozioni di base e terminologia 61–68

Dušan Fabe

A Few Semantic Distinctions Referring to Seaport Terminology 69–72

Philippa Maurer-Stroh

Is it All Cods? – The Art of Translating Culture Specific Food Terms 73–77

Tomaž Šimec

Some Practical Lexicographic Views on Compiling a Football Glossary 78–81

COMPUTER TOOLS 82

Darja Fišer in Špela Vintar

The Integration of Translator's Workbench into the Workflow of a Translation Agency 82–93

DZTPS MEMBER PROFILES 94

New DZTPS Members 94

Mojca M. Hočevar

Introducing Klemen Jelinčič-Boeta 95–102

ASSOCIATION NEWS 103

Nada Primožič

45th Anniversary of the DZTPS Association 103–107

PROFESSIONAL HINTS 108

Neža Rojko

Voice and Speaking 108–111

Breda Arnejšek

Drama Techniques in Language Learning 112–114

Mojca M. Hočevar

The Oxford Comprehensive English-Slovene Dictionary 115–117

Mateja Arnejšek

Hybrid Dictionaries: Password and Bridge 118–125

Nada Porenta

Two New Dictionaries: English Phraseological Dictionary and Dictionary of Idioms 126–127

Guidelines for Authors 128

Vseбина

O avtorjih 4

JEZIK IN PREVAJANJE 5

Irena Androjna

Preverimo poznavanje pravopisnih pravil 5–13

Florence Gacoin - Marks

Francoski prislovi na *-ment* 14–22

TERMINOLOGIJA IN GLOSARJI 23

Suzana Novak

Angleško-slovenski glosar Sodišča Evropskih skupnosti 23–60

Sandro Paolucci

Evropska unija: Osnove in terminologija 61–68

Dušan Fabe

Nekaj pomenskih razločkov iz luške terminologije 69–72

Philippa Maurer - Stroh

Gre le za polenovke? – Prevajanje kulturno-specifičnih terminov s področja kulinarike 73–77

Tomaž Šimec

Nekaj praktičnih slovaropisnih vidikov pri sestavljanju nogometnega glosarja 78–81

RAČUNALNIŠKA ORODJA 82

Darja Fišer in Špela Vintar

Uvajanje prevajalskega namizja v delovni proces prevajalske agencije 82–93

PREDSTAVITVE ČLANOV DZTPS 94

Novi člani DZTPS 94

Mojca M. Hočevar

Predstavlja se vam Klemen Jelinčič - Boeta 95–102

DRUŠTVENE NOVICE 103

Nada Primožič

45 let DZTPS 103–107

STROKOVNI NAMIGI 108

Neža Rojko

Glas in govor 108–111

Breda Arnejšek

Dramske tehnike pri učenju jezika 112–114

Mojca M. Hočevar

Veliki angleško-slovenski slovar Oxford 115–117

Mateja Arnejšek

Hibridni slovarji: *Password in Bridge* 118–125

Nada Porenta

Dva nova slovarja: *Angleški frazeološki slovar in Slovar idiomov* 126–127

Navodila za avtorje prispevkov 128

O AVTORJIH – ABOUT THE AUTHORS

Irena Androjna, profesorica slovenščine in anglistka prevajalka, se ukvarja s pisanjem, poučevanjem, lektoriranjem, jezikovnim svetovanjem in prevajanjem. Zaposlena je na Upravni akademiji Ministrstva RS za javno upravo, kjer izvaja seminarje in delavnice za boljšo slovenščino. Je predavateljica za Poslovno sporazumevanje v slovenskem jeziku.

E: irena.androjna@siol.net

Florence Gacoin - Marks se je rodila v Parizu, kjer je študirala francoščino in slovenščino. Letos je na Sorboni doktorirala iz primerjalne književnosti. Kot lektorica za francoski jezik je zaposlena na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer vodi vaje iz pisnega izražanja in literarnega prevajanja. Ukvarja se z literarno zgodovino in s prevodoslovjem.

E: florencegacoinmarks@hotmail.com

Suzana Novak je leta 2004 diplomirala na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Iz angleščine in nemščine prevaja dokumente Evropske komisije in Evropskega parlamenta za podjetje Iolar. Že med študijem je občasno prevajala za časopis *Večer*. Zdaj je Evropska unija področje, ki jo najbolj zanima, o čemer priča tudi njeno diplomsko delo.

E: suzana.novak@email.si

Sandro Paolucci predava Prevajanje v italijanščino na Oddelku za prevajanje Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Je tudi zunanji sodelavec Ekonomske in Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, in sicer pri predmetih Poslovna italijanščina oziroma Italijanska pravna terminologija. Prevaja strokovna besedila za ustanove in podjetja.

E: sandro.paolucci@guest.arnes.si

Dušan Fabe je študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je diplomiral iz angleškega in italijanskega jezika. Magistriral je na Filozofski fakulteti v Zagrebu pri dr. Ivu Vidanu, doktorat pa je opravil v Ljubljani pri dr. Dušanu Gabrovšku. Poučuje angleški jezik in raziskuje pomorsko terminologijo na Fakulteti za pomorstvo in promet v Portorožu.

E: d.fabe@fpp.edu

Philippa Maurer - Stroh je končala diplomski študij anglistike in amerikanistike na Univerzi v Celovcu v Avstriji. Vzporedno je študirala še francoščino in italijanščino ter se v drugem delu študija specializirala za jezikoslovje. Doktorat je opravila iz nemško-angleškega slovarja kolo-kacij. Občasno tudi prevaja kot samostojna prevajalka.

E: philippa.stroh@gmail.com

Tomaž Šimec je študiral prevajalstvo, smer nemščina-angleščina, na Filozofski fakulteti v Ljubljani. En semester je opravil na Univerzi v Heidelbergu kot štipendist DAAD-a. Študij prevajalstva je leta 2003 končal z diplomom, od oktobra istega leta pa na Filozofski fakulteti v Ljubljani študira še zgodovino. Občasno prevaja za Nogo-metno zvezo Slovenije.

E: tomaz_simec@hotmail.com

Darja Fišer je na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani končala študij z diplomom o uvajanju prevajalskih orodij v delovno okolje prevajalske agencije. Zanj je leta 2004 prejela fakultetno Prešernovo nagrado. Jezikovnim tehnologijam se kot mlada raziskovalka posveča tudi pri podiplomskem študiju na istem oddelku.

E: darja.fiser1@guest.arnes.si

Špela Vintar je asistentka na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, kjer poučuje računalniške predmete. V tujini se je izpopolnjevala iz računalniškega jezikoslovja, vzporednih korpusov in strojnega učenja. Doktorirala je iz luščenja izrazja iz slovensko-angleških besedil. Projektно raziskuje večjezikovne tehnologije.

E: spela.vintar@guest.arnes.si

Mojca M. Hočevar je diplomirala iz angleščine in primerjalne književnosti ter magistrirala iz dvojezičnega slovaropisja na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Na Fakulteti za pomorstvo in promet v Portorožu poučuje angleščino v prometnih panogah. Je zunanja urednica za nekatere slovarje in jezikovne priročnike Cankarjeve založbe.

E: mojca-m.hocivar@guest.arnes.si

Nada Primožič je v društvu odgovorna za vso papirologijo, vodenje registra članov, družabno dogajanje itd., najraje pa se ukvarja z organiziranjem seminarjev za prevajalce.

E: nada.primozic@dztps.si

Neža Rojko, po osnovni izobrazbi germanistka, se zadnjih dvajset let ukvarja z glasom in govorom. Za to področje ima tudi mednarodno licenco. Vodi delavnice glasu in govora za učitelje, tolmače, prevajalce, muzejske delavce in druge. Sodeluje tudi z RTV-centrom za usposabljanje.

E: neza.rojko@guest.arnes.si

Breda Arnejšek je profesorica angleščine in francoščine na ljubljanski Gimnaziji Poljane. Dejavno je vključena v projekt Britanskega sveta »Promoting Tolerance of Diversity through Literature«. Je recenzentka učbenikov *Cutting Edge, Prospects, Inside out* ter avtorica člankov v *IN-u*, glasilu IATEFL-a Slovenija, in *Novicah* Šolskega epicentra.

E: breda.arnejsek@siol.net

Mateja Arnejšek se je po končanem študiju angleščine in francoščine na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani zaposlila v prevajalski službi Evropske komisije v Luksemburgu. Še kot diplomantka je sodelovala pri redakciji nekaterih dvojezičnih slovarjev Cankarjeve založbe in *Velikega slovarja tujk*.

E: mateja_a@hotmail.com

Nada Porenta je članica DZTPS že več kot dve desetletji. Prevaja predvsem strokovna besedila bodisi v nemščino ali iz nje, iz angleščine ter iz italijanščine. Ukvarja se tudi s pisanjem in z lektoriranjem.

Irena Androjna

Preverimo poznavanje pravopisnih pravil

Test Your Knowledge of Slovene Punctuation and Grammar

Povzetek

Članek je nastal kot razširitev prvega, pravopisnega dela predavanja Slogovna ustreznost besedil v slovenskem jeziku za člane DZTPS oktobra 2004. Avtorica navaja nekatera najpogostejše kršena pravopisna pravila in dodaja vaje na podlagi izvirnih besedil. Tako boste lahko preverili svoje poznavanje rabe ločil (vejica, vezaj, pomišljaj), pisanja skupaj oziroma narazen, trpnika s 'se' ter pravih možnosti za nekatere pravopisno nesprejemljive izraze in oblike.

Abstract

The article is an expansion of a part of a lecture entitled 'The Appropriate Language Style in Slovene' for the DZTPS members in October 2004. The author deals with some frequently disregarded spelling and grammatical rules, adding exercises that are based on authentic Slovene texts. As a result you will be able to check your command of punctuation (comma, hyphen, dash), writing words jointly or separately, the passive form with 'se', and the correct versions of certain grammatically unacceptable forms and expressions.

1. Ločila

Uvod

Pri lektoriranju in jezikovnem urejanju slovenskih besedil sem zasledila nekatere pogoste pravopisne napake in pomanjkljivosti, ki bi jih pisci z nekaj pozornosti in vaje mogli odpraviti sami. Moj prispevek je namenjen prav takšni 'samopomoči'. Navaja namreč posamezna pravila Slovenskega pravopisa in jim dodaja vaje z rešitvami. Tako lahko preverite in izboljšate svoje poznavanje rabe ločil (vejica, vezaj in pomišljaj), okrajšav in trpnika ter poskusite popraviti nekatere napačne izraze ali zveze. Poudarim naj, da pravopisna pravila niso zajeta celovito (npr. vsa pravila glede rabe vezaja), ampak sem povzela le tista, ki jih pisci po mojih izkuš-

njah najpogostejše kršijo ali prezrejo. Dodani sta tudi dve splošnejši vaji, ki vključujeta raznovrstne primere napačne rabe ločil oziroma napak v oblikoslovju, skladnji in izrazju.

Odlomki besedil, ki so uporabljeni za ponazoritve in vaje, so izvirni. Tudi jezikovne nepravilnosti v njih so 'izvirne'; ene so (bolj ali manj ukoreninjene) cvetke iz domačih logov, druge pa odsevajo vpliv tujih jezikov, zlasti angleščine. Zaradi iztrganosti iz sobesedila je sicer lahko okrnjeno globlje razumevanje strukture, vendar so primeri izbrani in delno prilagojeni tako, da to ne bi smelo biti moteče za konkretno jezikovno obravnavo.

Prispevek je nastal kot razširitev prvega dela seminarja Slogovna ustreznost besedil v slovenskem jeziku, ki je bil izpeljan oktobra 2004 v organizaciji DZTPS.

1.1 VEJICA

Vejica pri odvisnih stavkih

Odvisni stavek je od nadrednega ločen z vejico. Nadredni stavek stoji pred ali za njim ali pa ga obdaja. V zadnjem primeru postavimo vejico na začetku in na koncu odvisnega stavka.

V zgledu sta podčrtana oba odvisna stavka. Pogosta napaka je, da se pozabi vejica na koncu odvisnega stavka, zlasti če se ta konča pred 'in' ali 'ter'.

Sem se uvrščajo območja, ki so namenjena predvsem urbanizaciji in razvoju industrije, ter območja, v katerih bi bilo mogoče širjenje omejenih dejavnosti.

VAJA 1: Vstavite manjkajoče vejice.

1. Na ministrski konferenci o okolju in zdravju, ki se je končala prejšnji teden so sprejeli akcijski načrt za zaščito zdravja otrok.
2. Rezultati raziskave, ki so jo objavili v Veliki Britaniji kažejo, da moderni vlaki ne prinašajo velikih okoljskih prednosti v primerjavi z osebnimi avtomobili.
3. Ime, pod katerim se zdravilo prodaja oziroma izdaja se imenuje zaščiteno ime.
4. Zdravila, ki jih uporabljamo pri zdravljenju možganske kapi in možganske krvavitve so navedena v seznamu.
5. Najpomembnejši dejavnik, ki je vplival na odločitev je, da sta obe podjetji neposredno vključeni v proizvodnjo in prodajo, poleg tega pa so izdelki, ki jih proizvajata v splošni rabi.
6. Težko je natančno oceniti, ali bodo mejne imisijske koncentracije za polutante, ki bodo med gradnjo onesnaževali zrak presežene.
7. Investitorja morata zagotoviti naročilo za prevzem gradbenih odpadkov ali njihov

prevoz v predelavo ali odstranjevanje preden se začno izvajati gradbena dela.

8. Javna uprava zajema vse dejavnosti javnega upravljanja ne glede na to, ali jih opravlja jo državni upravni organi ali organizacije izven državnega mehanizma in ne glede na to ali nastopajo oblastno, ali neoblastno.

Če sta v povedi dva priredna odvisna stavka, med njima ne pišemo vejice.

Svet Kulturnega doma je ugotovil, da najemnik redno plačuje najemnino in da hvalevredno vodi filmsko dejavnost.

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo ocenjuje, da po dveh mesecih sistem deluje tekoče in da se dnevne količine razgrajenih avtomobilov približujejo pričakovanim.

S pričetkom delovanja informacijskega sistema, ki ga uvajajo na Ministrstvu za okolje, prostor in energijo in ki bo omogočal tudi nadzor nad ravnanjem s sredstvi, pa bo obveznost plačila stroškov razgradnje prešla na lastnike izrabljenih motornih vozil.

Vejica pred kot in kakor

Pred kot in kakor pišemo vejico, če uvajata odvisni stavek, torej zvezo besed z osebno glagolsko obliko (zgled a); sicer vejice ne pišemo (zgled b).

a) Če bo gradbenih odpadkov manj, kot je navedeno v nadaljevanju strokovne ocene, mora investitor sam zagotoviti prevoz odpadkov do zbirnega centra.

b) Zavedamo se, da ima enkratna izvedba delavnice drugačne cilje kot dalj trajajoče delo z mladimi.

VAJA 2: Ali so potrebne vejice pred kot in kakor?

1. Po vojnem času, ko je bila skupna kmetijska politika osnovana, so prevladovali popolnoma drugi problemi kot danes.
2. Zavod je v letu 2002 posloval pozitivno kakor je razvidno iz izkaza prihodkov in odhodkov.

3. Bolnikom, ki imajo diastolično disfunkcijo zaradi ovir kot so stenoze zaklopk in konstrikcija perikarda, pomaga tudi upočasnitev bitja srca in zmanjševanje polnilnega tlaka.
4. Pri prenovi programa naj bi aktivno sodelovale tako vse pomembne organizacije kot tudi civilna družba.
5. Lahko ga ocenjujejo dobro, lahko pa tudi slabše kot si zasluži.
6. Zaradi večjega obsega nalog ob vstopu v EU bo osnutek NPVO objavljen kasneje kot je bilo to prvotno predvideno.

Vejica pri deležniških polstavkih

Deležniški polstavki so od drugega dela povedi ločeni z vejico.

Sredstva, namenjena za ta program, so se povečala. (< Sredstva, ki so namenjena za ta program, so se povečala.)

Če je tak polstavek levo od odnosnice, vejice ne pišemo:

Za ta program namenjena sredstva so se povečala.

VAJA 3: Vstavite manjkajoče vejice.

1. Pojavilo se je nekaj težav povezanih s preveliko produktivnostjo.
2. Komisar odgovoren za kmetijstvo se bo udeležil letnega kongresa /.../
3. Razreševanje težav povezanih z medosebnimi odnosi je še posebej zahtevno.
4. Predvidena trasa daljnovoda prečka tri večja območja razglašena za potencialna posebna ohranitvena območja Natura 2000.
5. Stopnja reciklaže škatel za pijačo prodano v državah EU-15, je bila lani 30 %.
6. Treba bo preverjati spremembe nastale na terenu.

VAJA 4: Kje vejice manjkajo in kje so odveč?

1. Zaradi povečanega hidrostaticnega pritiska, pride do prestopanja tekočine iz kapilarne žilne mreže v izvenžilni prostor.

2. Ob sočasni uporabi nitroglicerina in zdravil za zdravljenje visokega krvnega tlaka, je znižanje krvnega tlaka izrazitejše.
3. Zdravilo dajemo predvsem bolnikom, ki imajo na napor vezano bolečino v mišicah nog, in ki lahko prehodijo do pojava bolečine največ 200 m.
4. Evropski uniji lahko ambiciozni načrt, ki so ga sprejeli njeni najvišji predstavniki v Lizboni l. 2000 uspe le, če bo tudi na področju raziskav in razvoja dosegla stopnjo razvitosti kakršna je v ZDA in na Japonskem.
5. ISBV je sistem namenjen različnim uporabnikom kot so prijavitelji, referenti na ministrstvu, ki bodo obravnavali prijave, člani znanstvenih odborov, in inšpektorji.
6. Prednostna področja delovanja so določena glede na rezultate raziskave, ki jo je naročila WHO, in ki okoljskim dejavnikom pripisuje 1/3 smrtnih primerov in bolezni med otroki v Evropi.
7. Na konferenco, ki jo je organiziralo kosovsko ministrstvo za okolje in prostor so bili vabljeni ministri, pristojni za prostor iz držav jugovzhodne Evrope, Italije in Slovenije.
8. /.../ pri pljučnici, pljučni emboliji, motenem delovanju srca, itd.
9. Zaradi pritiska Danske, zaključna deklaracija poziva proizvajalce, da prenehajo tržiti izdelke s snovmi, ki škodujejo, ali bi lahko škodovala otrokom.

1.2 VEZAJ

Vezej (na tipkovnici kratka črtica) pišemo pri:

- prirednih zloženkah (*strokovno-tehnični*),
- zloženkah iz številč/črk in besed (*4-urni, C-dur, B-vitamin, e-pošta*),
- krajšanju tipa *do- in podiplomski, družbenopolitični in -ekonomski*,
- kraticah, pisanih z velikimi črkami, če jih sklanjamo s končnico (*v DZTPS-ju*, tudi *v DZTPS*).

Skupaj ali z vezajem?

- a) poslovno-stanovanjski objekt (< poslovni in stanovanjski – priredna zveza)
- b) zemljiškoknjižni izpisek (< zemljiška knjiga – podredna zveza)

13. 2 – 2,5 m
14. 20–50 %
15. dva ali trikrat dnevno
16. nizko- in srednje-radioaktivni odpadki
17. severno-ameriški

VAJA 5: Obkrožite pravilno možnost.

1. civilno-družbene/civilnodružbene pobude
2. cestno-prometni/cestnoprometni predpisi
3. tehnično-finančna podpora/tehnično-finančna podpora
4. dežno-snežni/dežnosnežni rečni režim
5. prostorsko-razvojni/prostorskorazvojni cilji
6. vzgojno-izobraževalni/vzgojnoizobraževalni

2. Okrajšave

Posamezne besede krajšamo na eno ali več črk in za njimi pišemo piko. Okrajšave besednih zvez pišemo s presledkom (*doktor medicine – dr. med., delniška družba – d. d.*), okrajšave zloženek pa skupaj (*lastnoročno – l.r.*) in tudi v vezajem, če ima vezaj neokrajšana zloženka (*rusko-slovenski – rus.-slov.*). Skupaj pišemo okrajšave kot *itd., ipd., npr., tj.*

1.3 POMIŠLJAJ

Pomišljaj (dolga črtica, na tipkovnici *Ctrl in minus*) pišemo:

- pri poudarjenem ločevanju besed/zvez (*tečaj nemščine – učilnica B*),
- pri vrinjenih stavkih (dvodelni),
- stično v zvezah od ... do (*pon.–pet., 8.30–12.15, Ljubljana–Jesenice*),
- kot alinejno črtico v seznamih,
- kot minus (*10 – 3, –10 °C*).

Zgled pravilne rabe pomišljaja in vezaja: *del avtocestne mreže Slovenije v smeri Maribor–Murska Sobota–slovensko-madžarska meja.*

VAJA 7: Zapišite pravilne okrajšave.

1. milijon
2. milijarda
3. to je
4. tako imenovani
5. angleški
6. številka
7. število
8. univerzitetni diplomirani inženir strojništva
9. družba z omejeno odgovornostjo
10. in drugo
11. poštni predal

VAJA 6: Pomišljaj ali vezaj, stično ali nestično? Popravite.

1. 4 - urni
2. 30 letnica
3. A vitamin
4. 9. - 15. 4. 2004
5. e - izobraževanje
6. udeleženec/ka
7. DARSa
8. 101. - 108čl.
9. 20 minutno kolesarjenje
10. le ta
11. odsek Jagodje – Lucija
12. v smeri vzhod - zahod

3. Pravopisne drobtinice

V navedenih besedilih so napake pri rabi ločil in presledkov. Pravilni zapisi in obrazložitve zanje so navedeni v rešitvah.

VAJA 8: Popravite.

1. 1.5%
2. 100 mg
3. 65% večina
4. 110 kV daljnovod
5. 2 x 6=12
6. okt - dec
7. 1:100.000

8. 04. 01. 2005
9. bio pridelava, eko šola
10. samo-ocena
11. str.84

4. Samostalniki srednjega spola

Pazimo pri sklanjanju samostalnikov srednjega spola.

Napačno: *pred dvema dnevi, pred dvema leti, z dvema letali*

Pravilno: *pred dvema dnevom, pred dvema letoma, z dvema letalom*

Tudi oziralni zaimek srednjega spola se pogosto napačno sklanja po vzorcu za moški spol.

Napačno: *Pismo, na katerega ste nas opozorili, smo že obravnavali.*

Pravilno: *Pismo, na katero ste nas opozorili, smo že obravnavali.*

VAJA 9: Popravite napačne oblike za srednji spol.

1. To je vprašanje, na katerega bo težko odgovoriti.
2. Plače pripravnikov se zagotavljajo v višini 70 % vrednosti delovnega mesta, na katerega se pripravnik lahko razporedi /.../
3. To je bile vse, kar je lahko najprej dojela iz okolja, v katerega je prvič stopila.
4. Izvajalci so vzpostavili mrežo 35 prevzemnih mest po vsej Sloveniji, na katere lahko občani dostavijo svoja odslužena motorna vozila.
5. Potrebna je tudi sanacija starih odlagališč odpadkov, saj od 54 registriranih niti eden ne ustreza predpisom.

5. Trpnik

Trpnik je smiselno uporabljati, kadar je vršilec dejanja nepomemben ali samoumeven. Tako je trpnik pogost v znanstvenih besedi-

lih. V pravnem in uradovalnem jeziku je nujen za brezosebno izražanje:

Države podpisnice so o vsem tem dolžne obvestiti državo, v kateri je bilo letalo registrirano.

Če se države podpisnice v šestih mesecih ne morejo dogovoriti o arbitražnem postopku, se spor prenese na Mednarodno sodišče pravice.

Višina preživetine se odmeri glede na individualne življenjske razmere obeh partnerjev.

Pritožba se zavrne.

Kadar je vršilec dejanja pomemben ali kadar bi bila raba trpnika nejasna, raje uporabimo tvorbo obliko:

Projekt je del druge faze programa Corine, ki je bil sprejet od Evropske komisije leta 1985.

Bolje: /.../ ki ga je Evropska komisija sprejela leta 1985.

Pogosta je napačna raba trpnika s 'se'.

Napačno: *Pritožbo se zavrne.*

Pravilno: *Pritožba se zavrne.*

Osebek trpnega stavka (*pritožba*) mora biti namreč v imenovalniku (*kdo ali kaj se zavrne*).

VAJA 10: Popravite napačno obliko trpnika.

1. Na obmejnih območjih, kjer je močan gravitacijski vpliv sosednjih mest, se krepi funkcije središč.
2. V okviru prenove se določi prostorske cilje.
3. Cilj je zagotavljati ali spodbujati razvoj dejavnosti v krajini, tako da se ohranja in ustvarja nove krajinske kvalitete.
4. Svet sprejme predlog, ki se ga posreduje ustanovitelj.
5. Pri delu se spodbuja ustvarjalnost, podjetniški duh in oblikovanje skupnih ciljev.

6. Nepravilne oblike in izrazi

VAJA 11: V navedenih odlomkih besedil popravite nepravilnosti (v daljših zvezah so podčrtane) v oblikoslovju, skladnji in izrazju. Pri rešitvah nalog so navedene tudi razlage.

1. okvirji delovanja; po modelu logičnega okvirja
2. nadaljne informacije
3. Z zvečevanjem odmerka se povečuje pogostost neželjenih učinkov zdravila.
4. Vse direktive EU morajo biti prenešene v pravni red nove države članice.
5. bolj lepo, bolj enostavno; bolj viden; najbolj jasen
6. upravljanje z vodami
7. EU zakonodaja, EU proračun
8. Alf bar; Kavčič avtoservis
9. golf igrišče, tenis lopar
10. delo z otroci in mladostniki
11. Napišite cilje usposabljanja za vaše udeležence.
12. Kako bom ocenil uresničitev mojih ciljev?
13. temu ni bilo tako
14. V kolikor se podjetju zmanjšajo stroški /.../
15. Nenehno je potrebno iskati poti, kako uravnotežiti oba cilja.
16. Večina zaviralcev konvertaze ali njihovih aktivnih presnovkov se izloča preko ledvic.
17. na kratki rok, na dolgi rok
18. doživljenjsko zdravljenje
19. naravni pogoji; vremenski pogoji; v pogojih popuščanja srca
20. Nitrati razbremenijo srce tako, da širijo žile dovodnice (vene) v telesu. Razen tega nitrati širijo venčne arterije in obvodne žile (kolaterale), ki vodijo kri v srčno mišico mimo zožene/zamašene venčne arterije.
21. Pomembnost dokumenta za politiko varstva okolja v prihodnjem štiriletnem obdobju je potrdila številčna udeležba.
22. pregled večih znanstvenih odborov
23. Komisija je zadolžena za izvajanje programa.
24. Uraden status turističnega območja občini nalaga dodatne okoljske zadolžitve.
25. Obravnavan odsek predstavlja del hitre ceste, ki povezuje obalno somestje Koper, Izola in Piran.
26. tekom predpristopnega procesa
27. To so človekove prikriti zmožnosti, da si v teku usposabljanja za neko delo pridobi znanje in veščine.
28. Upravne organizacije morajo zagotoviti visoko učinkovitost opravljanja dejavnosti v vseh delih poslovnega procesa.
29. Upravne institucije, njihovi managerji in zaposleni imajo mnogo bolj neposreden stik z uporabniki svojih storitev kot politiki.
30. Sistem javne uprave v Sloveniji za razliko od številnih evropskih sistemov temelji na ločitvi lokalne samouprave in državne uprave.
31. Drugi razlog je v dejstvu, da delo poteka na različnih področjih.
32. Poleg tega smatrata, da predstavljajo individualne zmožnosti zaposlenih največjo konkurenčno prednost.
33. Povprečna upravna enota pokriva približno 35.000 prebivalcev.
34. podatki, ki se nahajajo v uradnih evidencah
35. Tako bi lahko prišli do zaključka, da /.../
36. Sodoben čas je čas hitrih sprememb, ki se odražajo na vseh ravneh družbenega in zasebnega življenja.
37. Kjer je znanje še pomankljivo, je potrebno vložiti več napora v raziskave.
38. Že pred njihovim trženjem morajo biti dostopne informacije o učinku kemikalij, izdelkov in tehnologij na še nerojene otroke.
39. Seveda je v teh primerih potrebno ležanje in opazovanje bolnika.

REŠITVE VAJ

VAJA 1: Odvisni stavki so podčrtani; dodane vejice so natisnjene krepko.

1. Na ministrski konferenci o okolju in zdravju, ki se je končala prejšnji teden, so sprejeli akcijski načrt za zaščito zdravja otrok.
2. Rezultati raziskave, ki so jo objavili v Veliki Britaniji, kažejo, da moderne vlaki ne prinašajo velikih okoljskih prednosti v primerjavi z osebnimi avtomobili.
3. Ime, pod katerim se zdravilo prodaja oziroma izdaja, se imenuje zaščiteno ime.
4. Zdravila, ki jih uporabljamo pri zdravljenju možganske kapi in možganske krvavitve, so navedena v seznamu.
5. Najpomembnejši dejavnik, ki je vplival na odločitev, je, da sta obe podjetji neposredno vključeni v proizvodnjo in prodajo, poleg tega pa so izdelki, ki jih proizvajata, v splošni rabi.
6. Težko je natančno oceniti, ali bodo mejne imisijske koncentracije za polutante, ki bodo med gradnjo onesnaževali zrak, presežene.
7. Investitorja morata zagotoviti naročilo za prevzem gradbenih odpadkov ali njihov prevoz v predelavo ali odstranjevanje, preden se začno izvajati gradbena dela.
8. Javna uprava zajema vse dejavnosti javnega upravljanja ne glede na to, ali jih opravljajo državni upravni organi ali organizacije izven državnega mehanizma, in ne glede na to, ali nastopajo oblastno ali neoblastno.

VAJA 2: Dodane vejice so natisnjene krepko.

1. Pred kot ni vejice.
2. Zavod je v letu 2002 posloval pozitivno, kakor je razvidno iz izkaza prihodkov in odhodkov.
3. Bolnikom, ki imajo diastolično disfunkcijo zaradi ovir, kot so stenoze zaklopk in konstrikcija perikarda, pomaga tudi upočasnitev bitja srca in zmanjševanje polnilnega tlaka.
4. Pred kot ni vejice.
5. Lahko ga ocenjujejo dobro, lahko pa tudi slabše, kot si zasluži.

6. Zaradi večjega obsega nalog ob vstopu v EU bo osnutek NPVO objavljen kasneje, kot je bilo to prvotno predvideno.

VAJA 3: Deležniški polstavki so podčrtani; dodane vejice so natisnjene krepko.

1. Pojavilo se je nekaj težav, povezanih s preveliko produktivnostjo.
2. Komisar, odgovoren za kmetijstvo, se bo udeležil letnega kongresa /.../
3. Razreševanje težav, povezanih z medosebnimi odnosi, je še posebej zahtevno.
4. Predvidena trasa daljnovoda prečka tri večja območja, razglašena za potencialna posebna ohranitvena območja Natura 2000.
5. Stopnja reciklaže škatel za pijačo, prodano v državah EU-15, je bila lani 30 %.
6. Treba bo preverjati spremembe, nastale na terenu.

VAJA 4: Manjkajoče vejice so natisnjene krepko, odvečne pa so dvakrat podčrtane.

1. Zaradi povečanega hidrostatskega pritiska, pride do prestopanja tekočine iz kapilarne žilne mreže v izvenžilni prostor.
2. Ob sočasni uporabi nitroglicerina in zdravil za zdravljenje visokega krvnega tlaka, je znižanje krvnega tlaka izrazitejše.
3. Zdravilo dajemo predvsem bolnikom, ki imajo na napor vezano bolečino v mišicah nog, in ki lahko prehodijo do pojava bolečine največ 200 m.
4. Evropski uniji lahko ambiciozni načrt, ki so ga sprejeli njeni najvišji predstavniki v Lizboni l. 2000, uspe le, če bo tudi na področju raziskav in razvoja dosegla stopnjo razvitenosti, kakršna je v ZDA in na Japonskem.
5. ISBV je sistem, namenjen različnim uporabnikom, kot so prijavitelji, referenti na ministrstvu, ki bodo obravnavali prijave, člani znanstvenih odborov, in inšpektorji.
6. Prednostna področja delovanja so določena glede na rezultate raziskave, ki jo je naročila WHO, in ki okoljskim dejavnikom pripisuje 1/3 smrtnih primerov in bolezni med otroki v Evropi.

7. Na konferenco, ki jo je organiziralo kosovsko ministrstvo za okolje in prostor, so bili vabljeni ministri, pristojni za prostor, iz držav jugovzhodne Evrope, Italije in Slovenije.

8. /.../ pri pljučnici, pljučni emboliji, motenem delovanju srca, itd.

9. Zaradi pritiska Danske, zaključna deklaracija poziva proizvajalce, naj prenehajo tržiti izdelke s snovmi, ki škodujejo, ali bi lahko škodovala otrokom.

VAJA 5: 1. civilnodružbene, 2. cestnoprometni, 3. tehnično-finančna, 4. dežno-snežni, 5. prostorskorazvojni, 6. vzgojno-izobraževalni

VAJA 6: 1. 4-urni 2. 30-letnica 3. A-vitamin ali vitamin A 4. 9.–15. 4. 2004 5. e-izobraževanje 6. udeleženec/-ka 7. DARS-a; tudi Darsa 8. 101.–108. čl. 9. 20-minutno kolesarjenje 10. leta (izrazu se je bolje izogniti in uporabiti samo kazalni zaimek ali drugačno obliko) 11. odsek Jagodje–Lucija 12. v smeri vzhod–zahod 13. 2–2,5 m 14. 20–50 % 15. dva- ali trikrat dnevno 16. nizko- in srednjeradioaktivni odpadki 17. sevarnoameriški

VAJA 7 (bodite pozorni na presledke pri 4, 8, 9 in 11): 1. mio./mln. 2. mrd. 3. tj. 4. t. i. 5. angl. 6. št. 7. štev. 8. univ. dipl. inž. str. 9. d. o. o. 10. idr. 11. p. p.

VAJA 8: 1. 1,5 % (v slovenščini imamo decimalno vejico, ne piko; med številko in znakom % je presledek) 2. 100 mg (med številko in mersko enoto pišemo presledek) 3. 65-odstotna večina (znak % je simbol za samostalni *odstotek*, ne pa za pridevnik *odstotni*) 4. 110-kilovoltni daljnovod (simbol kV se lahko rabi za samostalni *kilovolt*, ne pa za pridevnik *kilovoltni*) 5. $2 \times 6 = 12$ (matematične znake za seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje ter enačaj pišemo nestično) 6. okt.–dec. (okrajšave pišemo s piko, zvezo od ... do pa s stičnim pomišljajem) 7. 1 : 100.000 (gl. 5) 8. 4. 1. 2005 (datume pišemo s presledki in brez ničel pri enomestnih številih) 9. biopridelava, ekošola (podred-

ne zloženke pišemo skupaj) 10. samoocena (gl. 9) 11. str. 84

VAJA 9: 1. na katero 2. na katero 3. v katero 4. na katera 5. niti eno

VAJA 10: 1. se krepijo 2. se določijo 3. se ohranjajo in ustvarjajo 4. ki se posreduje ustanovitelj 5. se spodbujajo

VAJA 11: 1. okviri delovanja; po modelu logičnega okvira (oblika z j se lahko uporablja le v konkretnem, ne pa abstraktnem pomenu – *okvirji očal*) 2. nadaljnje (vendar daljni) 3. neželenih (*želen*, *zaželen*, *neželen*, *nezaželen* učinek; toda *željen/željan česa*) 4. prenesene (*prenesen*, *vnesen*, *zanesen*, *prinesen*) 5. lepše, enostavnejše; vidnejši, najjasnejši (če ima pridevnik ali prislov v SP navedeno priponsko obliko stopnjevanja, se ne stopnjuje z *bolj*, *najbolj*) 6. upravljanje vod/voda (*upravljanje koga ali česa*, *upravljati koga ali kaj*) 7. zakonodaja EU, proračun EU; tudi EU-zakonodaja, EU-proračun 8. bar Alf; avtoservis Kavčič (žal so podjetja pogosto registrirana z nepravilno obliko imena) 9. igrišče za golf, teniški lopar (samostalni ne more nastopati kot levi prilastek; v takih zvezah ga izrazimo kot desni prilastek ali pa iz njega tvorimo pridevnik v vlogi desnega prilastka: *golfsko igrišče*, tudi *golfišče*) 10. z otroki (pravilno sklanjamo *pri otrocih*, z *otroki*) 11. svoje (povratni svojilni zaimek izraža lastnino osebk ali pripadnost osebk) 12. svojih (gl. 11) 13. (to) ni bilo tako 14. Če (*v kolikor* je nepravilna zveza) 15. je treba iskati (v zvezi z nedoločnikom je pravilen izraz *je treba*; *potreben* se rabi kot pridevnik: *potrebna sredstva*) 16. skozi ledvice (*preko* pomeni čez: *preko zidu*) 17. kratkoročno, dolgoročno 18. dosmrtno/vseživljenjsko 19. naravne okoliščine/razmere/danosti; vremenske razmere; ob/pri popuščanju srca 20. Poleg tega (toda *prišli so vsi razen enega*) 21. številna, množična (toda *številčni podatki* – podatki, izraženi v številkah) 22. več (*več*, *dosti*, *par* se sklanjajo z ničto končnico) 23. odgovorna, pristojna za (*biti zadolžen* pomeni *imeti dolgove*) 24. Uradni, odgovornosti/pristojnosti/naloge 25. Obravnavani, je (*predstavljaj*-

ti v pomenu *biti*, *pomeniti* ima v SP oznako *publ.*) 26. v medpristopnem procesu 27. z usposabljanjem, pri usposabljanju 28. veliko učinkovitost 29. menedžerji, neposrednejši 30. v nasprotju s številnimi evropskimi sistemi, drugače kot številni evropski sistemi 31. Drugi razlog je (dejstvo), da 32. menita, so /.../ največja konkurenčna prednost ali pomenijo /.../ največjo konkurenčno prednost 33. vključuje, zajema, obsega 34. so 35. ugotovili, sklenili 36. sodobni čas, kažejo 37. pomanjkljivo, je treba, več vložiti v/se bolj truditi/si bolj prizadevati za raziskave 38. Že pred trženjem kemikalij, izdelkov in tehnologij morajo biti dostopne informacije o njihovem učinku na še nerojene otroke. (napačno je osebe ali pojave poimenovati z zaimki, še preden jih navedemo) 39. npr.: V teh primerih mora bolnik ležati, potreben pa je zdravniški nadzor. (*ležanje* in *opazovanje* izvajata različni osebi)

Literatura

- Kalin Golob, Monika. 2001. *Jezikovne reže*. Ljubljana: GV Revije.
- Kalin Golob, Monika. 2003. *Jezikovne reže* 2. Ljubljana: GV Revije.
- [SSKJ] Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ur. 1970–1991 [1994]. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 5 zv. Enozv. izd., 1994. Disketna različica, 1997. CD-ROM, 1998. Ljubljana: DZS.
- Slovenski pravopis*. Izdala SAZU in ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 2001. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Šega, Lidija. 1997. *Veliki moderni poslovni slovar* (angleško-slovenski). Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Toporišič, Jože. 1992. *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Toporišič, Jože. 2000. *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

Florence Gacoin-Marks

Les adverbess en *-ment*: Quelques difficultés d'emploi et de traduction

Francoski prislovi na *-ment*: Nekatere težave pri rabi in prevajanju

Povzetek

Članek je posvečen težavam, ki jih nekateri francoski prislovi v *-ment* povzročajo prevajalcem. Avtorica najprej opozarja na dejstvo, da se prislova v *-ment* ne da izpeljati iz vseh pridevnikov in da se v nekaterih primerih namesto prislova uporablja sam pridevnik. V nadaljevanju se posveti poglavitnim semantičnim odklikom med prislovi in pridevniki, iz katerih so izpeljani, ter predlaga za problematične prislove slovenske ustreznice. Na koncu opozori še na nekatere zavajajoče prislove, ki so pogost vir napak.

Résumé

Le présent article est consacré aux difficultés que certains adverbess français en *-ment* causent aux traducteurs. En premier lieu, l'auteur insiste sur le fait que tout adjectif ne permet pas la formation d'un adverbe en *-ment* et mentionne les cas où l'adjectif est utilisé comme adverbe. La suite de l'article est consacrée aux principaux écarts sémantiques entre les adverbess et les adjectifs dont ils sont dérivés, proposant pour chaque adverbe problématique des équivalents slovènes. Enfin, l'auteur signale certains adverbess trompeurs (faux-amis) à l'origine de fautes fréquentes.

Du point de vue tant morphologique que sémantique, les adverbess en *-ment* apparaissent comme un élément linguistique d'un emploi relativement facile. Dérivés de l'adjectif qualificatif, ils servent le plus souvent à exprimer la manière, donc à caractériser le verbe. Les quelques pages suivantes ont pour objectif de signaler certaines particularités sources de difficultés tant au niveau de l'emploi que de la traduction en slovène.

1. Difficultés morphologiques

La formation des adverbess en *-ment* est simple et peu être résumée par les trois règles suivantes:

- pour les adjectifs terminés par une consonne ou par *-e*: forme féminine de l'adjectif + «*-ment*» (ex: «doux»/«douce» donne «doucement»; «difficile» donne «difficilement»);
- pour les adjectifs terminés par *-i*, *-é*, *-u* et *-ai*: forme masculine de l'adjectif + «*-ment*» (ex: «vrai» donne «vraiment»);
- pour les adjectifs terminés par *-ent* ou *-ant*: la terminaison est remplacée par *-emment* ou *-amment* (ex: «différent» donne «différemment»; «élégant» donne «élégamment»)¹.

¹ Exceptions:

- assidu, assidûment; continu, continûment; cru, crûment; du, dûment; goulu, goulûment; indu, indûment; incongru, incongrûment;
- aveugle, aveuglément; bref, brièvement; énorme, énormément; gentil, gentiment; immense, immensément; impuni, impunément; intense, inten-

Cependant, dans certains cas, la forme en *-ment* dérivée de l'adjectif selon les règles énoncées précédemment soit n'existe pas, soit est dédoublée, soit est concurrencée par l'adjectif lui-même.

a) Adjectifs n'ayant pas donné lieu à une dérivation adverbiale et ne pouvant pas s'utiliser eux-mêmes comme adverbes

Dans un très grand nombre de cas, l'adverbe en *-ment* dérivé de l'adjectif n'existe pas. Dans certains autres, il existe mais il est peu usité (rare ou littéraire). Il convient donc de toujours vérifier non seulement si la dérivation adverbiale est possible mais aussi s'il est opportun de l'employer. Quand la forme adverbiale n'existe pas, il faut recourir à une périphrase adverbiale du type «d'une manière + adjectif», «d'une façon + adjectif», etc.

Par exemple, les adjectifs «menaçant» / «énervé» / «agité» («grožeč» / «živčen» / «nemiren») n'admettent pas de dérivation adverbiale. On dira donc: «sur un ton menaçant/ énervé / agité» («grožeče» / «živčno» / «nemirno»).

b) Adjectif ayant deux formes d'adverbe en *-ment* dont le sens est différent

Il existe un cas particulier, l'adjectif «grave» auquel correspondent deux adverbes en *-ment*: «gravement» et «grièvement».

L'adjectif «grave» revêt les sens suivants:

I. (Abstrait)

1. Qui a de l'importance, du poids. *C'est un grave problème.* (slv. »To je resen problem.«)

2. Susceptible de conséquences sérieuses, de suites fâcheuses, dangereuses. *«La situation est grave.»* (slv. »Situacija je zaskrbljivoča.«) «Une

maladie grave.» (slv. »Huda / Resna / Težka bolezen.«.)

II. (Concret)

Se dit des sons produits par des ondes de faible fréquence (par ex. de 100 à 200 périodes par seconde), appartenant aux degrés inférieurs de l'échelle musicale. (slv. »nizek«)

La forme adverbiale reprenant les sens abstraits (I.) est «gravement»; celle exprimant le sens concret (II.) est «grièvement».

c) Adjectifs employés adverbialement

La langue française comporte quelques adjectifs qui s'emploient également comme adverbe.

Dans ces cas, la forme en *-ment* soit n'existe pas soit est peu usitée soit a un tout autre sens (voir tableau 1).

Les adjectifs employés adverbialement sont très nombreux dans les expressions idiomatiques. Nous rencontrons ainsi les tournures «voir double» (slv. »videti dvojno«), «voir clair» (slv. »videti dobro«), «voir rouge» (slv. »biti jezen«), «tourner rond» (slv. »biti v redu«), «tourner court» (slv. »hitro se končati«), «faire simple» (slv. »ne komplicirati«), etc.

Notons que le nombre d'adjectifs employés adverbialement tend à augmenter en français parlé contemporain et dans les slogans publicitaires. Ainsi entend-on: «acheter malin» («kupiti na prebrisan način»), «investir intelligent» («pametno vlagati»), etc. Cependant, cette pratique récente n'étant pas encore entrée dans la norme, il est recommandé de ne pas en abuser, surtout à l'écrit.

2. Difficultés sémantiques

Certains adverbes en *-ment* présentent des particularités sémantiques entraînant des difficultés d'emploi et de traduction. Dans la plupart des cas, l'aire sémantique de l'adverbe est plus étroite que celui de l'adjectif dont il est dé-

révisé, mais d'autres cas intéressants se présentent également.

a) Adverbes ayant perdu un sens courant de l'adjectif dont ils sont dérivés

Dans certains cas, l'adverbe ne peut exprimer que certains sens (parfois même les sens les moins usités) de l'adjectif dont il est dérivé. Le tableau suivant indique les différents sens de l'adjectif (deuxième colonne) et si ce sens est pris en charge ou non par l'adverbe en *-ment*.

Pour les sens inexistantes (non pris en charge par l'adverbe), il faudra recourir à une périphrase adverbiale ou, plus rarement, à l'adjectif employé adverbiallement (voir tableau 2).

Ainsi, par exemple, l'adverbe «distinctement» (forme pourtant attestée), ne peut pas être utilisé pour traduire la phrase «Rešila sta zadevo zelo različno». Dans ce cas, il est impératif de dire «de deux manières très distinctes l'une de l'autre» ou «très différemment», «d'une façon très différente», etc.

b) Adverbes ayant un sens différent de l'adjectif dont ils sont dérivés

Parfois le sens de l'adverbe en *-ment* diffère de celui de l'adjectif d'origine. Il faut distinguer les cas où cette signification «étrangère» à l'aire sémantique de l'adjectif s'ajoute aux significations de l'adjectif et ceux où l'adverbe ne peut être utilisé que dans un sens unique, extérieur aux sens possibles de l'adjectif sur lequel il a été formé (voir tableaux 3 et 4).

Les cas présentés dans le tableau 3 sont dérivés du fait que l'adjectif et l'adverbe partagent une partie de leur aire sémantique. Seul le contexte et – à l'oral – l'intonation de l'énoncé permettra de trancher entre les différents sens possibles de l'adverbe.

Les quelques cas présentés dans le tableau 4 sont souvent traduits de façon fautive, par analogie avec les sens des adjectifs dont ils sont dérivés. Il convient donc de leur accorder une attention particulière.

En outre, comme le montrent les exemples suivants, certains adverbes expriment, en plus de leur signification première dérivée de l'adjectif, une nuance d'intensité souvent à valeur expressive.

L'adjectif «forcé» signifie :

1. Qui est imposé par la force des hommes ou des choses. (slv. »prisiljen«, »neizogiben«);
2. (Vieilli.) Qui manque de sincérité ou de naturel. (slv. »nenaraven«);
3. Qui s'écarte du vrai ou du naturel. (slv. »prisiljen«).

L'adverbe «forcément» qui en est dérivé n'a conservé en français moderne que le premier sens et se traduit donc en slovène par »nujno«, »neizogibno«.

«Ils passeront forcément devant chez nous» (slv. »Bodo nujno šli mimo naše hiše«).

L'adjectif «franc» signifie le plus souvent »odkrit« (tudi »svoboden« v določenih starih frazah). L'adverbe qui en est dérivé, »franchement«, peut signifier »odkrito« mais revêt aussi, lorsqu'il est placé devant un adjectif, une notion d'intensité que l'on pourrait traduire par »zares«, »resnično« ou simplement »zelo« :

«Cette exposition est franchement ennuyeuse» (slv. »Ta razstava je resnično dolgočasna«).

L'adjectif «large» revêt les principaux sens suivants :

1. Qui a une étendue supérieure à la moyenne dans le sens de la largeur (slv. »širok«).
2. Qui n'est pas serré, pas tendu (vêtement) (slv. »širok«).
4. Qui est étendu (dans quelque sens que ce soit) (slv. »širok«, »velik«).
5. (Figuré) Qui n'est pas borné (slv. »odprt«). (Péjoratif). Sans rigueur morale.
6. Qui ne se restreint pas dans ses dépenses, qui donne volontiers (slv. »radodaren«).

L'adverbe «largement», en plus du sens concret traduisible par »široko«, comme dans la phrase «Ouvrir largement les bras» (slv. »Široko razpreti roke«), connaît un emploi en tant qu'adverbe d'intensité :

«Cette opinion est largement répandue.» (slv. »To stališče je splošno razširjeno«).

«Cela vaut largement le triple.» (slv. »To je najmanj trikrat več vredno«).

«J'ai largement le temps.» (slv. »Imam več kot zadosti časa«).

«Ce yaourt est largement périmé.» (slv. »Ta jogurt je krepko čez rok veljavnosti«).

De même, l'adjectif «notable» signifie :

1. Qui est digne d'être noté, remarqué (slv. »znaten«).

2. Qui occupe une situation sociale importante (slv. »ugleden«).

Dérivé du premier sens de l'adjectif, l'adverbe «notablement» est un adverbe d'intensité synonyme de «très», «beaucoup» :

«Jean a notablement progressé.» (slv. »Janez je znatno napređoval«).

«Nul», en tant qu'adjectif qualificatif, est défini ainsi :

1. Qui est sans existence, se réduit à rien (slv. »neveljaven«).

2. Qui ne vaut rien, pour la qualité, en parlant d'ouvrages de l'esprit, de travaux intellectuels (slv. »brez vrednosti«, »ničev«).

L'adverbe d'intensité «nullement» est synonyme de «pas du tout» (registre soutenu) :

«Elle n'était nullement égoïste.» (slv. »Nikakor ni bila sebična«).

Les sens de l'adjectif «sensible» en français contemporain sont :

I. Sens actif

1. Capable de sensation et de perception (slv. »občutljiv«).

2. (Personnes.) Capable de sentiment, d'une vie affective intense ; apte à ressentir profondément les impressions et à y intéresser sa personne tout entière (slv. »rahločuten«).

3. (Choses.) Qui réagit au contact, à de faibles variations (slv. »občutljiv«).

II. Sens passif

1. Qui peut être perçu par les sens (slv. »zaznaven«, »dojemljiv«).

2. Assez grand pour être perçu, et par ext. non négligeable (slv. »opazen«).

3. (Anglicisme.) Très délicat, qui requiert une attention, des précautions particulières, à cause des réactions possibles. (slv. »občutljiv«, »pereč«).

Or, l'adverbe d'intensité «sensiblement» n'est dérivé que des sens II, 1 et II, 2 :

«Jean a sensiblement (notablement) progressé.» (slv. »Janez je znatno napređoval«).

«Jean a sensiblement le même âge que Marie.» (slv. »Janez je približno enako star kot Marija«).

Il est impossible de l'employer pour traduire «rahločutno». On traduira donc ainsi la phrase suivante :

«Jean a fait preuve de sensibilité.» (slv. »Janez je ravnal rahločutno«).

Ajoutons également, les adverbes exprimant une réponse plus ou moins affirmative :

«évidemment» (dérivé de l'adjectif «évident», slv. »očiten«) signifie toujours «seveda, jasno» (premier sens de l'adverbe «očitno»), tandis que l'adverbe «apparemment» («manifestement»), provenant d'apparent» («manifeste», slv. »navidezen«), exprime le second sens d'«očitno» (forte probabilité). Ainsi, «évidemment» implique que le locuteur adhère tout à fait avec l'idée qu'il exprime ; «apparemment» laisse entendre que le locuteur est lui-même surpris par l'idée exprimée et peut-être même la désapprouve.

«– Vous viendrez la semaine prochaine ? – Évidemment.»

(slv. – »Pridete naslednji teden ? – Seveda. / Se razume«.)

«– La réunion était à huit heures ? – Apparemment.»

(slv. – »Sestanek je bil ob osmih ? – Očitno«.)

De même, les synonymes des adverbes d'intensité «très» et «beaucoup» sont très nombreux dans tous les registres :

- soutenu : fortement, infiniment ;
- courant : extrêmement, follement, terriblement ;
- familier : rudement, diablement, sacrément, drôlement.

Dans tous les cas précédemment évoqués, la difficulté consiste donc à ne pas donner aux adverbes en *-ment* existant des sens qu'ils n'ont pas repris de l'adjectif dont ils sont dérivés.

Faux-amis

En dehors des cas mentionnés précédemment, mentionnons quelques cas d'adverbes en *-ment* qui, sans s'écarter du sens des adjectifs dont ils sont dérivés, sont toutefois source d'erreur en raison de leur écart sémantique par rapport aux adverbes slovènes, anglais ou italiens de même forme (pour nous limiter à quelques exemples rencontrés dans des copies d'étudiants).

Français / slovène

L'adverbe de manière «cavalièrement» est intéressant. En effet, il est dérivé des substantif et adjectif «cavalier» dont les sens les plus courants sont :

I.

1. Personne qui est à cheval ou sait monter à cheval (slv. »jahač«).
2. Soldat à cheval ou appartenant à la cavalerie (slv. »konjenik«).
3. Pièce du jeu d'échecs représentant une tête de cheval et qui progresse obliquement (slv. »konj«).

II.

1. Homme d'épée. — Titre de politesse, au XVIIIe siècle (slv. »vitez«).
2. L'homme qui accompagne une dame (sl. »spremljevalec«).
3. *Adjectif. (Vieilli.)* Propre au cavalier. (*Péjoratif.*) Qui manque de considération (slv. »neobziren«, »neomikan«).

Or, l'adverbe ne s'emploie que dans le sens péjoratif hérité du sens II, 3.

«Il s'est comporté très cavalièrement.» (slv. »Zelo nesramno / neolikano se je vedel.«)

En aucun cas on ne peut le comprendre – comme le slovène l'invite à le faire – dans le sens de «Il s'est comporté comme un gentleman» (slv. »Obnašal se je kot pravi kavalir«).

L'adjectif français «primitif» signifie en premier sens «prvoten»; ce n'est qu'à partir du XIXe siècle qu'il acquiert le sens premier de l'adjectif slovène «primitiven», c'est-à-dire qu'il sert à désigner les sociétés humaines opposées aux sociétés dites évoluées. C'est à partir de ce sens, qu'il commence à être employé également pour désigner les personnes jugées incultes et grossières. L'adverbe «primitivement», en revanche, n'exprimant que le premier sens de l'adjectif dont il est dérivé, signifie uniquement «prvotno». L'adverbe slovène «primitivno» sera traduit soit par «grossièrement» (pour les personnes) soit par des locutions adverbiales analytiques du type «d'une manière simpliste» ou «d'une manière primaire».

Français / anglais

Contrairement aux adverbes similaires anglais («finally») et italien («finalmente»), l'adverbe français «finalement» ne signifie pas «končno» mais «na koncu», «naza dnje».

«Il a finalement décidé de partir.» (slv. »Naza dnje se je odločil za odhod.«)

À la différence de l'anglais «actually», qui signifie «dejansko» («pravzaprav», ko je na začetku stavka), l'adverbe français «actuellement» a une valeur exclusivement temporelle :

«Il est actuellement à Paris.» (slv. »Trenutno je v Parizu.«)

L'adverbe «specially» (slv. »predvsem«, »posebno«) a un sens plus restreint que «spécialement», adverbe français qui est le plus souvent employé dans le sens de «nalašč» :

«Il est venu spécialement pour te voir.» (slv. »Prišel je ravno / nalašč zato, da bi te videl«).

Français / italien

Les faux-amis entre le français et l'italien ne comprennent que très peu d'adverbes. L'adverbe français «essentiellement», qui a le même sens qu'«essentially» en anglais, signifie le plus souvent «predvsem» en slovène, tandis que l'adverbe italien «essenzialmente» a pour sens unique «en général» (slv. »na splošno«, »v bistvu«) ou bien «en soi» (slv. »samo po sebi«).

«L'auteur cherche essentiellement à dénoncer certains abus» (slv. »Avtor hoče predvsem razkriti določene zlorabe«).

Les exemples mentionnés dans les pages précédentes le montrent clairement : la formation, l'emploi et la traduction des adverbes en

-ment dérivés des adjectifs est moins simple qu'il n'y paraît au départ. Loin d'être systématique, la dérivation adverbiale est souvent impossible et, même lorsque la forme adverbiale est attestée, elle n'a pas toujours exactement le même sens que l'adjectif d'origine. Dans certains cas, l'adverbe ne reprend à son compte qu'une partie des significations des adjectifs, dans d'autres il en rajoute de nouvelles. Les cas les plus délicats sont ceux des adverbes d'intensité et de ceux dont le sens est distinct de celui des adjectifs dont ils sont dérivés. Seul le recours constant à un dictionnaire unilingue français peut permettre de déterminer avec certitude si tel ou tel emploi d'une forme donnée est possible ou non.

Tableaux

Tableau 1

Adjectif	Adjectif en emploi adverbial	Adverbe en <i>-ment</i> (Emplois en français contemporain)
bon	Employé dans un certain nombre d'expressions comme «tenir bon» (slv. »držati se«), «sentir bon» (slv. »dišati«), itd.	Utilisé seulement dans la locution adverbiale d'intensité: «tout bonnement», synonyme de «tout simplement».
court	Expressions «couper court à» (slv. »ostro prekiniti«), «s'habiller court.» (slv. »nositi kratka krila / kratke obleke.«).	Ø, remplacée par «brièvement».

Tableau 2

	Sens de l'adjectif	Principaux sens attestés de l'adverbe en <i>-ment</i>
assuré / assurément	1. prepričan 2. gotov, siguren, nedvomen 3. samozavesten 4. zavarovan	1. Ø (on dira: «avec conviction») 2. (un peu vieilli) «Il viendra assurément.» (slv. »Prav gotovo bo prišel.«) 3. Ø (on dira: «avec assurance») 4. Ø
bas / bassement	1. nizek 2. nižji 3. nizkoten	1. Ø (remplacé par l'adjectif en emploi adverbial) «Les oiseaux volent bas.» (slv. »Ptiči nizko letijo.«) 2. Ø 3. «Il s'est bassement vengé.» (slv. »Nizkotno se je maščeval.«)
brillant / brillamment	1. svetleč 2. sijajen 3. bistroumen, odličen	1. Ø 2. Ø 3. odlično, sijajno «Il a passé brillamment tous les examens.» (slv. »Vse izpite je naredil z odličnim uspehom.«)

	Sens de l'adjectif	Principaux sens attestés de l'adverbe en -ment
carré / carrément	1. kvadraten, 2. ki ravna po pravilih (pour les personnes) 3. odkrito, pogumno	1. Ø 2. Ø «Elle lui a carrément dit ce qu'elle pensait de lui.» (slv. »Mu je kar v obraz / pogumno / odkrito povedala, kaj si misli o njem.«)
cru / crûment	1. surov (sens propre) 2. surov (sens figuré)	1. Ø 2. surovo «Il se comportait crûment avec ses coéquipiers.» (slv. »Surovo se je vedel do soigralcev.«)
dernier / dernièrement	1. zadnji, poslednji 2. zadnji, pretekli 3. najvišji 4. najslabši	1. Ø 2. (še) pred kratkim «Dernièrement il travaillait au Ministère des finances.» (slv. »Še pred kratkim je delal na Ministrstvu za finance.«) 3. Ø 4. Ø
distinct / distinctement	1. različen 2. razločen	1. Ø (on emploie «différemment») 2. razločno «Jean a vu distinctement une ombre se promener dans le jardin.» (slv. »Janez je razločno videl senco, ki se je sprehajala po vrtu.«)
prochain / prochainement	1. bližnji 2. naslednji	1. (sens temporel) kmalu «Les députés européens se réuniront prochainement.» (slv. »Evropski poslanci se bodo kmalu sestali.«) 2. Ø
sec / sèchement	1. suh (sens propre) 2. suh (sens figuré)	1. Ø 2. hladno, rezko «Il lui a répondu sèchement.» (slv. »Hladno mu/ji je odgovoril.«)

Tableau 3

	Sens de l'adjectif	Principaux sens attestés de l'adverbe en -ment
certain / certainement	gotov, zanesljiv	1. zagotovo 2. najbrž, verjetno (= probabilité sans certitude absolue) «Elle réussira certainement son examen.» (slv. Verjetno bo naredila izpit.)

	Sens de l'adjectif	Principaux sens attestés de l'adverbe en -ment
frais / fraîchement	1. nekoliko hladno (sens concret, météorologique) «Il fait frais ce matin.» (slv. »Danes je nekoliko hladno.«) 2. svež (sens propre et figuré)	1. hladno (sens figuré) «Le proviseur l'a accueilli fraîchement.» (slv. »Ravnatelj ga je hladno sprejel.«) 2. pravkar (<i>sens figuré</i>) «Cette actrice est fraîchement arrivée à Paris.» (slv. »Ta igralka je pravkar prispela v Pariz.«)
incessant / incessamment	stalen, nenehen	1. nenehno 2. vsak čas «Il doit arriver incessamment.» (slv. »Vsak čas bo prišel.«)
juste / justement	1. pravičen 2. (devant le nom) upravičen 3. pravi	1. pravično «Il a été justement récompensé pour sa peine.» (slv. »Njegov trud je bil pravično poplačan.«) 2. Ø 3. Ø 4. ravno(kar) «Nous parlions justement de toi.» (slv. »Ravno o tebi sva govorila.«)
pratique / pratiquement	praktičen	1. praktično, v praksi «Que doit-on faire pratiquement?» (slv. »Kaj je treba storiti v praksi?«) 2. skoraj, več ali manj «Elle est pratiquement folle.» (slv. »Več ali manj je nora.«)
rond / rondement	1. okrogel 2. odkrit, neposreden (za osebe)	1. Ø 2. odkrito, neposredno «Il parle rondement.» (slv. »Govori odkrito.«) 3. urno, živahno «Il mène ses affaires rondement.» (slv. »Urno ureja svoje zadeve.«)
sûr / sûrement	1. gotov, prepričan, siguren 2. zanesljiv	1. zanesljivo 2. gotovo 3. (au XX ^e siècle) najbrž, verjetno «Il viendra sûrement.» (slv. XIX ^e siècle – »Gotovo bo prišel« / Aujourd'hui – »Verjetno bo prišel«.)

Tableau 4

	Sens de l'adjectif	Principaux sens attestés de l'adverbe en -ment
carré / carrément	1. kvadraten 2. ki ravna po pravilih (pour les personnes)	odkrito, pogumno «Elle lui a carrément dit ce qu'elle pensait de lui.» (slv. »Mu je kar v obraz / pogumno / odkrito povedala, kaj si misli o njem.«)
gras / grassement	1. masten 2. debel (pour les personnes)	čezmerno, radodarno «Ce travail a été payé grassement.» (slv. »To delo so čezmerno plačali.«)
haut / hautement	visok, višji	odkrito «Il a déclaré hautement que la situation était grave.» (slv. »Odkrito / Jasno in glasno je izjavil, da je situacija resna.«)
indéfini / indéfiniment	nedoločen	v nedogled, neskončno «Vous ne pouvez pas rester là indéfiniment.» (slv. »Ne morete ostati tukaj v nedogled.«)
nouveau / nouvelle- ment	nov	pred kratkim «Cet article est paru nouvellement.» (slv. »Ta članek je pred kratkim izšel.«)
rond / rondement	okrogel	«Il faut mener cette affaire rondement» (slv. »Moramo urediti to zadevo urno.«)
vert / vertement	zelen	ostro, grobo «Elle l'a vertement réprimandé.» (slv. »Ostro ga je zmerjala.«)

Bibliographie

A.

Le Petit Robert de la langue française, Paris: Dictionnaires Le Robert / VUEF (édition sur CD-ROM, 2001-2003).

ZRC SAZU. SSKJ, Ljubljana: DZS (édition sur CD-ROM, 2000).

B.

Boularès, M. / Frérot, J.-L. 2004. *Grammaire progressive du français. Niveau avancé*, Paris: Clé international.

Delatour, Y. et al. 1991. *Grammaire du français*, Paris: Hachette (zbirka «Français langue étrangère»).

Grévisse, M. / Goosse, A. 1995. *Nouvelle grammaire française*, Bruxelles: De Boeck-Duculot.

Jereb, E. 1995. *Francoska slovnica po naše*, Ljubljana: Cankarjeva založba.

Pougeoise, M. 1996. *Dictionnaire didactique de la langue française*, Paris: Armand Colin.

Riegel, M. et al. 1999. *Grammaire méthodique du français*, Paris: PUF.

Wagner, R. L., Pinchon, J. 1991. *Grammaire du français classique et moderne*, Paris: Hachette Supérieur.

Suzana Novak

Angleško-slovenski glosar Sodišča Evropskih skupnosti

English-Slovene Glossary of the Court of Justice of the European Communities

Povzetek

Angleško-slovenski glosar Sodišča Evropskih skupnosti je dvojezični specializirani slovar za tiste, katerih materinščina je slovenski jezik. Namen mojega dela je bil zbrati najpomembnejše in najpogostejše strokovne besede z omenjenega področja in ponuditi zanesljive prevodne ustreznice z nekaj enciklopedičnimi pojasnili za boljše razumevanje področja.

Abstract

English-Slovene Dictionary of the Court of Justice of the European Communities is a bilingual specialised glossary for native speakers of Slovene. My goal was to collect the most important and the most frequent terminology from this subject-field, and to provide reliable translation equivalents together with some encyclopedic information for better understanding.

1. Uvod

Sodišče Evropskih skupnosti je poleg Evropskega parlamenta, Komisije in Sveta ena izmed najpomembnejših ustanov Evropske unije. Njegova naloga je zagotavljati, da države članice Evropske unije spoštujejo, enotno razlagajo in uporabljajo evropsko zakonodajo, ter reševati spore med institucijami Evropske unije in državami članicami.

Angleško-slovenski glosar Sodišča Evropskih skupnosti je specializirani glosar, v katerem je zbrana glavna angleška terminologija iz evropskega prava s slovenskimi ustreznici. Je glosar, ki obravnava s kulturo zaznamovano področje. Njegov temeljni namen je, da zagotavlja pomoč pri prevajanju iz angleškega jezika v slovenskega in skladno s tem tudi pri razumevanju strokovnih besedil s tega področja v angleščini in tvorjenju besedil s tega področja v slovenščini. Namenjen je posameznikom,

katerih materinščina je slovenščina, in sicer strokovnjakom (npr. pravnikom), polstrokovnjakom (npr. študentom, strokovnjakom s sorodnih področij, posameznikom, ki se pogosto ukvarjajo s tem področjem) in poklicnim prevajalcem.

Glede na to, v kakšnem govornem položaju uporabljamo jezik, ločimo jezik za posebne namene in jezik za splošne namene. Vendar pa besedišča ne moremo strogo razdeliti v ti dve množici, saj se nekatere besede uporabljajo v vsakdanjem in v strokovnem jeziku. Tako v slovarju iztočnice niso zgolj termini, temveč tudi izrazi, ki se uporabljajo v obeh govornih položajih, vendar pa sem v slovarju obravnavala samo tiste pomene, ki se uporabljajo v pravo oziroma v evropskem pravu, razen pri orientacijskih iztočnicah.

Za strokovni jezik je značilno, da v njem prevladujejo samostalniki in samostalniške besedne zveze. Tako sem se pri izbiranju iztočnic in podiztočnic omejila na te. Iztočnice in podiz-

točnice so razvrščene po abecednem redu. Slovar zajema 109 slovarskih člankov. Veliko člankov pa ima eno ali več podiztočnic. Skupno število podiztočnic je 146. Skupno število iztočnic in podiztočnic je 255.

Ker slovar zajema terminologijo s kulturo zaznamovanega področja, je bilo včasih težko najti ustreznico za posamezen pojem, ki obstaja samo v evropskem pravu ali pa ni povsem enak pojmu, ki obstaja tudi v slovenskem pravu. Za *registrar of the Court* na primer se uporablja ustreznica *tajnik Sodišča*, čeprav *registrar of the Court* deluje tudi kot generalni sekretar ustanove in ne samo kot tajnik. Pri iskanju ustreznice sem preučila različne prevodne ustreznice, ki jih ponujajo različni viri. Nazadnje sem izbrala tisto, ki bi lahko prešla v standardizirano rabo. Za nekatere pojme je bilo treba ustreznico tudi sestaviti.

Med nastajanjem slovarja se je izkazalo, da viri, s katerimi razpolagamo pri prevajanju, s katerimi si pomagamo pri razumevanju besedil v angleščini in ki so na razpolago za spoznavanje evropskega prava, glede poimenovanj posameznih pojmov niso povsem zanesljivi. Različne prevodne ustreznice, ki jih najdemo v slovarjih in tudi v besedilih s tega področja, so lahko zelo moteč dejavnik za uporabnike slovarjev in tudi pri razumevanju (prevedenih) besedil, saj lahko uporabnik misli, da ustreznice poimenujejo različne pojme v izhodiščni kulturi.

2. Sodišče evropskih skupnosti

Sodišče Evropskih skupnosti (Sodišče) s sedežem v Luksemburgu je bilo ustanovljeno leta 1952 s Pariško pogodbo (Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo). Poleg Evropskega sveta, Komisije in Parlamenta je ena izmed štirih najpomembnejših institucij Evropske unije (EU). Glavna naloga Sodišča je zagotavljanje, da se pravo EU (oziroma zakonodaja Skupnosti) razlaga in uporablja enotno v vseh državah članicah. Pristojno je za

reševanje sporov med institucijami EU, državami članicami, pravnimi in fizičnimi osebami iz držav članic. Zakonodaja Skupnosti se neposredno uporablja na sodiščih vseh držav članic EU. V tem smislu je vloga Sodišča in Sodišča prve stopnje sodno varstvo pravnega sistema Skupnosti.

Od leta 1989 je Sodišču pridruženo Sodišče prve stopnje, ki je bilo ustanovljeno z namenom, da razbremeni Sodišče s tem, da prevzame del njegovih nalog, in v skladu s tem, da omogoči Sodišču, da se osredotoči na svojo temeljno nalogo. Glavna naloga Sodišča prve stopnje je odločanje v nekaterih vrstah tožb, zlasti tistih, ki jih vložijo posamezniki predvsem v zvezi s socialnimi pravicami, in v tožbah pravnih oseb v zvezi s konkurenčnim pravom in antidampingom.

Sodišče kot sodna institucija in nadzorni organ EU ima velik vpliv na razvoj zakonodaje Skupnosti. Podeljeni so mu bili številne naloge in pooblastila, s čimer presega svojo običajno pravno vlogo.

Izvajanje nalog, ki jih ima Sodišče, zajema pravno svetovanje in razsojanje. Pravno svetovanje izvaja v obliki zavezujočih mnenj o sporazumih, ki jih EU želi skleniti z državami, ki niso njene članice, ali z mednarodnimi organizacijami. Pri funkciji razsojanja pa obravnava zadeve, ki bi jih v državah članicah obravnavala različna sodišča, to pomeni, da so v Sodišču združene funkcije različnih sodišč.

Sodišče deluje kot ustavno sodišče, kadar obravnava spore med institucijami Skupnosti ali kadar preverja zakonitost zakonodajnih instrumentov; kot upravno sodišče, kadar preverja upravne akte Komisije ali nacionalnih oblasti, ki uporabljajo zakonodajo Skupnosti; kot delovno sodišče ali gospodarsko razsodišče, kadar obravnava svobodo gibanja, socialno varnost in enake možnosti; kot finančno sodišče, kadar obravnava zadeve v zvezi z veljavnostjo in razlago direktiv na področju obdavčenja ali običajnega prava; kot kazensko sodišče, kadar preverja odločitve Komisije o nalaganju kazni; kot civilno sodišče, kadar obravnava odškodninske zahtevke ali razlaga bruseljsko konvencijo o izvrševanju sodb v civilnih in trgovinskih zadevah.

Pravni viri zakonodaje Skupnosti

a) Primarni pravni viri

Primarne pravne vire oziroma primarno zakonodajo sestavljajo ustanovitvene pogodbe (Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti, Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, Euratom) s svojimi aneksi in protokoli ter z drugimi pravnimi instrumenti, ki jih spreminjajo in dopolnjujejo.

b) Sekundarni pravni viri

Sekundarni pravni viri so pravni akti, ki so jih sprejele institucije Skupnosti pri izvajanju svojih pooblastil, ki so jim bila dodeljena s pogodbami. Sekundarne pravne vire obravnava člen 249 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in ti viri so:

- ♦ uredbe – pravni akti, ki so v celoti zavezujoči in se neposredno uporabljajo v vseh državah članicah;
- ♦ direktive – pravni akti, ki so zavezujoči za isto državo članico, na katero so naslovljeni, in sicer glede cilja, ki ga mora doseči; vendar pa se lahko nacionalni organi sami odločijo glede oblik in metod, ki jih bodo sprejeli, da bodo cilj dosegli;
- ♦ odločbe – pravni akti, ki so v celoti zavezujoči za vse, na katere so naslovljeni;
- ♦ priporočila – nezavezujoči pravni akti;
- ♦ mnenja – nezavezujoči pravni akti.

c) Drugi pravni viri

Med pravnimi viri uvrščamo na tretje mesto mednarodne sporazume po mednarodnem pravu z državami, ki niso članice EU, in z mednarodnimi organizacijami. To so predvsem pogodbe o trgovskem sodelovanju ali o sodelovanju v industriji, tehnologiji in znanosti. Kot četrti pravni viri nastopajo splošna pravna načela (načelo avtonomnosti, neposredne uporabnosti in nadvlade zakonodaje Skupnosti, zagotavljanje osnovnih pravic, načelo proporcionalnosti, varstvo zakonitih pričakovanj, pravica do pravične obravnave in načelo, da so

države članice odgovorne za kršitev zakonodaje Skupnosti). Zadnji vir pa so sporazumi med državami članicami.

Sestava Sodišča

Sodišče sestavlja petindvajset sodnikov in osem generalnih pravobranilcev, ki jih soglasno imenujejo vlade držav članic. Njihov mandat traja šest let, po izteku mandata pa so lahko ponovno imenovani na položaj. Vsako tretje leto se zamenja vsaj polovica sodnikov in generalnih pravobranilcev. Sodniki in generalni pravobranilci so lahko osebe, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje. To pomeni, da so sodniki in generalni pravobranilci tiste ustrezno usposobljene osebe, ki so bile v državah članicah na najvišjih sodniških položajih, ali ustrezno usposobljeni pravniki. Število sodnikov je odvisno od števila držav članic; skladno s tem načelom sestavlja Sodišče po en sodnik iz vsake države članice.

Generalni pravobranilci pomagajo Sodišču pri izvajanju njegove vloge. Glavna naloga generalnega pravobranilca je, da Sodišču javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevi, za katero je določen. To je tako imenovano mnenje generalnega pravobranilca. Njegovih nalog ne smemo zamenjati z nalogami tožilcev ali podobnih funkcionarjev. To vlogo namreč opravlja Komisija, varuh interesov Skupnosti. Izmed generalnih pravobranilcev imenuje Sodišče glavnega generalnega pravobranilca, njegov mandat pa traja eno leto.

Sodišče ima predsednika, ki ga izvolijo sodniki izmed sebe z absolutno večino na tajnem glasovanju za dobo treh let; lahko je ponovno izvoljen. Predsednik usmerja delo Sodišča in predseduje na obravnavah in posvetovanjih. Imenuje sodnika poročevalca za posamezno zadevo in tudi generalnega pravobranilca.

Zasedanje Sodišča

Sodišče zaseda na plenarnih sejah oziroma v velikem senatu, v katerem mora biti prisotnih trinajst sodnikov, ali v senatih treh ali pet-

ih (oziroma šestih) sodnikov. Tudi senati imajo predsednike, ki jih imenuje Sodišče. Sodišče zaseda na plenarni seji, kadar država članica ali institucija Skupnosti, ki je stranka v postopku, tako zahteva ali kadar je zadeva zelo kompleksna ali pomembna. Druge zadeve obravnavajo senati. Sodišče pa lahko zaseda tudi na tako imenovani občni seji, ki se je morajo udeležiti vsi sodniki. Na občni seji zaseda ob postopku po katerem od teh členov: 195(2), 213(2), 216 ali 247(7) Pogodbe ES ali 107 d(2), 126(2), 129 ali 160 b(7) Pogodbe ESAE.

Tajništvo in uprava

Tajnika imenuje Sodišče za dobo šestih let. Njegove naloge na Sodišču so podobne nalogam, ki jih ima tajnik na nacionalnem sodišču. Vendar pa, drugače od tajnika na nacionalnem sodišču, deluje tudi kot generalni sekretar institucije. Sodišče, ki je neodvisna in samostojna institucija, zraven tajništva vključuje tudi upravno infrastrukturo, ki zajema obsežno prevajalsko in tolmaško službo, saj se pri delu na Sodišču uporabljajo vsi uradni jeziki Skupnosti.

Pristojnosti

Naloga Sodišča je, da zagotovi spoštovanje prava pri razlagi in uporabi pogodb o ustanovitvi Evropskih skupnostih ter pri določbah, ki jih določijo pristojne institucije Skupnosti.

Obveznosti in pooblastila Sodišča:

- ♦ spori med državami članicami,
- ♦ spori med EU in državami članicami,
- ♦ spori med institucijami,
- ♦ spori med posamezniki in EU,
- ♦ mnenja o mednarodnih sporazumih.

Najpogostejše oblike tožb oziroma postopkov

1. Neposredne tožbe

a) – Tožba zaradi neizpolnjevanja obveznosti držav članic (členi 226, 227, 228 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

Sodišče odloča o tem, ali je država članica izpolnila svoje obveznosti, ki jih določa zakonodaja Skupnosti. Vlogo za to obliko postopka lahko vložijo Komisija ali katera izmed držav članic. Če Sodišče ugotovi, da država članica ni izpolnila obveznosti, jo mora zadevna država članica takoj izpolniti. Če pa po novem postopku, ki ga sproži Komisija, Sodišče ugotovi, da zadevna država članica ni upoštevala njegove sodbe, ji lahko naloži plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni.

b) – Tožba za razveljavitev akta organa EU (člena 230, 231 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

Država članica, Svet, Komisija in v nekaterih okoliščinah Parlament lahko pri Sodišču vložijo vlogo za razveljavitev celotnega akta ali dela akta zakonodaje Skupnosti, če meni, da je ta akt ali njegov del nezakonit. Prav tako lahko posamezniki zaprosijo za razveljavitev pravnih ukrepov, ki jih neposredno in posamično zadevajo. Sodišče lahko tako preveri zakonitost aktov institucij Skupnosti. Če je tožba utemeljena, se izpodbijani ukrep razglasi za ničnega.

c) – Tožba zaradi opustitve ukrepanja (člen 232 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

Pogodbe zavezujejo Evropski parlament, Svet in Komisijo, da v določenih okoliščinah sprejemajo določene odločitve. Če tega ne storijo, lahko države članice, druge institucije Skupnosti in pod določenimi pogoji pravne ter fizične osebe pri Sodišču vložijo vlogo za ta postopek, v katerem Sodišče preveri zakonitost opustitve ukrepanja institucije Skupnosti in kaznuje njeno molčečnost ali nedelovanje, če ugotovi opustitev ukrepanja.

d) Odškodninske tožbe

– pri pogodbeni odgovornosti (člen 288(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

Ta vrsta odškodninske tožbe se rešuje skladno s pravom, ki se uporablja za zadevno pogodbo.

– pri nepogodbeni odgovornosti (člena 235 in 288(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

V odškodninskih tožbah, ki temeljijo na nepogodbeni odgovornosti, Sodišče odloča o odgovornosti Skupnosti za škodo, ki so jo pov-

zročile njene institucije ali uslužbenci pri opravljanju svojih dolžnosti.

e) Spori med Skupnostjo in njenimi uslužbenci ali delovni spori (člen 235 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

f) Pritožba proti sodbi Sodišča prve stopnje (člen 225(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

Pritožba je dovoljena le glede pravnih vprašanj, in sicer na podlagi nepristojnosti Sodišča prve stopnje, kršitve postopka, ki neugodno vpliva na interese pritožnika, ali če Sodišče prve stopnje krši zakonodajo Skupnosti.

2. Postopek za predhodno odločanje (člen 234 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

Da se zagotovi enotna razlaga in uporaba zakonodaje Skupnosti, torej da se prepreči, da si države članice posamezne akte razlagajo po svoje, s čimer bi bila kršena homogenost evropske zakonodaje, so pogodbe vzpostavile sistem predhodnih odločitev, ki ne vzpostavlja hierarhičnega razmerja med Sodiščem in sodišči držav članic, temveč omogoča učinkovito sodelovanje med njimi. Če je nacionalno sodišče v dvomu glede razlage ali uporabe pravnega akta Skupnosti, ki ga uporabljajo države članice EU, potem lahko zaprosi (oziroma v nekaterih primerih mora zaprositi) za predhodno odločitev Sodišča v zvezi z relevantnimi vprašanji, ki jih predloži Sodišču. Postopek za predhodno odločitev je postopek, ki ob zagotavljanju trajnega sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem jasno prikazuje, da so tudi nacionalna sodišča varuh zakonodaje Skupnosti. Postopek prav tako omogoča državljanom EU, da zaprosijo za pojasnitev posameznega pravila Skupnosti, ki jih zadeva. Čeprav lahko za odločitev zaprosi le nacionalno sodišče, ki je pooblaščen, da presodi, ali je treba v postopek, ki teče pred njim, vključiti Sodišče, lahko v postopku za predhodno odločitev pred Sodiščem sodelujejo vse udeležene stranke.

Na koncu postopka izreče Sodišče predhodno odločitev. To pomeni, da odloči o zakonu oziroma razglasi, kaj je relevanten zakon Skupnosti. Nacionalno sodišče, ki mu je odlo-

čitev namenjena, mora zakon spoštovati skladno z dano razlago Sodišča, brez sprememb ali preobračanja besed. Odločitev je prav tako v pomoč drugim nacionalnim sodiščem, ki se ukvarjajo z zadevo s podobno vsebino, o kateri je torej odločitev že bila izrečena. To pomeni, če sodišče države članice uporablja razlago Sodišča, ki jo je to že sprejelo v podobnem primeru, potem nacionalno sodišče ni zavezano, da za mnenje vpraša Sodišče.

Postopek pred Sodiščem pri neposrednih tožbah

1. stopnja: sprožitev postopka

Tožba se predloži Sodišču v obliki pisne vloge, ki jo odvetnik pošlje tajništvu Sodišča. Ko tajnik Sodišča prejme vlogo, jo vpiše v register Sodišča. Tajnik poskrbi, da se obvestilo o tožbi in navedba tožnikovih zahtev objavita v Uradnem listu Evropskih skupnosti. Nato se za zadevo določita sodnik poročevalec in generalni pravobranilec, čigar naloga je, da skrbno spremlja razvoj postopka oziroma zadeve. Vloga se prav tako vroči nasprotni stranki, ta pa ima mesec dni časa, da vloži odgovor na tožbo. Na ta odgovor lahko tožnik odgovori, na njegov odgovor pa nato še toženi. Vsak ima za odgovor mesec dni časa. Rokov za vložitev teh dokumentov se morajo stranke strogo držati, razen če predsednik Sodišča izjemoma dovoli podaljšanje roka.

2. stopnja: pripravljalne poizvedbe in poročilo za obravnavo

Ko je pisni postopek končan in so predstavljena poročila sodnika poročevalca in mnenja generalnega pravobranilca, se odloči, ali so potrebne pripravljalne poizvedbe in ali bo zadevo obravnaval senat ali celotno sodišče (odvisno od pomembnosti oziroma kompleksnosti zadeve). Potem ko je bil vložen še zadnji sodni spis oziroma ko so opravljene pripravljalne poizvedbe, če so bile, določi predsednik Sodišča datum javne obravnave. V poročilu za obravnavo sodnik poročevalec povzame vsa domnevna dejstva in utemeljitve strank ter stranskih udeleženk, če so. Poročilo predstavi javno v jeziku obravnave.

3. stopnja: javna obravnava in mnenje generalnega pravobranilca

Na tej stopnji postopka se zadeva obravnava javno. Obravnave se udeležijo sodniki in generalni pravobranilec, ki mu je bila zadeva dodeljena. Ti lahko strankam postavijo vprašanja, ki se jim zdijo potrebna in relevantna. Po nekaj tednih generalni pravobranilec javno predstavi svoje mnenje Sodišču. V njem podrobno analizira dejstva in predvsem pravne vidike zadeve ter predlaga rešitev problema. S tem se ustni postopek konča.

4. stopnja: posvetovanje in sodba

Na podlagi osnutka sodbe, ki ga pripravi sodnik poročevalec, se sodniki posvetujejo. Na posvetovanjih ne sodeluje nihče razen njih. Vsak sodnik lahko predlaga spremembe. Ko se sodniki odločijo in strinjajo glede končnega besedila, javno izrečejo sodbo.

Postopek pred Sodiščem pri predhodnem odločanju

Nacionalno sodišče predloži vprašanja v zvezi z veljavnostjo ali razlago določb zakonodaje Skupnosti, navadno v obliki sodne odločbe skladno z nacionalnimi postopkovnimi pravili. Vloge se prevedejo v vse jezike Skupnosti in se nato vročijo strankam v glavnem postopku in tudi državam članicam, Komisiji ter, če je treba, Svetu. Obvestilo, v katerem so navedena imena strank in tenor vprašanja, se nato objavi v Uradnem listu Evropskih skupnosti.

Stranke, države članice in institucije Skupnosti imajo dva meseca časa, da predložijo svoje pisne pripombe Sodišču. Preostali del postopka je enak kot pri neposrednih tožbah. Vsi, ki so upravičeni, da predložijo pisne pripombe, lahko svoje utemeljitve tudi ustno predstavijo na obravnavi. Potem ko generalni pravobranilec izda svoje mnenje in po posvetovanju sodnikov se »sodba« javno prebere in tajnik Sodišča jo pošlje nacionalnemu sodišču, ki je zaprosilo za predhodno odločitev.

Sodbe

O sodbah odloča Sodišče večinsko. Ločenih odklonilnih mnenj ni. Sodbo morajo pod-

pisati vsi sodniki, ki so sodelovali na posvetovanju. Prebere se vedno javno. Sodbe Sodišča in mnenja generalnega pravobranilca se objavijo v Zbirki odločb Sodišča Evropskih skupnosti in Sodišča prve stopnje v vseh uradnih jezikih Skupnosti.

Sodbe so zavezujoče narave. Ker pa nima jo veljavnega precedensa, načeloma niso neposredno zavezujoče za vse države članice, temveč veljajo samo za stranke v sporu. Seveda je pri tem opaziti odmike, na primer pri sodbi v postopku za razveljavitev akta, kjer je sodba obvezujoča za vse države članice. Enak učinek ima »sodba« v postopku za predhodno odločitev. Vendar pa Sodišče nima kazenskopravne pristojnosti, da bi s sredstvi prisile zagotavljalo izvrševanje sodbe. Neupoštevanje sodbe se lahko kaznuje le z denarno kaznijo.

Proti sodbi Sodišča ni mogoče vložiti pritožbe. Stranke lahko zaprosijo le za ponovno proučitev sodbe, če so bila ugotovljena nova dejstva, ki bi lahko nanjo vplivala, za popravek sodbe, pri čemer se popravijo napake pri pisanju, računanju ali podobno, za revizijo sodbe in razlago sodbe.

Jezik postopka oziroma obravnave

Jezik Sodišča je francoščina. Jezik postopka je lahko kateri koli od uradnih jezikov EU. V katerem jeziku bo potekal postopek, načeloma odloči tožnik. Če ima država članica več uradnih jezikov, tožnik izbere tistega, ki mu najbolj ustreza.

Pravna pomoč

Če stranka ni sposobna v celoti ali deloma poravnati stroškov postopka, lahko zaprosi za pravno pomoč. V prošnji mora navesti vse dokaze, ki potrjujejo njeno nezmožnost. Senat, ki mu pripada sodnik poročevalec, pa odloči, ali bo pravna pomoč odobrena ali ne.

3. Slovar

A

ACTION – tožba

♦ **admissible action** dopustna tožba, **enforcement action** izvršilna tožba, **expedited action** pospešena tožba, **joined actions** [in] **joint action** skupna tožba, **main action** glavna tožba (tožba, ki teče pred sodiščem države članice in v zvezi s katero je to sodišče vložilo zahtevo pri Sodišču za predhodno odločanje), **pending action** tožba, ki teče, viseča tožba, **successful action** uspešna tožba, **well founded action** upravičena/utemeljena tožba

♦ **action devoid of purpose** tožba brez vsebine

♦ **adjudicate on action** odločiti/razsoditi v tožbeni zadevi, **annul an action** razveljaviti/anulirati tožbo, **begin an action** začeti tožbo, **bring an action against sb.** vložiti tožbo proti komu, tožiti koga, **challenge an action** izpodbijati tožbo, **commence an action** začeti tožbo, **dismiss an action** zavreči tožbo, **file an action** vložiti tožbo, **hear and determine (at first instance) an action** obravnavati in odločiti o tožbi (na prvi stopnji), **initiate an action** začeti tožbo, **institute an action** sprožiti/začeti tožbo, **join actions** združiti tožbe, **lodge an action** vložiti tožbo, **take an action to judgment** razsoditi o tožbi, **uphold an action as admissible** odobriti tožbo kot dopustno

♦ **action arises under Article 13** tožba na podlagi člena 13

Direct action – neposredna tožba

Direct actions refer to the "proceedings brought in the Court of Justice against Member States to establish that they have infringed their Community obligations".

Neposredne tožbe so »tožbe, vložene pri Sodišču, proti državam članicam, da se ugotovi, ali so kršile svoje obveznosti v Skupnosti«.

(Brown in Kennedy 1994: 105)

Opomba

Pri Sodišču Evropskih skupnosti poznamo dve vrsti postopkov: neposredne tožbe in zahteve po predhodnem odločanju (→ proceedings → preliminary ruling proceedings), ki jih na Sodišče vložijo sodišče države članice.

Action for annulment – tožba za razveljavitev, ničnostna tožba

The purpose of **actions for annulment** is to have binding legal instrument of the Council, Commission, Parliament or the European Central Bank annulled.

Namen **ničnostne tožbe/tožbe za razveljavitev** je razveljavitev obvezujočega pravnega instrumenta Sveta, Komisije, Parlamenta ali Evropske centralne banke.

(Borchardt 1999: 85)

→ → člena 230, 231 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

action for damage – odškodninska tožba

Citizens and firms – and also Member States – that sustain damage by reason of fault committed by EC staff can file **actions for damages** at the CFI (individuals and firms) or the Court of Justice (Member States).

Državlani in podjetja – in tudi države članice –, ki so pretrpeli škodo zaradi napake, ki jo je storilo osebje ES, lahko pri Sodišču prve stopnje (posamezniki in podjetja) ali pri Sodišču (države članice) vložijo **odškodninsko tožbo**.

(Borchardt 1999: 86)

→ → člena 235, 288 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

action for failure to act – tožba zaradi

opustitve ukrepanja

And Article 175, as amended, deals with **actions for inactivity, or the failure to act**, on the part of the European Parliament, the Council, the Commission or the European Central Bank.

Spremenjeni člen 175 je v zvezi s **tožbami zaradi opustitve ukrepanja ali nedelovanja** Evropskega parlamenta, Sveta, Komisije ali Evropske centralne banke.

(Brown in Kennedy 1994: 124)

→ → člen 232 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

action for inactivity – tožba zaradi nedelovanja

→ action → action for failure to act

action for infringement of an obligation – tožba zaradi kršitve obveznosti

Before a Member State brings an **action against another Member State for an alleged infringement of an obligation** under this Treaty, it shall bring the matter before the Commission.

Preden država članica toži drugo državo članico zaradi domnevne **kršitve obveznosti** iz te pogodbe, mora zadevo predložiti v obravnavo Komisiji.

(člen 227 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

action on grounds for lack of competence – tožba zaradi nepristojnosti

It shall for this purpose have jurisdiction in **actions brought by a Member State, the European Parliament, the Council or the Commission on grounds of lack of competence**, infringement of an essential procedural requirement, infringement of this Treaty or of any rule of law relating to its application, or misuse of powers.

V ta namen lahko sodi o **tožbah**, ki jih vložijo država članica, Evropski parlament, Svet ali Komisija **zaradi nepristojnosti**, bistvene kršitve postopka, kršitve te pogodbe ali katerega koli pravnega pravila, ki se nanaša na uporabo te pogodbe ali zlorabo pooblastil.

(člen 230 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

ADMINISTRATOR – upravnik

The Registrar shall be responsible, under the authority of the President, for the administration of the Court, its financial management and its accounts; he shall be assisted in this by an **administrator**.

Poročevalec, ki je podrejen predsedniku Sodišča, je odgovoren za upravljanje Sodišča, finančno poslovanje in proračun Sodišča; pri tem mu pomaga **upravnik**.

(člen 23 Rules of Procedure)

♦ principal administrator glavni upravnik

ADMISSIBILITY OF THE APPLICATION – dopustnost vloge

Without prejudice to its decision on the substance, the Court, in closed session, shall, after hearing the Advocate General and having re-

gard to the written observation of the parties, give in the form of a judgment its decision on the **admissibility of the application**.

Sodišče izda po nastopu generalnega pravobranilca in proučitvi pisnih pripomb strank na zaprti seji odločitev v obliki sodbe o **dopustnosti vloge** in pri tem ne posega v odločitev o vsebini.

(člen 100(1) Rules of Procedure)

ADVISER – svetovalec

Such agents, **advisers** and lawyers shall, when they appear before the Court, enjoy the rights and immunities necessary to the independent exercise of their duties, under conditions laid down in the Rules of Procedure.

Ti zastopniki, **svetovalci** in odvetniki uživajo pri zastopanju na Sodišču pravice in imunitete, potrebne za neodvisno opravljanje nalog, pod pogoji, ki jih določa poslovnik.

(člen 19 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

♦ appoint adviser imenovati (na položaj) svetovaleca

ADVOCATE GENERAL, [tudi] advocate-general – generalni pravobranilec

It shall be the duty of the **Advocate General**, acting with complete impartiality and independence, to make, in open court, reasoned submissions on cases which, in accordance with the Statute of the Court of Justice, require his involvement.

Dolžnost **generalnega pravobranilca** je, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih je v skladu s statutom Sodišča zahtevano njegovo sodelovanje.

(člen 222 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

♦ first advocate general prvi generalni pravobranilec

♦ appoint an advocate general imenovati (na položaj) generalnega pravobranilca

AGENT – zastopnik

The Member States and the institutions of the Communities shall be represented before the Court by an agent appointed for each case; the **agent** may be assisted by an adviser or by a lawyer.

Države članice in institucije Skupnosti pred Sodiščem zastopa zastopnik, ki je imenovan za vsako zadevo posebej; **zastopniku** lahko pomaga svetovalec ali odvetnik.

(člen 19 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

♦ **appoint an agent** imenovati (na položaj) zastopnika

AGREEMENT – sporazum; dogovor; pogodba

♦ **apply an agreement** uporabiti sporazum/dogovor/pogodbo, **come to an agreement** sporazumeti/dogovoriti se, **conclude an agreement** skleniti sporazum/dogovor/pogodbo, **enter into the agreement** postati podpisnik/-ca sporazuma/dogovora/pogodbe, pridružiti se sporazumu/dogovoru/pogodbi, **implement an agreement** izvajati sporazum/dogovor/pogodbo, **renew an agreement** obnoviti sporazum/dogovor/pogodbo, **verify an agreement** potrditi/overiti sporazum, potrditi/overiti dogovor, potrditi/overiti pogodbo

♦ **agreement enters into force** sporazum/dogovor/pogodba začne veljati

European Economic Area Agreement – Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru

The aim of the **European Economic Area Agreement** is to guarantee the free movement of persons, goods, services and capital; to provide equal conditions of competition and to abolish discrimination on grounds of nationality in all 18 EEA States – the 15 EU States and 3 of the EFTA States.

Namen **Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru** je zagotovitev prostega pretoka oseb, blaga, storitev in denarja; zagotovitev enakih pogojev konkurence in odprava diskriminacije na podlagi narodnosti v vseh 18 državah EGP – v 15 članicah EU in treh članicah Efte.

(Introduction to the EFTA Court, <http://www.efta-court.lu/introduction.asp>)

Kratika: EEA Agreement – Kratica: Sporazum o EGP

AID – pomoč

♦ **state aid** državna pomoč

♦ **abolish aid** ukiniti pomoč, **apply for aid** zaprositi za pomoč, **grant aid** odobriti pomoč,

receive aid prejeti pomoč, **refuse aid** zavrniti pomoč, **withdraw aid** umakniti pomoč
legal aid – pravna pomoč

A party who is wholly or in part unable to meet the costs of the proceedings may at any time apply for **legal aid**.

Stranka, ki je popolnoma ali delno nesposobna plačati stroške postopka, lahko kadar koli zaprosi za **pravno pomoč**.

(člen 76(1) Rules of Procedure)

APPEAL – pritožba

An **appeal** may seek: to set aside, in whole or in part, the decision of the Court of First Instance; the same form of order, in whole or in part, as that sought at first instance and shall not seek a different form of order.

V **pritožbi** se lahko zahteva razveljavitev odločitve Sodišča prve stopnje v celoti ali njen del; enaka oblika sklepa, v celoti ali njegov del, kot je bila zahtevana na prvi stopnji. Nova oblika sklepa se zahteva.

(člen 113(1) Rules of Procedure)

♦ **admissible appeal** dopustna pritožba, **well founded appeal** upravičena/utemeljena pritožba

♦ **bring an appeal against sb./sth.** vložiti pritožbo proti komu/čemu, **dismiss an appeal** zavreči pritožbo, **lodge an appeal** vložiti pritožbo, **reject an appeal** zavrniti pritožbo, **withdraw an appeal** umakniti pritožbo

♦ **appeal against the decision of the Arbitrary Committee** pritožba proti odločbi Arbitražnega odbora (→ → člen 101 Rules of Procedure), **appeal against the decision of the Court of First Instance** pritožba proti odločitvi Sodišča prve stopnje (→ → členi 110–123 Rules of Procedure)

♦ **appeal is allowed** pritožba je dopustna, **no appeal shall lie therefrom** pritožba na podlagi tega ni možna

APPELLANT – pritožnik

The **appeal** shall state the date on which the decision appealed against was notified to the **appellant**.

V **pritožbi** mora biti naveden datum, ko je bil **pritožnik** uradno obveščen o odločitvi, proti kateri je bila vložena pritožba.

(člen 112(2) Rules of Procedure)

APPLICANT – vložnik (npr. prošnje, tožbe ...); prosilec; tožnik

Opomba

Prevajanje leksema *applicant* je odvisno od sobesedila. Osnovni pomen je *vložnik* (na primer: prošnje, pritožbe, tožbe, zahtevka), prevodno ustrezno lahko izbiramo glede na to, kaj ta oseba vloga. Če vloga tožbo, je tožnik, če vloga prošnjo, je prosilec ...

privileged applicant – privilegirani tožnik

In the first place Article 173 enumerates a Member State, the Council or the Commission as competent to bring an action to annul: they are accepted as having a sufficient legal interest to give them *locus standi* for such an action, and for this reason they are sometimes referred to as "privileged applicants".

Najprej so v členu 173 naštetih države članice, Svet in Komisija kot pristojni, da vložijo tožbo za razveljavitev: priznan jim je zadosten pravni interes, ki jim daje *locus standi* za tako tožbo, zato jih včasih imenujemo »privilegirani tožniki«.

(Brown in Kennedy 1994: 130)

APPLICATION [application for/to]

[application of] – vloga (npr. prošnje, tožbe ...); prošnja; tožba

uporaba

The *application* shall be accompanied, where appropriate, by the measure the annulment of which is sought or, in the circumstances referred to in Article 232 of the EC Treaty and article 148 of the EAEC Treaty, by documentary evidence of the date on which an institution was, in accordance with those Articles, requested to act.

Vlogi/tožbi mora biti priložen, kjer je to primerno, akt, katerega razveljavitev se zahteva, ali v okoliščinah iz člena 232 Pogodbe ES in člena 148 Pogodbe ESAE dokazilo z datumom, ko je bila institucija v skladu z navedenima členoma pozvana k ukrepanju.

(člen 21 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

Opomba

Prevajanje besede *application* je odvisno od sobesedila. Osnovni pomen je *vloga* (npr. prošnje, pritožbe, tožbe, zahtevka), prevodno ustrezno lahko izbiramo glede na to, kaj oseba vloga.

- ♦ **admissible application** dopustna vloga, **direct application** neposredna vloga, **joint application** skupna vloga, **reasoned application** utemeljena vloga, **written application** pisna vloga
- ♦ **application for an interim measure** vloga za začasno odredbo, **application for a revision** vloga za revizijo, **application for stopping the proceedings** vloga za prekinitev/ustavitev postopka, **application initiating the proceedings** vloga za začetek postopka, **application of act** uporaba zakona, **application of rules** uporaba pravil, **application to intervene** (in the case/proceedings) vloga za pridružitve postopku/za vstop stranke v postopek, **application to set aside a judgement** vloga za razveljavitev sodbe
- ♦ **dismiss an application** zavreči vlogo, **lodge an application** vložiti vlogo, **make an application for sth.** potegovati se za kaj, **zapositi za kaj**, **reject an application** zavrniti vlogo, **register an application** vpisati vlogo (v register), **serve an application to sb.** vročiti vlogo komu, **submit an application to sb.** predložiti vlogo komu, **suspend an application** (začasno) razveljaviti vlogo

ARGUMENT – utemeljitev; argument

- ♦ **legal argument** pravna utemeljitev, **pravni argument**
- ♦ **hear an argument** poslušati utemeljitev/argument, **submit an argument to sb.** predložiti utemeljitev/argument komu

oral argument – ustna utemeljitev

The purpose of **oral argument** is not to present party's point of view afresh but to clarify any matters which the agent or lawyer regards as particularly important, especially those referred to in the application for a hearing.

Namen **ustne utemeljitve** ni ponovna predstavitev mnenja stranke v postopku, temveč razjasnitev zadev, za katere zastopnik ali odvetnik meni, da so izredno pomembne, še posebej tistih, ki so omenjene v vlogi za obravnavo.

(člen 45 Practice Directions Relating to the Direct Actions and Appeals)

argument of fact and law – utemeljena dejstva in zakon

Within one month after service on him of the application, the defendant shall lodge a defence, stating: (a) the name and address of the defendant; (b) the **arguments of fact and law** relied on; (c) the form of order sought by the defendant; (d) the nature of any evidence offered by him.

V enem mesecu po vročitvi tožbe tožena stranka vloži odgovor na tožbo, v katerem so navedeni: (a) ime in priimek tožene stranke; (b) **utemeljena dejstva in zakon**, na katere se tožena stranka sklicuje; (c) oblika sklepa, ki ga zahteva tožena stranka; (d) narava dokazov, ki jih predloži tožena stranka.

(člen 40(1) Rules of Procedure)

Opomba

Za *argument of fact and law* uporablja SVEZ ustrezno *nico dokazi dejstev in prava*.

AUTHORITY – oblast; pooblastilo

♦ competent authority pristojna oblast, [star.] High Authority Evropska komisija, judicial authority sodna oblast, sodišče

♦ **grant authority to sb.** priznati oblast komu, pooblastiti koga

♦ under the authority of sb. biti podrejen komu

EFTA Surveillance Authority – Nadzorni organ Efte

The main task of the EFTA Surveillance Authority is to ensure that EEA rules are properly enacted and applied by the EFTA States.

Glavna naloga **Nadzornega organa Efte** je zagotavljanje, da države Efte pravilno določajo in uporabljajo pravila EGP.

(About the Efta Surveillance Authority)

Kratika: ESA

B**BANK – banka****European Central Bank – Evropska centralna banka**

Kratika: ECB

– Kratika: ECB

European Investment Bank – Evropska investicijska banka

Kratika: EIB

– Kratika: EIB

C**C –**

Oznaka za zadeve, ki jih obravnava Sodišče Evropskih skupnosti.

(Brown in Kennedy 1994: 25)

Npr. C-207/01 Altair Chimica

CASE – zadeva; (sodni) primer**Opomba**

O *zadevi* govorimo do izreka sodb. Po izreku sodb postane obravnavana zadeva del sodne prakse. Takrat ne govorimo več o *zadevi*, temveč o *primeru*.

♦ **joined cases** [in] **joint case** združene zadeve, **pending case** tekoča zadeva; viseča zadeva, **prima facie case** jasna zadeva

♦ **assign a case to sb.** dodeliti zadevo komu, **bring a case before sb.** predložiti zadevo komu, **decide a case** odločiti o zadevi, **defer a case** odložiti/preložiti zadevo, **determine a case** odločiti o zadevi, **disjoin cases** razdružiti zadeve, **dismiss a case** zavreči zadevo, **examine a case** proučiti/preiskati zadevo, **hear a case** obravnavati zadevo, **hear a case in camera** obravnavati zadevo za zaprtimi vrati/brez navzočnosti javnosti, **join cases** združiti zadeve, **put a case before sb.** predložiti zadevo komu, **refer a case back to sb.** vrniti zadevo komu, **refer a case to sb.** predložiti zadevo komu, **remove a case from the register** izbrisati zadevo/primer iz registra, **settle a case** rešiti zadevo, **submit a case to sb.** predložiti zadevo komu, **take part in the disposal of any case** sodelovati pri odločanju o posamezni zadevi

♦ **case proceeds to judgment** razsoditi o zadevi
staff case – delovni spori

Staff cases involve disputes between the Communities and their staff in relation to their terms of service.

Delovni spori so spori med Skupnostjo in njenimi uradniki v zvezi s pogoji njihovega službovanja.

(Brown in Kennedy 1994: 157)

case law – sodna praksa

→ law → case law

case list – seznam obravnav

→ list → case list

case number – številka zadeve; številka

primera

→ number → number of the case

CHAMBER – senat

The Court shall form **chambers** consisting of three and five Judges.

Sodišče oblikuje **senate**, ki jih sestavljajo po trije in pet sodnikov.

(člen 16 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

♦ **second chamber** drugi senat, **sixth chamber** šesti senat

♦ **chamber of three judges** senat treh sodnikov, **chamber of five judges** senat petih sodnikov, **chamber of seven judges** senat sedmih sodnikov

♦ **create a chamber** oblikovati senat, **form a chamber** oblikovati senat, **set up a chamber** ustanoviti senat, **sit in a (grand) chamber** zasesti v (velikem) senatu

grand chamber – veliki senat

The Court shall sit in a **Grand Chamber** when a Member State or an institution of the Communities that is party to the proceedings so requests.

Sodišče zaseda v **velikem senatu**, kadar to zahteva država članica ali institucija Skupnosti, ki je stranka v postopku.

(člen 16 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

→ session || → plenary session

Opomba

Veliki senat sestavlja 13 sodnikov. *Grand chamber* se uporablja v Statutu Sodišča Evropskih skupnosti. V Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti se namesto *grand chamber* uporablja izraz *plenary session*.

COMMISSION OF INQUIRY – preiskovalna komisija

No Judge or Advocate General may take part in the disposal of any case in which he has previously taken part as Agent or Adviser or has been called upon to pronounce as a member of a court or tribunal, of a **commission of inquiry** or in any other capacity.

Sodniki ali generalni pravobranilci ne smejo sodelovati pri odločanju o posamezni zadevi, pri kateri so pred tem odločali kot zastopniki, svetovalci ali odvetniki ene od strank ali o

kateri so podali mnenje kot člani sodišča, **preiskovalne komisije** ali v kateri koli drugi funkciji.

(člen 18 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

CONDITION – pogoj

♦ **determine conditions** določiti pogoje, **fulfil conditions** izpolniti pogoje, **lay down conditions** določiti pogoje, **set out conditions** postaviti pogoje

♦ **in accordance with the conditions** v skladu s pogoji, **under conditions** pod pogoji

Conditions of Employment [m.n.] – pogoji za zaposlitev

The Court of Justice shall have jurisdiction in any dispute between the Community and its servants within the limits and under the conditions laid down in the Staff Regulations or the **Conditions of Employment**.

Sodišče je v mejah in pod pogoji, ki so določeni v delovnih predpisih ali v **pogojih za zaposlitev**, pristojno za vse spore med Skupnostjo in njenimi uslužbenci.

(člen 236 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

COURT – sodišče

♦ **competent court** pristojno sodišče, **national court** domače/državno/nacionalno sodišče, **court of a Member State** sodišče države članice

♦ **court decides** sodišče odloči (v zadevi), **court finds** sodišče odloči/razsodi/ugotovi (v zadevi), **court holds** sodišče meni/odloči/odredi (v zadevi), **court sits (as a full court/in chamber)** sodišče zaseda (v popolni sestavi/v senatu)

♦ **before the court** pred sodiščem

full court – sodišče v popolni sestavi, občna seja

The Court shall sit as a **full Court** where cases are brought before it pursuant to Article 195(2), Article 213(2), Article 216 or Article 247(7) of the EC Treaty or Article 107d(2),

Article 126(2), Article 129 or Article 160b(7) of the EAEC Treaty.

Sodišče zaseda v **popolni sestavi/na občni seji**, kadar so mu predložene zadeve v skladu s členi 195(2), 213(2), 216 ali 247(7) Pogodbe ES

ali členi 107 d(2), 126(2), 129 ali 160 b(7) Pogodbe ESAE.

(člen 16 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

in open court – na javni (sodni) obravnavi, javno

Judgments shall be read **in open court**.

Sodbe se preberejo **na javni obravnavi/javno**.

(člen 37 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

court judgment – sodba sodišča

→ judgment || → judgment of the court

→ → členi 63–66 Rules of Procedure

Court of Auditors – Računsko sodišče

Court of European Economic Area – Sodišče

Evropskega gospodarskega prostora

Kratica: EEA Court

– Kratica: Sodišče EGP

Court of European Free Trade Association

– Sodišče Evropskega združenja za prosto trgovino

Kratica: EFTA Court

– Kratica: Sodišče Efte

Court of First Instance – Sodišče prve stopnje

Court of Justice of the European Communities

– Sodišče Evropskih skupnosti

court of law – sodišče

As regards such advisers and lawyers who appear before it, the Court shall have the powers normally accorded to **courts of law**, under conditions laid down in the Rules of Procedure.

Sodišče ima glede svetovalcev in odvetnikov, ki nastopajo pred njim, pooblastila, ki so običajna za **sodišča**, pod pogoji, določenimi v poslovniku.

(člen 19 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

court register – register sodišča

→ register → court register

D

DECISION – odločitev

– sklep (če je to pisni akt sodišča)

The **decision** (op. of the Court) establishing a judicial panel shall lay down the rules on the organisation of the panel and the extent of the jurisdiction conferred upon it.

Sklep o ustanovitvi sodnega oddelka določa pravila o organizaciji oddelka in obsegu nanj prenesene pristojnosti.

(člen 225 a Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

– **odločba** ([EU] eden od štirih pisnih pravnih aktov evropske zakonodaje)

In some cases the Community institutions may themselves be responsible for implementing the Treaties, or regulations and general ECSC **decisions**, and this will be possible only if they are in a position to take measures binding on particular individuals, firms or Member States. In the Community legal order this function is fulfilled by the individual **decision**, which is the means normally available to Community institutions to order that a measure be taken in an individual case.

V nekaterih primerih so institucije Skupnosti same odgovorne za izvajanje pogodb, uredb in splošnih **odločb** ESPJ, pod pogojem, da so pristojne za sprejemanje zavezujočih ukrepov v zvezi z določenimi posamezniki, podjetji ali državami članicami. V pravnem redu Skupnosti ima to funkcijo individualna **odločba**, ki je sredstvo, navadno na razpolago institucijam Skupnosti, da odredijo sprejetje ukrepa v zvezi s posamezno zadevo.

(Borchardt 1999: 69)

♦ **adverse decision** nasprotna odločba/odločitev, nasprotni sklep, **applicable decision** uporabna/veljavna odločba, uporabna/veljavna odločitev, uporaben/veljaven sklep, **(legally) binding decision** (zakonsko) obvezujoča/zavezujoča odločba, (zakonsko) obvezujoča/zavezujoča odločitev, (zakonsko) obvezujoč/zavezujoč sklep, **favourable decision** ugodna odločba/odločitev, ugoden sklep, **final decision** končna odločitev, končen sklep, **prawnomočna odločba**, **general decision** splošna odločba/odločitev, splošen sklep, **joined decisions** [in] **joint decision** skupna odločba/odločitev, skupen sklep, **negative decision** negativna odločitev, **reasoned decision** utemeljena odločba/odločitev, utemeljen sklep, **valid decision** veljavna odločba/odločitev, veljaven sklep, **void deci-**

sion neveljavna/nična odločba, neveljavna/nična odločitev, neveljaven/ničen sklep

♦ **adopt a decision** sprejeti odločbo/odločitev/sklep, **annul a decision** razveljaviti/anulirati odločbo, razveljaviti/anulirati odločitev, razveljaviti/anulirati sklep, **appeal against a decision** vložiti pritožbo proti odločbi/odločitvi/sklepu, **apply a decision** uporabiti odločbo/odločitev/sklep, **apply for a decision** zaprositi za odločitev, **cancel a decision** preklicati odločbo/odločitev/sklep, **challenge a decision** izpodbijati odločbo/odločitev/sklep, **communicate a decision** sporočiti/posredovati odločbo, sporočiti/posredovati odločitev, sporočiti/posredovati sklep, **comply with a decision** ravnati v skladu z odločbo/odločitvijo/s sklepom; držati se odločbe/odločitve/s sklepa; upoštevati odločbo/odločitev/sklep, **contest a decision** izpodbijati odločbo/odločitev/sklep, **deliver a decision** izdati/izreči odločbo, izdati/izreči odločitev, izdati/izreči sklep, **dismiss a decision** zavreči odločbo/odločitev/sklep, **draw up a decision** sestaviti odločbo/odločitev/sklep, **enforce a decision** zagotoviti izpolnitev/izvršitev odločbe, zagotoviti izpolnitev/izvršitev odločitve, zagotoviti izpolnitev/izvršitev sklepa, **give a decision** izdati/dati odločbo, izdati/dati, izdati/dati odločitev, izdati/dati sklep, **implement a decision** izvajati odločbo/odločitev/sklep, **notify a decision to sb.** koga (uradno) obvestiti o odločbi/odločitvi/sklepu, **observe a decision** ravnati v skladu z odločbo/odločitvijo/s sklepom; upoštevati odločbo/odločitev/sklep, **produce a decision** predložiti odločbo/odločitev/sklep, **pronounce a decision** izreči/razglasiti odločbo, izreči/razglasiti odločitev, izreči/razglasiti sklep, **quash a decision** razveljaviti odločbo/odločitev/sklep, **reverse a decision** razveljaviti odločbo/odločitev/sklep, **review a decision** (ponovno) presoditi/preveriti/revidirati odločbo, (ponovno) presoditi/preveriti/revidirati odločitev, (ponovno) preveriti/revidirati sklep, **serve a decision to sb.** vročiti odločbo/odločitev/sklep komu, **set aside a decision** razveljaviti odločbo/odločitev/sklep, **take a decision** sprejeti odločbo/odločitev/sklep, **vary a decision** spremeniti odločbo/odločitev/sklep

enforceable decision – izvršljiva odločba

If the sums demanded are not paid within the period prescribed by the Registrar, he shall request the Court to make an **enforceable decision** and to order its enforcement in accordance with Articles 44 and 92 of the ECSC Treaty, 187 and 192 of the EC Treaty or 159 and 164 of the EAEC Treaty.

Če zahtevani zneski niso plačani v roku, ki ga je določil tajnik Sodišča, lahko ta zahteva, da Sodišče izda **izvršljivo odločbo** in odredi njeno izvršbo v skladu s členoma 44 in 92 Pogodbe ESPJ, členoma 187 in 192 Pogodbe ES ali členoma 159 in 164 Pogodbe ESAE.

(člen 22(2) Instructions to the Registrar, <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

framework decision – okvirna uredba

The Court of Justice of the European Communities shall have jurisdiction, subject to the conditions laid down in this article, to give preliminary rulings on the validity and interpretation of **framework decisions** and decisions, on the interpretation of conventions established under this title and on the validity and interpretation of the measures implementing them.

Sodišče Evropskih skupnosti je ob upoštevanju pogojev iz tega člena pristojno za predhodno odločanje o veljavnosti in razlagi **okvirnih uredb** in sklepov o razlagi konvencij na podlagi tega naslova ter o veljavnosti in razlagi ukrepov za njihovo izvajanje.

(člen 35(1) Pogodbe o Evropski uniji)

individual decision – odločba

→ decision (EUJ)

Opomba

V Pogodbah ES in Euratom se uporablja *decision*, v Pogodbi ESPJ pa *individual decision*. Za oba termina se v slovenščini uporablja izraz *odločba*.

judicial decision – odločitev sodišča; sodna odločba; sklep sodišča

The national court submits questions concerning the interpretation or validity of a provision of Community law, generally in the form of a **judicial decision** in accordance with national procedural rules.

Sodišče posamezne države predloži vprašanja v zvezi z razlago ali veljavnostjo določbe prava Skupnosti, in to navadno v obliki **odločitve sodišča** v skladu s postopkovnimi pravili te države.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

decision of principle – načelna odločitev

Where the Court of First Instance considers that the case requires a **decision of principle** likely to affect the unity or consistency of Community law, it may refer the case to the Court of Justice for a ruling.

Če Sodišče prve stopnje meni, da je glede kake zadeve potrebna **načelna odločitev**, ki bi lahko prizadela enotnost ali doslednost prava Skupnosti, lahko zadevo izroči v odločanje Sodišču.

(člen 225(3) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

DEFENCE – obramba – odgovor na tožbo

Within one month after service on him (op. defendant) of the application (op. action), the defendant shall lodge a **defence**, stating: (a) the name and address of the defendant; (b) the arguments of fact and law relied on; (c) the form of order sought by the defendant; (d) the nature of any evidence offered by him.

V mesecu dni po vročitvi tožbe mora tožena stranka vložiti **odgovor na tožbo**, v katerem navede: (a) ime in naslov tožene stranke; (b) utemeljena dejstva in zakon, na katere se sklicuje; (c) obliko sklepa, ki ga zahteva tožena stranka; (d) naravo dokazov, ki jih je predložila.

(člen 40(1) Rules of Procedure)

→ submission || → (written) submission in defence

♦ **lodge a defence** vložiti odgovor na tožbo

DEFENDANT – toženec, tožena stranka (v postopku)

The application shall be served on the **defendant**.

Vloga se vroči **tožencu/toženi stranki**.

(člen 39 Rules of Procedure)

DELIBERATION – odločanje; posvetovanje; razprava

♦ **participate in deliberations** sodelovati pri odločanju/posvetovanju/razpravi, **sit in deliberations** zasedati na posvetovanju/razpravi, **take part in deliberations** sodelovati pri odločanju/posvetovanju/razpravi

deliberation of the Court – posvetovanje Sodišča

The **deliberations of the Court** shall be and shall remain secret.

Posvetovanja Sodišča so in ostanejo tajna.

(člen 35 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

DIRECTIVE – direktiva ([EU] eden od štirih pisnih pravnih aktov evropske zakonodaje)

The EC/Euratom **directive**, which has the ECSC recommendation as its equivalent, is the most important legislative instrument alongside the regulation. Its purpose is to reconcile the dual objectiveness of both securing the necessary uniformity of Community law and respecting the diversity of national traditions and structures. What the directive aims for then is not the unification of the law, which is the regulation's purpose, but is harmonisation.

Direktiva v Pogodbah ES in Euratom, katere ustreznica je priporočilo v Pogodbi ESPJ, je poleg uredbe najpomembnejši zakonodajni instrument. Njen namen je uskladiti objektivnost pri varovanju enotnosti prava Skupnosti in pri upoštevanju raznolikosti nacionalnih tradicij ter struktur. Namen direktive ni poenotenje zakonodaje, to je namen uredbe, temveč uskladitev zakonodaje.

(Borchardt 1999: 65)

♦ **binding directive** obvezujoča/zavezujoča direktiva

♦ **annul a directive** razveljaviti/anulirati direktivo, **break a directive** prekršiti direktivo, **implement a directive** izvajati direktivo, **issue a directive** izdati direktivo, **transpose a directive (into national law)** prenesti direktivo (v nacionalno pravo)

Council directive – direktiva Sveta

Council Directive 77/388/EEC

(C-4/89)

– direktiva Sveta 77/388/EGS

E

EAEC – ESAE

EAEC Treaty (→ treaty → Treaty establishing the European Atomic Energy Community)

– Pogodba ESAE (Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za jedrsko energijo)

EC – ES

EC Treaty (→ Treaty → Treaty establishing the European Community)

– Pogodba ES (Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti)

ECB – ECB

European Central Bank

– Evropska centralna banka

ECR – European Court Reports

(→ report)

– Poročila Evropskega sodišča

ECSC – ESPJ

ECSC Treaty (→ treaty → Treaty establishing the European Coal and Steel Community)

– Pogodba ESPJ (Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo)

EEA – EGP

European Economic Area

EEA Agreement

(→ agreement)

EEA Court (→ court) – Evropski gospodarski prostor

Sporazum o EGP

Sodišče EGP

EEC – EGS

EEC Treaty (→ treaty → Treaty establishing European Economic Community)

– Pogodba EGS (Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti)

EFFECT – učinek

♦ **adverse effect** nasprotni učinek, **binding effect** obvezujoči/zavezujoči učinek, **dissuasive effect** ločeni odklonilni učinek, **interim effect** začasni učinek, **legal effect** pravni učinek

♦ **consider effect as definite** učinek velja kot dokončen, **suspend effect of sth.** (začasno) zadržati/prekiniti učinkovanje česa

direct effect of Community law – neposredni učinek prava Skupnosti

Direct effect (op. of the Community law) thus has the effect of penalising the offending Member State.

Neposredni učinek ima moč kaznovati državo članico, ki je kršila svoje obveznosti.

(Borchardt 1999: 67)

horizontal direct effect – vodoravni neposredni učinek

The direct effect of directives/ECSC recommendations in relations between citizens themselves ('horizontal direct effect') has not been accepted by the Court of Justice.

Sodišče ni priznalo neposrednega učinka direktiv/priporočil ESPJ v odnosih med državljani samimi ('vodoravni neposredni učinek').

(Borchardt 1999: 67)

vertical direct effect – navpični neposredni učinek

In that context it is significant that the Court of Justice has applied the principle solely in cases between a citizen and a Member State, and then only when the directive was for the citizen's benefit and not to his detriment – in other words when the citizen's position under the law as amended under the directive was more favourable than under the old law (known as 'vertical direct effect').

V tem kontekstu je pomembno, da je Sodišče uporabilo to načelo izključno v zadevah med državljanom in državo članico in samo takrat, kadar je bila direktiva v korist in ne v škodo državljana – z drugimi besedami, kadar je bil položaj državljana pod spremenjeno direktivo ugodnejši kot pod staro ('navpični neposredni učinek').

(Borchardt 1999: 67)

legal effect vis-à-vis third parties – pravni učinek nasproti tretjim strankam

The Parliament was not expressly mentioned, according to the Court, because, in its original version, the Treaty merely granted it power to adopt measures intended to have legal effect vis-à-vis third parties.

Po mnenju Sodišča Parlament ni bil izrecno omenjen, ker mu je pogodba v izvorni različici dala samo pooblastilo, da sprejema ukrepe, ki naj bi imeli pravni učinek nasproti tretjim strankam.

(Brown in Kennedy 1994: 129)

suspensory effect – odložilni učinek

Actions brought before the Court of Justice shall not have suspensory effect.

Tožbe, vložene pri Sodišču, nimajo odložilnega učinka.

(člen 242 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

EFTA – Efta, [in] EFTA

European Free Trade Association
EFTA Court (→ court)
EFTA State
EFTA Surveillance Authority (→ authority)
– Evropsko združenje za prosto trgovino
Sodišče Efte
Država članica Efte
Nadzorni organ Efte

EIB – EIB

European Investment Bank – Evropska investicijska banka

ESA –

EFTA Surveillance Authority (→ authority)
– Nadzorni organ Efte

EU – EU

EU Treaty (→ treaty → Treaty on European Union)
– Pogodba EU (Pogodba o Evropski uniji)

F

FORM OF ORDER – oblika zahtevanega sklepa

The application shall contain the applicant's name and permanent address and the description of the signatory, the name of the party or names of the parties against whom the application is made, the subject-matter of the dispute, the **form of order** sought and a brief statement of the pleas in law on which the application is based.

Tožba mora vsebovati ime in stalni naslov tožnika ter opis podpisanega, ime stranke ali strank, proti katerim je tožba vložena, predmet spora, **obliko zahtevanega sklepa** in kratak povzetek tožbenih razlogov, na katerih temelji tožba.

(člen 18 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

Opomba

Za *form of order* uporablja SVEZ ustreznico *oblika odredbe*.

H

HEARING – obravnava; zaslišanje

♦ **hearing of the advocate general** nastop generalnega pravobranilca, **hearing of an agent, adviser/expert/lawyer/party/witness** zaslišanje zastopnika/svetovalca/izvedenca/ odvetnika/stranke/priče, **hearing of the submissions of the advocate general** poslušanje sklepnih predlogov generalnega pravobranilca

♦ **conduct a hearing** voditi obravnavo/zaslišanje, **hold a hearing** obravnavati, **prepare a hearing** pripraviti obravnavo/zaslišanje

public hearing – javna obravnava

At the **public hearing**, the parties' lawyers are invited to put their case before the judges and the advocate-general, who can question them.

Na **javni obravnavi** odvetniki strank predstavijo svojo zadevo sodnikom in generalnemu pravobranilcu; ti lahko odvetnike tudi izprašajo.

(The Court of Justice, http://www.europa.eu.int/institutions/court/index_en.htm)

Imm –

Oznaka za vlogo za preklíc imunitete institucije Skupnosti.

(Brown in Kennedy 1994: 25)

I

INJUSTICE – nepravilnost

normative injustice – normativna nepravilnost

Liability under the terms of Article 215(2) can extend to liability in respect of legislation – what has been referred to in the context of Community law as "**normative injustice**". Normative is here used to describe an act such as a regulation, laying down a rule, as opposed to an individual decision.

Odgovornost po členu 215(2) se lahko razširi na odgovornost glede zakonodaje – to se v povezavi s pravom Skupnosti imenuje »**normativna nepravilnost**«. Beseda normativno je tu rabljena za opis pravnega akta, kot je na primer uredba, ki v nasprotju s posamezno odločbo določa splošno pravilo.

(Brown in Kennedy 1994: 164)

INQUIRY – poizvedba; preiskava

♦ **inquiry in a case** poizvedba/preiskava v zadevi

♦ **complete an inquiry** končati poizvedbo/preiskavo, **conduct an inquiry** voditi poizvedbo/preiskavo, **order an inquiry** odrediti poizvedbo/preiskavo, **participate in inquiry** sodelovati pri poizvedbi/preiskavi, **undertake an inquiry** izvesti poizvedbo/preiskavo
preparatory inquiry – pripravljalna poizvedba

Where the Court orders a preparatory inquiry and does not undertake it itself, it shall assign the inquiry to the Chamber.

Če Sodišče odredi pripravljalno poizvedbo in je samo ne izvede, potem dodeli poizvedbo senatu.

(člen 44(3) Rules of Procedure)

→ → členi 45–54 Rules of Procedure

inquiry measure – poizvedba, ukrep poizvedbe

→ measure → measure of inquiry

INTERVENER – stranska udeleženka, intervient

However, interveners other than the Member States and the institutions of the Communities may bring such an appeal only where the decision of the Court of First Instance directly affects them.

Stranske udeleženke/intervienti razen držav članic in institucij Skupnosti lahko vložijo takšno pritožbo le, če jih odločitev Sodišča prve stopnje neposredno prizadeva.

(člen 56 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

INTERVENTION – posredovanje

♦ **intervention at first instance** posredovanje na prvi stopnji

♦ **allow intervention in the case/proceedings** dopustiti, da stranka postane stranka v postopku, dopustiti, da stranka vstopi/se pridruži postopku/zadevi

intervention in the proceedings of a party – postati stranka v postopku (kot stranska udeleženka), vstop stranke v postopek (kot stranske udeleženke)

The Protocols on the Statute of the Court of Justice under both the ECSC and the EC Treaties permit the intervention in proceedings of

third parties provided they have a sufficient interest in the suit between the principal parties.

Protokola o Statutu Sodišča Evropske skupnosti v Pogodbi ESPJ in v Pogodbi ES dopuščata, da tretje stranke **postanejo stranke v postopku/vstopijo v postopek** pod pogojem, da imajo zadosten interes v sodnem postopku med obema glavnima strankama.

(Brown in Kennedy 1994: 266)

→ → člen 93 Rules of Procedure

INVESTIGATION – preiskava

♦ **make an investigation** izvesti preiskavo, preiskovati

preliminary investigation – predhodna preiskava

In Joined cases 239 and 275/82, Allied Corporation v Commission the Court accepted that experts could challenge the regulation regardless of whether they were named provided that they were "concerned by the preliminary investigations", i.e. took part in the Commission investigation.

V združenih primerih 239 in 275/82, Allied Corporation proti Komisiji, je Sodišče dovolilo, da izvedenci izpodbijajo uredbo ne glede na to, ali so bili imenovani ali ne, pod pogojem, da so jih »zadevale predhodne preiskave«, to pomeni, da so sodelovali v preiskavi Komisije.

(Brown in Kennedy 1994: 135)

J

JOURNAL – revija

Official Journal of the European Communities

– Uradni list Evropskih skupnosti

Kratika: OJEC – Kratika: UL ES

JUDGE – sodnik

The Court of Justice shall consist of one judge per Member State.

Sodišče sestavlja po en sodnik iz vsake države članice.

(člen 221(1) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

♦ **appoint a judge** imenovati (na položaj) sodnika, **attach a judge to a chamber** dodeliti sodnika senatu, **designate a judge** določiti/imenovati sodnika, **designate a judge to act**

as **rapporteur** določiti/imenovati sodnika za sodnika poročevalca

judge acting as rapporteur – sodnik poročevalec

→ judge → judge rapporteur

judge rapporteur, [tudi] judge-rapporteur – sodnik poročevalec

When a case has been referred to the Court, the President appoints a **Judge Rapporteur** who, until a final judgment is issued, is responsible for taking the necessary decisions and proposing solutions in the course of the proceedings.

Ko se zadeva predloži Sodišču, predsednik Sodišča imenuje **sodnika poročevalca**, čigar nalogi do izdaje pravnomočne sodbe sta sprejemanje potrebnih odločitev in predlaganje rešitev med postopkom.

(Borchardt 1999: 51)

JUDGMENT – sodba

♦ **binding judgment** obvezujoča/zavezujoča sodba, **enforceable judgment** izvršljiva sodba, **final judgment** končna/pravnomočna sodba, **interpreting judgment** razlagalna sodba, **revising judgment** revizijska sodba

♦ **apply for a judgment by default** vložiti prošnjo za sodbo zaradi izostanka, **comply with a judgment** držati se sodbe, ravnati v skladu s sodbo, upoštevati sodbo, **construe a judgment** analizirati sodbo, **contest a judgment** izpodbijati sodbo, **decide a judgment** odločiti o sodbi, razsoditi, **decide by way of a judgment** odločiti v obliki sodbe, **deliver a judgment** izdati/izreči/dati sodbo, **draw up a judgment** sestaviti sodbo, **enforce a judgment** zagotoviti izpolnitev/izvršitev sodbe, **execute a judgment** izvršiti sodbo, **give a judgment** izdati/izreči/dati sodbo, **pronounce a judgment** izreči sodbo, **render a judgment** izreči/razglasiti sodbo, **revise a judgment** popraviti/revidirati sodbo, **serve a judgment to sb.** vročiti sodbo komu, **set aside a judgment** razveljaviti sodbo, **supplement a judgment** dopolniti sodbo, **take part in judgment of the case** sodelovati pri odločanju v zadevi

court judgment – sodba sodišča

→ judgment || → judgment of the court –

→ → členi 63–66 Rules of Procedure

declaratory judgment – ugotovitvena sodba, deklarativna sodba

In contrast with Article 88 ECSC, a **judgment** under any of these three Articles is only **declaratory**: it has no executory force, no sanctions may be imposed except after further proceedings pursuant to Article 171(2) EC nor are any national measures thereby annulled.

Drugače od člena 88 Pogodbe ESPJ je **sodba** pod katerim koli izmed teh treh členov samo **ugotovitvena/deklarativna**: nima izvršilne moči, na podlagi te sodbe ni mogoče naložiti sankcij, razen po nadaljnjem postopku na podlagi člena 171(2) Pogodbe ES, in ne razveljavi nobenega ukrepa posamezne države.

(Brown in Kennedy 1994: 118)

draft judgment – osnutek sodbe

When oral procedure ends, the judges deliberate alone on the basis of a **draft judgment** drawn up by the Judge-Rapporteur.

Ko je ustni postopek končan, se sodniki posvetujejo samo na podlagi **osnutka sodbe**, ki jo je sestavil sodnik poročevalec.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

→ ruling || → draft ruling

judgment by default – sodba zaradi izostanka

If a defendant on whom an application initiating proceedings has been duly served fails to lodge a defence to the application in the proper form within the time prescribed, the applicant may apply for **judgment by default**.

Ce tožena stranka, ki ji je bila tožba pravočasno vročena, v predpisanem roku ne vložijo odgovora na tožbo v primerni obliki, lahko tožnik zaprosi za **sodbo zaradi izostanka**.

(člen 94(1) Rules of Procedure)

judgment of the court – sodba sodišča

Judgments of the Court are decided by a majority and pronounced at a public hearing.

O **sodbah** odloča Sodišče večinsko in jih izreče na javni obravnavi.

(The Court of Justice, http://www.europa.eu.int/institutions/court/index_en.htm)

→ → členi 63–66 Rules of Procedure

operative part of the judgment – izrek sodbe, tenor sodbe, dispozitiv sodbe

→ operative part of a judgment

reader of a judgment – redaktor sodb

→ reader of a judgment

rectification of a judgment – popravek sodbe

→ rectification of a judgment

revision of a judgment – revizija sodbe

→ revision of a judgment

JURISDICTION – sodna oblast; pristojnost (sodne oblasti); sodna funkcija

♦ **confer jurisdiction on sb.** dodeliti sodno oblast/pristojnost/funkcijo komu, prenesti sodno oblast/pristojnost/funkcijo na koga, **exercise jurisdiction** izvrševati sodno funkcijo/oblast, **have jurisdiction in sth.** biti pristojen za kaj

advisory jurisdiction – svetovalna sodna funkcija

As well as the judgments which it gives in direct actions, and the rulings which it delivers on references from national courts, the Court has an **advisory jurisdiction** to give »Opinions« under Article 228 of the EC Treaty, although, these Opinions are more than merely advisory.

Poleg pristojnosti, da izreka sodbe v neposrednih tožbah in odloča o vprašanih sodišč posameznih držav, ima Sodišče tudi **svetovalno sodno funkcijo**, da lahko po členu 228 Pogodbe ES daje »mnenja«, ki pa so več kot zgolj posvetovalna.

(Brown in Kennedy 1994: 227)

plenary jurisdiction – plenarno sojenje

The Court's **plenary jurisdiction** in the above sense includes, or used to include, the following categories of actions: (a) actions to review penalties (Article 172 EC, Article 36(2) ECSC); (b) so-called »staff cases« involving disputes between the Communities and their staff in relation to their terms of service (Article 179 EC); (c) actions for damages based upon the non-contractual liability of the Communities (Article 178 EC, Article 40 ECSC).

Na **plenarnem sojenju** v prej omenjenem smislu se rešujejo oziroma so se reševale te vrste tožb: (a) tožbe za ponovno presojo kazni (člen 172 ES, člen 36(2) ESPJ); (b) t. i. delovni spori, ki zajemajo spore med Skupnostjo in njenimi uslužbenci v zvezi z njihovimi delovnimi razmerami (člen 179 ES); (c) odškodninske tožbe, ki temeljijo na nepogodbeni obveznosti Skupnosti (člen 178 ES, člen 40 ESPJ).

(Brown in Kennedy 1994: 156, 157)

L

LAW [št.] – zakon**LAW [nešt.] – pravo**

♦ **Community law** pravo Skupnosti, **conflicting law** nasprotujoči zakon, **national law** nacionalno pravo, **nacionalni zakon**, **private law** zasebno pravo, **public law** javno pravo, **valid law** veljavno pravo, veljavni zakon

♦ **apply a law** uporabiti zakon, **approximate a law** približati/prilagoditi (nacionalni) zakon (evropskemu), **comply with a law** držati se zakona, **ravnati v skladu z zakonom**, **upoštevati zakon**, **enforce a law** zagotoviti spoštovanje zakona, **harmonise a law** uskladiti zakon, **implement a law** izvajati pravo/zakon, **infringe law** kršiti pravo/zakon, **interpret law** razlagati zakon, **lay down a law** določiti zakon, **observe a law** ravnati v skladu z zakonom, **upoštevati zakon**, **transpose a law (into national law)** prenesti zakon (v nacionalno pravo)

case law – sodna praksa

However, a Community legal order safeguarding fundamental rights was relatively late in coming: in was not until 1969 that the Court of Justice of the European Communities had established a body of **case law** to serve as a basis.

Pravni red Skupnosti, ki varuje temeljne pravice, je nastal razmeroma pozno: šele leta 1969, ko je Sodišče Evropskih skupnosti uvedlo **sodno prakso**, ki je njegova podlaga.

(Borchardt 1999: 14)

LEGISLATION – zakonodaja

♦ **applicable legislation** uporabna/veljavna zakonodaja, **national legislation** nacionalna zakonodaja

♦ **adopt legislation** sprejeti zakonodajo, **amend legislation** spremeniti zakonodajo, **annul**

legislation razveljaviti/anulirati zakonodajo, **apply legislation** uporabiti zakonodajo, **implement legislation** izvajati zakonodajo, **observe legislation** ravnati v skladu z zakonodajo, **upoštevati zakonodajo**

Community legislation – zakonodaja Skupnosti

Consequently we shall refer to regulations and directives as **Community legislation**, and

for convenience we shall include in that term all general enactments of the Council whether acting alone or jointly with the Parliament and of the Commission.

Zato obravnavamo uredbe in direktive kot **zakonodajo Skupnosti** in zaradi prikladnosti uvrščamo sem še vse splošne zakonske akte Sveta, ne glede na to, ali jih izda Svet sam ali skupaj s Parlamentom in Komisijo.

(Brown in Kennedy 1994: 6)

primary legislation – primarni pravni viri, primarna zakonodaja

The **primary legislation** of the Community law in this sense is the three Treaties, with the various annexes and protocols attached to them, and later additions and amendments, i.e. the founding legal acts of the EC and EU.

V tem smislu so **primarna zakonodaja/primarni pravni viri** prava Skupnosti tri pogodbe z različnimi prilogami in protokoli, ki so jim dodani, in s poznejšimi dopolnili in spremembami, torej temeljni pravni akti ES in EU.

(Borchardt 1999: 58)

secondary legislation – sekundarni pravni viri, sekundarna zakonodaja

The acts of general application – regulations and directives – are referred to as **secondary legislation** /.../.

Akte splošne uporabe – uredbe in direktive – obravnavamo kot **sekundarno zakonodajo/sekundarne pravne vire** /.../.

(Brown in Kennedy 1994: 6)

LETTERS ROGATORY – zaprosilo za pravno pomoč

Letters rogatory are an alternative method for taking evidence. These are in the form of an order for a witness to be examined, on specified facts, by a judicial authority in the Member State where he permanently resides.

Zaprosilo za pravno pomoč je drugi način zbiranja dokazov. Zaprosilo za pravno pomoč je v obliki odredbe, na podlagi katere sodišče v državi članici, kjer ima priča stalno prebivališče, zasliši pričjo glede nekaterih dejstev.

(Brown in Kennedy 1994: 255)

♦ **give effect to letters rogatory** uveljaviti zaprosilo za pravno pomoč, **implement letters rogatory** izvajati zaprosilo za pravno pomoč,

issue letters rogatory izdati zaprosilo za pravno pomoč

LIST – seznam

case list – seznam obravnav

Before every public hearing of the Court or a Chamber the Registrar shall draw up a **case list** in the respective language of each case.

Pred vsako javno obravnavo Sodišča ali senata mora tajnik Sodišča v jeziku postopka sestaviti **seznam obravnav**.

(člen 7(1) Instructions to the Registrar, <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

♦ **draw up a case list** narediti/sestaviti seznam obravnav, **establish a case list** določiti/narediti seznam obravnav

M

MEASURE – ukrep

♦ **admissible measure** dopusten ukrep, **directly applicable measure** neposredno uporaben ukrep, **harmonisation measure** usklajevalni ukrep, **national measure** domači/nacionalni ukrep, **preparatory measure** pripravljalni ukrep, **provisional measure** začasni ukrep, **transitional measure** prehodni ukrep, **valid measure** veljaven ukrep, **void measure** neveljaven/ničen ukrep

♦ **adopt a measure** sprejeti ukrep, **annul a measure** razveljaviti/anulirati ukrep, **apply a measure** uporabiti ukrep, **award a measure** določiti ukrep, **carry out a measure** izvajati ukrep, **challenge a measure** izpodbijati ukrep, **conduct a measure** voditi ukrep, **contest a measure** izpodbijati ukrep, **declare a measure void** razglasiti ukrep za neveljaven/ničen, **enact a measure** odrediti/predpisati/uzakoniti ukrep, **enforce a measure** zagotoviti izpolnitev/izvršitev ukrepa, **implement a measure** izvajati ukrep, **introduce a measure** uvesti ukrep, **lay down a measure** določiti ukrep, **notify a measure to sb.** koga (uradno) obvestiti o ukrepu, **prescribe a measure** odrediti/predpisati ukrep, **propose a measure** predlagati ukrep, **take a measure** sprejeti ukrep, ukrepati

♦ **measure lapses** ukrep zastara/neha veljati

interim measure – začasna odredba

No such (theoretical) sanctions attach to a decision under article 93, although, /.../, when brought before the Court, it may be the subject of **interim measures**, and although not enforceable in the national courts, such provisional measures may in practice ensure compliance by the Member State concerned.

Nobene takšne (teoretične) sankcije se ne nanašajo na odločbo po členu 93, čeprav /.../ ko so predložene Sodišču, so lahko predmet **začasnih odredb**. Čeprav niso izvršljive na sodiščih posameznih držav, takičasni ukrepi lahko v praksi zagotovijo, da zadevna država članica ravna skladno z njimi.

(Brown in Kennedy 1994: 264)

Opomba

Začasna odredba varuje pravni položaj stranke ali strank v času »zamrznjenosti postopka« in traja le, dokler Sodišče o vprašanju ne odloči (Grilc in Ilešič 2001: 252).

measure of inquiry – poizvedba, ukrep poizvedbe

/.../ the following **measures of inquiry** may be adopted: (a) the personal appearance of the parties; (b) a request for information and production of documents; (c) oral testimony; (d) the commissioning of an expert's report; (e) an inspection of the place or thing in question.

/.../ sprejmejo se lahko naslednji **ukrepi poizvedbe/naslednje poizvedbe**: (a) osebni nastop strank; (b) zahteva po informacijah in predložitvi dokumentov; (c) ustno pričanje; (d) naročilo izvedenskega poročila; (e) pregled zadevnega kraja ali stvari.

(člen 45 Rules of Procedure)

- ♦ **attend a measure of inquiry** biti prisoten pri poizvedbi, udeležiti se poizvedbe, **take part in a measure of inquiry** sodelovati pri poizvedbi

MINUTES – zapisnik

The Registrar shall draw up **minutes** of every hearing.

Tajnik Sodišča sestavi **zapisnik** vsake obravnave.

(člen 53(1) Rules of Procedure)

- ♦ **minutes of the court** zapisnik sodišča, **minutes of decisions** zapisnik odločb, **minutes of judgments** zapisnik sodb, **minutes of or-**

ders zapisnik odredb, **minutes of (public) hearing** zapisnik (javne) obravnave

- ♦ **draw up minutes** sestaviti/napisati zapisnik, **inspect minutes** vpogledati v zapisnik, **make minutes** napraviti zapisnik, **submit minutes to sb.** predložiti zapisnik komu

N**NOTICE – obvestilo**

The Registrar shall cause **notices** of applications initiating proceedings, as referred to in Article 16(6) of the Rules of Procedure, to be published in the Official Journal of the European Communities.

Tajnik Sodišča poskrbi, da se **obvestila** o vlogi za začetek postopka, kot to določa člen 16(6) poslovnika Sodišča, objavijo v Uradnem listu Evropskih skupnosti.

(člen 25 Instructions to the Registrar, <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

- ♦ **notice of an action** obvestilo o tožbi, **notice of an order** obvestilo o sklepu
- ♦ **give a notice** obvestiti, **issue a notice** izdati obvestilo

NOTIFICATION – (uradno) obvestilo

The application shall be submitted within a period of one month from notification to the party of the close of the written procedure.

Vloga se predloži v enem mesecu po uradnem obvestilu stranke o končanju pisnega postopka.

(člen 120 Rules of Procedure)

- ♦ **notification of sth.** (uradno) obvestilo o čem, **notification to sb.** (uradno) obvestilo za koga, (uradno) ovestiti koga

NUMBER – številka**registration number – vpisna številka**

The **registration number** of every document drawn up by the Court shall be noted on its first page.

Številka vpisa vsakega dokumenta, ki ga Sodišče sestavi, mora biti zapisana na prvi strani.

(člen 16 Instructions to the Registrar, <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

serial number – opravilna številka

When an application initiating proceedings is registered, the case shall be given a **serial**

number followed by a mention of the year and a statement of either the name of the applicant or the subject-matter of the application.

Ko se vloga za začetek postopka vpiše v register, se zadevi dodeli **opravilna številka**, sledita ji letnica in ime tožnika ali predmet vloge.

(člen 12(1) Instructions to the Registrar, <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

number of the case – številka zadeve; številka primera

/.../ the documents, notices and communications shall be sent by registered post, accompanied by a note signed by the Registrar giving the **number of the case** and the registration number of the document, together with a brief indication as to its nature.

/.../ dokumenti, obvestila in sporočila se pošljejo s priporočeno pošto skupaj z zaznamkom, ki ga je podpisal tajnik Sodišča in vsebuje **številko zadeve**, številko vpisa dokumenta in kratko navedbo njegove narave.

(člen 3(2) Instructions to the Registrar, <http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

→ case

O

OBJECTION – ugovor

♦ **objection of inadmissibility** ugovor nedopustnosti

♦ **lodge an objection** vložiti ugovor, **raise an objection** ugovarjati

preliminary objection – predhodni ugovor

Accordingly the defendant often sets out his submissions under two heads, admissibility and substance; or he may make a "**preliminary objection**" to the admissibility of the action, and ask the Court to take a decision on that alone, which may obviate the need for a decision on the substance.

Tožena stranka pogosto razdeli svoje predložitve na dva dela, na dopustnost in vsebino; lahko pa vloži »**predhodni ugovor**« glede dopustnosti tožbe in zaprosi Sodišče, da odloča samo o dopustnosti; tako Sodišču ni treba odločati o vsebini.

(Brown in Kennedy 1994: 252)

OBSERVATION – izjava; pripomba

♦ **oral observation** ustna izjava/pripomba

♦ **consider an observation** proučiti izjavo/pripombo, **lodge an observation** vložiti izjavo/pripombo, **make observations** dati izjavo/pripombo, **notify an observation to sb.** koga (uradno) obvestiti o izjavi/pripombi, **serve an observation to sb.** vročiti izjavo/pripombo komu, **submit an observation to sb.** predložiti izjavo/pripombo komu

– pripomba

If the Commission considers that the Member State concerned has not taken such measures it shall, after giving that State the opportunity to submit its **observations**, issue a reasoned opinion specifying the points on which the Member State concerned has not complied with the judgment of the Court of Justice.

Če Komisija meni, da zadevna država članica takšnih ukrepov ni sprejela, poda svoje ob-razloženo mnenje, potem ko je tej državi dala možnost za predložitev **pripomb**, in v njem podrobno navede, v katerih točkah država članica ni izvršila sodbe Sodišča.

(člen 228(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

written observation – pisna izjava

Within two months of this notification, the parties, the Member States, the Commission and, where appropriate, the European Parliament, the Council and the European Central Bank, shall be entitled to submit statements of case or **written observations** to the Court.

V dveh mesecih od tega uradnega obvestila smejo stranke, države članice, Komisija in, kjer je to primerno, Evropski parlament, Svet in Evropska centralna banka predložiti Sodišču navedbe o zadevi ali **pisne izjave**.

(člen 23 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

OFFICIAL – uradnik

The **officials** and other servants of the Court shall be appointed in accordance with the provisions of the Staff Regulations.

Uradniki in drugi uslužbenci Sodišča se imenujejo v skladu z določbami pravilnika za zaposlene.

(člen 20 Rules of Procedure)

♦ **appoint an official** imenovati (na položaj) uradnika, **attach an official to the court do-**

deliti uradnika sodišču, **designate an official**
določiti/imenovati uradnika

OBJEC – UL ES

Official Journal of the European Communities

– Uradni list Evropskih skupnosti

OPERATIVE PART OF A JUDGMENT – izrek sodbe, tenor sodbe, dispozitiv sodbe

The **operative part of the judgment** (what the French term "le dispositif") is read out at the next available public hearing of the Court, either by the President (or President of Chamber) or the judge-rapporteur or as linguistic convenience may indicate.

Izrek/tenor/dispozitiv sodbe (»le dispositif«) prebere na naslednji javni obravnavi Sodišča predsednik Sodišča (ali predsednik senata) ali sodnik poročevalec ali kakor je jezikovno prikladno.

(Brown in Kennedy 1994: 261)

OPINION – mnenje; stališče

– **mnenje** ([EU] eden od štirih pisnih pravnih aktov evropske zakonodaje)

Opinion is a non-binding measure /.../ and is issued by the Community institutions when giving an assessment of a given situation or development in the Community or individual Member States.

Mnenje je nezavezujoč ukrep /.../, ki ga izdajo institucije Skupnosti, ko ocenjujejo kako situacijo ali razvoj Skupnosti oziroma posamezne države članice.

(Borchardt 1999: 70)

- ♦ **adverse opinion** nasprotno mnenje/stališče, **advisory opinion** svetovalno mnenje, **expert opinion** izvedensko mnenje, **unanimous opinion** soglasno mnenje/stališče
- ♦ **communicate an opinion** sporočiti mnenje, sporočiti stališče, **comply with an opinion** držati se mnenja, ravnati v skladu z mnenjem, upoštevati mnenje/stališče, **deliver an opinion** izdati/izreči/dati mnenje, izdati/izreči/dati stališče, **give an opinion** dati mnenje/stališče, **issue an opinion** izdati mnenje, **obtain an opinion** doseči/pridobiti mnenje, doseči/pridobiti stališče, **present an opinion** predstaviti mnenje/stališče, **seek an opinion** zaprositi za mnenje/stališče

dissenting opinion – ločeno odklonilno mnenje

The judgments of the Court of Justice are reached by a majority vote and there cannot be any **dissenting opinion**.

O sodbah Sodišča odločajo sodniki z večino glasov, pri čemer ne sme biti nobenega **ločene-ga odklonilnega mnenja**.

(Brown in Kennedy 1994: 124)

reasoned opinion – obrazloženo mnenje

If the Commission considers that a Member State has failed to fulfil an obligation under this Treaty, it shall deliver a **reasoned opinion** on the matter after giving the State concerned the opportunity to submit its observations.

Če Komisija meni, da država članica ni izpolnila kakšne obveznosti po tej Pogodbi, poda **obrazloženo mnenje** o zadevi, potem ko je imela zadevna država možnost izreči se o zadevi.

(člen 226 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

opinion of the advocate general – mnenje generalnega pravobranilca

Some weeks after the case has been argued at public hearing for the judges and the advocate general to whom the case has been assigned the advocate general, again in open court, delivers his **Opinion** to the court, in which he analyses the facts and above all the legal aspects of the case in detail, and proposes his solution to the problem.

Nekaj tednov po tem, ko je bila zadeva na javni obravnavi predstavljena sodnikom in generalnemu pravobranilcu, ki mu je bila zadeva dodeljena, generalni pravobranilec javno predstavi Sodišču svoje **mnenje**, v katerem podrobno analizira dejstva in predvsem pravne vidike zadeve ter Sodišču predlaga svojo rešitev problema.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentation/fr/index.htm>)

opinion of the Court – mnenje Sodišča

Moreover Article 107(2) of the Court of Justice's Rules of Procedure provides that the **Court's Opinion** may deal not only with the question of whether the agreement concerned is compatible with the Treaty but also with the question whether the Community or any Community institution has the power to enter into that agreement.

Člen 107(2) Poslovnika Sodišča določa, da se **mnenje Sodišča** ne ukvarja samo z vprašanjem, ali je kak sporazum v skladu s pogodbo, temveč tudi z vprašanjem, ali ima Skupnost ali katera izmed institucij Skupnosti pooblastilo, da sklene tak sporazum.

(Brown in Kennedy 1994: 228)

→ → členi 107–109 Rules of Procedure

OPPO –

Oznaka za vlogo za razveljavitev sodbe zaradi izostanka.

(Brown in Kennedy 1994: 26)

→ judgment → judgment by default

ORDER – sklep; odredba

♦ **interim order** začasna odredba, vmesni sklep (pred koncem sodnega postopka), **court order** sklep/odredba sodišča, **rectification order** sklep o popravilu

♦ **order from which no appeal shall lie** odredba/sklep, zoper katero/katerega ni mogoče vložiti pritožbe, **order of stay** sklep o ustavitvi/zadržanju/odlogu, **order of the chamber** odredba/sklep senata, **order of the court** odredba/sklep sodišča, **order summoning the witness** sklep o povabilu priče, **order appointing the expert** sklep o imenovanju izvedenca

♦ **cancel an order** preklicati odredbo/sklep, **comply with an order** ravnati v skladu z odredbo/s sklepom, držati se odredbe/sklepa, upoštevati odredbo/sklep, **deliver an order** izdati/izreči odredbo, izdati/izreči sklep, **enforce an order** zagotoviti izpolnitev/izvršitev odredbe, zagotoviti izpolnitev/izvršitev sklepa, **implement an order** izvajati odredbo/sklep, **serve an order to sb.** vročiti odredbo/sklep komu, **vary an order** spremeniti odredbo/sklep

reasoned order – utemeljen sklep

Nevertheless, the Court reserves the power under Article 104(3) of its Rules of Procedure, where the question referred to the Court is "manifestly identical to a question on which the Court has already ruled", to give its decision by reasoned order in which reference is made to its previous judgment. Such an order avoids the need for a formal judgment, preceded by oral hearing and advocate-general's opinion.

Sodišče si po členu 104(3) Poslovnika pridruzuje pravico, da, kadar je vprašanje, ki je bilo predloženo Sodišču, »nedvoumno enako vprašanju, o katerem je Sodišče že odločalo«, predloži odločitev v obliki utemeljenega sklepa, v kateri se sklicuje na prejšnjo sodbo. S takim sklepom se odpravi potreba po uradni sodbi in s tem po ustni obravnavi ter mnenju generalnega pravobranilca.

(Brown in Kennedy 1994: 220)

form of order – oblika zahtevanega sklepa

→ form of order

P

P –

Oznaka za pritožbo, vloženo pri Sodišču, proti sodbi Sodišča prve stopnje.

(Brown in Kennedy 1994: 25)

→ → členi 110–123 Rules of Procedure

PAYMENT – plačilo

♦ **make a payment** opraviti plačilo, plačati, **order a payment** odrediti plačilo

lump-sum payment – pavšalno plačilo, plačilo povprečnine

In so doing it shall specify the amount of the lump sum or penalty payment to be paid by the Member State concerned which it considers appropriate in the circumstances.

Pri tem določi višino **pavšalnega plačila/plačila povprečnine** ali denarne kazni, ki jo mora plačati zadevna država članica in ki je po njenem mnenju primerna glede na okoliščine.

(člen 228(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

penalty payment – plačilo denarne kazni

If the Court of Justice finds that the Member State concerned has not complied with its judgment it may impose a lump sum or **penalty payment** on it.

Če Sodišče ugotovi, da zadevna država članica ni izvršila njegove sodbe, ji lahko naloži **plačilo pavšalnega zneska ali denarne kazni**.

(člen 228(2) Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

periodic penalty payment – plačilo periodične denarne kazni

The Court of Justice shall have unlimited jurisdiction within the meaning of Article 172 of the Treaty to review decisions whereby the Commission has fixed a fine or **periodic penalty payment** imposed.

Sodišče ima po členu 172 Pogodbe neomejeno pristojnost, da pregleda odločbe, s katerimi je Komisija določila globo ali naložila **periodično denarno kazen**.

(*Special* or additional jurisdiction)

PENALTY – kazen

♦ **cancel a penalty** preklicati kazen, **enforce a penalty** zagotoviti izvršitev kazni, **impose a penalty on sb.** naložiti kazen komu

pecuniary penalty – denarna kazen

With respect to defaulting witnesses the Court shall have the powers generally granted to courts and tribunals and may impose pecuniary penalties under conditions laid down in the Rules of Procedure.

Glede prič, ki izostanejo od pričanja, ima Sodišče pooblastila, ki so v takih primerih splošno priznana sodiščem, in lahko naloži denarne kazni pod pogoji, določenimi v poslovniku.

(člen 27 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

PLEA – ugovor; zagovor

♦ **preliminary plea** predhodni ugovor, **successful plea** uspešen ugovor/zagovor, **well founded plea** upravičen/utemeljen ugovor

♦ **bring a plea against sb.** vložiti ugovor proti komu, **dismiss a plea** zavreči ugovor, **make a plea** ugovarjati/zagovarjati se, **put forward a plea** predložiti ugovor/zagovor, **raise a plea** predložiti ugovor/zagovor, ugovarjati/zagovarjati se, **state a plea** navesti ugovor/zagovor, **reject a plea** zavrniti ugovor/zagovor

plea in law – pravni zahtevek

A response shall contain: (a) the name and address of the party lodging it; (b) the date on which notice of the appeal was served on him; (c) the **pleas in law** and legal arguments relied on; (d) the form of order sought by the respondent.

Odgovor mora vsebovati: (a) ime in naslov stranke, ki ga vlaga; (b) datum, ko je bilo stranki vročeno obvestilo o pritožbi; (c) **pravne za-**

hteveke in pravne utemeljitve, na katere se sklicuje; (d) obliko sklepa, ki ga zahteva toženec.

(člen 115(2) Rules of Procedure)

pleas of fact and law – dejstva in pravni vidiki

The application must state the **pleas of fact and law** relied on and the form of order sought by the applicant; any supporting documents must be annexed to it.

V tožbi morajo biti navedeni **dejstva in pravni vidiki**, na katere se tožnik sklicuje, in oblika sklepa, ki ga tožnik zahteva; vsi dokumenti, ki podpirajo tožbo, morajo biti priloženi tožbi.

(člen 91(1) Rules of Procedure)

Opomba

Za plea of fact uporablja SVEZ ustreznico *ugovor dejstvu in pravu*.

plea of illegality – ugovor nezakonitosti

Plea of illegality in Community law is a means of challenging an illegal act, even after the lapse of the time limit imposed by Article 173. The plea, if successful, renders the act, not void, but "inapplicable".

V zakonodaji Skupnosti je **ugovor nezakonitosti** sredstvo za izpodbijanje nezakonitega akta celo po poteku roka, ki ga določa člen 173. Če je ugovor uspešen, akt sicer ne postane nič, temveč »neuporaben«.

(Brown in Kennedy 1994: 151)

PLENUM – plenum, seja

Grand Plenum [publ./žarg.] – veliki plenum [publ./žarg.]

Zasedanje celotnega Sodišča, na katerem je prisotnih petnajst sodnikov.

(Brown in Kennedy 1994: 253)

→ court || → full court

Petit Plenum [publ./žarg.] – mali plenum [publ./žarg.]

Zasedanje celotnega Sodišča, na katerem je prisotnih enajst sodnikov.

(Brown in Kennedy 1994: 253)

→ chamber || → grand chamber; → session || → plenary session

small plenum [publ./žarg.] – mali plenum [publ./žarg.]

Zasedanje celotnega Sodišča, na katerem je prisotnih enajst sodnikov.

(Borchardt 1999: 51)

→ chamber || → grand chamber; → session || → plenary session

P-R –

Oznaka za pritožbo, vloženo pri Sodišču, ki ji je priložena zahteva po začasni odredbi, s katero se odredi ustavitve izvrševanja sporne sodb.

(Brown in Kennedy 1994: 25)

PRESIDENT – predsednik

♦ **president of the chamber of five judges** predsednik senata petih sodnikov

♦ **appoint a president** imenovati (na položaj) predsednika, **designate a president** določiti/imenovati predsednika, **elect a president** izvoliti predsednika

president of the chamber – predsednik senata

The Judges shall elect the Presidents of the chambers from among their number.

Sodniki izvolijo **predsednike senatov** med svojimi člani.

(člen 16 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

president of the Court – predsednik Sodišča

The Judges shall elect the President of the Court of Justice from among their number for a term of three years.

Sodniki izvolijo **predsednika Sodišča** med svojimi člani za dobo treh let.

(člen 223 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

PRINCIPLE – načelo

♦ **apply a principle** uporabiti načelo, **break a principle** prekršiti načelo

principle of autonomy of the Community legal order – načelo avtonomnosti pravnega reda Skupnosti

The principle of autonomy of the Community legal order is of fundamental significance for the nature of the EC, for it is the only guarantee that Community law will not be watered down by interaction with national law, and that it will apply uniformly throughout the Community.

Načelo avtonomnosti pravnega reda Skupnosti je temeljnega pomena za naravo ES, saj pomeni edino jamstvo, da pravo Skupnosti ne bo zvedenelo ob vzajemnem delovanju z nacionalnim pravom in da se bo uporabljalo enotno v vsej Skupnosti.

(Borchardt 1999: 94)

principle of direct applicability of Community law – načelo neposredne uporabnosti prava Skupnosti

The principle of direct applicability of Community law simply means that Community law confers rights and imposes obligations directly not only on the Community institutions and the Member States but also on the Community's citizens.

Načelo neposredne uporabnosti prava Skupnosti preprosto pomeni, da pravo Skupnosti daje pravice in nalaga obveznosti neposredno ne le institucijam Skupnosti in državam članicam, temveč tudi državljanom Skupnosti.

(Borchardt 1999: 97)

principle of supremacy of Community law (over national law) – načelo nadvlade prava Skupnosti (nad nacionalnim pravom)

The principle of primacy of Community law ensures that Community law may not be revoked or amended by national law, and that it takes precedence over national law if the two conflict.

Načelo nadvlade prava Skupnosti zagotavlja, da nacionalno pravo ne more preklicati ali spremeniti prava Skupnosti in da je to nadrejeno nacionalnemu pravu, če si nasprotujeta.

(Borchardt 1999: 24)

PROCEDURE – (sodni) postopek

♦ **accelerated procedure** pospešeni postopek, **(general) enforcement procedure** (splošni) izvršilni postopek, **review procedure** revizijski postopek, **summary procedure** skrajšani postopek

♦ **apply for an accelerated procedure** vložiti prošnjo za pospešeni postopek, **break a procedure** kršiti postopek, **close a procedure** končati postopek, **decide under expedited procedure** odločiti v skladu s pospešenim postopkom, **implement a procedure** izvajati postopek, **open a procedure** odpreti/začeti postopek, **suspend a procedure** (začasno) prekiniti/ustaviti postopek

expedited procedure – pospešen postopek

On application by the applicant or the defendant, the President may exceptionally decide, on the basis of a recommendation by the Judge-Rapporteur and after hearing the oth-

er party and the Advocate General, that a case is to be determined pursuant to an **expedited procedure** derogating from the provisions of these Rules, where the particular urgency of the case requires the Court to give its ruling with the minimum of delay.

Na zahtevo tožnika ali tožene stranke lahko predsednik Sodišča na podlagi priporočila sodnika poročevalca po zaslišanju druge stranke in po nastopu generalnega pravobranilca izjemooma odloči, da se bo o zadevi odločalo v **pospešenem postopku**, ki se oddaljuje od določb tega poslovnika, če mora zaradi posebne nujnosti postopka Sodišče o zadevi odločiti čim prej.

(člen 62 a Rules of Procedure)

Opomba

Expedited procedure je *pospešen postopek* pri neposrednih tožbah, *pospešen postopek* v postopku predhodnega odločanja pa je *accelerated procedure*. V slovenščini za oba angleška termina obstaja ena ustreznica, *pospešen postopek*.

oral procedure – ustni postopek

In the **oral procedure** the case is then argued at public hearing for the judges and the advocate general to whom the case has been assigned. They may put to the parties any questions they think fit. Some weeks later, again in open court, the advocate general delivers his opinion to the Court.

V **ustnem postopku** se zadeva nato obravnava na javni obravnavi za sodnike in generalnega pravobranilca, ki mu je bila zadeva dodeljena. Strankam lahko postavijo kakršno koli vprašanje, ki se jim zdi ustrezno. Po nekaj tednih generalni pravobranilec javno predstavi svoje mnenje Sodišču.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

→ → členi 55–61 Rules of Procedure

Opomba

Ustni del postopka pred Sodiščem je javna obravnava zadeve.

written procedure – pisni postopek

The **written procedure** comprises an exchange of statements between the parties and the establishment of the report by the judge-rapporteur.

V **pisnem postopku** stranke izmenjajo izjave in sodnik poročevalec sestavi poročilo.

(The Court of Justice, http://www.europa.eu.int/institutions/court/index_en.htm)

→ → členi 37–43 Rules of Procedure

PROCEEDINGS – (pravni) postopek

♦ **appeal proceedings** pritožbeni postopek, **civil proceedings** civilni postopek, **criminal proceedings** kazenski postopek, **enforcement proceedings** izvršilni postopek, **interim proceedings** vmesni/začasni postopek, **judicial proceedings** sodni postopek, **legal proceedings** sodni postopek, **main proceedings** glavni/osrednji postopek ([EU] postopek, ki poteka pred sodiščem države članice, ki je pri Sodišču vložilo zahtevo za predhodno odločanje, in je ustavljen za toliko časa, dokler Sodišče ne izreče svoje odločitve o predloženi zadevi), **oral proceedings** ustni postopek, **pending proceedings** postopek, ki teče, **successful proceedings** uspešen postopek

♦ **annul proceedings** razveljaviti/anulirati postopek, **bring proceedings against sb.** začeti postopek, **conduct proceedings** voditi postopek, **discontinue proceedings** prekiniti/ustaviti postopek, **exclude from proceedings** izločiti iz postopka, **initiate proceedings** začeti postopek, **institute proceedings** sprožiti/začeti postopek, vložiti tožbo, **open proceedings** začeti postopek, **resume proceedings** ponovno začeti postopek, nadaljevati postopek, **stay proceedings** prekiniti/ustaviti/zadržati postopek, **suspend proceedings** (začasno) prekiniti/ustaviti postopek, **take part in proceedings** sodelovati v postopku, **withdraw from the proceedings** odstopiti od postopka, **proceeding barred** postopek zastara

infringement proceedings – postopek zaradi kršitve

Treaty **infringement proceedings** are procedures for establishing whether a Member State has failed to fulfil an obligation imposed on it by Community law.

Postopki zaradi kršitve pogodbe so postopki za ugotavljanje, ali je država članica izpolnila obveznost, ki ji jo je naložila zakonodajna Skupnost.

(Borchardt 1999: 84)

preliminary ruling proceedings – postopek predhodnega odločanja

In the **preliminary ruling proceedings** the national court submits questions concerning the interpretation or validity of a provision of Community law, generally in the form of a judicial decision (order or judgment) in accordance with national procedural rules.

V **postopku predhodnega odločanja** sodišče neke države predloži vprašanja v zvezi z razlago ali veljavnostjo posamezne določbe zakonodaje Skupnosti, navadno v obliki sodne odločitve (sklepa ali sodbe) v skladu z nacionalnimi pravili o postopku.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

→ → člen 234 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti; → → člena 103, 104 Rules of Procedure

Opomba

Pri Sodišču Evropskih skupnosti poznamo dve vrsti postopkov: neposredne tožbe (→ action → direct action) in zahteve po predhodnem odločanju, ki jih na Sodišče vložijo sodišče države članice.

third-party proceedings – postopek tretje stranke

In **third-party proceedings** is a procedure for reconsideration of a judgment on application brought by a third party not involved in the original proceedings.

Postopek tretje stranke je postopek za ponovno proučitev sodbe, ki ga zahteva tretja stranka, ki ni bila vključena v prvotni postopek.

(Brown in Kennedy 1994: 268, 267)

→ → člen 97 Rules of Procedure

proceedings for annulment – razveljavitveni postopek

Proceedings for annulment allow the Member States, Council, Commission, and, under certain conditions, Parliament to request the annulment of a Community provision and private individuals to request the annulment of legal acts that affect them directly and individually.

Razveljavitveni postopek omogoča državam članicam, Svetu, Komisiji in pod nekaterimi pogoji Parlamentu, da zahtevajo razveljavitev neke določbe Skupnosti, ter posameznikom, da zahtevajo razveljavitev pravnih aktov, ki jih neposredno in osebno prizadenejo.

(The Court of Justice, http://www.europa.eu.int/institutions/court/index_en.htm)

→ → člena 230, 231 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

proceedings for failure to act – postopek zaradi opustitve ukrepanja

In **proceedings for failure to act** the Court of Justice may also review the legality of a failure to act by a Community institution, and penalize silence or inaction.

V **postopku zaradi opustitve ukrepanja** lahko Sodišče tudi presodi zakonitost opustitve ukrepanja institucije Skupnosti ter kaznuje molk ali nedelovanje.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

→ → člen 232 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

proceedings for failure to fulfil an obligation – postopek zaradi neizpolnjevanja obveznosti

Proceedings for failure to fulfil an obligation enable the Court of Justice to determine whether a Member State has fulfilled its obligations under Community law.

Postopek zaradi neizpolnjevanja obveznosti omogoča Sodišču, da ugotovi, ali je država članica izpolnila svoje obveznosti po pravu Skupnosti.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

→ → členi 226, 227, 228 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

R

R –

Oznaka za vlogo za začasno odredbo.

(Brown in Kennedy 1994: 26)

→ measure → interim measure

RAPPORTEUR – poročevalec

♦ **appoint an rapporteur** imenovati (na položaj) poročevalca

assistant rapporteur – pomožni poročevalec

The Statute provides for the appointment of **assistant rapporteurs** to co-operate with the judge-rapporteur.

Statut določa imenovanje **pomožnih poročevalcev**, ki sodelujejo s sodnikom poročevalcem.

(Brown in Kennedy 1994: 20)

judge rapporteur – sodnik poročevalec

→ judge → judge rapporteur

READER OF JUDGMENTS – redaktor sodb

Since 1980 there has been attached to Chambers of the President of the Court a "Reader of Judgments", a somewhat portentous translation of the French term »lecteur d'arrets« whose job is to peruse the French drafting of the judgments of the Court and its Chambers in order to ensure consistency of style, correctness of citations and clarity of drafting.

Od leta 1980 je v uradu predsednika Sodišča zaposlen tudi »reader of judgments« (**redaktor sodb**), kar je nenavaden prevod francoskega izraza »lecteur d'arrets«, čigar naloga je, da skrbno pregleda osnutke sodb Sodišča in njegovih senatov v francoščini, da zagotovi doslednost sloga, pravilnost navedkov in jasnost zapisa.

(Brown in Kennedy 1994: 21, 22)

RECOMMENDATION – priporočilo ([EU] eden od štirih pisnih pravnih aktov evropske zakonodaje)

In the EC and Euratom Treaties these non-binding legal measures are called **recommendations** or opinions, but under the ECSC Treaty only the term opinions is used. Unhappily, in the ECSC system, a 'recommendation' is a binding act, corresponding to the directive in the EC and Euratom Treaties. /.../ In **recommendations**, the party to whom they are addressed is called on, but not placed under any legal obligation, to behave in a particular way.

V Pogodbah ES in Euratom se ti neobvezujoči zakonski ukrepi imenujejo **priporočila** ali mnenja, v Pogodbi ESPJ se uporablja samo izraz mnenje. Žal ima v sistemu ESPJ 'priporočilo' obvezujoč učinek, ki ustreza direktivi v Pogodbah ES in Euratom. /.../ V **priporočilih** se stranki, na katero se nanašajo, 'priporočajo', kako naj se obnaša, vendar je pri tem zakonsko ne obvezujejo.

(Borchardt 1999: 70)

→ → člena 89, 249 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

- ♦ **implement recommendation** izvajati priporočilo

RECTIFICATION OF A JUDGMENT – popravek sodbe

Rectification of a judgment is a procedure in which the Court may, of its own motion or on application by a party made within two weeks after the delivery of a judgment, rectify clerical mistakes, errors in calculation and obvious slips.

Postopek za **popravek sodbe** je postopek, v katerem Sodišče na svojo pobudo ali na strankino prošnjo, ki mora biti vložena v dveh tednih po izreku sodbe, popravi napake v pisavi, napake pri računanju in očitne spodrsiljave.

(Brown in Kennedy 1994: 268)

(Borchardt 1999: 70)

REGISTER – register

- ♦ **enter sth. in a register** vnesti/vpisati v register, **keep a register** voditi register, **keep a register up to date** imeti seznam ažuriran, **remove sth. from the register** izbrisati kaj iz registra, **upkeep a register** vzdrževati register

court register – register sodišča

Applications initiating proceedings are entered in the **Court Register**.

Vloge za začetek postopka se vpišejo v **register sodišča**.

(Http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm)

REGISTRAR OF THE COURT – tajnik Sodišča

The **registrar** holds a position analogous to that of the Secretary General of other international institutions as the head of the administration of the Court. (Brown in Kennedy 1994: 23) He is responsible for maintaining the case-files for pending cases and the upkeep of the register in which a record is kept of all the procedural documents sent to the Court by the lawyers and agents for the parties. (Registry of the Court of Justice)

Položaj **tajnika Sodišča** kot predstojnika uprave Sodišča je podoben položaju generalnega sekretarja drugih mednarodnih institucij (Brown in Kennedy 1994: 23). Odgovoren je za vzdrževanje spisov tekočih postopkovnih listin in vodenje registra z vsemi proceduralnimi dokumenti, ki jih odvetniki in zastopniki pošljejo Sodišču, tajnik Sodišča pa nato strankam. (Registry of the Court of Justice)

→ → členi 17, 18, 23 Rules of Procedure

- ♦ **assistant registrar of the Court** pomočnik tajnika Sodišča (→ → člen 24 Rules of Procedure), **deputy registrar of the Court** namestnik tajnika Sodišča
- ♦ **appoint a registrar** imenovati (na položaj) tajnika (Sodišča)

REGISTRY OF THE COURT – tajništvo Sodišča

The Court of Justice, as an independent and autonomous institution, possesses, in addition to the **registry**, its own administration infrastructure, which includes a large translations and interpreting service since the Court has to use all the official languages of the Community in the course of its work.

Sodišče ima kot samostojna in neodvisna ustanova poleg **tajništva** tudi svojo upravno infrastrukturo, ki vključuje obsežno prevajalsko in tolmaško službo, saj mora Sodišče pri svojem delu uporabljati vse uradne jezike Skupnosti.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

- ♦ **registry of the Arbitration Committee** tajništvo Arbitražnega odbora, **registry of the Court of First Instance** tajništvo Sodišča prve stopnje

REGULATION – odredba; predpis; uredba

– **uredba** ([EU] eden od štirih pisnih pravnih aktov evropske zakonodaje)

The legal acts that enable the Community institutions to encroach furthest on the domestic legal systems are **regulations** in EC and Euratom Treaties, and general decisions in the ECSC Treaty.

Zakonski akti, ki institucijam Skupnosti omogočajo, da posegajo v domači pravni sistem, so **uredbe** v Pogodbah ES in Euratom ter splošne odločbe v Pogodbi ESPJ.

(Borchardt 1999: 65)

→ → člen 189 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti

- ♦ **applicable regulation** uporabna/veljavna uredba, uporabna/veljavna odredba, uporaben/veljaven predpis, **silent regulation** tiha uredba/odredba, **lawful regulation** zakonita uredba/odredba, zakonit predpis, **valid regulation** veljavna uredba/odredba, veljaven predpis, **void regulation** neveljavna/nična

uredba, neveljavna/nična odredba, neveljaven/ničen predpis

- ♦ **adopt a regulation** sprejeti uredbo/odredbo/predpis, **amend a regulation** spremeniti uredbo/odredbo/predpis, **annul a regulation** razveljaviti/anulirati uredbo, razveljaviti/anulirati odredbo, razveljaviti/anulirati predpis, **apply a regulation** uporabiti uredbo/odredbo/predpis, **break a regulation** prekršiti uredbo/odredbo/predpis, **challenge a regulation** izpodbijati uredbo/odredbo/predpis, **contest a regulation** izpodbijati uredbo/odredbo/predpis, **lay down a regulation** določiti uredbo/odredbo/predpis, **quash a regulation** razveljaviti uredbo/odredbo/predpis

Commission Regulation – uredba Komisije

Commission Regulation (EEC) No 1836/86 – uredba Komisije (EGS) št. 1836/86 (C-28/29)

Council Regulation – uredba Sveta

Council Regulation (EEC) No 2727/75 – uredba Sveta (EGS) št. 2727/75 (C-27/89)

draft regulation – osnutek uredbe

The amount of these payments had been fixed in advance by a **draft regulation** approved by the Council in July 1972; the regulation would be formally adopted after the Treaty of Accession came into force.

Znesek teh plačil je bil vnaprej določen z **osnutkom uredbe**, ki jo je potrdil Svet julija 1972; uredba bi bila uradno sprejeta z začetkom veljavnosti Pristopne pogodbe.

(Brown in Kennedy 1994: 171)

REGULATIONS – pravila; pravilnik Staff Regulations – delovni predpisi

Staff Regulations govern Community civil servants and provide for an annual review of salaries by the Council after a report by the Commission.

Delovni predpisi urejajo delo javnih uslužbencev Skupnosti in določajo, da Svet vsako leto pregleda plače, potem ko mu Komisija predloži poročilo.

(Brown in Kennedy 1994: 130)

Opomba

Za **Staff Regulations** uporablja SVEZ ustreznico *kadrovski predpisi*.

REJOINDER – odgovor na odgovor

In the case that the applicant submitted a reply, the defendant may submit a **rejoinder**.

Če je tožnik predložil odgovor, lahko tožena stranka nanj predloži svoj **odgovor**.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

Opomba

Tožnik vložiti *tožbo* (*application*). Toženec odgovori na tožbo z *odgovorom na tožbo* (*defence*).

Tožnik lahko odgovori na odgovor na tožbo, ki se imenuje *reply*. Toženec pa na ta odgovor odgovori z odgovorom, ki se imenuje *rejoinder*.

♦ **lodge a rejoinder** vložiti odgovor, **submit a rejoinder to sb.** predložiti odgovor komu –

**RELIEF – olajšava; oprostitev; odškodnina
interim relief – začasna ustavitev**

An applicant in a direct action may apply to the Court for **interim relief** (a procedure known in French as *le référé*). For example, the party may wish to obtain a stay of execution of the decision which is being challenged in the principal suit.

V postopku neposredne tožbe lahko tožnik zaprosi Sodišče za **začasno ustavitev** (postopek, ki je v francoskem pravu znan kot *le référé*). Stranka na primer želi doseči, da se zadrži izvršitev odločbe, ki se izpodbija v glavnem sodnem procesu.

(Brown in Kennedy 1994: 264)

Opomba

Interim relief je vrstačasne odredbe (→ *measure* → *interim measure*).

♦ **seek relief** zaprositi za začasno ustavitev

**REPLY – odgovor (odgovor Sodišča v postopku za
predhodno odločitev)**

It follows from the foregoing that the **reply** to the question submitted to the Court must be that a person pursuing an activity as a self-employed person, such as an *avocat*, who gives up that activity in order to become an official of the European Communities is not entitled, as Community law now stands, to claim the benefit of Article 11(2) of Annex VIII to the Staff Regulations of Officials of the European Communities.

Iz prej omenjenega sledi, da se **odgovor** na vprašanje, predloženo Sodišču, glasi, da oseba,

ki opravlja neko dejavnost kot samozaposlena oseba, npr. odvetnik, in ki opusti to dejavnost z namenom, da postane uradnik Evropskih skupnosti, ni upravičena do ugodnosti po členu 11(2) Priloge VIII Delovnih predpisov za uradnike Evropskih skupnosti.

(Case C-37/89)

– odgovor tožnika

The application initiating the proceedings and the defence may be supplemented by a **reply** from the applicant and by a **rejoinder** from the defendant.

Vloga za začetek postopka in odgovor na tožbo se lahko dopolnita z **odgovorom tožnika** in odgovorom tožene stranke nanj.

(člen 41(1) Rules of Procedure)

♦ **lodge a reply** vložiti odgovor, **submit a reply to sb.** predložiti odgovor komu

REPORT – poročilo

♦ **expert's report** poročilo izvedenca

♦ **commission a report** naročiti poročilo, **communicate a report** sporočiti poročilo, **consider a report** proučiti poročilo, **draw up a report** sestaviti poročilo, **establish a report** sestaviti poročilo, **inspect a report** vpogledati v poročilo, **make a report public** objaviti poročilo, **obtain a report** pridobiti poročilo, **submit a report to sb.** predložiti poročilo komu

**European Court Reports – Poročila Evropskega
sodišča**

Kratika: ECR

preliminary report (of the judge rapporteur) – predhodno poročilo (sodnika poročevalca)

The **preliminary report** shall contain recommendations as to whether a preparatory inquiry or any other preparatory step should be undertaken and whether the case should be referred to a Chamber.

Predhodno poročilo vsebuje priporočila glede tega, ali so potrebne pripravljalne poizvedbe ali kakršen koli drug pripravljalni korak in ali naj se zadeva dodeli senatu.

(člen 44(2) Rules of Procedure)

report for the hearing (of the judge rapporteur) – poročilo za obravnavo (sodnika poročevalca)

In a **Report for the Hearing**, the Judge-Rapporteur summarizes the facts alleged and the

arguments of the parties and the interveners, if any.

V poročilu za obravnavo sodnik poročevallec povzame domnevna dejstva in utemeljitve strank ter stranskih udeleženk, če so bile.

([Http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm](http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm))

Reports of Cases before the Court – Zbirka odločb Sodišča Evropskih skupnosti

The official series of reports of judgments and other decisions is called "Reports of Cases before the Court of Justice and the Court of First Instance".

Uradna zbirka zapisnikov sodb in drugih odločitev se imenuje »Zbirka odločb Sodišča Evropske skupnosti in Sodišča prve stopnje«.

(Brown in Kennedy 1994: 24)

REPRESENTATION – zagovor; navedba; ugovor; pripomba

When the Court is called upon to decide whether a Judge no longer fulfils the requisite conditions or no longer meets the obligations arising from his office, the President shall invite the Judge concerned to make **representations** to the Court, in closed session and in the absence of the Registrar.

Kadar Sodišče odloča o tem, ali sodnik ne izpolnjuje več predpisanih pogojev oziroma ne izpolnjuje obveznosti, ki mu jih določa njegova funkcija, predsednik Sodišča pokliče tega sodnika, da na zaprti seji, ki se je tajnik Sodišča ne udeleži, predstavi svoje **pripombe** Sodišču.

(člen 4 Rules of Procedure)

RESPONDENT – toženec, tožena stranka

The appeal shall contain the name and permanent address of the applicant and the description of the signatory, a reference to the decision against which the appeal is brought, the names of the **respondents**, the subject-matter of the dispute, the submissions and a brief statement of the grounds on which the appeal is based.

Pritožba mora vsebovati ime in stalni naslov pritožnika ter opis podpisanega, sklic na odločbo, proti kateri je pritožba vložena, imena **tožencev/toženih strank**, predmet spora, zahtev in kratek povzetek pritožbenih razlogov.

(člen 22 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

Opomba

Respondent je tožena stranka v pritožbenem postopku. V tožbenem postopku je to *defendant* (→ *defendant*).

RESPONSE – odgovor na pritožbo

A **response** may seek: to dismiss, in whole or in part, the appeal or to set aside, in whole or in part, the decision of the Court of First Instance; the same form of order, in whole or in part, as that sought at first instance and shall not seek a different form of order.

Namen **odgovora na pritožbo** je: odpraviti pritožbo v celoti ali njen del ali razveljaviti odločbo Sodišča prve stopnje v celoti ali njen del; odpraviti sklep iste oblike, v celoti ali njegov del, kot je bil zahtevan na prvi stopnji, in ne določiti nove oblike sklepa.

(člen 116(1) Rules of Procedure)

Opomba

Response (odgovor na pritožbo) se uporablja v pritožbenem postopku. V tožbenem postopku je to *defence* (odgovor na tožbo).

♦ **lodge a response** vložiti odgovor (na pritožbo), **serve a response to sb.** vročiti komu odgovor (na pritožbo)

REV –

Oznaka za vlogo za revizijo.

(Brown in Kennedy 1994: 25)

→ revision of a judgment

→ → členi 98, 99, 100 Rules of Procedure

REVISION OF A JUDGMENT – revizija sodbe

An application for **revision of a judgment** shall be made within three months of the date on which the facts on which the application is based came to the applicant's knowledge.

Za **revizijo sodbe** se lahko zaprosi v treh mesecih po datumu, ko je vlagatelj izvedel dejstva, na katerih temelji vloga.

(člen 98 Rules of Procedure)

→ → členi 98, 99, 100 Rules of Procedure

RULE [ed.] – pravilo; predpis

♦ **Community rule** pravilo Skupnosti, **conflict rule** nasprotujočę/sporno pravilo, **general rule** splošno pravilo, splošen predpis, **national rule** nacionalno pravilo

- ♦ **rule of Community law** pravilo prava Skupnosti, **rule of law** pravna država
- ♦ **adopt a rule** sprejeti pravilo/predpis, **amend a rule** spremeniti pravilo/predpis, **apply a rule** uporabiti pravilo/predpis, **annul a rule** razveljaviti/anulirati pravilo, razveljaviti/anulirati predpis, **break a rule** prekršiti pravilo/predpis, **establish a rule** oblikovati sprejeti/določiti pravilo, sprejeti/določiti predpis, **implement a rule** izvajati pravilo/predpis, **infringe a rule** kršiti pravilo/predpis, **lay down a rule** določiti/postaviti pravilo, določiti/postaviti predpis, **observe a rule** ravnati v skladu s pravilom/predpisom, upoštevati pravilo/predpis, **repeal a rule** razveljaviti pravilo/predpis, **set aside a rule** razveljaviti/odpraviti pravilo, razveljaviti/odpraviti predpis
- ♦ **rule applies** pravilo se uporablja/velja, **predpis se uporablja/velja**, **rule enters into force** pravilo/predpis začne veljati

RULES [mn.] – pravilnik; pravila

Rules of Procedure of the Court of Justice of the European Communities [mn.] – Poslovnik Sodišča Evropskih skupnosti

The Court of Justice shall establish its **Rules of Procedure**.

Sodišče sprejme svoj poslovnik.

(člen 223 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti)

RULING – odločitev (sodišča); sklep (sodišča); odredba

- ♦ **expedited ruling** odločanje po pospešenem postopku, **provisional ruling** začasni sklep, začasna odredba
- ♦ **ruling of the court** odločitev/sklep sodišča, sodna odločba, **ruling of the judge** odločitev/odredba/sklep sodnika, **ruling of the president of the Court** odločitev/odredba/sklep predsednika Sodišča, **ruling under Article 13** odločitev/odredba/sklep po členu 13
- ♦ **draw up a ruling** sestaviti odločitev/odredbo/sklep, **give ruling (by way of a judgment)** izdati/dati odločitev (v obliki sodbe), izdati/dati sklep (v obliki sodbe), **give ruling in camera** dati odločitev/sklep na zaprti seji (na seji brez navzočnosti javnosti), **obtain a ruling** doseči/pridobiti odločitev, doseči/pridobiti sklep, re-

view a ruling (ponovno) presoditi/preveriti/revidirati odločitev, (ponovno) presoditi/preveriti/revidirati sklep, **seek a ruling** zaprositi za odločitev/sklep, **submit a ruling** to sb. predložiti odločitev/odredbo/sklep komu

draft ruling (of the judge rapporteur) – osnutek sklepa (sodnika poročevalca)

In the light of the conclusions of the advocate-general appointed to the case, the judge-rapporteur draws up a **draft ruling** which is submitted to the other members of the Court for examination.

Na podlagi ugotovitev generalnega pravobranilca, določenega za zadevo, sodnik poročevalec sestavi **osnutek sklepa** in ga predloži drugim članom Sodišča, da ga pregledajo.

(The Court of Justice, http://www.europa.eu.int/institutions/court/index_en.htm)

→ judgment || → draft judgment

interlocutory ruling – začasen sklep

Preliminary ruling is therefore an **interlocutory ruling**, a step in the proceedings before the national court.

Predhodna odločitev je torej začasen sklep, stopnja v postopku pred sodiščem posamezne države.

(Brown in Kennedy 1994: 195)

preliminary ruling (on the interpretation or validity of Community law) – predhodna odločitev (o razlagi ali veljavnosti prava Skupnosti)

Preliminary rulings are given when national courts refer disputes pending before them to the Court of Justice, ensuring permanent cooperation between the Court of Justice and the national courts. The ruling is requested and given, not before the case comes to the national court, but in the course of the proceedings before it.

Sodišče izreče **predhodno odločitev**, kadar mu nacionalna sodišča predložijo viseče spore, da se zagotovi trajno sodelovanje med Sodiščem in nacionalnimi sodišči. Odločitev se ne zahteva oziroma ne izreče, preden zadeva pride pred sodišče posamezne države, temveč v času, ko pred sodiščem posamezne države teče postopek.

(Brown in Kennedy 1994: 195)

→ proceedings → preliminary ruling proceedings
→ → člen 234 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti; → → člena 103, 104 Rules of Procedure

ruling on interpretation – interpretacijski sklep

A **ruling on interpretation** by the Court also serves as a guide for other national courts dealing with a substantially similar problem or a question on which a preliminary ruling has already been given.

Interpretacijski sklep Sodišča je kot vodnik drugim nacionalnim sodiščem, ki se ukvarja jo s problemom ali z vprašanjem, precej podobnim tistemu, za katero je predhodna odločitev že bila izrečena.

(<http://curia.eu.int/en/instit/presentationfr/index.htm>)

S

SECURITY OF DELIBERATION – tajnost posvetovanja

Following continental traditions, the Court preserves strictly the principle of the **security of its deliberations**, a practice which reinforces the independence of the members of the Court.

Po zgledu kontinentalnih tradicij Sodišče strogo ohranja načelo **tajnosti posvetovanj**, navado, ki krepi neodvisnost članov Sodišča.

(Brown in Kennedy 1994: 260)

♦ **preserve secrecy of deliberation** varovati tajnost posvetovanja

SERVANT – uslužbenec

Where the Registrar and the Assistant Registrar are absent or prevented from attending or their posts are vacant, the President shall designate an official or other **servant** to carry out temporarily the duties of the Registrar.

Če sta tajnik Sodišča in pomočnik tajnika Sodišča odsotna, lahko zaradi ovire, ali njuni mesti nista zasedeni, predsednik Sodišča določi uradnika ali katerega drugega **uslužbenca**, da začasno opravlja naloge tajnika Sodišča.

(člen 14 Rules of Procedure)

♦ **attach a servant to the court** dodeliti uslužbenca sodišču, **appoint a servant** imenovati (na položaj) uslužbenca, **designate a servant** določiti/imenovati uslužbenca

SESSION – seja, zasedanje

♦ **deliberate in session** odločati, posvetovati se na seji/zasedanju, **hold a session** zasedati, **meet in session** sestati se na seji/zasedanju, **remain permanently in session** stalno zasedati, **sit in session** imeti sejo/zasedanje, zasedati na seji

closed session – zaprta seja, zaprto zasedanje

The Court shall take its decision in **closed session** after hearing the Advocate General.

Po nastopu generalnega pravobranilca sprejme Sodišče sklep na **zaprti seji/zaprtem zasedanju**.

(člen 66(3) Rules of Procedure)

plenary session – plenarna seja, plenarno zasedanje

In principle, the Court meets in **plenary session**, but it can also create chambers of three or five judges, depending on the importance or complexity of the case.

Sodišče načeloma zaseda na **plenarni seji/plenarnem zasedanju**, vendar pa lahko oblikuje tudi senate treh ali petih sodnikov, odvisno od pomembnosti ali zapletenosti zadeve.

(The Court of Justice, http://www.europa.eu.int/institutions/court/index_en.htm)

→ chamber || → grand chamber

STATEMENT – izjava; navedba

♦ **written statement** pisna izjava/navedba
♦ **lodge a statement** vložiti izjavo/navedbo, **notify a statement to sb.** koga (uradno) obvestiti o izjavi/navedbi, **serve a statement on sb.** vročiti izjavo/navedbo komu, **submit a statement to sb.** predložiti izjavo/navedbo komu

statement in intervention – navedba o vstopu stranke v postopek

The **statement in intervention** shall contain: (a) a statement of the form of order sought by the intervener in support of or opposing, in whole or in part, the form of order sought by one of the parties; (b) the pleas in law and arguments relied on by the intervener; (c) where appropriate, the nature of any evidence offered.

Navedba o vstopu stranke v postopek mora vsebovati: (a) navedbo oblike sklepa, ki ga zahteva stranska udeleženka, ki podpira ali nasprotuje zahtevanemu sklepu, v delu ali celoti, katere od strank; (b) pravne zahtevke in ute-

meljitve, na katere se stranska udeleženka sklicuje; (c) naravo predloženih dokazov, kjer je primerno.

(člen 93(5) Rules of Procedure)

statement of case – navedba o zadevi

The written procedure shall consist of the communication to the parties and to the institutions of the Communities whose decisions are in dispute, of applications, **statements of case**, defences and observations, and of replies, if any, as well as of all papers and documents in support or of certified copies of them.

Pisni postopek zajema posredovanje tožb, **navedb o zadevi**, odgovorov na tožbo in izjav, pa tudi morebitnih odgovorov tožnika in vseh dokazil in dokumentov, ki to podpirajo, ali njihovih overjenih kopij strankam in tistim institucijam Skupnosti, katerih odločitve so predmet spora.

(člen 20 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

statement of circumstances – navedba o okoliščinah

The application (op. to intervene) shall contain: (a) the description of the case; (b) the description of the parties; (c) the name and address of the intervener; (d) the intervener's address for service at the place where the Court has its seat; (e) the form of order sought, by one or more parties, in support of which the intervener is applying for leave to intervene; (f) a **statement of the circumstances** establishing the right to intervene, where the application is submitted pursuant to the second or third paragraph of Article 37 of the EC Statute, article 34 of the ECSC Statute or the Second paragraph of Article 38 of the EAEC Statute.

Vloga mora vsebovati: (a) opis zadeve; (b) opis strank; (c) ime in naslov stranske udeleženke; (d) vročitveni naslov stranske udeleženke v kraju, kjer ima Sodišče sedež; (e) obliko zahtevanega sklepa ene ali več strank, zaradi katerega stranska udeleženka prosi za dovoljenje za pridružitve; (f) **navedbo okoliščin**, ki daje pravico pridružitve, če je vloga predložena v skladu z drugim ali tretjim odstavkom člena 37 Statuta ES, člena 34 Statuta ESPJ ali drugega odstavka člena 38 Statuta ESAE.

(člen 93(1) Rules of Procedure)

statement of the form of order – navedba oblike sklepa

As soon as the application has been lodged, the President shall prescribe a period within which the opposite party may lodge a document containing a **statement of the form of order** sought by that party and its pleas in law.

Takoj ko je bila tožba vložena, predsednik Sodišča določi rok, v katerem lahko nasprotna stranka vloži dokument, ki vsebuje **navedbo oblike zahtevka** te stranke in pravne zahtevke iz njega.

(člen 91(2) Rules of Procedure)

→ form of order

statement of objection – ugovor, navedba ugovora

An objection to a witness or to an expert shall be raised within two weeks after service of the order summoning the witness or appointing the expert; the **statement of objection** must set out the grounds of objection and indicate the nature of any evidence offered.

Ugovor nastopu pričali ali izvedenca se vložijo v dveh tednih po vročitvi sklepa o pozivu pričali pred Sodišče ali imenovanju izvedenca; v **ugovoru/navedbi odgovora** morajo biti natančno navedeni razlogi za ugovor in narava predloženih dokazov.

(člen 50(2) Rules of Procedure)

statement of the pleas in law – navedba pravnih zahtevkov

The application shall contain the applicant's name and permanent address and the description of the signatory, the name of the party or names of the parties against whom the application is made, the subject-matter of the dispute, the form of order sought and a brief **statement of the pleas in law** on which the application is based.

Tožba mora vsebovati ime in stalni naslov tožnika ter podatek o zaposlitvi podpisane, ime stranke ali strank, proti katerim je tožba vložena, predmet spora, obliko zahtevanega sklepa in kratko **navedbo pravnih zahtevkov**.

(člen 21 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

→ plea → plea in law

statement of reasons – navedba razlogov

The **statement of reasons** required by Article 190 of the Treaty must be appropriate to the nature of the measure in question.

Navedba razlogov, ki jo zahteva člen 190 Pogodbe, mora ustrezati naravi zadevnega ukrepa.

(Case C-27/89)

STATUTE – statut

THE HIGH CONTRACTING PARTIES DESIRING to lay down the Statute of the Court of Justice /.../, HAVE AGREED upon the following provisions, which shall be annexed to the Treaty on European Union, the Treaty establishing the European Community and the Treaty establishing the European Atomic Energy Community: /.../

VISOKE POGODBENICE SO SE Z ŽELJO določiti statut Sodišča /.../ DOGOVORILE o tehle določbah, priloženih Pogodbi o Evropski uniji, Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti in pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo: /.../

(Protokol o Statutu Sodišča)

♦ **amend statute** spremeniti statut, **lay down statute** določiti statut, **supplement a statute** dopolniti statut

Statute of the Court of Justice of the European Atomic Energy Community – Statut Sodišča Evropske skupnosti za atomsko energijo
Statute of the Court of Justice of the European Coal and Steel Community – Statut Sodišča Evropske skupnosti za premog in jeklo
Statute of the Court of Justice of the European Community – Statut Sodišča Evropske skupnosti

SUBMISSION – predložitev

submission in defence – odgovor na tožbo

Where the defending party, after having been duly summoned, fails to file **submissions in defence**, judgment shall be given against that party by default.

Če tožena stranka, ki je bila k temu pravilno vabljen, ne predloži **pisnega odgovora na tožbo**, se sodba izda v njeno škodo zaradi izostanka.

(člen 41 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

|| → defence

♦ **written submission in defence** pisni odgovor na tožbo

♦ **dismiss a submission in defence** zavreči odgovor na tožbo, **file a submission in defence** vložiti odgovor na tožbo, **hear a submission in defence** obravnavati/poslušati odgovor na tožbo, **make a submission in defence** predstaviti/dati odgovor na tožbo, **uphold a submission in defence** odobriti odgovor na tožbo

submission on a case – sklepni predlog o zadevi

It is the main task of the advocate general, again according to Article 166, »acting with complete impartiality and independence, to make, in open court, reasoned **submissions on cases** brought before the Court of Justice, in order to assist the Court in the performance of the task assigned to it in Article 164.

Glavna dolžnost generalnega pravobranilca je, ponovno v skladu s členom 166, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene **sklepne predloge o zadevah**, predloženih Sodišču, zato da bi Sodišču pomagal pri opravljanju naloge, ki mu je dodeljena v skladu s členom 220.

(Brown in Kennedy 1994: 61)

♦ **resoned submission on a case** obrazložen sklepni predlog, **written submission on a case** pisni sklepni predlog

♦ **dismiss a submission on a case** zavreči sklepni predlog, **file a submission on a case** vložiti sklepni predlog, **hear a submission on a case** obravnavati/poslušati sklepni predlog, **make a submission on a case** predstaviti/dati sklepni predlog, **uphold a submission on a case** odobriti sklepni predlog

SUBSTANCE – snov; vsebina

substance of the application – vsebina vloge

After these observations have been lodged, the Court shall, after hearing the advocate General, decide both on the admissibility and on the **substance of the application**.

Potem ko so bile vložene te pripombe in ko je nastopil generalni pravobranilec, Sodišče odloča o dopustnosti in **vsebini vloge**.

(člen 67 Rules of Procedure)

substance of the case – vsebina zadeve

The ruling of the President or of the Judge replacing him shall be provisional and shall in no way prejudice the decision of the Court on the substance of the case.

Odredba predsednika Sodišča ali sodnika, ki ga nadomešča, je začasna in v nobenem primeru ne vpliva na odločitev Sodišča o vsebini zadeve.

(člen 39 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

T**T –**

Oznaka za zadevo, ki jo obravnava Sodišče prve stopnje, in za tribunal.

(Brown in Kennedy 1994: 25; Grilc, Ilešič 2001: 43)

Npr. T-329/01 Alvarez Moreno v Commission (za zadevo, ki jo obravnava Sodišče prve stopnje)

TO –

Oznaka za postopek tretje stranke.

(Brown in Kennedy 1994: 26)

→ proceedings → third-party proceedings

→ → člen 97 Rules of Procedure

TREATY – pogodba

The Court of Justice shall be constituted and shall function in accordance with the provisions of the Treaty on European Union (EU Treaty), of the Treaty establishing the European Community (EC Treaty), of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community (EAEC Treaty) and of this Statute.

Sodišče se ustanovi in deluje v skladu z določbami Pogodbe o Evropski uniji, Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo.

(člen 1 Protokola o Statutu Sodišča Evropskih skupnosti)

♦ **interpret treaty** razlagati pogodbo, **infringe treaty** kršiti pogodbo

Euratom Treaty – Pogodba Euratom

Sopomenka: Treaty establishing the European Atomic Energy Community

– **Sopomenka:** Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo

Treaty establishing the European Atomic Energy Community – Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo

Kratika: EAEC Treaty

Sopomenka: Euratom (Treaty)

– **Kratika:** Pogodba ESAE, PESAE

Sopomenka: Euratom

Treaty establishing the European Coal and Steel Community – Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo

Kratika: ECSC Treaty

Sopomenka: Treaty of Paris

– **Kratika:** Pogodba ESPJ, PESPJ

Sopomenka: Pariška pogodba

Treaty establishing the European Community – Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti

Kratika: EC Treaty

– **Kratika:** Pogodba ES, PES

Treaty establishing European Economic Community – Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti

Kratika: EEC Treaty

Sopomenka: Treaty of Rome

– **Kratika:** Pogodba EGS, PEGS

Sopomenka: Rimska pogodba

Treaty of Paris – Pariška pogodba

Sopomenka: Treaty establishing the European Coal and Steel Community

– **Sopomenka:** Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo

Treaty of Rome – Rimska pogodba

Sopomenka: Treaty establishing European Economic Community

– **Sopomenka:** Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti

Treaty on the European Union – Pogodba o Evropski uniji

Kratika: EU Treaty

– **Kratika:** Pogodba EU

Sandro Paolucci

L'Unione europea: Nozioni di base e terminologia

Evropska unija: Osnove in terminologijo

Povzetek

Pričujoči članek v italijanskem jeziku poskuša povzeti tako obširno in kompleksno snov kot je Evropska unija, ki se neprestano razvija. V prvem delu so, po uvodnem zgodovinskem pregledu, na kratko predstavljene inštitucije Evropske unije, njihovo delovanje, poleg tega pa tudi glavna načela na katerih temelji Evropska unija. Ker je članek prvotno namenjen predvsem prevajalcem in tolmačem, sledi v drugem delu izbor najpogostejših terminov, ki zadevajo snov Evropske unije v italijanskem jeziku z ustreznimi slovenskimi sopomenki.

Estratto

Il presente articolo è teso a sintetizzare - in lingua italiana - una materia così ampia, complessa ed in continua evoluzione come l'Unione europea. Nella prima parte, dopo alcuni cenni storici, vengono presentate in breve le istituzioni dell'Unione e il loro funzionamento e altresì i principi cardine su cui si fonda l'Unione. Nella seconda parte, essendo tale articolo primariamente destinato a traduttori ed interpreti, sono elencate alcune espressioni ricorrenti in materia, sia in lingua italiana sia in lingua slovena.

Un po' di storia

Conclusasi la seconda guerra mondiale con il drammatico esito a tutti noto, si avvertì forte l'esigenza di pace, il desiderio di porre una volta per tutte la parola fine alle guerre fratricide nel cuore della Terra ossia in Europa. Non va dimenticato, infatti, che antiche e gloriose civiltà (Greci, Etruschi, Romani ecc.) risiedevano proprio in quello che non a caso è denominato il *Vecchio Continente*.

Nel 1950, il ministro degli Affari esteri francese Robert Schuman, ispirandosi ad un'illuminata idea di Jean Monnet, propose di creare la *Comunità europea del carbone e dell'acciaio (CECA)* ovvero di porre sotto il controllo di un'Autorità comune le materie prime della guerra. Il 18 aprile del 1951, a Parigi, sei Paesi, Belgio, Francia, Germania, Italia, Lussemburgo e Olanda,

firmano il Trattato che istituisce la *CECA*. Entra in vigore il 23 luglio 1952 per un periodo di 50 anni. Successivamente, nel 1955, i ministri degli Affari esteri dei Sei decidono di estendere l'integrazione europea a tutta l'economia e nel 1957, a Roma, i sei Stati firmano il *Trattato che istituisce la Comunità economica europea (CEE)* e il *Trattato che istituisce la Comunità europea dell'energia atomica (Euratom)*. Entrano in vigore il 1° gennaio 1958. Nel 1973 entrano a far parte della CEE la Danimarca, l'Irlanda e il Regno Unito. Nel 1981 vi entra la Grecia. Nel 1986 vi fanno ingresso Spagna e Portogallo. Nel 1995 entrano Austria, Finlandia e Svezia.

Naturalmente il trattato istitutivo di Roma, che oltre ai principi e agli obiettivi prevedeva istituzioni e organi della Comunità, viene negli anni modificato e integrato da altri importanti accordi, quali ad esempio l'*Atto unico europeo*

del 1986, l'Accordo di Schengen del 1990, il Trattato di Maastricht del 1992, il Trattato di Amsterdam del 1997, il Trattato di Nizza del 2001 ecc.

Nel 1992 con il trattato di Maastricht, oltre a consolidare e potenziare le istituzioni di cui si parlerà più avanti, viene creata ovvero nasce l'Unione Europea (UE). Sostituendo l'espressione *Comunità* con *Unione* e eliminando la parola *Economica* si vuole procedere in direzione di un'unione anche politica (*amplius* più avanti).

Nel maggio 2004 vi è il cosiddetto allargamento ovvero si è ingrossato di altri 10 Stati fra cui, come noto, anche la Slovenia che in pochi anni è stata in grado di centrare l'obiettivo Europa soddisfacendo ampiamente tutte le rigide ed esose condizioni poste da Bruxelles.

Nell'ottobre 2004 viene firmato a Roma il *Trattato costituzionale* ossia la *Costituzione europea*.

Come funziona l'Unione europea

Per quanto concerne la configurazione giuridica, l'Unione costituisce un'entità assolutamente inedita, *sui generis*, un *tretium genus* fra la confederazione di Stati (es. CSI dopo lo smembramento dell'URSS) e lo Stato federale (es. USA).

Trae la propria origine dai *trattati* che costituiscono il cosiddetto *diritto primario* da cui deriva il vasto corpus di atti giuridici denominato *diritto derivato o secondario*. Fanno parte di quest'ultimo i regolamenti (*uredbe*), le direttive (*direktive*) e le raccomandazioni (*priporočila*)¹.

Dette leggi unitamente alle politiche dell'Unione sono frutto delle decisioni assunte nell'ambito di un triangolo istituzionale che

collega il Consiglio rappresentante gli Stati membri, il Parlamento rappresentante i cittadini e la Commissione quale organo indipendente e garante degli interessi generali dell'Unione. Per l'assolvimento dei loro compiti il Parlamento congiuntamente con il Consiglio, il Consiglio e la Commissione *adottano regolamenti e direttive, prendono decisioni e formulano raccomandazioni o pareri*.

Passiamo ora a presentare, in estrema sintesi, le istituzioni e gli organi dell'Unione:

- Il *Consiglio dei ministri UE – Svet ministrov Evropske unije* – è l'istituzione decisionale principale dell'Unione, è presieduto a turno da ciascuno degli Stati membri per un semestre (dal novembre 2009 sarà presieduto da un presidente nominato dai capi di Stato o di governo dell'Unione per un mandato di 2 anni e 6 mesi). Riunisce i ministri dei 25 Paesi a seconda dell'oggetto all'ordine del giorno: affari esteri, agricoltura, industria, trasporti, ambiente ecc. Il Consiglio condivide con il Parlamento europeo il potere legislativo e il potere di bilancio. In ossequio ai trattati il Consiglio delibera a maggioranza qualificata (dal nov. 2009 col voto favorevole del 55% degli Stati membri che rappresentano il 65% della popolazione dell'Unione) e per le decisioni più importanti, come ad es. l'adesione di un nuovo Stato o la modifica di un trattato, delibera all'unanimità.

- Il *Consiglio europeo – Evropski svet* – è l'organo squisitamente politico dell'Unione. È l'istituzione incaricata di dare all'Unione l'*impulso politico* necessario al suo sviluppo. Non legifera. Comunemente detto *Vertice europeo-Evropski vrh*, si riunisce almeno due volte l'anno ed è composto dai cosiddetti capi di Stato o di governo i quali primariamente sono chiamati ad affrontare insieme i grandi temi dell'attualità politica europea nonché a fare il punto sulle situazioni e vicende internazionali più rilevanti.

- Il *Parlamento europeo – Evropski parlament* – è l'assemblea dei rappresentanti di tutti i cittadini dei Paesi membri dell'Unione e *in primis* partecipa (sempre con accresciuti poteri e maggior peso) al processo legislativo. Attualmente consta di 732 deputati suddivisi per gruppi politici. L'Italia ne ha 78, la Slovenia 7. Il Parlamento esercita con il Consiglio dei ministri UE

¹ La Costituzione europea firmata a Roma il 29 ottobre 2004, la cui entrata in vigore è prevista per novembre 2009, apporterà sensibili modifiche per quanto attiene agli atti normativi. In particolare per quanto concerne gli atti legislativi, il regolamento si chiamerà *legge europea*, la direttiva diventerà *legge quadro europea*; atti non legislativi saranno il *regolamento europeo* e la *decisione europea*; punti di vista saranno formulati mediante *raccomandazioni e pareri*.

la funzione legislativa secondo tre procedure normative, oltre la semplice consultazione-*posveto*: 1) la *procedura di cooperazione-postopek sodelovanja*; 2) il *parere conforme-postopek soglasja*; 3) la *procedura di codecisione-postopek soddločanja* (in quest'ultima procedura – che con la Costituzione diventa la più ricorrente e assume la denominazione di *procedura legislativa* – il Parlamento ha pari potere decisionale alla stegua del Consiglio; il Parlamento diviene dunque colegislatore). Quale centro propulsore delle politiche comunitarie, luogo privilegiato di dibattito e incontro, crogiuolo delle sensibilità politiche e nazionali, il Parlamento europeo è fonte naturale di numerosissime iniziative. Esso concorre all'approvazione del bilancio dell'UE, può mediante una *procedura di censura* esigere le dimissioni in blocco della Commissione, verifica l'attuazione delle politiche comunitarie e l'applicazione della legislazione UE.

- La *Commissione europea* – *Evropska komisija* – è istituzione cardine dell'Unione. Per certi aspetti, essa è il vero e proprio cuore dell'Europa, dal quale le altre istituzioni traggono gran parte della loro energia e la loro ragion d'essere. Senza i 25 commissari (1 per Paese) che la compongono e senza le oltre 24 000 persone che lavorano per essa, l'Unione non potrebbe funzionare. Il Consiglio e il Parlamento europeo devono attendere una *proposta-predlog* della Commissione prima di poter emanare qualsiasi atto legislativo. Gode di un'autonomia totale, agisce nel solo interesse generale dell'Unione e non riceve istruzioni da nessun governo o organismo degli Stati membri. Custode dei trattati, vigila sull'esecuzione dei regolamenti e delle direttive adottate dal Consiglio e può adire la Corte di giustizia UE per esigere il rispetto del diritto comunitario. Detiene il monopolio dell'iniziativa legislativa. Quale organo esecutivo dell'Unione, garantisce l'esecuzione delle decisioni del Consiglio. È inoltre competente per la gestione delle politiche comuni e ne amministra il bilancio. La Commissione risponde del suo operato dinanzi al Parlamento che può censurarla e esigerne le dimissioni in blocco.

- La *Corte di giustizia dell'Unione Europea* – *Sodišče Evropske unije* – composta da 25 giudici

(1 per ogni Stato membro) nominati di comune accordo dai governi degli Stati membri, ha il compito di assicurare l'osservanza del diritto comunitario e la corretta interpretazione e applicazione dei trattati. La Corte può giudicare uno Stato membro colpevole di non ottemperare agli obblighi cui è tenuto in forza dei trattati, annullare una norma di diritto comunitario giudicata illegittima, constatare mediante il ricorso per carenza che il Parlamento europeo, il Consiglio o la Commissione siano venuti meno all'obbligo di decidere. È inoltre l'unico organo competente a pronunciarsi, su istanza del giudice nazionale, sull'interpretazione dei trattati e sulla validità e interpretazione di una norma comunitaria. Dal 1989 è affiancata da un *Tribunale di primo grado* – *Sodišče prve stopnje* – competente a pronunciarsi sui ricorsi proposti dalle persone fisiche e giuridiche avverso le decisioni delle istituzioni comunitarie o sulle liti fra le istituzioni e i loro funzionari.

- La *Corte dei conti* – *Računsko sodišče* – rappresenta il contribuente. Esamina la legittimità e la regolarità delle entrate e delle spese dell'Unione e accerta la sana gestione finanziaria del bilancio dell'UE.

- Il *Comitato economico e sociale europeo* – *Evropski ekonomsko-socialni odbor* – è un'assemblea consultiva che rappresenta le varie componenti socioeconomiche della *società civile organizzata-organizirano civilno društvo*. Suo compito precipuo è formulare pareri destinati alle tre grandi istituzioni.

- Il *Comitato delle regioni* – *Odbor regij* – è composto dai rappresentanti delle collettività regionali e locali nominati dal Consiglio. È consultato dalla Commissione e dal Consiglio nei casi previsti dal trattato sull'UE ma può formulare pareri anche di sua iniziativa.

- La *Banca europea per gli investimenti* (BEI) – *Evropska investicijska banka* (EIB) – concedendo prestiti e garanzie a progetti di investimento nelle regioni più svantaggiate e per il rafforzamento della competitività delle piccole imprese, concorre all'integrazione, allo sviluppo equilibrato e alla coesione economica e sociale degli Stati membri.

- La *Banca centrale europea* (BCE) – *Evropska centralna banka* (ECB) – ha il compito di gesti-

re l'euro (moneta dell'UE) e la politica monetaria dell'Unione.

Il trattato costituzionale firmato a Roma nel 2004 prevede, tra le altre, oltre al *Presidente del Consiglio europeo* (si veda sopra), la figura del *Ministro degli Affari esteri UE* - nominato dal Consiglio europeo con l'accordo del presidente della Commissione - il quale contemporaneamente ricopre altresì la carica di vicepresidente della Commissione europea.

La Costituzione europea

La Costituzione europea firmata a Roma il 29 ottobre 2004, la quale - una volta ratificata da tutti gli Stati membri - entrerà in vigore nel novembre 2009, è suddivisa in quattro parti. La prima parte definisce i valori, gli obiettivi, le competenze, le procedure decisionali e le istituzioni dell'Unione. Essa si occupa inoltre dei simboli, della cittadinanza, della vita democratica e delle finanze dell'UE. La seconda parte riprende la *Carta dei diritti fondamentali*. La terza parte descrive le politiche e le azioni interne ed esterne, nonché il funzionamento dell'Unione. La quarta parte prevede le disposizioni generali e finali, tra le quali figurano le procedure di adozione e di revisione della Costituzione. Tale Carta costituzionale, fortemente voluta soprattutto da alcuni Paesi (Italia e Slovenia figurano tra questi), rappresenta un passo deciso verso un'integrazione europea più ampia, non più esclusivamente economica, ma che interessa settori e materie fondamentali come la difesa e la sicurezza comune, la politica estera comune, la tutela comune della salute e dell'ambiente, la ricerca e le innovazioni tecnologiche comuni, gli aiuti umanitari comuni, la politica comune in materia di immigrazione, la cooperazione di polizia e giudiziaria ed altre. La direzione in cui l'Europa si sta proiettando sembra inequivocabile. Il "no" francese e olandese espresso qualche mese fa rappresenta certamente una frenata ma non uno stop sulla strada che con-

duce al 2009. Credo che l'osservanza del motto possa elidere qualsiasi divergenza tra i Paesi membri: "Unità nella diversità".

I principi su cui si fonda l'Unione europea

Principio di attribuzione delle competenze

»L'Unione agisce nei limiti delle competenze che le sono conferite dagli Stati membri nella Costituzione al fine di realizzare gli obiettivi da questa stabiliti«. La Costituzione indica infatti i settori in cui l'UE può agire da sola (*competenze esclusive*) es. Unione doganale, Politica monetaria per gli Stati che hanno adottato l'euro, Politica commerciale comune ecc; i settori in cui possono agire tanto l'Unione quanto gli Stati membri (*competenze concorrenti*) es. Agricoltura, Protezione ambientale, Trasporti, Mercato interno ecc; e quelli ove l'Unione può intervenire solo a titolo complementare (*azioni di sostegno, di coordinamento o di complemento*) es. Protezione della salute, Industria, Cultura, Turismo ecc.

Principio di sussidiarietà - načelo subsidiarnosti

»Nei settori che non sono di sua competenza esclusiva, l'Unione può agire soltanto se ed in quanto gli obiettivi dell'azione prevista non possono essere sufficientemente raggiunti dagli Stati membri, sia a livello centrale sia a livello regionale e locale, ma possono, a motivo della portata o degli effetti dell'azione in questione, essere meglio raggiunti a livello di Unione«. Ogni Parlamento nazionale ha la possibilità di verificare che le proposte della Commissione rispettino il principio di sussidiarietà, il che può anche indurre la Commissione medesima a rivedere la propria proposta.

Principio di proporzionalità – *načelo sorazmernosti*

«L'Unione non può andare al di là di quanto necessario per il conseguimento degli obiettivi fissati dalla Costituzione».

Mercato interno e Libera circolazione nell'UE

«Il mercato interno – *enotni trg* comporta uno spazio senza frontiere interne, nel quale è assicurata la libera circolazione delle merci, delle persone, dei servizi e dei capitali – *prost pretok blaga, ljudi, storitev in kapitala* secondo le disposizioni del presente trattato» Proprio in ragione dell'importanza politica, più che giuridica, assunta dalla nozione di mercato interno, si è assistito ad un progressivo allargamento della sua portata e alla sua identificazione con l'intero campo d'azione dell'Unione; in altre parole, il mercato interno, secondo l'accezione oggi prevalente, non è più limitato alle quattro libertà di circolazione – alle quali soltanto, in realtà, si riferisce la norma – ma ad esso tendono ad essere ricondotte tutte le politiche comunitarie che contribuiscono, anche indirettamente, a rimuovere gli ostacoli all'unificazione dei mercati nazionali. Ne restano escluse, tuttavia, quelle politiche che, come la politica commerciale comune, sono rivolte verso l'esterno dell'Unione.

Un mercato unico dell'Unione fondato su tali libertà costituisce il presupposto per maggiore concorrenza, maggiore crescita e maggiore benessere dei cittadini.

Passiamo ora alla presentazione, in sintesi, delle quattro «grandi libertà».

Libera circolazione delle merci – prost pretok blaga - Qualsiasi merce può circolare liberamente sul mercato interno, ovvero può essere trasferita liberamente da uno Stato membro in un altro Stato membro dell'UE, senza essere assoggettata a dazi doganali o a tasse d'effetto equivalente. I dazi doganali e le tasse d'effetto

equivalente sono espressamente vietate dalle disposizioni del trattato.

Libera circolazione delle persone – prost pretok ljudi - Ad ogni cittadino dell'Unione è riconosciuto il diritto assoluto di circolare e soggiornare liberamente sul territorio degli Stati membri nei limiti e alle condizioni previste dal trattato. In questo ambito, grande importanza assume la *libera circolazione dei lavoratori*. I lavoratori, cittadini dell'UE, hanno il diritto di spostarsi all'interno dell'Unione e di prendere dimora in uno qualsiasi degli Stati membri per svolgere un'attività di lavoro subordinato. È prevista, quindi, l'abolizione di qualsiasi discriminazione a danno di tali lavoratori rispetto ai lavoratori "nazionali" dello Stato membro d'occupazione.

Libera circolazione dei servizi – prost pretok storitev - Ogni cittadino europeo ha il diritto di poter prestare servizi (è denominata anche *libera prestazione dei servizi*) ovvero di esercitare una propria attività non salariata (attività lavorativa svolta senza vincolo di subordinazione rispetto al destinatario della prestazione, cioè in maniera autonoma ed indipendente) in uno Stato membro diverso da quello ove è stabilito. È vietata qualsiasi forma di discriminazione in merito. Dalla libera prestazione dei servizi si distingue la *libertà di stabilimento – svoboda ustanavljanja* che consiste nel diritto di un soggetto di stabilirsi, cioè di installarsi per esercitarvi un'attività non salariata, in uno Stato membro dell'Unione nel quale egli non era stabilito precedentemente.

Libera circolazione dei capitali – prost pretok kapitala - Sono vietate tutte le restrizioni ai movimenti di capitali tra Stati membri, nonché tra Stati membri e Paesi terzi. Sono altresì vietate tutte le restrizioni ai pagamenti tra Stati membri, nonché tra Stati membri e Paesi terzi.

Termini ed espressioni particolarmente ricorrenti in tema di Unione europea

Italiano – Sloveno

A

Accordo – *Sporazum* o *Pogodba* quando equivale ad un trattato
 Adesione all'Unione – *Pristop v Unijo*
 Adottare regolamenti e direttive – *Sprejeti/Sprejemati uredbe in direktive*
 Agenzia europea per gli armamenti – *Agencija za oboroževanje*
 Allargamento dell'Unione – *Širitev Unije*
 Allarme preventivo – *Zgodnje opozarjanje*
 Appartenenza all'Unione – *Pripadnost Uniji*
 Applicazione delle disposizioni del trattato – *Izvajanje določb pogodbe*
 Atto unico europeo – *Enotna evropska listina*
 Attuazione delle politiche comuni – *Izvajanje skupnih politik*

B

Banca centrale europea (BCE) – *Evropska centralna banka (ECB)*
 Banca europea per gli investimenti (BEI) – *Evropska investicijska banka (EIB)*
 Bilancio dell'Unione – *Proračun Unije*

C

Carta dei diritti fondamentali dell'UE – *Listina EU o temeljnih človekovih pravicah*
 Cittadinanza europea – *Evropsko državljanstvo*
 Classificazione delle competenze dell'Unione – *Razdelitev pristojnosti Unije*
 Clausola di flessibilità – *Klavzula prožnosti*
 Coerenza dell'azione dell'Unione – *Usklajeno delovanje Unije*
 Coesione economica, sociale e territoriale – *Ekonomška, socialna in teritorialna kohezija*
 Comitato delle regioni – *Odbor regij*
 Comitato economico e sociale europeo – *Evropski ekonomsko-socialni odbor*
 Commercio estero – *Zunanja trgovina*

Commissione europea – *Evropska komisija*
 Competenze – *Pristojnosti*
 Competenze concorrenti – *Deljene pristojnosti*
 Competenze esclusive – *Izključne pristojnosti*
 Competenze di sostegno – *Pristojnosti podpornega delovanja*
 Conferenza intergovernativa – *Medvladna konferenca*
 Consiglio dei ministri UE – *Svet ministrov EU*
 Consiglio europeo – *Evropski svet*
 Consultazione – *Posvetovanje*
 Controllo politico – *Politični nadzor*
 Convenzione europea – *Evropska Konvencija*
 Convenzione europea di salvaguardia dei diritti dell'uomo e delle libertà fondamentali (CEDU) – *Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP)*
 Cooperazione amministrativa – *Upravno sodelovanje*
 Cooperazione di polizia – *Policijsko sodelovanje*
 Cooperazione di polizia e giudiziaria in materia penale – *Policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah*
 Cooperazione giudiziaria in materia civile – *Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah*
 Cooperazione rafforzata – *Okrepljeno sodelovanje*
 Corte dei conti UE – *Računsko sodišče EU*
 Corte di giustizia dell'Unione Europea – *Sodišče Evropske unije*
 Costituzione europea – *Evropska Ustava*

D

Decisione europea – *Evropska odločba*
 Deputato-a europeo-a – *Evropski-a poslanec-ka*
 Dignità umana – *Človekovo dostojanstvo*
 Diritto comunitario (espressione che si continua ad usare) – *Pravo evropske unije* (SI Diritto UE) x (NO Diritto unitario).
 Diritto derivato – *Sekundarna zakonodaja*

Diritto di accesso ai documenti – *Pravica do dostopa do dokumentov*

Diritto di circolazione e di soggiorno – *Pravica do prostega gibanja in bivanja*

Diritto di petizione dinanzi al Parlamento europeo – *Pravica nasloviti peticijo na Evropski Parlament*

Diritti fondamentali – *Temeljne pravice*

Doppia maggioranza – *Dvojna večina*

E

Entrata in vigore della Costituzione – *Začetek veljavnosti Ustave*

Entrata nell'UE – *Vstop v EU*

F

Finanze dell'Unione – *Finance Unije*

Formulare raccomandazioni o pareri – *Pripravljeni priporočila ali dajati mnenja*

G

Gruppi di contatto – *Kontaktne skupine*

Gruppi di lavoro – *Delovne skupine*

I

Identità nazionale – *Nacionalna identiteta*

Innovazione tecnologica – *Tehnološka inovativnost*

Interesse europeo – *Evropski interes*

L

Legge europea – *Evropski zakon*

Legge quadro europea – *Evropski okvirni zakon*

Legislazione comunitaria – *Legislazione UE – Evropska zakonodaja – Zakonodaja EU*

Libera circolazione nell'UE – *Prost pretok v EU*

Libera circolazione delle persone – *Prost pretok ljudi*

Libera circolazione delle merci – *Prost pretok blaga*

Libera circolazione dei servizi – *Prost pretok storitev*

Libera circolazione dei capitali – *Prost pretok kapitala*

Libertà di stabilimento – *Svoboda ustanavljanja*

Lingua ufficiale dell'UE – *Uradni jezik EU*

M

Maggioranza qualificata – *Kvalificirana večina*

Mercato interno – *Enotni trg*

Ministro degli Affari esteri UE – *Minister za zunanje zadeve EU*

N

Negoziati con i Paesi terzi – *Pogajanje s tretjimi državami*

P

Parere (punto di vista) – *Mnenje*

Parere conforme – *Postopek soglasja*

Parlamento europeo – *Evropski parlament*

Politica commerciale comune – *Skupna trgovinska politika*

Politica comune in materia di asilo – *Skupna politika na področju azila*

Politica comune in materia di immigrazione – *Skupna politika priseljevanja*

Politica di difesa – *Obrambna politika*

Politica di sviluppo dell'Unione – *Razvojna politika Unije*

Politica monetaria – *Denarna politika*

Politica sociale – *Socialna politika*

Prendere decisioni – *Izdajati odločbe*

Principio di leale cooperazione – *Načelo lojalnega sodelovanja*

Principio di solidarietà – *Načelo solidarnosti*

Principio di sussidiarietà – *Načelo subsidiarnosti*

Principio di proporzionalità – *Načelo sorazmernosti*

Procedura di adozione della Costituzione – *Postopek sprejemanja Ustave*

Procedura di codecisione – *Postopek soodločanja*

Procedura di cooperazione – *Postopek sodelovanja*

Procedura legislativa – *Zakonodajni postopek*

Procedura di revisione della Costituzione – *Postopek pregledovanja Ustave*

Procura europea – *Evropsko tožilstvo*

Programmazione delle politiche comuni – *Natrtovanje skupnih politik*

Proposta della Commissione – *Predlog evropske komisije*

Protezione dei consumatori – *Varstvo potrošnikov*

Punti di vista (raccomandazione o parere) – *Stališča*

Q

Quadro finanziario pluriennale – *Večletni finančni okvir*

R

Raccomandazione (punto di vista) – *Priporočilo*

Regolamento UE = *Uredba EU*. Fonte-atto di diritto derivato (diritto comunitario) direttamente applicabile senza necessità di provvedimenti nazionali di attuazione. Consiste in un *atto legislativo*. Da non confondere con Regolamento di diritto pubblico interno = *Pravilnik o Uredba*. Fonte del diritto pubblico interno di secondo grado. Consiste in un *atto sub-legislativo*. Dal novembre 2009 il Regolamento europeo costituirà un atto non legislativo.

Regolamento CEE - *ante* trattato di Maastricht.
Regolamento UE – *post* trattato di Maastricht.

(*Uredba evropske skupnosti* si traduce Regolamento CEE. *Uredba evropske unije* si traduce Regolamento UE).

Rispetto del diritto dell'Unione – *Spoštovanje prava Unije*

S

Semplificazione degli strumenti – *Poenostavitev instrumentov*

Sessione plenaria – *Plenarno zasedanje*

Società civile – *Civilna družba*

Spazio giuridico europeo – *Evropski pravosodni prostor*

Stato di diritto – *Pravna država*

Stato membro – *Država članica*

Sviluppo sostenibile – *Trajnostni razvoj*

T

Trattato – *Pogodba, mednarodna pogodba*

Trattato di Amsterdam – *Amsterdamska pogodba*

Trattato che istituisce la CEE – *Pogodba o ustanovitvi EGS*

Trattato costituzionale UE – *Pogodba o Ustavi EU*

Trattato di Maastricht – *Maastrichtska pogodba*

Trattato di Nizza – *Pogodba iz Nice*

Tribunale di primo grado – *Sodišče prve stopnje*

Tribunale specializzato – *Specializirana sodišča*

Tutela dei diritti dei minori – *Varstvo otrokovih pravic*

U

Unanimità – *Soglasnost*

Unione doganale – *Carinska unija*

V

Valori e obiettivi dell'Unione – *Vrednote in cilji Unije*

Violazione grave dei valori dell'Unione – *Resna kršitev vrednot Unije*

Voto a maggioranza qualificata – *Glasovanje s kvalificirano večino*

Fonti

Daniele, L. 2004 »Il diritto materiale dell'Unione europea« Giuffrè editore 2004, Milano.

Mengozzi, P. 2004 »Il diritto dell'Unione europea«, Cedam 2004, Padova.

Weiler, J.H.H. »Ustava Evrope« Zbirka Marinet, 2005, Ljubljana

Fontaine, P. 2004 »L'Europa in 12 lezioni« Pubblicazioni Commissione europea 2004, Lussemburgo.

Fontaine, P. 2004 »Evropa v 12 poglavjih« Publikacije Evropske Komisije 2004, Luxembourg.

»Pogodba o Ustavi za Evropo« Uradni List Republike Slovenije 2005, Ljubljana

Trattato costituzionale adottato dai capi di Stato o di governo dell'UE.

Altre pubblicazioni UE.

Dušan Fabe

Nekaj pomenskih razločkov iz luške terminologije

A Few Semantic Distinctions Referring to Seaport Terminology

Povzetek

Angleška pomorska terminologija ima obsežno besedišče. To je najbrž posledica dolge in bogate pomorske tradicije ter hkrati odprtosti jezika za prevzemanje primernih izrazov iz drugih jezikov. Tak proces bogatenja jezika povzroča kopičenje sopomenk, katerih prekrivnost je lahko večja ali manjša. Pomenski razločki med njimi so navadno težko zaznavni. Razkrijemo jih z dolgoletnim in vztrajnim preučevanjem stroke ter jezikovnim znanjem, ki pa mora vključevati tudi nekoliko etimološke vedoželjnosti. Strokovni in splošni slovarji so sicer nepogrešljivi, a nemalokrat v njih naletimo na nezadostno oziroma nejasno pomensko razlago. Primerjava razlagalnega besedila v različnih slovarjih pa včasih razkrije nedoslednosti. To velja tudi za nekatere sopomenke iz luške terminologije.

Abstract

English maritime terminology has a wide vocabulary. On the one hand this is probably due to the rich maritime tradition of the British Empire, and on the other to the openness of the English language to borrowings from other languages. Such processes of language enrichment result in the piling up of synonyms, which more or less overlap each other; and their semantic distinctions are usually difficult to detect. Making these distinctions is possible only after long-lasting and persistent research into the subject field, apart from language competence, which should also include some etymological curiosity. Professional and general dictionaries are indispensable, of course, but their definitions are often insufficient or unclear and the comparison of these definitions between various dictionaries often exposes inconsistencies. This applies to some synonyms of current seaport terminology.

V angleščini obstaja izredno veliko sopomenk, ki se nanašajo na prostor v pristanišču, kjer ladja pristane, na primer: *dock, quay, pier, wharf, jetty, mole* in *berth*.

Besedo *dock* ponavadi pojmujejo ožje, kot bi morali. Najpogosteje jo povezujemo s po pravili ladij, najbrž zaradi besednih zvez *suhi dok* (*dry dock, graving dock*), *mokri dok* (*wet dock*) in *plavajoči dok* (*floating dock*) za prostore, ki so namenjeni popravilu ladij, kjer se beseda pogosto pojavlja. *Plavajoči dok* se uporablja v ta

namen na primer tudi pri nas v izolski ladjedelnici. V resnici je beseda *dock* večpomenka. Izvira iz 16. stoletja in jo povezujejo s holandsko/nizozemsko besedo *docke*, ki je ravno tako iz tistega časa. Tedaj – približno v 16. in 17. stoletju – je beseda pomenila:

1. The bed (in the sand or ooze) in which a ship lies dry at low water; the hollow made by a vessel lying in the sand. *Obs.*

2. (Apparently) A creek or haven in which ships may lie on the ooze or ride at anchor, according to the tide. *Obs.*

3. A trench, canal, or artificial inlet, to admit a boat, etc. *Obs.*

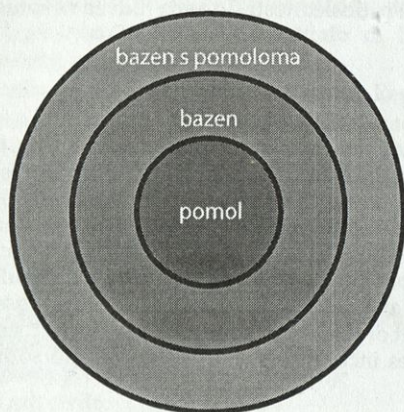
(Sense in first quot. doubtful.)

4. a. An artificial basin excavated, built round with masonry, and fitted with flood-gates, into which ships are received for purposes of loading and unloading or for repair.

(OED 1994)

Poleg že omenjenih *dry*, *wet* in *floating dock* so se danes ustalili trije pomeni: 1. *pomol* (*landing pier*), 2. *luški bazen* (*waterway between two piers*), 3. *bazen* (*zaprt ali odprt*) skupaj s pripadajočima *pomoloma* (*such a waterway, enclosed or open, together with the surrounding piers* (Webster 1996: 577)). Vse tri pomene bi lahko ponazorili s tremi koncentričnimi krogi od najmanjšega (*pomol*) prek srednjega (*bazen*) do največjega (*bazen, obdan s pomoloma*).

Dock

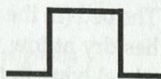

Toda pomen se ni širil od najmanjšega proti največjemu, kar bomo videli pozneje.

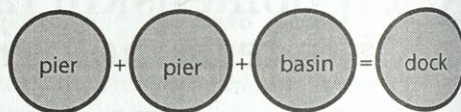
Pomenski razvoj besede *dock* od njenega nastanka do danes:

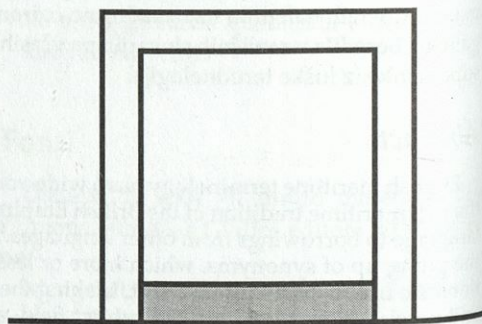
naravna morska
zajeda v kopno

umetni zaliv

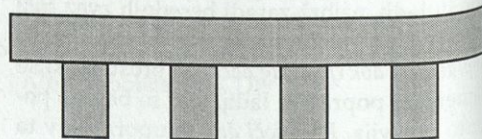

Najprej je *dock* pomenil naravno zajedo morja v kopno in nato njeno umetno izvedbo brez pomolov – *bazen* –, kar bi lahko povezali z islandskim *dökk* (*jama, bazen*; OED 1994). Pozneje je *dock* poleg umetnega zaliva zajel še operativno obalo ali dva pomola, po enega na vsaki strani. Če pomola povežemo, tako da pri tem bazen zapremo in iz njega izčrpamo vodo, dobimo *dry dock* (*suhi dok*):

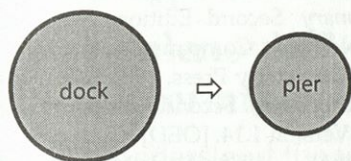
Če ga v tej obliki zgradimo in mu dodamo še dno, da lahko plava na morju, ga imenujemo *plavajoči dok* (*floating dock*). Pogosto pa nastopa *dock* tudi v množini – *docks*, s čimer se pomen razširi še na niz *luških bazenov s pripadajočima pomoloma* ali pa celo na *vsa skladišča, upravna poslopja in naprave*, tj. sopomenko za luko.

Docks

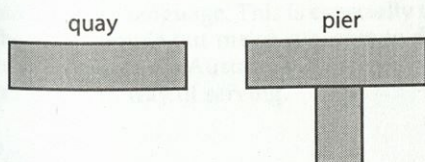

Danes, kot že vemo, je *dock* tudi sopomenka za *pier* ali *quay*, na primer *The ship hit the dock with her bows* (*Ladja je s premcem zadela ob pomol*). Upošteva je etimološki razvoj pa ugotovimo, da se je pomen zožil.

Pomenska zožitev

Izraza *quay* in *pier* se razlikujeta po obliki in funkciji. *Quay* je operativna obala, ki je grajena vzporedno z obrežjem in rabi za natovarjanje in iztovarjanje tovarov.

Pier pa je *pomol*, ki štrli v morje in ob katerem lahko pristajajo ladje na obeh straneh. Rabi lahko bodisi samo za pristajanje ladij ali pa tudi za izkrcanje in vkrcanje potnikov ter natovarjanje in iztovarjanje tovarov.

Pomen izrazov *jetty*, *wharf* in *mole* je v različnih slovarjih različno definiran. Tudi raba teh izrazov v splošnih ali strokovnih besedilih je nedosledna. Včasih je njihov pomen istoveten s pomenom *quay* in drugič spet s pomenom *pier*. Vemo pa, da gre pri *quay* in *pier* za drugačno gradnjo in pogosto tudi za drugačno funkcijo. Če povzamemo le nekaj uveljavljenih slovarjev, vidimo, da sta oba, *jetty* in *wharf*, sopomenki za *pier* (De Kerchove 1961); *wharf* je sopomenka za *quay* in *mole*, ta pa za *pier* in *jetty* (OED 1994); *jetty* je sopomenka za *pier*, vendar je njena funkcija hkrati še varovanje pristanišča in preusmerjanje vodnih tokov; *wharf* je sopomenka za *quay* in *pier*; *mole* je sopomenka za *breakwater* in *pier* (Webster 1996); včasih pomeni *mole* tudi *sidrnišče* ali *pristanišče* (Webster 1996: 1239). *Jet-*

ty je sopomenka za *pier* in *quay*, *mole* pa za *pier* in je lahko tudi ločen od obale, kar bi pomenilo, da ima funkcijo *valoloma* (*breakwater*) (Dear in Kemp 1992: 111); *wharf* je *pomol*, *luška obala*; *jetty* je *pomol*, *lukobran*, *valobran* (Predojevič 1988).

Če strnemo: glede na navedene vire so vsi razločki razen med *pier* in *quay* nezanesljivi. Drugače od teh virov pa se zdi prepričljiv Bellov opis pojmov *mole*, *jetty* in *pier* (Bell 1963: 144). Bell pravi, da so *moles* »ogromni valolomi« (huge breakwaters), zidane gradnje, ki varujejo ladje pred vplivom morja. Znotraj teh so *jetties* in *piers*. Ti so si podobni, oboji štrlijo iz obale in omogočajo pristajanje ladij na obeh straneh. Vendar so *jetties* ploščadi na stebrih, *piers* pa zidane gradnje in navadno nekoliko ožji. Zlasti zanesljiv se nam zdi njegov opis pojma *mole*, saj se ujema tudi z definicijo (Dear in Kemp), ki dopušča ločenost od obale.

Izrazi *cove* (*inlet*), *bay* in *gulf* so v sopomenskem razmerju. Nanašajo se na *zaliv* različnih velikosti. Ta se stopnjuje od najmanjšega (*cove*) k največjemu (*gulf*). Ločnica med njimi ni določneje opredeljena. Pojem *cove* je najpogostejše definiran z »a small bay«, izraz *gulf* pa se nanaša na »an area of water larger than a bay«. V slovenščini nimamo ekvivalentnih hierarhičnih leksemov. V praksi uporabljamo le enega – *zaliv*. Imamo sicer še izraz *draga*, ki bi bil ustrezna za *cove* (*inlet*), vendar se v praksi skorajda ne uporablja. Preostane nam torej še opisni prevedek *velik zaliv* ali *majhen zaliv* oziroma *pomanjševalnica zalivček*. Sicer pri poimenovanju posameznih bolj znanih zalivov ni težav, ker imajo že ustaljene nazive, na primer *the Gulf of Trieste*, *the Gulf of Venice*, *the Gulf of Mexico* ali *the Chesapeake Bay*, *the Bay of Biscay*, *the Bay of Bengal* ... Glede na to, da slovenski zalivi, Piranski, Portoroški, Strunjski, Simonov in Koprski zaliv, spadajo v Tržaški zaliv (*the Gulf of Trieste*) in so njegove manjše enote, jih bomo prevajali z *the Bay of Piran*, *the Bay of Portorož*, *the Bay of Strunjan*, *the Bay of San Simon* in *the Bay of Koper*.

Za pomorstvo dokaj nenavaden se zdi izraz *road* oziroma *roadstead* s pomenom *sidrnišče*. Pa vendar samo na videz, kajti, kot je najbrž

znano, je samostalni *road* nastal iz glagola *ride* – *ride on the horseback* (jahati konja), kar so metaforično povezovali tudi z *ride on the waves* (jahati na valovih) in *ride at anchor* (biti zasedran ali na sidrišču). Domnevamo lahko, da je pomen sidrišče nastal takole: *road* + *stead* (kraj, prostor) = *roadstead* (pot + prostor = sidrišče), se pravi prostor na poti, kjer se ladja ustavi in zasedra. Pozneje pa se je začela uporabljati tudi skrajšana oblika *road* z istim pomenom.

Road oziroma *roadstead* moramo razlikovati od običajnega izraza *anchorage*, ki zajema širše semantično polje. Namreč *anchorage* označuje katerokoli sidrišče bodisi pred pristaniščem ali v njem, *road* (*roadstead*) pa se nanaša le na odprto sidrišče pred pristaniščem, ki je slabše zavarovano od tistega znotraj pristanišča. Navadno je le delno zavarovano z naravno obliko zaliva ali pa s kakšno plitvino v bližini.

Literatura

- Bell, C. 1963. *Seafaring in English*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag in association with the BBC.
- Dear, I., in Kemp, P. 1992. *An A–Z of Sailing Terms*. Oxford: OUP.
- Kerchove, R. de. 1961. *International Maritime Dictionary*. Second Edition. New York: D. Van Nostrand Company, Inc.
- Oxford University Press. 1994. *The Oxford English Dictionary*. Second Edition on Compact Disc. Version 1.14. [OED]
- Predojević, L. 1988. *Englesko-hrvatski ili srpski pomorski poslovni rječnik*. Opatija: Otokar Keršovani.
- Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language, 1996. Updated Edition, New York: Gramercy Books, a division of Random House Value Publishing. [Webster]

Philippa Maurer - Stroh

Is it all Cods? – The Art of Translating Culture-Specific Food Terms

Gre le za polenovke? – Prevajanje kulturno-specifičnih terminov s področja kulinarike

"No one can understand the word cheese unless he has also a non-linguistic acquaintance with cheese." (*Bertrand Russell, 1872–1970*)

Abstract

The article focuses on the difficulties translators might encounter when rendering menu cards into a foreign language. This is especially the case when it comes to culture-specific food terms. The paper points out major concepts to deal with this problem and provides a case study as regards a Southern Austrian national dish which is unique all over the world in its ingredients, its shape and way of serving.

Povzetek

Članek obravnava težave, s katerimi se lahko srečamo pri prevajanju jedilnih listov v tuji jezik. Te so še posebej pereče, ko naletimo na kulturno-specifične termine s področja kulinarike. Članek opozarja na temeljne pojme pri obravnavi problema in ponuja študijo primera, ki zadeva prevajanje južnoavstrijske narodne jedi, edinstvene na svetu po svojih sestavinah, obliki in načinu postrežbe.

1. Introduction

Culture, as *Merriam Webster's Collegiate Dictionary* defines it, is, inter alia, 'the characteristic features of everyday existence' – and what is more everyday life than food? Food is indeed "for many the most sensitive and important expression of national culture" (Newmark 1988: 97).

1.1. Translation strategies

When translating culture-specific terms, e.g. food terms in restaurant menus, the translator is soon faced with various problems:

There is often no one-to-one correspondence between the source language (SL) and the target language (TL) since, as a matter of fact, different cultures have different food. So, how, for example, will the translator render *Kletze* into English for someone who has never experienced it? One solution would be an intralingual translation – in Jakobson's terms (1959/2000: 114) – meaning that the translator clarifies what *Kletze* means by explaining that it is 'small pieces of dried pear'. For the understanding of *Kletze* it is, therefore, sufficient to know that fruit can be dried.

When the translator, not necessarily in a written context, adds with hindsight: "as you do it also with grapes, for example", this technique,

i.e. using co-hyponyms as reference, is called chunking-sideways and is described by Katan (1999: 147–57).

2. Menu Translation – a Sample Case

“It is generally agreed that translation is not only a linguistic activity but also a cultural one as well. The cultural element is extremely important in the case of menu translations because it is often quite impossible to find an exact equivalent for items that belong exclusively to the source culture.” (Fallada Pouget: 1998).

Before you start translating a menu, you have to ask yourself what the optimum rendering for your target reader, the guest, might be. Basically, what a menu has to do is satisfying the needs of the guests in presenting what the restaurant has to offer in order to allow the guest to make his or her choice.

Luckily, there are quite some concepts of food and dishes shared and understood internationally, e.g. *pizza*, *hamburger*, *paella*, etc. However, there are still many national dishes that do not have counterparts in other cultures, nor are there any translation equivalents to be found.

Take *Kärntner Käsnudel* or, more dialectal, *Kärntner Kasnudl*, for example. This is the national dish of Carinthia, the southernmost federal state of Austria. The *Kärntner Käsnudel* are unique all over the world in their taste and shape. How will the translator tackle this?

Newmark (1988: 96) suggests two opposing methods: transference and componential analysis. Transference means that the original term is directly transferred to the TL in order to give “local colour”, as Newmark (*ibid.*) puts it, and keep the cultural concept intact but, he notes, this method may cause problems of intelligibility to the target reader, in our case, the guest. He describes componential analysis as “the most accurate translation procedure, which excludes the culture and highlights the message” (*ibid.*).

Equivalent to James’s (2002) comments on translation problems with *Sidi Brahim*, a low-quality Algerian wine that has a special, derogatory connotation in France, our guest, when opening the menu card and coming across the transferred *Kärntner Kasnudl* will definitely not know what this dish is since “by using strictly formal equivalence, all meaning gets lost” (*ibid.*). Introducing componential analysis as translation concept, the guest may be offered ‘a kind of pasta filled with cheese’.

Alternatively, Graedler (2000) offers some more possibilities within the cline of transference and componential analysis. One of these options available to the translator is to create a new word, to directly translate the term from the SL into the TL, also called loan translation: *Carinthian cheese noodles*. However, in this case, this option rather failed its purpose since *noodle*, by definition of the *Oxford Dictionary of English*, is ‘a very thin, long strip of pasta or a similar flour paste, usually eaten with a sauce or in a soup’. Then again, the Austrian dish does NOT consist of very thin, long strips of pasta and they are NOT eaten in soup.

Another option, according to Graedler (*ibid.*), since no English equivalent exists in this case, is to just leave the term unaltered, maybe in quotes or italics, and to add a explanatory comment: “*Kärntner Käsnudel*” – *ravioli-like pasta filled with cheese*.

Unfortunately, the story does not end here. Quite the contrary is true since, when a term, as here, is culture-bound, we have to “bear in mind the inevitability of translation loss” (James 2002) – even if the meaning of the term is (or seems to be) explained in the translation.

Provided that the guest knows what *pasta* is, or, even better, has an understanding of the concept of *ravioli*¹, the concept of *Kärntner Käsnudel* is still not properly framed. For example, cheese, in its prototypical perception, is solid food, whereas the cheese used for the Carinthian national dish is a soft one. So, another important aspect in translating restaurant menus is “to determine how much missing back-

¹ Defined as ‘small pasta squares filled with meat or cheese’ in *Longman Dictionary of Contemporary English*.

ground information should be provided by the translator" (ibid.).

Every Carinthian, or Austrian in general, would know that the cheese in *Kärntner Käsnudel* is a soft one, although, also for them, cheese is prototypically solid. This might be because the type of cheese used for the *Käsnudel* is typically not referred to as *cheese* in German, neither Austrian nor German German – although the *Käs*- definitely should be rendered as *cheese* in English. However, the German language sees the kind of cheese in this dish as belonging to a different kind of foodstuffs, as (according to *Duden – Deutsches Universalwörterbuch*) 'aus saurer Milch hergestelltes, weißes, breiiges Nahrungsmittel', viz. 'a white thick paste made from sour milk'.

Should the translator tell the guest that, in this case, *cheese* is not the solid food one would normally expect? Here, the question of accuracy vs. simplicity arises. The simplest solution is to leave *cheese* in the explanatory comment, while the best, and more accurate, would be to define this special type of cheese for the target reader with no cultural background.

If the translator wants the guest to know which kind of "cheese" is filled into the *Käsnudel*, which translation will he or she go for? There is indeed no one-to-one equivalence given between German and English... The best near-synonym for the German *Topfen*² is *curd cheese* in English, yet, will the average guest know what *curd cheese* is, or, should the translator apply chunking-up – in Katan's terms (1999: 147-57), i.e. putting the specific term into a more general context: *soft cheese*? (cf. Schwarz 2003).

How much background information does the guest actually need? Does he or she need to know that *Kärntner Käsnudel* are additionally filled with small pieces of potato and onion, not to mention the herbs in there? Well, as, primarily in these days, allergies to special ingredients in food have developed *en masse*, yes, the ingredients should also be given along with the translation.

² Here it must be added that the Austrian German *Topfen* in German or Swiss German is *Quark*.

But does the TL guest also need to know exactly which herbs are used – just because the people in Austria simply know about it? Definitely not³. But, what is more important about background information and translation loss is the way the dish is served.

Kärntner Käsnudel always come with melted or browned butter and a side salad. So, if the menu is intended for guests in the SL, a simple listing of the term *Kärntner Käsnudel* is enough.

The menu for the TL guest, however, has to make sure he or she gets to know this "most natural thing in the world" in culture-specific terms and it is, ultimately, the translator who decides "how much may be left for the reader to simply infer" (James 2002).

2.1. Translated menu entries and how English native speakers perceive them

Admittedly, at very short notice, I sent a questionnaire to native speakers of American English. Taking five different translations of Carinthian menu cards⁴, I asked them to tell which translation(s) of *Kärntner Käsnudel*, i.e. listing in the menu, they would go for (yes) and which one(s) they would not go along with (no).

(a) "Kärntner Käsnudel" – Pasta Carinthian Style (Pasta stuffed with curd cheese, potatoes and assorted herbs, served with brown butter and salad)

(b) Cheese noodles with salad (boiled patties with cottage cheese)

(c) Carinthian mixed boiled patties served with salad

(d) "Kärntner Käsnudel" – large parcel of pasta dough filled with cheese

³ The herbs in *Käsnudel* are mint and chervil.

⁴ The translations are taken from (a) Hotel Fischgasthof Jerolitsch, latest one, which I was commissioned to do (b) Hotel Fischgasthof Jerolitsch, a previous one (c) Hotel Fischgasthof Jerolitsch; Taylor Sprachservice, Klagenfurt (d) <http://travel.yahoo.com/p-travelguide-777535-austria_austrian_food_and_drink_glossary-i> (e) <<http://www.press-kaernten.at/laender/english/18Kulinarik.shtml>>

(e) "Kärntner Käsnudel" – ravioli filled with curd cheese

As multiple postings were allowed, I got 14 "yes" for (a), followed by 9 "yes" for (b), 5 "yes" for (e). Regarded as being the worst were (c) and (d) with 7 "no".

What do the results tell us? Basically, the subjects went for the original term plus an accurate explanation (a). Surprisingly, (b) with the (inadvertently wrong) one-to-one translation ranks second – this may be due to the more accurate explanation in brackets (although cottage cheese – which has nothing to do with the cheese in *Kärntner Käsnudel* – is mentioned here).

The reason why (c) and (d) rank lowest might be that (c) does not hint at the nature of the filling, while (d)'s *large parcel* probably misleads the reader.

3. Food Terms and Loan Translations

As pointed out in the above stated observation with the difficulties in appropriately translating *Kärntner Käsnudel* we see that "indeed, the very fact that one culture lacks the words and expressions for things that exist in other cultures is one of the main motivations for borrowing." (Graedler 2000). These include, world-wide known examples such as *pizza*, *hamburger*, *paella*.

Also, the Austrian cuisine is a donor to such "culinary internationalisms". Take the famous Austrian pastry *Apfelstrudel*, for example. The (cultural) concept of *Strudel* (whether or not filled with apple) is perceived in the same way in, at least, France, Great Britain, Italy and the US, since the standard monolingual dictionaries, *Le Petit Robert*, *The Oxford Dictionary of English*, *DeAgostini – Dizionario della Lingua Italia* and *Merriam Webster's Collegiate Dictionary*, all list *strudel* as culinary term taken from (Austrian) German via borrowing.

Another such example is *schnitzel*, although only adapted to American and British English. In the British English sense, *schnitzel* is referred

to in *The Oxford Dictionary of English* as 'a thin slice of veal or other light veal, coated in bread-crumbs and fried'. This exactly corresponds to the famous Austrian *Wiener Schnitzel*, viz. 'Escalope Viennese Style'. In British English, thus, *schnitzel* is a clipped form of a direct loan translation of the Austrian *Wiener Schnitzel*, while the American *schnitzel*, in *Webster's Collegiate Dictionary*, denotes, as the German *Schnitzel*, a roast escalope only.

4. Conclusion

When translating a restaurant menu, the "clear directive" should be to fulfil the expectations of the guest in terms of an appropriate presentation of what the restaurant has to offer in order to allow the guest to make his or her choice.

So, "the first priority for translated menus must be (to be) informative, to bridge the often considerable distances between different language(s) and different cultures. A linguistically opaque menu may be exotic, but it can only convey this quality as a positive value if and when the reader has understood the general nature of the dishes." (Fallada Pouget 1998).

Still, also non-translated menus can make the choice of the guests easy – when intersemiotic translation is used (Jakobson 1959/2000: 114), meaning that verbal signs are interpreted by non-verbal signs, e.g. pictures.

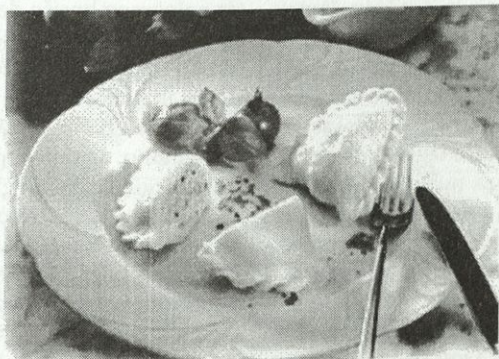
Considering all the thoughts brought up in this paper, the optimum way for presenting *Kärntner Käsnudel* to English speaking guests would be:

References

- Drago, M. and Boroli, A., eds. 1999. *Dizionario della Lingua Italiana*. Novara: Istituto Geografico De Agostini.
- Fallada Pouget, C. 1998. "Are Menu Translations Getting Worse? Problems from the Empirical Analysis of Restaurant Menus in English

- in the Tarragona Area". Available at <<http://www.fut.es/~apym/students/menus.html>>.
- Fussy, H. and Steiner, U., eds. 2001. *Österreichisches Wörterbuch*. New [39th] edn. Vienna: öbv et hpt VerlagsgmbH & Co. KG.
- Graedler, A. 2000. "Culture shock! On Words and Expressions for Culture-Specific Things and Phenomena". In *Translation Component of the Web-Based English Mellomfagstillegg* (OSEN). Available at <<http://www.hf.uio.no/iba/nettkurs/translation/grammar/top7culture.html>>.
- Jakobson, R. 1959/2000. "On Linguistics Aspects of Translation." In L. Venuti, ed., 2000:172-85.
- James, K. 2002. "Cultural Implications of Translation." *Translation Journal* 6, no. 4 (October). Available at <<http://www.accurapid.com/journal/22delight.htm>>.
- Katan, D. 1999. *Translating Cultures – An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Mish, F.C., ed. 2003. *Merriam Webster's Collegiate Dictionary*. New [11th] edn. Springfield, MA: Merriam-Webster.
- Newmark, P. 1988. *A Textbook of Translation*. London and New York: Prentice Hall.
- Rey-Debove, J. and Rey, A., eds. 1993. *Le Nouveau Petit Robert : Dictionnaire Alphabétique et Analogique de la Langue Française*. Rev. edn. Paris: Dictionnaires Le Robert.
- Schwarz, B. 2003. "Translation in a Confined Space – Film Sub-titling with Special Reference to Dennis Potter's 'Lipstick on Your Collar' Part 2." *Translation Journal* 7, no.1 (January). Available at <<http://www.accurapid.com/journal/23subtitles.htm>>.
- Soanes, C. and Stevenson, A., eds. 2003. *Oxford Dictionary of English*. 2nd edn. Oxford: Oxford University Press. [Originally ed. by Judy Pearsall]
- Summers, D., ed. 2003. *Longman Dictionary of Contemporary English*. New [4th] edn. Harlow, Essex: Pearson Education Limited.
- Thyen, O., Scholze-Stubenrecht, W., Seubel, M., Clark, M., Mohan, B., Sawers, R., Prowe, G., Morris, N. and Morris, R., eds. 1999. *Duden Oxford Großwörterbuch Englisch: Deutsch-Englisch, Englisch-Deutsch*. 2nd Rev. edn. Mannheim etc.: Dudenverlag and Oxford: Oxford University Press.
- Venuti, L. 1995. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. London: Routledge.
- Venuti, L., ed. 2000. *The Translation Studies Reader*. London and New York: Routledge.

"Kärntner Käsnudel" – Pasta Carinthian Style

Pasta stuffed with curd cheese, potatoes and assorted herbs
Served with melted or brown butter and a side salad

Tomaž Šimec

Nekaj praktičnih slovaropisnih vidikov pri sestavljanju nogometnega glosarja

Some Practical Lexicographic Views on Compiling a Football Glossary

Povzetek

V članku avtor predstavlja nekatere dejavnike, ki jih je potrebno upoštevati pri sestavljanju glosarjev oziroma slovarjev, ter jih podpira s primeri iz Slovensko-angleškega in slovensko-nemškega nogometnega glosarja, ki ga je avtor sestavil v okviru diplomske naloge (Filozofska fakulteta, Oddelek za prevajalstvo)

Abstract

The article focuses on some basic factors that shall be considered when compiling a glossary (target audience, type and function of the glossary, selection of lemmata, classification of the field in question, user-friendliness). The guidelines are supported by examples from the author's Slovene-English and Slovene-German Football Glossary.

Osnovno orodje, ki ga pri svojem delu uporabljamo prevajalci, so slovarji. Ker slovarji splošnega jezika v glavnem ne pokrivajo besedišča posameznih strokovnih področij oziroma se ga v nekaterih primerih le dotikajo, je potreba po slovarjih specializiranega jezika zelo velika. Strokovnih področij je zelo veliko, med njimi pa je vsaj v Sloveniji zelo malo takšnih, ki se lahko pohvalijo s slovarjem ali glosarjem lastnega besedišča. Posledica tega je, da pogosto nimamo na razpolago nobenega leksikografskega priročnika, ki nam bi pomagal pri težavah z besediščem strokovnega področja, s katerim se v določenem trenutku ukvarjamo. Prevajalci, ki se pogosteje srečujejo z besediščem določene stroke, ki nima lastnega slovarja, si zato včasih po potrebi sami sestavijo glosar relevantnih izrazov, bodisi za lastno ali za širšo, splošnejšo uporabo.

Sam sem v okviru diplomske naloge (Filozofska fakulteta, Oddelek za prevajalstvo) sestavil

glosar nogometnih izrazov (slovensko-angleški in slovensko-nemški nogometni glosar). V pričujočem članku bom predstavil nekaj svojih izkušenj pri sestavljanju nogometnega glosarja ter najpomembnejše dejavnike in smernice, ki jih poudarja sodobno slovaropisje, in jih je potrebno upoštevati, če želimo delo uspešno zavesti in končati.

Pred začetkom sestavljanja glosarja je zelo pomembno, da določimo, komu oziroma kakšnemu uporabniku bo glosar namenjen. Pri tem se moramo vprašati po maternem jeziku uporabnika, predvsem pa sta pomembna njegovo znanje tujega jezika (jezikovno znanje) ter poznavanje strokovnega področja (enciklopedično znanje). Bergenholtz in Tarp (1995: 21) delita uporabnike glede na te kriterije v štiri skupine: v prvo skupino spadajo ljudje s slabim znanjem tujega jezika in pomanjkljivim poznavanjem strokovnega področja; predstavniki druge skupine obvladajo tuji jezik na vi-

soki ravni, vendar slabo poznajo izbrano strokovno področje; v tretji skupini so uporabniki s slabšim jezikovnim, a dobrim enciklopedičnim znanjem; četrto skupino pa predstavljajo ljudje tako z dobrim jezikovnim kot dobrim enciklopedičnim znanjem. Od teh dejavnikov je npr. odvisno, v katerem jeziku bodo v glosar vključene razlage gesel oziroma če bodo sploh potrebne, ter kakšne in koliko jezikovnih informacij bomo ponudili uporabniku (slovišne informacije, kolokacije, primeri). Nogometni glosar je npr. namenjen strokovnjakom z nogometnega področja (nogometnim sodnikom in trenerjem, nogometašem, športnim novinarjem itd.), zato razlage gesel niso potrebne. Kjer pa sem v glosar vseeno vključil razlage, npr. pri polisemiji, sem jih tako kot druge relevantne informacije podal v slovenščini, saj je glosar namenjen maternim govorcem slovenščine. V primeru, da uporabnik kakšnega gesla vendarle ne razume, si v sili lahko pomaga tudi s tematsko strukturo glosarja (o tem več v nadaljevanju). Tako npr. uvrstitev izraza *pressing* v tematski sklop *taktika in strategija* (oziroma v podsklop *taktika igre v obrambi*) uporabniku pove, da gre za izraz, ki je povezan s taktiko v obrambi. Seveda ta način še zdaleč ni primerljiv z razlago pojmov, vendar se taki primeri v glosarju pojavijo le izjemoma. (V primerih iz *nogometnega glosarja v prvem stolpcu* stoji zaporedna številka gesla, v *drugem slovensko geslo*, v *tretjem in četrtem stolpcu* pa *angleška oziroma nemška ustreznica*).

Primer gesla brez razlage:

103	stranski	linesman
	sodnik	

Linienrichter m.

Primer gesla z razlago:

179 prekršek

1. vse, kar ni v skladu s pravili (npr. neprimerna oprema, napačno vmetavanje, ...): offence
2. samo prekrški nad nasprotnikom (npr. vlečenje, štart s hrbta, nasilna igra, ...): foul

1. vse, kar ni v skladu s pravili (npr. neprimerna oprema, napačno vmetavanje, ...): Regelverstoß m., Vergehen n.
2. samo prekrški nad nasprotnikom (npr. vlečenje, štart s hrbta, nasilna igra, ...): Foul n., Foulspiel n.

Poleg uporabnikov je pomembna tudi funkcija glosarja. Glosar je lahko namenjen prevajanju (iz tujega v materni jezik, iz maternega v

tuji jezik, iz tujega v tuj jezik), tvorjenju besedil (v maternem ali tujem jeziku) ali razumevanju besedil (v tujem ali maternem jeziku). Glosar lahko izpolnjuje tudi več funkcij hkrati, vendar je v tem primeru ena funkcija ponavadi nadrejena. Nogometni glosar izpolnjuje več funkcij: namenjen je kot pripomoček pri prevajanju iz slovenščine v tuji jezik oziroma tvorjenju besedil v tujem jeziku (angleščini ali nemščini), lahko pa se uporablja tudi v obratni smeri, torej kot pripomoček za razumevanje angleških ali nemških besedil, vendar je druga funkcija (razumevanje tujih besedil) podrejena prvi, ki ji je tudi prilagojena struktura glosarja.

Oglejmo si tudi, kakšne tipe slovarjev poznamo glede na število in kombinacijo jezikov. Slovarji so lahko eno-, dvo- ali večjezični, pri čemer je prednost večjezičnih, da v enem slovarju združujejo dva slovarja ali več. Kar se tiče kombinacije jezikov pa slovarje razlikujem po tem, ali se uporabljajo samo v eni ali v več smereh. Pomembno je tudi, kateri jezik predstavlja izhodišče slovarja oziroma iz katerega jezika pri sestavljanju slovarja izhajamo. Nogometni glosar, ki je razdeljen na tematske sklope, znotraj katerih so gesla razvrščena abecedno, je namenjen uporabi v slovensko-angleški oziroma slovensko-nemški smeri, s pomočjo abecednega indeksa angleških in nemških ustreznih slovenskim geslom pa se lahko uporablja tudi v obratni smeri, torej kot angleško-slovenski oziroma nemško-slovenski glosar, vendar s spreminjeno funkcijo. Ker je nogometni glosar na-

menjen slovenskemu občinstvu in prevajanju iz slovenščine v tuji jezik, njegovo izhodišče predstavlja slovensko nogometno izrazje, na

podlagi katerega sem zbiral in iskal angleške ter nemške ustreznice.

Sistematična klasifikacija področja, ki naj bi ga pokrival slovar, je obvezen del priprave na sestavljanje slovarja in nadaljevanje dela. Področje sistematično uredimo z namenom, da imamo nad njim čim boljši pregled, da ga ločimo od morebitnih podobnih področij, ter da določimo gradivo, ki bo tvorilo osnovo zbiranju gesel in ustreznice. Kjer je to mogoče oziroma kjer med posameznimi členi vladajo logična razmerja, je najbolj pripravno, da področje klasificiramo po hierarhičnem načelu (nadrejenost, podrejenost). Eno izmed takšnih področij je npr. pravo. Kjer pa to ni mogoče, se sistematična klasifikacija področja najlažje opravi v obliki tematske klasifikacije. Nogometno področje sem tako razdelil v osem tematskih sklopov (*nogometno igrišče, oprema, udeleženci igre, pravila igre, tehnika, taktika in strategija, statistika, tekmovalništvo in njihovi deli*), od katerih sem nekatere po potrebi razdelil še v podsklope. Posledica tematske strukture glosarja je tudi, da so nekatere gesla v glosarju prisotna dvakrat ali večkrat (tako npr. *rdeč karton* najdemo v tematskih sklopih *oprema, pravila igre in statistika*).

Gesla in ustreznice leksikograf lahko zbira na osnovi lastnega poznavanja področja in v glosar vpletenih jezikov (t.i. introspekcija) ter s pomočjo analize obstoječe literature, s čimer so mišljeni druga podobna leksikografska dela ter strokovni članki, učbeniki, priročniki, enciklopedije itd. Idealno pa je seveda, če je na razpolago korpus oziroma elektronska zbirka pisnih besedil z izbranega po-

dročja. Vsekakor pa je priporočljivo, če že ne nujno, da leksikograf pri delu sodeluje tudi z drugimi strokovnjaki ali se z njimi posvetoje vsaj v primeru težav.

Pri sestavljanju glosarja se je potrebno odločiti tudi, kolikšen del besedišča posameznega strokovnega področja bo glosar pokrival. Na razpolago imamo več možnosti, saj v glosar lahko vključimo a) samo strogo specializirane izraze; b) poleg specializiranih izrazov tudi izraze, ki se v splošnem jeziku ne pojavljajo pogosto; c) vse izraze, ki se na določenem področju pojavljajo redno; ali d) vse izraze, ki se pojavljajo z določeno minimalno pogostostjo (nav. delo: 102-103). Izbira pristopa je odvisna od funkcije slovarja ter potencialnih uporabnikov. Z nogometnim glosarjem sem npr. želel pokriti čim večji del nogometnega besedišča, zato sem vanj poleg specializiranih izrazov (npr. *krilni branilec, conska obramba*) vključil tudi izraze, ki se v splošnem jeziku ne pojavljajo pogosto (npr. *nevarna igra, nešportno obnašanje*), ter izraze, ki so sicer del splošnega jezika, vendar se tudi v nogometnem jeziku pojavljajo pogosto (npr. *tek, brcanje*). Razlog za to odločitev je bila tudi funkcija glosarja, saj je njegova primarna funkcija pomoč pri prevajanju in tvorjenju besedil v tujem jeziku, zato je bil eden izmed mojih ciljev tudi, da bi bila potreba po uporabi slovarja splošnega jezika čim manjša.

Poleg vseh naštetih dejavnikov je pomembno tudi, da glosar temelji na konceptu, ki uporabniku omogoča čim bolj preprosto in hitro iskanje potrebnih informacij (dostop do iskanega gesla in dostop do iskane informacije znotraj

Primer za sopomenko:

4	gol (SIN <i>vrata</i> 27)	goal	Tor n.
27	vrata (SIN <i>gol</i> 4)	goal	Tor n.

Primer za geslo s podobnim pomenom:

139	enajstmetrovka (gl. tudi <i>kazenski udarec</i> 148)	kick from the penalty mark	Elfmeter m.
148	kazenski udarec (gl. tudi <i>enajstmetrovka</i> 139)	penalty kick	Strafstoß m.

Primer za usmerjanje uporabnika k ustreznjšemu geslu:

244	fintiranje	gl. varanje 297	gl. varanje 297
297	varanje	feinting, faking	Fintieren n., Tauschen n.

geselskega članka), premisliti pa je treba tudi, kako bo oblikovan sistem kazalk, ki uporabnika iz določenega mesta usmerja na druga relevantna mesta v glosarju (npr. opozarjanja na sopomenke, usmerjanje uporabnika h geslu s podobnim pomenom, usmerjanje uporabnika k ustreznjšemu geslu). Veliko pomoč pri iskanju gesel oziroma pri gibanju po glosarju uporabniku lahko ponudimo tudi tako, da gesla oštevilčimo (predvsem kadar glosar, tako kot npr. nogometni glosar, v celoti gledano ne temelji na abecedni razvrstitvi gesel, ampak na tematski klasifikaciji celotnega področja).

Primer za sopomenko: Primer za geslo s podobnim pomenom:

V pripravi na sestavljanje glosarja in med samim delom torej ne smemo pozabiti na ome-

njene dejavnike, saj bomo le na ta način zadovoljili potrebe uporabnikov in se približali enemu izmed glavnih ciljev sodobnega slovaropisja, ki je sestavljanje uporabniku čim bolj prijaznih slovarjev.

Viri in literatura

Bergenholtz, Henning, in Tarp Sven, ured. 1995. *Manual of Specialised Lexicography: The Preparation of Specialised Dictionaries*. Benjamins Translation Library, Vol. 12. Amsterdam in Philadelphia: John Benjamins Publishing.

Šimec, Tomaž. 2003. *Slovensko-angleški in slovensko-nemški nogometni glosar*. Diplomsko na-

Darja Fišer in Špela Vintar

Uvajanje prevajalskega namizja v delovni proces prevajalske agencije

The Integration of Translator's Workbench into the Workflow of a Translation Agency

Povzetek

Prispevek opisuje uvajanje prevajalskega namizja Trados v delovni proces slovenske prevajalske agencije. Pri vrednotenju uspešnosti novega načina dela primerja rezultate pred uporabo namizja s sedanjimi, pri čemer upošteva tudi stroške, povezane z uvajanjem novih tehnologij v projekt, prednosti in slabosti izbranega namizja ter zadovoljstvo vseh sodelujočih v prevajalskem projektu. V zaključku prispevek še nakaže možnosti uporabe opravljenega dela pri projektih v prihodnosti.

Abstract

The paper describes the integration process of Trados translation solutions into an ongoing project of a translation agency in Slovenia. In order to evaluate whether this decision was successful, results of the new working practice are compared to the results achieved in the past. Along with the advantages and limitations of the translator's workstation, possibilities of applying the experience and databases gained in this project to other similar projects in the future are discussed.

1. Uvod

Za uporabo prevajalskih tehnologij se zadnja leta tudi v Sloveniji odloča vse več prevajalcev oziroma njihovih delodajalcev, ki želijo ostati konkurenčni in naročnikom zagotavljati kakovostne prevode v najkrajšem možnem času in po sprejemljivi ceni. Zaradi nedostopnosti najrazličnejših jezikovno vezanih orodij za slovenski jezik navadno posegajo po prevajalskih namizjih, ki vključujejo pomnilnik prevodov, orodje za vzporejanje besedil in orodje za gradnjo terminoloških baz, poleg tega pa omogočajo tudi lažje načrtovanje in vodenje prevajalskih projektov. O izkušnjah pri rabi teh orodij pri nas in v tujini je poročalo že več avtorjev, predvsem v zvezi s prevajanjem zakonodaje EU (Krstič, Belc, 1999; Željko, 2000, Taes 2001).

Prispevek spremlja eno mlajših in manjših prevajalskih agencij v Sloveniji pri odločitvi za prehod na delo s prevajalskim namizjem Trados. Agencija nima »hišnih« prevajalcev, temveč vse prevode zaupa zunanjim sodelavcem. Prvopodpisana avtorica prispevka je sodelovala pri celotnem projektu in v agenciji opravila večino nalog, potrebnih za začetek dela s Tradosom. Najprej sta opisana prevajalski projekt, pri katerem je agencija začela uporabljati prevajalsko namizje, in način dela pred nakupom Tradosa.

Predstavitvi pripravljalnih nalog, potrebnih za prehod na delo s Tradosom, sledi vrednotenje odločitve za nakup prevajalskega namizja, pri čemer so upoštevani stroški uvajanja prevajalskih tehnologij v prevajalski projekt, ki že teče, ter primerjava količine in kakovosti

opravljenih prevodov in zaslužka pred uporabo Tradosa in danes.

V nadaljevanju so opisani prednosti in slabosti dela s Tradosom ter mnenja prevajalcev o tem prevajalskem namizju, prispevek pa sklene premislek o možnostih uporabe opravljene-ga dela in pridobljenih izkušenj pri podobnih projektih v prihodnje.

2. Opis dela pred uporabo Tradosa

Projekt, zaradi katerega smo se v agenciji odločili za uvedbo Tradosa, je prvi obsežnejši in dolgoročnejši prevajalski projekt te agencije. Začel se je septembra 2002, ko je naročnik za obdobje enega leta potreboval prevode strokovno zahtevnih bančniških besedil iz slovenščine v angleščino, in sicer za približno sto prevajalskih strani na mesec. Gradivo je bilo delovne narave, prevodi pa so bili namenjeni tujim članom nadzornega sveta za interno rabo. Naročnik prevodov ni potreboval vsak dan, temveč pred sejami nadzornega odbora, zaradi česar je bil ritem dela neenakomeren in roki za dokončanje prevodov dokaj kratki.

Glede na naročnikove potrebe smo v agenciji pridobili pet stalnih zunanjih sodelavcev, specializiranih za bančništvo in finance. Delo je potekalo tako, da je naročnik po elektronski pošti agenciji poslal izvirna besedila, koordinator projekta pa jih je razdelil med prevajalce. Ti so bili odgovorni za strokovno in jezikovno ustreznost prevodov. Prevod so po elektronski pošti vrnili agenciji, koordinator projekta pa ga je izročil naročniku. Agencija je imela zgolj vlogo posrednika med naročnikom in prevajalci, pri čemer je bila njena glavna naloga zagotavljanje pravočasne dostave prevoda naročniku. Že po prvi seji pa se je pokazalo, da bo treba prevesti več kakor sto strani na mesec, zato smo po dveh mesecih poiskali še pet sodelavcev.

Vsa naročnikova besedila so se nanašala na bančništvo in finance. Potreboval je prevode finančnih izkazov in poročil, izjav za javnost, va-

bil na seje nadzornega odbora, zapisnikov sej in drugega gradiva.

Tematsko so se besedila delila na naročnikovo tekočo problematiko in na dolgoročne dejavnosti, zato je bilo med njimi kmalu zaznati vsebinsko sorodnost in kontinuiteto. Koordinator projekta je prevajalcem delo lajšal tako, da jim je, če je le bilo mogoče, vedno pošiljal besedila istega tipa.

Čez nekaj časa so prevajalci ugotovili, da se v besedilih včasih ponavljajo samo strokovni izrazi, drugič pa celi odstavki (npr. pri navajanju odločb Banke Slovenije). Nekateri so si zato začeli izdelovati preglednice z izrazi v izvirniku in prevodu in ponavljajoče se dele besedil kopirali iz prejšnjih prevodov.

Uporabo pomnilnika prevodov je predlagala prevajalka, ki je pri delu za druge naročnike že uporabljala Wordfast (URL: <http://www.wordfast.net>) in je poznala prednosti orodij za računalniško podprto prevajanje. V agenciji smo po ogledu Wordfaste ugotovili, da bi za projekt potrebovali zmogljivejše orodje. Za Déjà Vu (URL: <http://www.atril.com>) se nismo odločili zaradi Excelu podobnega uporabniškega vmesnika, saj so bili prevajalci bolj vajeni dela z Wordom. Prav povezava Workbench z Wordom je bila eden najpomembnejših razlogov za nakup Tradosa. Zunanji sodelavci so kupili osnovni paket Freelance, v agenciji pa smo kupili dva paketa Language Service Providerja, ki omogoča prevajanje na mreži, pri čemer polni pomnilnik več prevajalcev hkrati.

3. Priprava na delo s Tradosom

Pred uporabo Tradosa je bilo treba pripraviti ustrezno tehnično okolje, namestiti namizja na računalnike, pripraviti izobraževanje za prevajalce in izdelati pomnilnik prevodov ter terminološko bazo. V agenciji smo z intenzivnim delom vse pripravljalne dejavnosti opravili v dveh mesecih.

3.1. Tehnične zahteve

Za sprejemanje in pošiljanje besedil ter baz po elektronski pošti potrebujejo prevajalci hitro internetno povezavo (ISDN, ADSL ali po kabelskem omrežju), za uspešno namestitev Tradosa pa mora njihov osebni računalnik izpolnjevati nekatere sistemske zahteve: imeti mora vsaj 166-megaherčni procesor Pentium II, 64-megabajtni pomnilnik, vendar proizvajalec priporoča vsaj 128-megabajtnega, vsaj 150 MB prostora na disku, miško ali podobno napravo in 17-palčni zaslon. Na računalniku mora biti nameščen vsaj operacijski sistem Windows 98, vendar proizvajalec priporoča Windows NT, Windows 2000 ali Windows XP, poleg tega morata biti nameščena še vsaj MS Office 97 in Microsoft Internet Explorer 5.5 (Trados, 2003).

Zaradi naštetih zahtev so si prevajalci uredili ADSL in kupili potrebno opremo. Agenciji zaradi prehoda na Trados ni bilo treba dokupiti nobene strojne niti programske opreme, morala pa je poskrbeti za varnost prenosa podatkov s certifikati, saj so besedila zaupne narave. Ker je naročnik nekatera besedila priskrbel v formatu pdf ali pa celo na papirju, smo kupili še optični čitalnik in OCR.

3.2. Namestitev Tradosa na osebne računalnike

Čeprav proizvajalec zagotavlja, da z namestitvijo Tradosa uporabniki ne bi smeli imeti težav, se je koordinator projekta odločil, da ga bo prevajalcem pomagal namestiti. Večina namestitev je res potekala nemoteno in je bila končana v nekaj minutah, pri nekaterih računalnikih pa se je pojavilo nekaj težav.

Pri več kot polovici namestitev se v Wordu niso pravilno izpisovali šumniki, vendar je Tradosov zastopnik za to napako zelo hitro priskrbel popravek. Pomnilnik prevodov tudi ni deloval, če je bilo v nadzorni plošči v lokalnih nastavitvah za ločila v seznamu nastavljeno podpičje; treba ga je bilo spremeniti v vejico. Pri naslednjem zapletu je bila namestitev Tradosa sicer nemotena, vendar v Wordu ni bilo mogoče odpreti prevodne enote (z ukazom

Open/Get). Ugotovili smo, da tega ne dopušča protivirusni program Kasperski, zato smo ga morali zamenjati z Nortonom. Zadnja težava pa je bila s pomnilnikom prevodov na nekem računalniku, ki ob ustvarjanju nove baze prevodov iz neznanega razloga ni samodejno ustvaril podpornih datotek (s končnicama log in csv). Te smo morali ustvariti ročno, nato je pomnilnik deloval nemoteno.

3.3. Izobraževanje prevajalcev

Ker razen prevajalke, ki je že uporabljala Wordfast, še nobeden od sodelavcev nikoli ni delal s prevajalskim namizjem, smo pred začetkom dela s Tradosom pripravili izobraževanje zanje. Povabili smo jih na celodnevni seminar, na katerem smo jim predstavili koncept pomnilnika prevodov na splošno in način dela z Workbenchem, WinAlignom in MultiTermom, v drugem delu seminarja pa so vsak na svojem računalniku vadili najpomembnejše operacije za prevajanje s Tradosom (odpiranje baze in priprava delovnega okolja, analiza izvirnega besedila, odpiranje in zapiranje prevodnih enot, vstavljanje nespremenljivk (*placeables*) in terminologije, iskanje po konkordancah, čiščenje prevoda). Za prevajalce smo pripravili tudi osnovna navodila za delo s Tradosom.

3.4. Priprava projekta

Glavne naloge v pripravljalni fazi so bile priprava delovnega okolja, ustvarjanje pomnilnika prevodov in terminološke baze ter izvedba seminarja za prevajalce. Že pred nakupom Tradosa smo na strežniku (Intel Pentium 4, 1,6 GHz, 1.024 MB RAM) ustvarili pogon P: Prevodi, na katerem smo v ustrezne mape shranjevali izvirna besedila in prevode teh besedil. Za začetek dela s Tradosom pa smo nekoliko spremenili organizacijo dokumentov in dodali nekaj podmap (za pomnilnik prevodov in terminološko bazo).

3.4.1. Izdelava pomnilnika prevodov

Ker je projekt tekkel že več mesecev pred nakupom Tradosa, smo imeli obsežen arhiv prevodov. Z njimi smo napolnili pomnilnik, vendar smo jih prej morali poravnati z WinAlignom. Ta je projektno zasnovan, tako smo lahko hkrati poravnali več sorodnih dokumentov.

Pri ustvarjanju pomnilnika smo izbrali izhodiščni in ciljni jezik ter format dokumentov, ki smo jih želeli poravnati. Z WinAlignom lahko poravnamo vse dokumente, ustvarjene z MS Officeem, poleg tega pa še dokumente v formatu HTML, SGML, XML in TRADOSTag, vendar lahko pri enem projektu delamo samo z dokumenti istega formata. S tem nismo imeli težav, saj je naročnik enake dokumente vedno pripravil v istem formatu. Vabila in gradivo za seje so bila vedno napisana v Wordu, finančni izkazi pa v Excelu.

Nato je bilo treba izbrati dokumente, ki smo jih želeli poravnati, in nastaviti stopnjo občutljivosti za obliko dokumenta pri vzporejanju (slogi, pisava, številčenje). Število napak zaradi oblikovanja dokumentov je bilo mogoče zmanjšati s spreminjanjem oblikovanja izvirnika in nanašanjem enakega oblikovanja v prevod z možnostjo AutoFormat.

Zaradi segmentacijskih pravil WinAlign napačno ločuje tiste prevodne enote, pri katerih se pojavlja pika na koncu krajšav in vrstilnih števnikov. Tem napakam smo se izognili z izdelavo posebnih seznamov besed, pri katerih orodje za vzporejanje ne obravnava pike kot končnega ločila (seznam krajšav: npr. g. Novak, dr. Kovač in 15. seja, 28. september; seznam besed, ki sledijo vrstilnim števnikom: januar, februar, marec, april, maj, junij, julij, avgust, september, oktober, november, december, redna, redne, redni, redno, izredna, izredne, izredni, izredno, člen, členu, členi, členih, členov, nadstropje, nadstropju, srečanje, srečanja, srečanju). Seznama smo sproti sestavljali in dopolnjevali glede na primere, na katere smo naleteli v besedilih.

Ko je WinAlign poravnal besedila, je bilo treba rezultate pregledati in morebitne napake popraviti ročno. Primerjanje vsakega segmenta

posebej je zamudno in utrudljivo delo, še posebej pri dolgih besedilih. Zato je zelo dobrodošla možnost pregleda samo tistih izhodiščnih segmentov, ki jih je program povezal z dvema prevodnima segmentoma. Napačno poravnane segmente smo pravilno povezali ročno. Pregledane in poravnane segmente smo pred izvozom opremili s potrebnimi administrativnimi podatki. V atributna polja smo vnesli ime prevajalca, ime naročnika in strokovno področje, v besedilno polje pa vrsto dokumenta.

Drugi del izdelave pomnilnika prevodov je ustvarjanje baze, v katero lahko uvozimo poravnane segmente. Enako kot v WinAlignu smo izbrali izhodiščni in ciljni jezik ter administrativna polja (datum nastanka prevoda, ime prevajalca ipd.). Ker smo pomnilnik prevodov ustvarjali iz arhiva, smo v pomnilniku dovolili shranjevanje različnih prevodov za identične izhodiščne segmente. Te prevode smo kasneje s sodelovanjem vseh prevajalcev postopoma poenotili.

Za poznejše upravljanje pomnilnika so pomembna tudi atributna in besedilna polja, s katerimi opremo prevodne enote in jih pozneje lahko tudi filtriramo. V atributna polja na primer vnašamo strokovno področje in ime naročnika, v besedilna pa ime dokumenta. Za ta projekt je zelo pomembno ločevanje med zaupnimi in nezaupnimi besedili, saj zaupnih ne smemo dati prevajalcem, ki pri prevajanju teh besedil niso sodelovali.

Nato je bilo treba nastaviti ustrezno lokalizacijo slovenskega zapisa števil, datumov in ur v angleško obliko. Tako prevajalcem ni treba zamenjevati decimalnih vejic s pikami ipd. Pred uvozom poravnanih prevodov smo postavili še segmentacijska pravila ter vnesli sezname krajšav in vrstilnih števnikov. Pomembna je tudi nastavitve, pri kateri se spremenjena prevodna enota v pomnilnik ne shrani, saj bi tako lahko ustrezne prevode zamenjali z neustreznimi.

Na strežniku smo ustvarili posebno mapo za shranjevanje varnostnih kopij in v pomnilniku določili pot do nje ter nastavili še barve izvirnega besedila (modra) in prevoda (črna za popolne in zelena za meglene zadetke). Pri izdelavi pomnilnika prevodov smo nazadnje uvozili še

prejšnje prevode, ki smo jih poprej poravnali z WinAlignom. Uvoz je bil zelo hitro končan, začetno število prevodnih enot v pomnilniku prevodov je bilo 4926.

3.4.2. Izdelava terminološke baze

Pred začetkom dela s Tradosom je bilo treba izdelati terminološko bazo. Projekt je pred vpeljavo Tradosa tekel skoraj leto dni, tako da so prevajalci rešili že kar nekaj terminoloških težav. Nekateri prevajalci so za svoje potrebe sestavljali sezname pomembnih izrazov z angleškimi prevodi, ki smo smo jih vnesli v MultiTerm.

Ustvarjanje terminološke baze je poenostavljeno s čarovnikom. Za ta projekt smo izbrali predlogo za dvojezični glosar (angleščina in slovenščina) in določili opisna polja (področje, razlaga, vir, opomba ipd.). Za hitrejšo vnašanje smo v MultiTermu izdelali posebno masko, v kateri so vnaprej določena polja in njihove vrednosti. Primer, razlago in vir smo dodali samo, kadar je bilo treba.

Med polnjenjem terminološke baze je bilo treba prevode s pomočjo konkordanc preveriti v pomnilniku prevodov. Veliko izrazov so prevajalci prevajali različno, vendar tega do prehoda na Trados sploh nismo vedeli. Za enotno terminologijo smo se dogovorili na internem forumu, dostopnem samo prevajalcem, ki sodelujejo pri tem projektu, nato pa smo terminne popravili še v pomnilniku prevodov. S tem smo zagotovili enotnejše prevode kot pred uporabo Tradosa.

Terminološka baza je na začetku štela približno sto vnosov, vendar je zaradi obilice prevajalskega dela in časovne stiske nismo mogli redno dopolnjevati, zato je ob koncu spremljanja projekta štela manj kot dvesto vnosov. Vse druge izraze iščemo s konkordancami.

3.5. Opis dela s Tradosom

Ko smo končali pripravljalne naloge, smo popolnoma prešli na delo s Tradosom. Bistvo

dela se ni spremenilo; še vedno je naročnik projekta izvirna besedila poslal koordinatorski, ta pa jih je razposlal prevajalcem. Po opravljenem delu so jih ti vrnili koordinatorski, da je prevode oddal naročniku. Če pa projekt pogledamo pobliže, se izkaže, da smo v agenciji dobili veliko novih nalog, s katerimi se prej nismo ukvarjali.

3.5.1. Nove naloge

Ob prejemu besedil mora po novem koordinator projekta najprej ugotoviti, kolikšen delež teh besedil je že v pomnilniku prevodov in koliko morajo prevajalci prevesti na novo. Nato besedila skupaj z zadnjo različico pomnilnika prevodov in terminološke baze pošlje prevajalcem. Po opravljenem delu ti agenciji vrnejo neočistene prevode, torej dokumente, v katerih je shranjen izvirnik vzporedno s prevodom. Pred oddajo prevodov mora koordinator besedila očistiti, posodobiti bazo in iz prevodov izločiti izvirna besedila.

Koordinatorjeve začetne in končne naloge sicer niso zahtevne, vseeno pa zanje potrebuje nekaj časa, saj je prevajalcev deset in mora koordinator prav tolikokrat posodobiti bazo, ko so prevodi končani. Te dodatne naloge se še posebej poznajo pri nujnih prevodih, ki morajo biti opravljeni v enem dnevu. Koordinatorjevega dela ne more opraviti nihče drug, saj administrativno osebje ne zna delati s Tradosom, poleg tega pa Tradosa nima nameščenega nihče razen koordinatorskega in prevajalskega. S tem je postal projekt bolj odvisen od koordinatorskega kot prej.

Z uvedbo Tradosa novih nalog ni dobil le koordinator, več je bilo tudi vzdrževalnih opravil, kot so popravljanje prevodnih enot v pomnilniku prevodov in terminološki bazi, posodabljanje terminološke baze in vzporejanje besedil za pomnilnik prevodov. Tega ne more početi ne administrativno osebje ne koordinator projekta, saj je treba poleg Tradosa dobro poznati tudi oba jezika, koordinator pa ni jezikoslovec. Prevajalci teh opravil ne morejo opravljati iz dveh razlogov: nimajo dostopa do glavnega pomnilnika prevodov, pa tudi časa nimajo do-

volj, saj imajo veliko dela že s prevajanjem samim. Zato se je projektu pridružil še vzdrževalec podatkovnih baz.

4. Vrednotenje dela s Tradosom

Kako uspešen je bil prehod na Trados, je mogoče ugotoviti s primerjavo stroškov za uporabo namizja, količine in kakovosti prevodov ter mnenj vseh udeleženi v prevajalskem projektu: naročnika, prevajalcev, predvsem pa agencije, ki se je za Trados odločila.

4.1. Stroški

Pri prehodu na Trados se ne moremo izogniti stroškom. Med enkratne stroške spadajo stroški nabave strojne (optični čitalnik) in programske opreme (Trados LSP, certifikati, OCR), stroški priprave pomnilnika prevodov in terminološke baze ter stroški izobraževanja. Ti so za agencijo znašali približno poldrugi milijon tolarjev. Z uporabo Tradosa nastajajo tudi tekoči stroški, ki zajemajo stroške vzdrževanja strojne (nadgradnje in nove različice) in programske opreme (zamenjava in nakup dodatne potrebne opreme), stroške vodenja projekta ter stroške vzdrževanja in posodabljanja pomnilnika prevodov in terminološke baze. Vzdrževanje opreme za zdaj še ni bilo potrebno, saj agencija uporablja Trados manj kot leto dni in ima zadnjo različico namizja.

V primerjavi s prejšnjim obdobjem so se nekoliko zvišali stroški vodenja projekta in stroški vzdrževanja baz podatkov; koordinator jih ocenjuje na približno 300 tisoč tolarjev na mesec.

4.2. Analiza korpusa

Vseh dokumentov, ki smo jih do konca raziskave prevedli, je 1230. Med njimi je največ poročil projektnih skupin in finančnih poročil

(finančni izkazi, bilance stanja, bonitete podjetij ipd.). Sledijo predlogi sklepov, izvlečki iz Uradnega lista, odločbe Banke Slovenije ipd., ki spadajo med gradivo za seje, nato sporočila za javnost, vabila na redne in izredne seje ter zapisniki sej. Leta 2003 smo za naročnika prevedli tudi letno poročilo, v kategorijo »drugo« pa sodijo prevodi intervjujev, člankov in poslovne korespondence.

Vrsta dokumentov	Št. dokumentov
poročila projektnih skupin	381
finančna poročila	375
gradivo za seje	134
sporočila za javnost	106
zapisniki sej	25
vabila na seje	25
letna poročila	1
drugo	183
Skupaj	1.230

Slika 1: Razporejenost besedil po kategorijah

Pregled dokumentov je pokazal, da so besedila kratka, saj je povprečna dolžina dokumentov 3,59 prevajalske strani¹. Največ dokumentov je bilo dolgih stran ali manj (448), sledila so besedila, dolga dve do pet strani (383) in šest do deset strani (213), najdaljše (94 strani) pa je bilo letno poročilo.

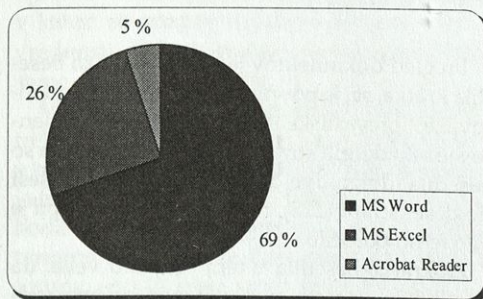
Za kratka besedila v tem projektu velja, da je njihova notranja ponovljivost majhna (odstotek), pri daljših besedilih pa naraste tudi na 7 odstotkov. Povsem drugače je z medbesedilno ponovljivostjo, saj jo zahtevajo že stalne vrste besedil (bilance stanja, bonitete podjetij, vabila na seje ipd.). Poleg tega je za naročnikovo okolje značilna raba ustaljenih sporazumevalnih vzorcev, stalnih besednih zvez in terminologije.

Seveda smo včasih dobili besedila, ki s prejšnjimi nimajo čisto nič skupnega. Vendar smo nemalokrat naleteli tudi na besedila z 80- do 90-odstotno zunanjo ponovljivostjo. To se do-

¹ Prevajalska stran pomeni 1500 znakov brez presledkov. Upoštevana je dolžina izvirnikov.

gaja predvsem pri novih različicah že prevedenih dokumentov, na primer pri prevajanju spremenjenih zapisnikov sej, ko je treba prevesti samo spremembe. Večinoma pa imamo opravka z besedili s približno 20- do 25-odstotno ponovljivostjo, kar pomeni, da je toliko odstotkov besedila že prevedenega in shranjenega v pomnilniku.

Večina dokumentov, ki smo jih dobili v prevajanje, je bila sestavljena v formatu doc. S temi besedili je delo najpreprostejše, saj prevajalci MS Word poznajo najbolje in je tudi zelo dobro povezan s Translator's Workbenchem. Nekaj več kot četrtina dokumentov je bila v formatu xls – prevajalci so jih prevedli s TagEditorjem, Tradosovim posebnim prevajalskim okoljem za prevajanje kompleksnejših besedilnih formatov. Dokumente, ki smo jih dobili v formatu pdf ali celo v neelektronski obliki, je bilo treba pred prevajanjem obdelati z optičnim čitalnikom in OCR ter jih shraniti v format, primeren za delo s Tradosom.

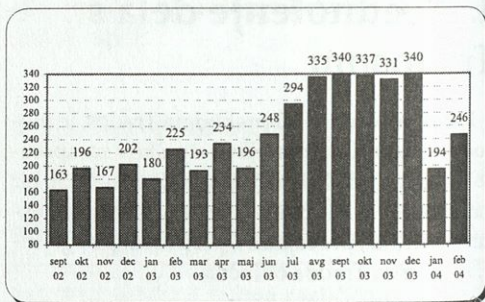

Slika 2: Prikaz razporeditve besedil glede na format

4.1. Količina prevodov

Projekt se je začel s petimi prevajalci, po dveh mesecih se jim jih je pridružilo še pet. Leta 2002 je vsak prevedel v povprečju 27,18 strani na mesec, leto kasneje 27,11 strani na mesec, v začetku leta 2004 pa 22 strani. Sprva je naročnik prosil za prevajanje sto strani na mesec, vendar je to presegel že prvi mesec. Vsi prevajalci skupaj so pred nakupom Tradosa prevedli

2004 strani, s Tradosom pa 2417 strani, skupno 4421 strani. V mesecih, ko so člani nadzornega sveta imeli redne seje (okt., dec., febr., apr. in jun.), je bilo dela več, saj smo takrat poleg rednih prevodov prevajali še gradivo za seje in zapisnike.

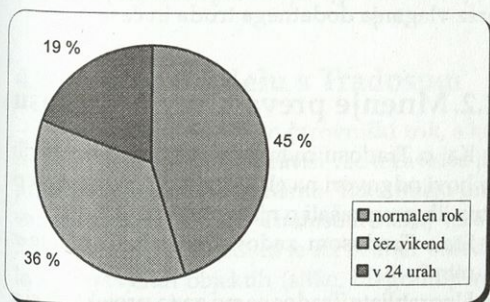
Slika 3: Količina prevodov od septembra 2002 do februarja 2004

V poletnih mesecih 2003 so potrebe po prevodih močno narasle predvsem zaradi sprememb načina poslovanja in z njimi povezanih naročnikovih dejavnosti. Več je bilo sestankov in izrednih sej, okrepilo se je tudi obveščanje javnosti. Povečane potrebe po prevodih se povsem naključno časovno ujemajo s preходом agencije in njenih sodelavcev na delo s Tradosom. Za začetek dela po novem sistemu smo izbrali poletne mesece v prepričanju, da bo zaradi letnih dopustov prevodov manj in bomo vsi vpleteni imeli več časa, da se privadimo na nov način dela. Večjih začetniških težav ni bilo, pri tem pa je treba tudi poudariti, da brez Tradosa poleti v polovični sestavi nikakor ne bi zmogli vsega dela.

Največ (340 strani) so prevajalci prevedli septembra, ko je naročnik najdejavneje reševal zaplete pri novem načinu poslovanja, in decembra, ko je zaključeval finančno leto. Prva dva meseca leta 2004 sta bila bolj umirjena, primerljiva z majem in junijem prejšnjega leta, tik pred izrednim poletnim obdobjem. Tudi zdaj, ko je raziskava že končana, je ritem dela podoben; pred rednimi sejami se količina prevodov poveča in nato naslednji mesec spet nekoliko upade.

Količina prevodov se na prvi pogled ne zdi zelo velika, vendar zunanji sodelavci ne prevajajo za enega samega naročnika, temveč sodelujejo tudi pri drugih projektih. Prevajalska ekipa tako skoraj nikoli ni popolna, zaradi česar so prevajalci, ki prevajajo za tega naročnika, toliko bolj obremenjeni.

Drugi razlog, zakaj so prevajalci zelo obremenjeni, pa je, da ritem dela ni enakomeren. So obdobja, ko agencija ne dobi niti enega naročila, nato pa naročnik v zelo kratkem času zahteva veliko prevodov. Glede na nujnost prevodov smo se z naročnikom dogovorili za tri kategorije: najnujnejše prevode mu vrnemo v 24 urah, prevode besedil, ki jih naročnik pošlje v petek, dobi do ponedeljka, za manj nujne prevode pa imamo tri dni ali več časa. V tem roku prevajalci prevedejo skoraj polovico vseh dokumentov (554). Druge prevode morajo opraviti za konec tedna (473) ali pa celo v 24 urah (239), pri čemer je Trados postal nepogrešljiv pripomoček.

Slika 4: Razporeditev besedil glede na čas prevajanja

4.1. Kakovost prevodov

Kot je razvidno iz prejšnjega odstavka, se je z uporabo Tradosa prevajalska zmogljivost agencije znatno povečala. Druga najpomembnejša pridobitev zaradi uporabe prevajalskega namizja pa je izboljšana sledljivost prevodov, s čimer se zvišuje kakovost prevodov. Pomnilnik prevodov vsem prevajalcem omogoča brskanje po starih prevodih (za vzdrževanje, v obliki konkordanc ali pa s prikazom popolnih in meglenih zadetkov), tako da je pregled nad opravljenimi prevodi boljši. In le da vsak po-

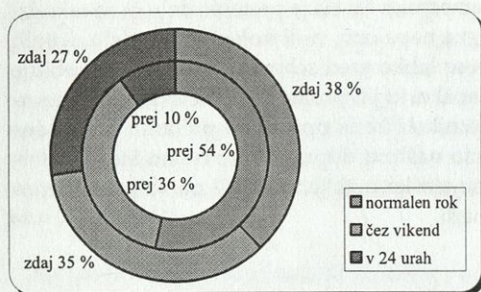
sameznik vidi svoje preteklo delo in se tako izogne napakam, tudi kolegi vidijo delo drugih in se lahko med seboj opozorijo na morebitne napake, ki jih posamezen prevajalec sam morda nikoli ne bi opazil. Po prehodu na Trados smo našli in odpravili predvsem številne terminološke razlike, prevodi pa so postali enotnejši.

4.2. Koristi, ki jih ima zaradi uporabe Tradosa prevajalska agencija

Prevajalska agencija s svojo dejavnostjo skuša zadovoljiti svoje osnovne potrebe: zmanjšanje stroškov in zvečanje dobička, zagotavljanje kakovostnih prevodov v čim krajšem času ter učinkovito vodenje prevajalskega projekta. Z uporabo pomnilnika prevodov nam je uspelo obdržati naročnika tudi po izteku prve enoletne pogodbe, pri tem pa kljub povečanemu obsegu dela celo ohraniti prvotno ceno, kar je naš velik poslovni in strokovni uspeh. Z uporabo Tradosa smo povečali konkurenčnost, saj smo z recikliranjem že opravljenih prevodov lahko znižali stroške prevajanja za približno 25 odstotkov. Zaradi spremenjenega načina dela so se nekoliko zvišali stroški vodenja projekta in vzdrževanja podatkovnih baz, vendar so v skupnem stroški še vedno dobrih 20 odstotkov nižji.

Začetni pomnilnik prevodov, ki smo ga napolnili s starimi prevodi, je štel 4825 prevodnih enot, do sedaj pa je narasel na 50.107 prevodnih enot. S tako bogatim pomnilnikom lahko zagotovimo enako količino prevodov v krajšem času. Pred uporabo Tradosa smo v 24 urah lahko zagotovili samo 10 odstotkov prevodov, danes je najnujnejših prevodov več kot četrtina. Prav tako z bogatim pomnilnikom prevodi postajajo vse enotnejši, to pa je za besedila, ki se ukvarjajo z bančništvom in financami, zelo pomembno in zvišuje njihovo kakovost.

Tudi vodenje projekta je učinkovitejše, saj z analizo novih dokumentov koordinator zelo natančno ugotovi, koliko dela čaka prevajalce, in naročniku že takoj sporoči, v kakšnem času

Slika 5: Prikaz prevajalskih zmogljivosti pred uporabo Tradosa in po uvedbi namizja

ga lahko opravijo. Z uporabo Tradosa smo zelo zmanjšali količino ponovljivih nalog, saj se prevajalci posvečajo predvsem prevajanju novih vsebin, za enkrat že opravljene prevode pa poskrbi pomnilnik.

4.1. Koristi, ki jih imajo zaradi uporabe Tradosa prevajalci in naročnik

Prevajalski projekt s Tradosom ne bi mogel uspeti, če z njim ne bi bili zadovoljni prevajalci, ki morajo z njim največ delati, in naročnik, od katerega je odvisno nadaljevanje projekta. Podobno kot agencija si oboji želijo čim bolj zmanjšati stroške in zvečati dobiček. Poleg tega si ves čas prizadevajo pospešiti prevajalski proces, čeprav to ne sme znižati kakovosti prevodov.

Ker smo v agenciji tudi drugo leto projekta za prevode zaračunavali prvotno ceno, smo se z naročnikom dogovorili, da celotno ceno plača samo za tiste dele besedil, ki jih morajo prevajalci prevesti na novo. Megleni in popolni zadetki, ki jih prevajalci samo pregledajo in popravijo, pa se obračunavajo po znižani ceni. Od začetka uporabe Tradosa je tako naročnik že prihranil približno 20 odstotkov.

Če naročnik prihrani denar za prevode, agencija pa ne zmanjša dobička, bi lahko sklepali, da zaradi uporabe Tradosa prevajalci izgubljajo honorar. Vendar ne smemo pozabiti, da se je obseg prevajalčevega dela z uporabo

pomnilnika prevodov zvečal. Z njim lahko prevajalci v enakem času prevedejo več besedil in zaslužijo več. V prvih osmih mesecih projekta je prevajalec povprečno prevedel 191,9 strani, za kar je zaslužil celoten honorar. Odkar agencija uporablja Trados, je v poprečju posamezen prevajalec prevedel 241,7 strani, to je 49,8 strani več kot pred uporabo Tradosa, za kar je zaradi spremenjenega načina obračunavanja popolnih in meglenih zadetkov prejel 80-odstotni honorar, to pa je še vedno nekoliko več kot prej. Druga, še očitnejša prednost dela s Tradosom je, da so prevajalci za svoje delo porabili manj časa; tega so lahko namenili drugim projektom in zaslužili še z njimi.

Poleg zvišanja kakovosti in zvečanja količine opravljenih prevodov je treba omeniti še občutno izboljšanje oblikovanja prevedenih dokumentov. Ti so se pred začetkom dela s Tradosom precej razlikovali od izvirnikov, sedaj pa je enako oblikovanje prevoda mogoče doseči brez vlaganja dodatnega truda in časa.

4.2. Mnenje prevajalcev o Tradosu

Kaj o Tradosu menijo prevajalci, so razkrili njihovi odgovori na elektronsko pošto, v kateri smo jih povprašali o njem.

- Ste s Tradosom zadovoljni in radi delate z njim?
 - Uporabljate Trados samo za ta projekt ali si z njim pomagata tudi pri drugih opravilih?
 - Katere možnosti, ki jih Trados ponuja, se vam zdijo koristne?
 - Kakšne težave imate pri delu s Tradosom?
- Vsi prevajalci so s Tradosom zelo zadovoljni. Devet prevajalcev ga uporablja za vse naročnike, en prevajalec pa ga uporablja samo za ta projekt, ker druga besedila, ki jih prevaja, niso primerna za delo s Tradosom. Kot najbolj koristne možnosti v Tradosu so prevajalci poudarili:
- možnost nastavitve za lokalizacijo (*substitution localisation*) datumov in zapisa števil v Translator's Workbenchu, ki jim prihrani veliko časa in prepreči veliko napak;
 - konkordance, s katerimi najdejo večino terminologije, ki jo potrebujejo za prevod. Pri

konkordancah so še posebej poudarili možnost *prikaži najnovejše (show most recent first)*, saj so novejši prevodi relevantnejši od starejših, in možnost *išči po konkordancah, če ni zadetka (start concordance search on no match)*, ki jim prihrani ročno aktiviranje konkordanc vsakič, ko jih potrebujejo;

- možnosti *kopiraj izvirnik in kopiraj izvirnik, če ni zadetka (copy source on no match)* se jim zdita zelo uporabni za besedila, pri katerih se v povedih pojavlja veliko števil in bi z vstavljanjem nespremenljivk izgubili precej časa, ter kadar se v besedilu pojavlja veliko tujih lastnih imen in obstaja možnost, da bi jih napačno natipkali.

V TagEditorju pa se prevajalcem zdi koristna možnost *izbriši oznake pri meglehni zadetkih (strip tags from fuzzy matches)*, saj kljub podobni vsebini prevodi niso vedno enako oblikovani, s to možnostjo pa pomnilnik ponuja ponovno uporabo vsebine brez spremenjenega oblikovanja.

4.3. Težave pri delu s Tradosom

Prevajalska orodja niso čarovniški trik, s katerim bi nemudoma odpravili vse težave, ki jih pri prevajalskem delu imamo. Tako imajo prevajalci tudi pri delu s Tradosom nekaj težav. Pri prevajanju z Wordom je na primer besedilo v vstavljenih objektih (slike, diagrami) treba prevajati ročno, in ker so objekti navadno zaklenjeni, besedilo zato izgubi prvotno obliko. Poleg tega TWB pri prevajanju Wordovih preglednic TWB preskoči vse celice, v katerih so samo številčni podatki, zaradi česar morajo prevajalci ročno zamenjati vejice in pike za tiščice in decimalke.

Velikost pomnilnika prevodov ob koncu raziskave je bila 19.046 KB, zato postaja problematično pošiljanje baze in besedil po elektronski pošti, še posebej če prevajalci nimajo zmogljive internetne povezave. Zato smo v agenciji postavili bazo na strežnik FTP in jo osveževali trikrat na teden, da bi prevajalci vsak trenutek imeli dostop do zadnje različice baze.

V širšem smislu je zelo pomemben učinek dela s pomnilnikom prevodov delitev besedila na prevodne enote, pri čemer je trenutna enota

posebej poudarjena, kontekst pa je manj viden, kar je najverjetneje vplivalo na zaznano postopno povečanje popolnih ponovitev. Predlagane enote zahtevajo tudi veliko manj sprememb, če ne vsebujejo anaforičnih in kataforičnih referenc, zato se jih prevajalci začnejo sčasoma izogibati. Posledica takšnega načina prevajanja je suhoparen, tehničen slog, včasih celo netekoč prevod. Vprašanje, ki se ga prevajalci morajo zavedati, je, ali res želijo izkoriščati prednosti pomnilnika prevodov na račun besedilnosti.

Treba je še dodati, da je kakovost posameznih prevodov zelo odvisna od kakovosti pomnilnika prevodov, ta dejavnik pa postane še pomembnejši, če pri projektu sodeluje več prevajalcev. Kadar prevajalci preveč zaupajo rešitvam kolegov in jih ne preverjajo v drugih virih, ker je tako delo hitreje opravljeno, dobimo nezanesljive prevode, napake pa se ponavljajo tudi v prihodnjih prevodih, kar še bolj zmanjšuje kakovost pomnilnika. Iz začaranega kroga se je mogoče izviti le z učinkovitimi metodami zagotavljanja kakovosti pomnilnika prevodov. Vzdrževanje podatkovnih baz je kompleksen in drag proces, zato smo bili v agenciji zaradi pomanjkanja osebja, časa in sredstev delo prisiljeni poenostaviti in porazdeliti med vse sodelavce. Vendar ugotavljamo, da smo tudi na razmeroma preprost način dosegli zadovoljive uspehe. Za kakovost pomnilnika po tehnični plati je skrbel koordinator projekta. Zagotavljal je, da je bil vsak opravljeni prevod ob uvozu v osrednjo bazo tehnično brezhiben in opremljen z vsemi potrebnimi administrativnimi podatki. Vsebinske neustreznosti pa smo odpravljali s sodelovanjem prevajalcev. Ko so ti pri delu s pomnilnikom odkrili napako, so o tem po elektronski pošti obvestili vzdrževalca baze, ta pa je v osrednji bazi poiskal vse segmente s to napako in jo odpravil. Kadar je bil o najustreznejši rešitvi potreben dogovor med prevajalci, smo uporabili interni forum. Tako smo napake odpravili v razmeroma kratkem času in popravke vnesli v osrednji pomnilnik prevodov, da se napake niso več pojavljale.

5. Možnosti aplikacije opravljenega dela na prihodnje projekte

Pred nakupom Tradosa agencija in njeni sodelavci nismo imeli izkušenj s prevajalskimi tehnologijami, zato sta za gladek prehod na delo s prevajalskim namizjem obe strani potrebovali veliko motivacije in energije.

Po analizi rezultatov in na podlagi zbranih mnenj prevajalcev lahko trdimo, da je bila uvedba Tradosa v konkretno prevajalsko okolje uspešna, z njim je zadovoljen tudi naročnik.

Zato se opravljeno delo in pridobljene izkušnje zdi smiselno uporabiti tudi pri drugih projektih. Ko je bila raziskava že končana, se je sodelovanje agencije z naročnikom razširilo še na smer angleščina-slovenščina in na dodaten jezikovni par nemščina-slovenščina. Iz angleščine za naročnika prevajamo različna promocijska in projektna gradiva.

V pomnilniku prevodov, ki smo ga pridobili z osnovnim projektom, smo obrnili izhodiščni in ciljni jezik in tako dobili referenčno bazo, ki jo lahko uporabljamo pri prevajanju iz angleščine. Terminološka baza je prav tako uporabna, saj omogoča preklapljanje med jeziki.

Agencija je začela za naročnika prevajati gradivo iz nemščine za seje nadzornega sveta njegove nemške hčerinske družbe. Prevajalci, ki poleg nemščine znajo tudi angleško, si lahko pomagajo z bogatim referenčnim pomnilnikom prevodov, ki je nastal s prevajanjem slovenskega gradiva za nadzorni svet v angleščino. Gradnja terminološke baze pa je lažja, ker ni več treba iskati in vnašati vseh terminov, temveč že vnesenim samo dodajamo nemške ustreznice.

Odpirajo se tudi povsem novi projekti, pri katerih bo delo lažje že zato, ker smo pri prvem projektu z vzporejanjem besedil, polnjenjem pomnilnika prevodov, z gradnjo terminološke baze, s pripravo besedil in z reševanjem nastalih težav pridobili ogromno izkušenj.

6. Zaključek

Pri pregledu razmer na trgu prevajalskih storitev se zdi, da bodo v bližnji prihodnosti tudi v Sloveniji vsi resni ponudniki prevajalskih storitev morali premisliti o sodobnih prevajalskih tehnologijah in jih začeti uporabljati, drugače ne bodo mogli več dolgo zagotavljati zahtevane količine prevodov zahtevane kakovosti v danem času in tudi njihove cene se ne bodo mogle prilagajati konkurenci.

V času, ko prevajalska namizja postajajo del standardne opreme ponudnikov prevajalskih storitev, se pojavljajo potrebe po povezovanju namizij z drugimi jezikovnimi viri in tehnologijami, ki so del prevajalskega procesa. Ponudniki komercialnih prevajalskih namizij so orodjem za računalniško podprto prevajanje dodali možnost računalniškega (strojnega) prevajanja, ki omogoča računalniško prevajanje tistih delov besedil, za katere pomnilnik prevodov ne najde ustreznega prevoda, in tako združuje prednosti obeh svetov (Mügge, 2001), vendar takšne jezikovno odvisne rešitve za slovenščino žal še niso na voljo. Prizadevanja za optimizacijo in avtomatizacijo kompleksnega prevajalskega in lokalizacijskega procesa znotraj večjezičnega dokumentacijskega cikla so bolj kot kadarkoli prej postavila v ospredje pomen učinkovitega poteka dela in celovitega upravljanja znanja, ki ga jezikovni viri vsebujejo (Yuste, 2004). Eden najpomembnejših projektov na tem področju je Euramis, s katerim prevajalska služba EU zmanjšuje količino ponavljajočih se administrativnih nalog in tako prevajalcem omogoča, da večino svojega časa in energije posvetijo strokovnemu delu (Translation DG, 2004).

Z vse pogostejšo uporabo sodobnih prevajalskih orodij na vseh stopnjah prevajalskega procesa se postopoma povečujejo tudi delodajalčeve zahteve do prevajalcev. Ti morajo vse pogostejše poleg dobrega poznavanja jezika in relevantnega obvladovanja strokovnih področij dokazati tudi računalniško spretnost in poznavanje dela s prevajalskimi programi. Mlajši prevajalci danes potrebna znanja pridobijo že med študijem, starejši pa bodo morali

sami zavestno poskrbeti za udeležbo na ustreznih seminarjih in delavnicah, saj bi se v najslabšem primeru lahko znašli pred paradoksom, ko mladi prevajalci, spretni z računalniškimi orodji, zaradi neizkušenosti na strokovnem področju ne bi mogli dobiti dela, starejši prevajalci pa kljub strokovni podkovanosti naročnikovih potreb ne bi mogli zadovoljiti zaradi nepoznavanja prevajalskih tehnologij.

Kot se je izkazalo pri opisani agenciji, je lahko vključevanje prevajalskih tehnologij v delovni proces uspešno kljub poprejšnji neizkušenosti s tem. Potrebni pa sta motivacija in želja po uspehu vseh vključenih v projekt: naročnika, agencije in prevajalcev. Če vse tri strani razumejo, kaj lahko s prevajalskim namizjem pridobijo, bodo v projekt pripravljene vložiti več časa, truda in sredstev.

7. Viri

- Krstič, A., Belc, J. 1999. »Prevajanje pravnih aktov EU«. V *Uporabno jezikoslovje* 7/8. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje. 191–205.
- Mügge, U. 2001. »The Best of Two Worlds: Integrating Machine Translation into Translation Memory Systems – A universal approach based on the TMX standard«. V *Language International* 13:6. Amsterdam: John Benjamins. 26–29.
- Taes, A. 2001. *Introducing CAT in The European Commission's Translation Service*. Bruselj: Translation Service, European Commission. URL: http://europa.eu.int/comm/translation/reading/articles/pdf/2001_03_30_brussels_taes.pdf [2. 9. 2004]
- Trados. 2003. *Translator's Workbench User Guide*. Dublin: Trados Ireland Ltd.
- Translation DG. 2004. *Translation Tools and Workflow*. Bruselj: Directorate-General for Translation of the European Commission. URL: http://europa.eu.int/comm/dgs/translation/bookshelf/tools_and_workflow_en.pdf [2. 9. 2004]
- Yuste, E. 2004. »Corporate Language Resources in Multilingual Content Creation, Maintenance and Leverage«. V *Proceedings of The Second International Workshop on Language Resources for Translation Work, Research and Training*. Ženeva: Coling. 1–7. URL: <http://nl.ijs.si/sdjt/bib/coling04/W3/pdf/1.pdf> [2. 9. 2004]
- Željko, M. 2000. »Pomnilniki prevodov v praksi«. V *Mostovi* 34:1. Ljubljana: DZTPS. 75–90.

Novi člani DZTPS

New DZTPS Members

Andraschke Katharina, nemški jezik

Balažić Darko, angleški, francoski in italijanski jezik

Branc Marina, ruski jezik

Cedilnik Jana, angleški jezik

Garkov Stefan, bolgarski jezik

Hinič Mira, angleški in nemški jezik

Ian Tadej, angleški in hrvaški jezik

Kabir Khan Majid, angleški in urdu jezik

Koželj Helena, nemški jezik

Kralj Vida, angleški in francoski jezik

Kržišnik Marko, angleški jezik

Mahne Čehovin Nives, angleški jezik

Mastnak Nuša, španski jezik

Novak Gabrijela, angleški in nemški jezik

Plavec Bernardka, angleški jezik

Pokrajac Tatjana, angleški jezik

Rendulić Medvešček Vanja, angleški jezik

Rupnik Anton, ruski, nemški, francoski, srbski, angleški jezik

Simonovič Bakoš Nataša, angleški in nemški jezik

Šolmajer Luka, nemški jezik

Šušteršič Darja, angleški jezik

Wicher Peter, nemški jezik

Mojca M. Hočevar

PREDSTAVLJA SE VAM INTRODUCING

Klemen Jelinčič - Boeta

Malokdo ve, da je med člani DZTPS že nekaj let tudi prevajalec za hebrejščino – jezik, ki ga najpogosteje povezujemo z *Biblijo*, zlasti s *Peteroknjižjem*, in verjetno redkeje z znanstvenim in tehniškim prevajanjem. Sociolog in kulturni antropolog Klemen Jelinčič - Boeta, ki je v društvu edini prevajalec za hebrejščino, nam je o prevajanju tega več tisoč let starega jezika, o judovstvu in slovenstvu prijazno pojasnil kar nekaj ključnih pojmov in pri tem razgrnil še veliko drugih zanimivosti.

Kakšen jezik je pravzaprav hebrejščina?

Hebrejščina je seveda star jezik in celotna *Stara zaveza* je napisana v hebrejščini; je svet jezik, ampak danes je to popolnoma navađen pogovorni jezik v Izraelu, kar je bilo še pred sto leti nepojmljivo. Namreč, okoli tisoč petsto let je bil to mrtev jezik, ki se je uporabljal samo pri bogoslužju in pisanju, ne pa pogovorno in poznamo srednjeveško hebrejščino. Današnja, moderna hebrejščina ali *ivrit* je utemeljena na biblijski hebrejščini in Izraelci lahko berejo *Sveto pismo* v izvirniku. Zdi se mi, da je primer hebrejščine edini primer uspešne oživitve mrtvega jezika.

Katere so njene najopaznejše značilnosti v primerjavi s slovenščino?

Hebrejščina je semitski jezik in s tem zelo drugačna od indoevropskih jezikov, ki jih poznamo v Evropi, še predvsem romanskih, germanskih in slovanskih. Jezik je zgrajen

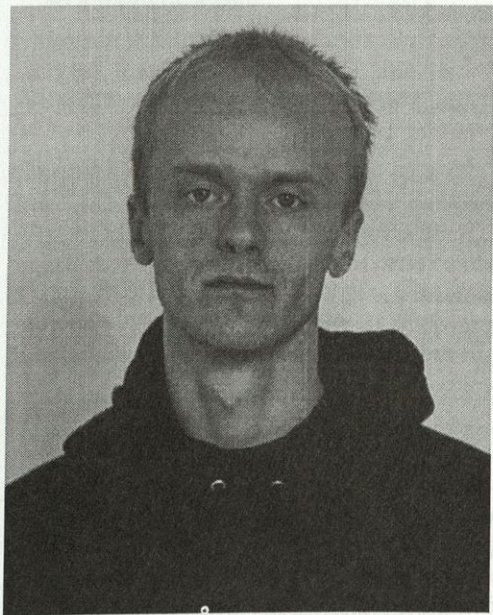

Foto: Ales Černivec / dokumentacija Dela

drugače. Na primer, pri glagolih pozna obliko za ženski in moški spol v sedanjiku, ni sedanjika glagola biti, ni glagola imeti – to pomeni, da ni mogoče reči jaz sem ali jaz imam. Celoten jezik je zgrajen na podlagi korenov in v tem je podoben slovenščini, saj lahko iz enega korena izpelje ogromno besednih oblik, tako kot latinščina in drugi stari jeziki.

Ste se hitro naučili hebrejsko?

Ne, hebrejsko se nisem naučil hitro; da sem sploh slišal jezik, torej razločil besede med seboj, sem potreboval nekaj mesecev, po pri-

bližno pol leta sem nekaj že spraval skupaj, ampak zares sem spregovoril šele po kakšnem letu in pol. Težava je v tem, da ne moreš brati, če pred tem ne poznaš besede, ki jo želiš prebrati, saj hebrejščina večinoma ne zapisuje samoglasnikov.

Veliko prevajate iz hebrejščine v slovenščino in v nasprotni smeri?

Prevodov v obe smeri ni ravno veliko, čeprav vsako leto več. Sedaj je večina prevodov besedil iz turizma, a tu so vedno tudi besedila takšne ali drugačne svetosti. Na novo sem prevedel že kar nekaj citatov iz *Bible*.

Imamo Slovenci že prevedenih kaj literarnih del iz moderne hebrejščine? Bi si želeli kaj prevesti?

Za zdaj le eno in še to sem prevedel pred kakšnim mesecem. Gre za roman *Levi med Davida Grossmana*, ki bo izšel prihodnje jesen v zbirki Miti Mladinske knjige. Vsa druga literatura je iz hebrejščine prišla k nam prek angleških ali nemških prevodov. Na novo bi rad prevedel *Pet Mojzesovih knjig* in še kakšno knjigo Amosa Oza in A. B. Jehošue.

Kaj pa iz slovenščine v hebrejščino?

Tudi iz slovenščine ni v hebrejščino prevedenega skoraj nič. Tu vidim svojo nalogo predvsem v prevodu maminih knjig, *Filo ni doma* in *Ptičja hiša*, s čimer se imam namen začeti ukvarjati že kmalu.

Prevedli ste tudi nekaj šansonov iz jidiša ...

To je bil krasen projekt z Vito Mavrič, ki je v slovenščini čudovito zapela nekaj jidiš pesmi. S tem projektom se bova še ukvarjala in še ni končan. Izjemno je bilo delati z njo in vzpostavila sva pravi ustvarjalni stik.

Iz katerih jezikov še prevajate?

Prevajam še iz angleščine in srbsčine, hrvaščine in vseh drugih jezikov, nastalih iz nekdanje srbohrvaščine. Prevajal pa sem tudi

že iz nemščine, ruščine, latinščine in celo slovaščine.

Zanimivo je, da ste prvi v slovenščino prevedli Koran. Iz katerega jezika ste prevajali ter kako bi kot sociolog in kulturni antropolog ovrednotili pomen svetih spisov?

Prevajal sem ga predvsem iz bosanskega in hrvaškega jezika, vendar s pomočjo angleščine in ruščine. Osnova pa je vseeno bosanska različica. Za prevod sam sta bili nujni popolna posvetitev in absolutna inspiracija, ker samo takšen lahko je sveti spis. Svetim spisom pripisujem izjemen pomen, oblikovali so civilizacije, bili so večni navdih za vse vidike življenja od črke zakona do umetnosti in tudi danes se mi njihov pomen ne zdi nič manjši, mogoče manj očiten, a naša podzvest deluje z istimi motivi in arhetipi kot sveti spisi.

Judje in kristjani imamo skupno Sveto pismo Stare zaveze. Se morda Tanah (hebrejsko Sveto pismo) kaj razlikuje od Svetega pisma, ki ga imamo Slovenci od leta 1996 v prevodu iz izvirnih jezikov?

Judovski Tanah vključuje nekaj manj knjig kot Sveto pismo Stare zaveze (na primer obe knjigi Makabejcev in Judit), so pa vse knjige iz hebrejske različice tudi v krščanski različici.

Judovska skupnost Slovenije ima na svoji spletni strani (www.jewishcommunity.si) objavljen primerjalni seznam navedkov iz hebrejskega Svetega pisma in Slovenskega standardnega prevoda Svetega pisma. Videti je, da smo v slovenščino prevzeli nekaj hebrejskih lastnih imen citatno (npr. Jeremija, Jona, Daniel), kar precej pa jih je podomačenih: na primer Jehošua je slovensko Jozue, Havakuk je slovenski Habakuk, Ijov je slovensko Job. Nekoliko preseneča, da je hebrejski Miha v slovenščini Mihej, Rut v slovenščini Ruta in Ester Estera. Bi se vam zdela citatna raba hebrejskih imen Miha, Rut in Ester v so-

dobnem slovenskem standardnem prevodu sprejemljivejša?

Domačenje imen iz *Svetega pisma* se mi zdi povsem sprejemljivo, čeprav bi se mi res zdelo primernejše rabiti Rut, Ester in Miha namesto Ruta, Estera in Mihej. Dodal pa bi, da je na spletni strani judovske skupnosti prišlo v nekaterih primerih do napake v branju, saj je hebrejski Habakuk enak slovenskemu in Job je Ejov. Sam se trudim uporabljati izvirna imena, razen če so ta že povsem znana kot na primer Abraham ali Mojzes in podobno.

Ste bili kdaj pozorni na besede hebrejskega izvora, ki jih uporabljamo v slovenščini? Morda veste, zakaj v slovenščini rečemo za koga, ki je dočakal petdeset let, da je »srečal Abrahama«? Imamo tudi ljudsko pesem Abraham ima sedem sinov ...

Ne vem, od kod to, da je petdeset let Abrahamova starost, čeprav ta izraz poznam. V slovenščini ni dosti besed hebrejskega izvora, a dveh se spomnim takoj: »sobota« iz hebrejsko »šabat« in »jubilej« iz »jovel«, kar pomeni obdobje petdesetih let. Zanimiva je tudi povsem slovenska beseda »bajta«, saj beseda »bajit« v hebrejščini pomeni hišo ali dom. Je pa zato nekaj slovenskih besed prešlo v jidiš, kot na primer »pripeček«, torej ognjišče ali mesto ob peči.

Tudi Jakob je v slovenski tradiciji pogosto moško ime. 'Poklical sem te po imenu,' beremo o njem v biblijskem odlomku preroka Izaije o izvoljenem ljudstvu. So imena za Jude posebnega pomena? Ime vam je tudi Kalman Y. Boeta, nekje sem ob vašem imenu videla pripisano še plemeniti ...

Vsako hebrejsko ime ima svoj pomen, tako kot stara slovenska imena, čeprav danes pozornost temu posvečajo bolj religiozni Judje. Imena imajo pomen še predvsem v mistični tradiciji kabale, kjer ima vsaka črka svojo numerično vrednost in zatorej tudi ime.

Kar se pa mojih imen tiče, je stvar v tem, da je Kalman preprosto Klemen po hebrejsko, saj se napiše z istimi štirimi črkami – KLMN.

Y je seveda Jelinčič, samo napisano po angleško, torej Yelinchich, Boeta pa je priimek moje matere. In tudi plemeniti je pred mojim in očetovim priimkom. Podpisujem se pa Klemen J. Boeta, in sicer v hebrejščini.

Slovenščina nas na judovsko tradicijo morda opozarja tudi z besedno zvezo "salomonska rešitev". Na Inštitutu Jožefa Stefana prirejajo Salomonove seminarje ... Z judovskim kraljem Salomonom poveujemo izredno preudarnost in modrost, zaradi katere se je zapisal v zgodovino, zlasti s svojo razsodbo.

Seveda je bil Salomon judovski kralj, vendar radi pozabljamo, da je Stara zaveza neločljiv del krščanstva in zatorej tudi vsi junaki, ki se v njej pojavljajo. To velja za Salomona, Abrahama in podobno. Mogoče smo to deloma pozabili tudi zaradi petdesetih let socializma, ko *Sveto pismo* ni bilo ravno občudovano berilo, čeprav je temeljno besedilo zahodne civilizacije.

Blaženi Anton Martin Slomšek je v 19. stoletju zapisal: »Ne bodi vas sram, da ste Slovenci; ... Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik!« Slovenci smo menda med narodi, katerih pripadniki se v tujini najhitreje asimilirajo. Kaj vam pomeni slovenstvo in slovenska nacionalnost, čemur se politično posveča tudi vaš oče Zmago plemeniti Jelinčič? Spremljate očetova prizadevanja v Slovenski nacionalni stranki?

Samega sebe vidim kot Slovenca, za katerega je slovenski jezik izjemno pomemben, saj je slovenščina jezik moje matere in prav v jeziku vidim jedro svojega in splošnega slovenstva. Z idejo nacije ali naroda imam, ker sem postmodernist, težave, saj jo vidim kot buržoazni konstrukt, ki je nastal po francoski revoluciji. Ideja naroda je utemeljena na krvi in na genih, sam pa mislim, da je kultura, se pravi jezik ali religija, pomembnejša od tega pri človekovi zavesti. Ne le da je bila slovenščina eden od razlogov za mojo vrnitev iz Izraela, ampak me na splošno zelo zanima tako

imenovano področje slovenskih študij, predvsem jezik, umetnost, zgodovina.

S politiko se ne ukvarjam. Rekel pa bi, da se ne asimiliramo tako hitro. Mogoče je res, da je malo slovensko govorečih kjerkoli po svetu in tisti, ki gredo v tujino, so navadno bolj individualistični, zato mogoče primanjkuje slovenskih organizacij v zdomstvu. Ne vem, mogoče.

Se morda tudi vi podobno kot vaš oče zanimate za rodoslovje, heraldiko, numizmatiko in starine?

Se.

Dejavni ste tudi pri Uradu za droge. Kako čutite problem drog v slovenski družbi?

Vsaka družba ima svoje droge in tudi Slovenija jih ima. Bistveno vprašanje je, katere droge so nelegitimne, ilegalne in destruktivne. V Sloveniji je poleg grozljivega dejstva odvisnikov od heroína, ki jih vsak dan srečujemo po ljubljanskih ulicah, še predvsem zgôč problem odvisnosti od alkohola.

Judovstvo je med drugim dediščina vaše pokojne matere – igralka, pesnice in pisateljice Berte Bojetu - Boeta. Kakšna je pravzaprav vloga ženske pri Judih, glede na to, da se judovstvo večinoma deduje po materi? Vemo, da so ženske pri obredih v sinagogi ločene od moških, vendar na šabat doma prav matere vodijo versko obredje s prižiganjem sveč in z molitvijo. Tudi vojsko morajo ženske odslužiti, in to kar dve leti ...

Judovstvo moje matere in moje judovstvo izhajata iz judovstva njenega očeta Emanuela, ki je prišel iz Barcelone. Moja mati se je z leti vse bolj zanimala za judovstvo in resnično sem to prevzel po njej, sva pa oba tudi uradno prestopila v judovsko vero, saj je mati moje matere, torej moja stara mama, Slovenka, Mariborčanka, in judovstvo se, kot reče, no, prenaša po materi.

Položaj ženske v judovstvu je izjemno kompleksen in ima veliko vidikov, dva ste že sami navedli. Na nekaterih področjih se zdi, da so ženske privilegirane, saj jim ni treba moliti kot moškim, na drugih pa je ravno nasprotno, saj nekatere izmed njih skrivajo lase. Vendar vse to velja le za tradicionalno religiozne Jude, kajti med nereligioznimi Judi je stopnja ženske emancipacije izjemno visoka in med reformnimi in konservativnimi Judi, ki živijo predvsem v ZDA, ženske delujejo tudi kot rabini.

Kakšno vlogo pa imajo judovski moški in očetje?

Tradicionalno judovstvo seveda v javnem življenju daje prednost moškemu in v tem ni nič drugačno od krščanstva ali islama ali drugih religij, ki so zgrajene po moškem principu, gre samo za to, da je položaj ženske malo boljši kot v drugih religijah. Čeprav se vera deduje po materi, se veliko drugih kategorij v judovskem pravu, na primer svečeništvo, deduje po očetu. Za sobotni družinski obred, na primer, sta potrebna oče in mati. Sicer pa samo *Sveto pismo* priča o pomembnosti moškega in očetovstva v judovski tradiciji.

Je mogoče, da so Jude v zgodovini preganjali tudi zato, ker so bili preveč sposobni in uspešni? Izobraževanje in bogatenje je pri Judih menda zapovedano ...

Bogatenje pri Judih ni zapovedano. Zapovedano je dajanje vbogajme. Razlogi za antisemitizem in preganjanje Judov v zgodovini so številni, med njimi seveda versko nasprotovanje krščanstva, islama, čeprav so bili razlogi tudi v tem, da so bili Judje vedno in povsod manjšina in »tujci«, ki so pogosto rabili za grešnega kozla, kot se to pač dogaja tujcem in manjšinam. Radi pozabljamo, da je na svetu veliko Judov, ki so revni in neuspešni, celo zelo revni, in v Izraelu ni nič manj revežev kot pri nas, mogoče celo več. Res pa je, da so Judje na nekaterih področjih nadpovprečno uspešni, in to je res dejansko mogoče pripisati velikemu pomenu, ki ga judovstvo pri-

pisuje učenju bolj kot izobraževanju. Učenje ima namreč namen samo po sebi.

Albert Einstein je nekje zapisal, da so poglobljanje znanja zaradi znanja samega, že skoraj fanatična ljubezen do pravice in želja po osebni neodvisnosti tiste posebnosti judovske tradicije, zaradi katerih je bil srečen, da ji je pripadal. Katere so pravzaprav judovske posebnosti oziroma zapovedi?

Zelo težko vprašanje, na katerega bi težko lepše odgovoril. Zapovedi samih je pa dosti, 613 po številu, in če jih človek že spoštuje, naj to počne z veseljem.

Značilen je tudi židovski humor ...

Zakaj Židje igrajo violino?

Zakaj?

Ker se s klavirjem ne da bežati.

Ja, bridko in duhovito hkrati ... Mislite, da je pri Slovencih navzoča stereotipna podoba Židov?

Da, včasih celo preveč.

Kako to opazite?

V pogovorih.

V novem Slovenskem pravopisu piše, da je Jud (zapisano z veliko začetnico) potomec izraelskega Judovega rodu. Tudi Žid lahko verjetno v tem pomenu zapisujemo z veliko začetnico. Morda razlikujete med besedama jud in žid? Obe naj bi pomenili pripadnika judovske vere, vendar naj bi bila beseda »žid« v slovenščini tudi slabšalna, saj lahko pomeni še »oderuh« ali »stiskač« ...

Jud ali Žid kot narodnost, jud ali žid kot veroizpoved. Beseda žid ima v starejših slovarjih še omenjeni slabšalni pomen, vendar sam v pogovornem jeziku uporabljam besedo Žid in zame nima slabšalnega pomena.

Jud uporabljam knjižno, ker je pač bila Judeja in ne Žideja.

Se vam zdi, da večina slovenskih Judov čuti, da bi bili lahko v Sloveniji zaradi svoje identitete zapostavljeni, in zato ne razkrijejo svojega rodu, ali morda kot predstavnik mlajše generacije opazate, da postajamo družba, ki je bolj odprta do sobivajočih kultur, in da se zanimanje zanje v zadnjem času povečuje?

Oboje, odvisno, s katerega vidika gledamo. Vsekakor smo v zadnjih generacijah postali veliko bolj odprta in strpna družba, hkrati pa je jedro kulturno dominantnih slojev v Sloveniji, kamor spada del Judov, ki jih omenjate, slovensko in slovenstvo je dominantna kultura, kar je samo po sebi umevno. Temu bi lahko rekli tudi asimilacija. Slovenija pa je danes veliko bolj strpna, kot je bila v preteklosti.

V študijskih letih sem kot au pair preživela krajši čas pri neki prijazni židovski družini v Londonu, kjer so mi povedali, da moram ločeno uporabljati posodo in pribor za mesno in mlečno hrano. Od kod pravzaprav izvira ločeno uživanje mesne in mlečne hrane?

Pravila prehranjevanja so zelo podrobno razložena v Svetem pismu, v Petih Mojzesovih knjigah, ločevanja mesne hrane od mlečne, kar pri nekaterih pomeni tudi ločeno posodo in celo dve kuhinjski koriti in dva hladilnika, pa izhaja iz misli, naj se jagenček ne kuha v mleku svoje matere.

Katera hrana se lahko imenuje »košer«?

Tu gre predvsem za meso, ki naj bi bilo pripravljeno na tradicionalen način in ne sme biti svinjina, konjsko meso, plenilci, ptice ujede, žuželke ali morski sadeži. Ribe, ki se smejo jesti, morajo imeti luske. Tako na primer ocvrti lignji niso košer. Ne smejo se jesti mrhovina in še nekatere druge stvari. Na primer divjačina ni dovoljena, ker so meso nagrizli že psi.

Zanimivo se mi je zdelo tudi znamenje na podbojih vhodnih vrat, ki so se ga družinski člani ob prehodu dotikali. Mogoče veste, kaj pomeni znamenje na podbojih judovskih domov?

Temu znamenju se reče »mezusa« in ga ima na podboju vsaka judovska hiša. V Izraelu je to res na vseh vratih. To znamenje vsebuje pergament z odlomki iz *Svetega pisma*, ki blagoslovljajo dom in opominjajo na božjo prisotnost.

Poleg Davidove zvezde ima za Jude pomembno simbolno vrednost tudi božja roka; pogosto jo nosijo kot obesek na veržici ...

Gre za »hamso« oziroma podobo razprte dlani, ki s številom prstov simbolizira Pet Mojzesovih knjig ali *Toro*. Običaj izvira iz skupnosti severnoafriških Judov, predvsem maroških, in je temu primerno med orientalskimi Judi bolj priljubljen.

Dečki v londonski družini so poleg tradicionalne židovske čepice nosili tudi posebno srajčko ...

Te srajčke so »cicit«, nosi pa jih vsak pravoveren Jud, ker je zapovedano nositi oblačilo s štirimi konci in z resicami na njih. Navadno se nosijo pod oblačilom, nekateri nosijo resice na zunanji strani.

Nošenje čepice, ki se ji v hebrejščini reče »kipa« in v jidišu »jarmulka«, pa sicer ni zapovedano v *Svetem pismu*, vendar izraža spoštovanje do Stvarnika. Včasih so imeli pokrito glavo vsi Judje, danes čepice nosijo le tisti, ki živijo pravoverno življenje.

In na šabat niso smeli imeti prižganih električnih naprav, niti televizorja ... Se tudi vi držite podobnih zapovedi?

No, ja. Sam se držim le redkih od teh stvari. Svoje judovstvo vidim v bolj metafizični luči, čeprav po svoje le zaznamujem šabat, praznujem praznike, pazim na prehrano in podobno. Sebe v različnih kategorijah označevanja

judovske religioznosti vidim bolj kot sekularnega Izraelca, ki je naklonjen tradiciji.

Ste morda brali Schlinkovo zgodbo o obrezovanju iz zbirke Ljubezenski pobezi? Kakšnega pomena je pri Judih obrezovanje?

Žal zgodbe ne poznam in je nisem prebral. Jo pa bom. Obrezovanje je pri Judih bistvenega pomena. Obreza je začetek Abrahamovega judovstva in ima izjemen teološki pomen; brez nje ni judovstva.

Menda so Judje zadržano sprejeli Schlinkov roman Bralec, ki je bil sicer svetovna uspešnica. Iz literarnih krogov je bilo slišati, da je marsikaterega Juda prizadelo vedenje nemških študentov prava na sojenju, opisanem v romanu. Morda poznate judovske odzive na ta roman?

Ne, žal.

Kje se je pravzaprav začela vaša življenjska pot? Ste rojeni v Ljubljani? Kdaj ste se odločili za odhod v Tel Aviv?

Ja, rodil sem se v Ljubljani. Voranc. Bežigrad. Drugič o Ljubljani takrat. O tem pride knjiga.

Imel sem priložnost živeti v veliko izjemno različnih kulturnih okoljih, na primer v jugoslovanskem kibucu poleg Haife na severu Izraela, v predmestjih Haife, v verski akademiji ali ješivi v Jeruzalemu. Nato sva z mamostanovala v nereligiozni četrti na drugi strani mesta in tam je napisala *Ptičjo hišo*. Šele kakšnega pol leta po njenem odhodu, poleti 1994, sem se preselil v Tel Aviv. Tam, v samem središču milijonske sredozemske metropole, sem ostal osem let. Do poletja 2002, ko sem se vrnil v Ljubljano. Veliko tega je bilo na tej poti. Tudi o tem pride knjiga.

Kako ste se počutili kot slovenski Jud v Izraelu? Bi se želeli vrniti?

Kategorija slovenskega Juda v Izraelu ne obstaja, obstaja pa kategorija jugoslovanskega Juda, znotraj katere si bil preprosto »Slo-

venac«. V Izraelu tudi ni dosti slovenskih Judov in nekateri izmed nas smo se srečevali predvsem na veleposlaništvu. Izraelski kulturni prostor je izredno drugačen od slovenskega in se zato posameznikove kulturne značilnosti izražajo v vsakodnevnem življenju predvsem kot evropske, nič bolj določene. Kot slovenski Jud sem se počutil odlično. Zanimivo je, da sem vsa tista leta ohranjal slovensko prehrano.

Vrniti bi se pa želel in se bom.

Izraelski zgodovinar in novinar Tom Segev je v intervjuju za eno od novembrskih Delovih Sobotnih prilog povedal, da je Izrael zelo težavna država, da je celo v vojni kultur. Bi se strinjali z njegovo trditvijo?

Vsekakor. Izrael je zelo težavna država in življenje tam nikakor ni enostavno. Je pa resnično v vojni kultur. Ta pojem je v Izraelu povsem znan in se nanaša predvsem na kulturni boj med vernimi in nevernimi. Vendar bi tej dimenziji lahko dodali še nekaj ravni, kot na primer med Izraelci, ki izvirajo iz krščanskih dežel, in med tistimi, ki so prišli iz muslimanskih dežel, med priseljenci iz Rusije in tistimi, ki so tam že dlje, med levico in desnico, med religioznimi samimi in še bi lahko našteval. Namreč judovstvo je civilizacija, ki ima okoli tri tisoč let in v tako dolgem obdobju se razvije kar nekaj različnih ideoloških struj, ki si včasih zelo nasprotujejo. Čeprav se temeljna misel o kulturnem boju vseeno navezuje na nasprotja med sekularnimi in religioznimi.

Je res, da nihče več ne pozdravlja s »šalom«, ampak s »hi« in z »bye«?

Šalom je nepremagljiv pozdrav, čeprav sta hi in bye resnično popularna.

Povedali so mi, da ob vstopu v lokalne v Jeruzalemu doživiš podoben varnostni pregled kot na letališčih. Ste bili kdaj priča terorističnim napadom? Kako je v vsakdanjem življenju čutiti napetosti med Izraelci in Palestinci?

Žal je to res. Terorizem je grozljiva reč, ki je ne razumeš, dokler je ne doživiš. Dokler se ti ne porodi misel, da bo mogoče ta lokal eksplodiral ravno v času, ko boš tam pil kavo. Prav na cesti, kamor so streljali teroristi, ali v kavarni, ravno ko je eksplodiralo, nisem bil, bil pa sem večkrat preblizu. Enkrat pod oknom moje službe, enkrat pod oknom stanovanja, potem v naši kavarni. Vsak Izraelec ima več takih slik. Ampak vseeno to prihaja v obdobjih in mine tudi več kot leto, preden počni v tvojem mestu. Sicer pa napetost čutiš samo tam, kjer je stik med skupinama, drugače prevladuje občutek popolne varnosti, vsakodnevno življenje kot pač v vsakem sredozemskem vlemestu.

Slavni izraelski dirigent Daniel Barenboim daje z vrhunskim mladinskim orkestrom Zahodno-vzhodni divan, v katerem vsako poletje muzicirajo arabski in židovski glasbeniki, zgled možnega sožitja med sprtima stranema. Imate upanje, da bo z mlajšimi generacijami v Izraelu lahko zavladal mir?

Upanje seveda obstaja in res verjamem, da bo nekega dne tam mir. Racionalna napoved bi nekako videla izraelski umik z večine Zahodnega brega, izpraznitev dela naselbin, ustanovitev neodvisne palestinske države, vendar bo to še trajalo.

»Abrakadabra« je po navedbi v Velikem slovarju tujk domnevno kabalistična beseda. Za kabalo se je verjetno po zgledu Madonne in Davida Beckhama začelo zanimati veliko njunih oboževalcev – sem pa nedavno ujela prispevek na nemški televiziji, da naj bi imeli nemški Judje moderno kabalo za navadno »ezoterično bedarijo«. Kabalo kot osrčje judovske mistike namreč sprejemajo z globokim spoštovanjem. Kakšno je vaše mnenje o moderni kabali? Vodili ste tudi seminarje kabale ...

»Abrakadabra« sta dve besedi v aramejščini, ki imata v kabali poseben pomen. Beseda v prevodu pomeni »ustvaril bom, kakor bom govoril«. Madonna in drugi zvezdniki so ve-

liko pripomogli k večji prepoznavnosti kabale, kar je krasno, saj je to resnično pozitivna misel. Vendar pa na splošno obstaja problem s poučevanjem kabale, ker naj bi jo po tradiciji lahko preučeval/poučeval samo človek, ki je natančno preštudiral *Sveto pismo*, ga celo zna na pamet in podobno. Od tod izvira nasprotovanje, ki ga do tega pojava kažejo tradicionalni judovski krogi. Poučevanju moderne kabale ne nasprotujejo nemški Judje, ampak ortodoksno judovstvo iz že omenjenih razlogov, ne glede na to, za katero deželo gre. Pomembno je poudariti, da gre pri modernem poučevanju kabale za nov pojav, ki je izjemno pozitiven, saj so nekateri prav tako ortodoksni rabini kakšno generacijo pred nami iz tega ogromnega korpusa mističnih besedil in pristopov izluščili praktične nasvete za boljše, lepše in srečnejše življenje.

Ključen dogodek za možnost množičnega poučevanja kabale je bila objava kvantne teorije v fiziki, ki svet razlaga zelo podobno kot kabalistična tradicija. S tem je bila dana možnost razlage tri tisoč let stare mistične tradicije na znanstven in racionalen način. Kabala (ni razlike med klasično in moderno, razlika je v načinu poučevanja) pravi,

da moramo biti dobri ljudje, da se moramo ogibati negativnih misli, da ima vsaka stvar svoj namen in da je resnično vse vprašanje energije in frekvenc ter povezave med delci, ki so v osnovi tako ali tako samo energijski naboji. Po mojem bi se moral kabalo učiti vsak ne glede na vero, starost, spol, izobrazbo in podobno. Vodil sem že dva seminarja kabale in sredi januarja začnem z novim, ki se bo posvečal vsakdanji rabi kabalističnih modrosti.

Bliža se novo leto in s tem praznovanje ob božičnih in novoletnih praznikih. Vam novo leto pomeni prelomnico za obračun s starim in nov začetek? Se veselite praznikov?

Novo leto zame vsekakor pomeni nov začetek, vendar pripisujem večji pomen judovskemu novemu letu, ki je septembra, torej ob koncu poletja. Silvester je zame bolj priložnost za zabavo in manj za mistično podoživljanje življenjskih krogov.

Čemu bi se v življenju najraje posvetili?

Ljubezni, vzgoji otrok, pisanju in snemanju filmov.

Nada Primožič

45 let DZTPS: Pregled 2000–2005

45th Anniversary of the DZTPS Association

V *Mostovih 2000* je bil objavljen obširen članek Viktorja Jesenika, Antona Omerze in Olge Shrestha, v katerem je bil predstavljen zgodovinski pregled celotnega dogajanja v društvu v prvih 40 letih delovanja. Letos lahko k temu dodamo še pregled dejavnosti društva v zadnjih petih letih.

Kot izhaja iz omenjenega članka in v primerjavi z drugimi društvi ter raznimi stanovskimi združenji, DZTPS daleč presega zgolj "prostovoljno, samostojno, nepridobitno združenje fizičnih oseb, ki se združujejo zaradi skupno določenih interesov, ..." (iz Zakona o društvih) in je pravzaprav namenjeno vsem strokovnim prevajalcem v Sloveniji, ne le članom, ki so sicer deležni nekaterih ugodnosti. V tem smislu bi lahko rekli, da je po svoje prevzelo vlogo zbornice. Najočitneje se to kaže pri vrednotenju prevajalskih storitev, saj se na cene prevodov, ki jih društvo priporoča svojim članom, opirajo vsi (bolj ali manj) strokovni prevajalci v Sloveniji in jih večini tudi uspeva uveljaviti. Žal pa je veliko oziroma kar preveč takih, ki so pripravljeni prevajati po veliko nižjih, že kar mizernih cenah, s čimer delajo sebi in drugim medvedjo uslugo. O tej problematiki je bilo veliko napisanega in vselej je sledila ugotovitev, da (tudi) na tem področju lahko naredi red le prevajalska zbornica. Nekatere članice in člani društva so vložili veliko časa in truda, društvo pa tudi kar nekaj finančnih sredstev, da bi zbornico ustanovili, vendar se je zataknilo že pri javni obravnavi osnutka zakona o ustanovitvi zbornice in zdi se, da prevajalci še dolgo ne bodo enotni glede koristi oziroma škode, ki naj bi jo zbornica prinesla.

Zadnjih pet let so bili predsedniki društva Olga Shrestha, nato Miran Željko, ki je pred-

časno odstopil, nasledila pa ga je zdajšnja predsednica Maja Merčun. DZTPS ima trenutno 595 članic in članov, letos pa se jim je pridružil še en častni član, in sicer prevajalec in znani lingvist iz Škotske, Gordon Stuart, ki je bil predstavljen v *Mostovih 1994*.

Seminarji

Leta 2000 je društvo namenilo kar veliko sredstev za internetno izobraževanje svojih članov. Pripravilo je osem osemurnih tečajev o uporabi interneta, ki so bili za člane brezplačni. Vodila jih je članica društva Katja Benevol Gabrijelčič. Zanimanje zanje je bilo izredno veliko. Obsegali so seznanjanje z upravljanjem elektronske pošte in osnovami delovanja spleta, spoznavanje imenikov in iskalnikov, prevajalskih dveri, zbirk slovarjev in glosarjev ter uporabo boolovih operatorjev v grafični in besedni različici.

Člani takratnega upravnega odbora so menili, da mora društvo nadaljevati vlaganje v izobraževanje in izpopolnjevanje znanja svojih članov, saj je to ena njegovih temeljnih nalog. Jeseni leta 2001 je tako sledila prva sezona bolj ali manj rednih seminarjev. Namenjeni so predvsem članom društva in so zanje brezplačni. Od letošnje jeseni se bodo brezplačno udeleževali seminarjev še študenti Filozofske fakultete v Ljubljani – Oddelka za prevajalstvo, če plačajo kotizacijo, pa se jih lahko udeležijo tudi drugi prevajalci. Za organiziranje seminarjev je bila sprva odgovorna članica društva in takrat tudi članica upravnega odbora Nada Vukadinović. Organizirala je prvih sedem se-

minarjev, potem pa je zaradi njene preobremenjenosti to nalogo prevzelo tajništvo društva. Do sedaj je bilo organiziranih 28 seminarjev. Zaradi velikega zanimanja je bilo nekaj seminarjev tudi ponovljenih.

2001/2002

1. Alan McConnell Duff: *Delicate Matters – Dealing with difficulties in Official Correspondence*
2. Šarolta Godnič Vičič: *Konkordance za začetnike (+ 1 ponovitev)*
3. Marta Kocjan - Barle: *Novi slovenski pravopis*
4. Stanislav Klinar: *Pasti slovenščine*
5. Jaroslav Lajovic: *WordFast (+ 2 ponovitvi)*
6. Manica Lipce: *Poslovna in protokolarna angleščina*

2002/2003

1. Ksenija Leban: *Uvod v poslovno tolmačenje (+ 1 ponovitev)*
2. Marina Einspieler: *Vaje iz prevajanja pravnih besedil v nemščini*
3. Stanislav Klinar: *Prevajalsko popoldne*
4. Lidija Šega: *Predstavitev podjetja in letno poročilo v angleščini*
5. Alan McConnell Duff: *Language Editing in English*

2003/2004

1. Neža Rojko: *Uvod v nego glasu in kulturo govora (+ 1 ponovitev)*
2. Doris Debenjak: *Prevajanje iz nemškega v slovenski jezik in obratno*
3. David Limon: *Promotional Texts in Slovene and English*
4. Marina Einspieler: *Sodni in upravni postopki v Avstriji in Nemčiji*
5. Alan McConnell Duff: *Style & Register in English (with reference to Slovene-English translation)*
6. Paul McGuiness: *Technical Writing in English*
7. Neža Rojko: *Nega glasu in kultura govora (+ 1 ponovitev)*
8. Lidija Šega: *Synonyms and near synonyms – are they really?*

9. Sandro Paolucci: *Italijanska poslovna korespondenca*

2004/2005

1. Irena Androjna: *Slogovna ustreznost besedil v slovenskem jeziku*
2. Breda Zužič Žerjal: *Terminologija Evropske unije v francoščini*
3. Lidija Šega: *Poimenovanja v slovenščini in angleščini*
4. Peter Holozan in Miro Romih: *Amebisova računalniška orodja za pomoč pri prevajanju*
5. Marina Einspieler: *Sodni postopki v Avstriji in Nemčiji*
6. Jean McCollister: *Principles of Plain English*
7. Sandro Paolucci: *Izrazje EU v italijanščini*
8. Florence Gacoin Marks: *Prevajanje v francoščino*

Internet

DZTPS-info

Leta 2001 je bil v društvu uveden elektronski poštni seznam z naslovom DZTPS info@yahoo-groups.com, vanj pa so bili vključeni vsi člani društva, ki so imeli elektronski naslov. Seznam naj bi omogočil, da bi samo člani imeli dostop do nekaterih informacij in podatkov, kot so na primer ponudbe za delo, obvestila o novi prevajalski literaturi na spletnih straneh, obvestila o prevajalskih seminarjih in drugih prevajalskih dogodkih, ki jih ne organizira DZTPS. Namenjen naj bi bil tudi komunikaciji, med samsimi člani in med člani in društveno pisarno. Komunikacija sicer ni zaživela tako, kot je bilo pričakovati, povsem nepričakovan in presenetljiv pa je bil tudi odziv številnih članov, ki so se množično izpisovali s seznama. Izkazalo se je, da večina ni poznala ali odobraval takega načina komuniciranja v društvu, zato danes šteje seznam le 290 članov, kar je slaba polovica članov društva. Ob tem je zgovoren tudi podatek, da kar 161 članov društva še vedno nima elektronskega naslova.

¹ <http://www.essex.ac.uk/linguistics/clmt/MT-book/HTML/book.html>

Nova domena

Spomladi 2005 je društvo registriralo novo domeno dztps.si namesto prejšnje, drustvoztps.si, ki bo sicer ostala v uporabi do aprila 2006. Novi naslov spletne strani društva je www.dztps.si, spremenili pa so se tudi naslovi elektronske pošte.

Iskalnik po članih

Naročniki prevajalskih storitev vse pogostejše uporabljajo iskalnik po članih, ki je objavljen na spletnih straneh društva. Ker se je za ime-nik članov društva zanimalo tudi vse več naročnikov iz tujine, je od jeseni 2004 na spletnih straneh društva objavljena še angleška različica iskalnika.

Statut

V zadnjih petih letih je bil statut društva dvakrat spremenjen. Prvič je šlo za vsebinska vprašanja in dopolnitve glede dejavnosti društva, drugič pa bolj za spremembe praktične narave, ki poenostavljajo delovanje društva oziroma njegovih organov.

Kodeks

Štiriindvajsetega februarja 2005 je upravni odbor društva sprejel Kodeks prevajalske etike, ki povzema vse glavne določbe dokumenta *The Translator's Charter* Mednarodnega združenja prevajalcev (FIT). *Charter* je bil prvič potrjen na kongresu FIT-a leta 1963 v Dubrovniku, dopolnjena različica pa leta 1994 na kongresu v Oslu. DZTPS, ki je od leta 1993 redni polnopravni član FIT-a, se s sprejetjem tega Kodeksa v imenu vseh svojih članov zavezuje k spoštovanju mednarodno uveljavljenih norm prevajalske etike ter uveljavljanju pravic prevajalcev, ki izhajajo iz tega dokumenta. Kodeks je objavljen na spletni strani društva.

FIT (International Federation of Translators)

Novembra 2003 se je Olga Shrestha, kot predsednica društva, udeležila strokovnega srečanja ob 50-letnici obstoja Mednarodnega združenja prevajalcev FIT, katerega polnopravni član je tudi DZTPS. Konferenco so moralno in materialno močno podprle tri norveške organizacije (KOPINOR, Norwegian Reproduction Rights Organization, Norwegian Association of Non-fiction Writers in Norwegian Association of Literary Translators), kar je omogočilo delno kritje stroškov kotizacije predstavnikom organizacij, članic FIT-a, tudi predstavnici našega društva.

Osrednji temi konference sta bili:

- avtorske pravice pri prevodu oziroma zaščita teh pravic

Predstavljeni so bili pregled dejavnosti FIT-a na tem področju v zadnjih 50 letih in pravni, tehnični, moralni ter drugi vidiki te problematike. Poglavitno vprašanje je bilo, kako – če je to sploh mogoče – v času hitrega razvoja tehnologij prenosa podatkov prek različnih medijev, možnosti razmnoževanja, interneta itd. zaščititi avtorske pravice prevoda, predvsem pa, kako te pravice dejansko uveljavljati.

- pravice prevajalcev

Obravnavana so bila različna vprašanja, kot so uveljavljanje evropskega prevajalskega standarda CEN, pravni vidiki prevajanja, prevajanje v EU, 50 let sodelovanja med FIT-om in organizacijo Unesco pa vse do zelo splošne predstavitve zgodovine prevajanja.

Če je FIT nekakšen mastodont, ki se le težko prilagaja hitremu tempu razvoja prevajalskega poklica in reševanju vprašanj v zvezi s tem, pa prav zaradi svoje velikosti in mednarodne uveljavljenosti lahko bistveno prispeva k reševanju globalnih problemov, kot so avtorsko pravo pri prevajanju, status prevajalskega poklica ipd., in zato člani (tj. združenja prevajalcev, ki so člani te mednarodne organizacije) pričakujejo, da se FIT te svoje vloge zaveda in jemlje ta pričakovanja kot svojo obveznost. Navsezadnje le tako lahko upraviči ne tako skromno čla-

narino, ki jo zaračunava članom, s tem pa tudi svojo obstoj.

Izkaznice za prevajalce in tolmače

Novost, ki jo je nedavno ponudil FIT, so mednarodno priznane izkaznice za prevajalce in tolmače, člane prevajalskih združenj, ki so člani FIT-a. Prve izkaznice so bile na voljo že avgusta 2005, ko je potekal kongres FIT-a v Tampereju na Finskem. Za izkaznico z veljavnostjo dveh let, ki se bo izdala na željo in stroške posameznega člana, bo treba odšteti 25 USD. Člani društva bodo lahko zaprosili za izkaznico z obrazcem, ki ga mora potrditi DZTPS. O podrobnostih bodo posebej obveščeni.

Mostovi

Strokovno glasilo *Mostovi* je nedvomno še vedno paradni konj društva. Do leta 2001 je bil glavni urednik *Mostov* Miran Željko, nato je uredniške naloge prevzela Mojca M. Hočevar. Glasilo ohranja kakovostno raven in je vse bolj priljubljeno med člani društva, ki ga prejema jo brezplačno, vse pogostejše pa po njem povprašujejo tudi drugi prevajalci. Prav tako iz leta v leto narašča število izvodov, podarjenih univerzitetnim knjižnicam v Sloveniji in tujini. Povzetki člankov se objavljajo na spletnih straneh društva.

Bilten

Za Bilten, ki je namenjen izključno obveščanju članov društva, v glavnem skrbijo člani upravnega odbora društva. Izide enkrat na leto, leta 2001 pa sta izšli dve številki. Ena od teh je bila objavljena v elektronski obliki na spletnih straneh društva z namenom, da bi prihranili pri stroških razmnoževanja in razpošiljanja. Samo člani, ki niso imeli elektronskega naslova oziroma dostopa do spleta, so prejeli natisnjen Bilten. Leta 2001 je bilo teh

malo manj kot polovica. Rešitev pa žal ni našel na odobravanje članov, natisniti in poslati je bilo treba še toliko Biltenov, da se je predvideni prihranek več kot prepolovil. Vsi naslednji Bilteni so bili natisnjeni in poslani vsem članom društva.

Društveni prostori

Zadnjih pet let poteka postopna obnova društvenih prostorov. Začelo se je z napeljavo centralnega ogrevanja in zamenjavo oken, po drugem vlonu v društvene prostore, leta 2003, pa je bila nujna namestitev rešetk na okna in vgradnja protivlomnih vhodnih vrat. Sledili so obnova električne napeljave, barvanje vrat in pleskanje. S tem se je končala obnova pisarn, ostanejo pa še pomožni prostori, sanitarije in prostor za arhiv, ki ga je društvo leta 2001 dobilo v trajno uporabo.

Prevajalski servis in delovanje društvene pisarne

Leta 2000 je društvo dobilo novo tajnico, po upokojitvi fakturistke in računovodkinje leta 2002 pa tudi novo fakturistko. Računovodstvo oziroma vodenje knjig je prevzel zunanji računovodski servis, vsa druga dela in naloge so bila razdeljena med obe zaposleni delavki. Z zmanjšanjem števila zaposlenih so se znižali stroški, zato je društvo članom znižalo provizijo za storitve fakturiranja za 20 odstotkov, v skladu z novo zakonodajo pa jim nudi tudi brezplačno vodenje poslovnih knjig. V ta namen, pa tudi zaradi potrebnih sprememb in dopolnitev računalniških programov, je društvo postopoma posodobilo računalniško opremo. Za specifične potrebe društva je bil izdelan nov računalniški program za vodenje registra članov društva, nov program za prefakturiranje prevajalskih storitev, dopolnjen pa je bil tudi program za računovodstvo oziroma za vodenje poslovnih knjig. Nabavljena so bili zmogljivejši računalniki in vzpostavljena je bila mrežna povezava med njimi.

Družabna dejavnost

Čeprav je že kazalo, da bo družabna dejavnost društva počasi zamrla ob vsesplošnem pomanjkanju časa in raznih novih oblikah virtualnega druženja prevajalcev, se zadnja leta vse več članov udeležuje izletov, srečanj ob novem letu in drugih srečanj, ki jih pripravlja društvo. V zadnjih petih letih je društvo organiziralo sedem izletov, ki se jih je udeležilo skupaj 487 članov. Povsem pa je upadlo zanimanje za piknike, saj se ga je še leta 2001 udeležilo 71 članov, že naslednje leto pa je piknik odpadel, ker je bilo le 19 prijav.

Knjižnica društva

Od jeseni 2000 do marca 2001 je potekala ureditev knjižnice v društvu. Katalogiziranih je bilo 1158 enot, klasificiranih na 35 vsebinskih področij, v skladu s specifikami specialne knjižnice. Izdelan je bil tudi računalniški program za vodenje knjižnice, vendar knjižnica ni zaživela. Izposoje je bilo v vsem tem času zanemarljivo malo. Nad listanjem po slovarjih in glosarjih so prevladale elektronske oblike slovarjev, glosarjev in drugih virov, dostopnih na internetu, zato so člani upravnega odbora društva soglašali, da se nabava novih knjig za zdaj ustavi.

Neža Rojko

Glas in govor:

Uvod v nego glasu in kulturo govora

Voice and Speaking:

The Introduction into the Training of Voice and Culture of Speaking

Ta trenutek se neahjte mačehovsko vesti do svojega glasu! Samo pomislite, kako ga na vsakem koraku zlorabljate! Kolikokrat ste hripavi, ker preveč kričite, vas bolijo glasilke, ker govorite preglasno, vam glas sredi govora odpo-ve, ker nepravilno dihanje, ali pa imate kar naprej vneto grlo! Poznate neprijeten občutek, ko vas žgečka v grlu pred govornim nastopom ali med njim, ker imate tremo? In da ne bo pomo-te, zaradi nepravilnega govora trpijo tudi po-slušalci.

Glas je naša zvočna vizitka; je zelo intimen del naše osebnosti in hkrati naše najpomembnejše komunikacijsko sredstvo. V eni od raziskav je nemški raziskovalni inštitut Forsa (2002) ugotovil, da sta za prvi vtis o človeku v 80 odstotkih odgovorna njegov glas in govorica telesa, to pomeni, da je oziroma bi moral biti dober osebni izraz želja prav vsakega posameznika. Za to pa potrebujemo: spretnost govorjenja, pravilno govorico telesa, primerno artikulacijo ter slišen, razločen, pristen in sproščen glas. Vse navedeno nam ni preprosto dano, za vse se je treba potruditi, in ker smo v govornem dejanju sočasno inštrument in igralec nanj, je naša naloga najprej, da odkrijemo, kaj ta naš inštrument zmore, potem pa se posvetimo tistim vidikom, ki jih moramo razviti (ali popraviti!). Na delavnicah Uvod v nego glasu in kulturo govora je predstavljena metoda fonacije oziroma glasovne produkcije, ki sistematično vodi in pripelje človeka do zavedanja o dogajanju v njegovem telesu v govornem položaju in nato do potrebnih izboljšav.

Metodo ritmičnemu dihanju prilagojene fonacije sta v osemdesetih letih razvila dr. Horst

Coblenser, avstrijski respiratorni fiziolog, in dr. Franz Muhar. Osnova takšnega načina glasovne produkcije, to je razvidno iz poimenovanja, je ritmično dihanje, ki pa mora biti poleg tega tudi nezavedno. Seveda je dihanje osnova vsakega govora, kako dihati, da bo naš govor ekonomičen ter hkrati pristen in prepričljiv, skratka takšen, da nam bodo ljudje hoteli prisluhniti, pa je nekaj, kar moramo hoteti in za kar smo pripravljeni pridno in sistematično vaditi. Razlog za učinkovitost omenjene metode, ki zagotavlja največjo ekonomičnost in stik, je njen celostni pristop. Vključuje namreč celotnega človeka, njegovo fizično, čustveno in duhovno dimenzijo. Temeljno načelo metode je, da prek grobe motorike, to je vključevanja velikih perifernih mišic, vplivamo na manjše mišice govornega aparata, čemur naše telo veliko lažje sledi kot verbalnim navodilom (npr. dihanj s prepono, odpri resonančne prostore), kar pomeni, da gre tu predvsem za metodično zastavljene gibalno-dihhalno-telesne vaje (predstavljene skupaj s teorijo v priložniku Dih in glas avtorjev Horsta Coblenserja in Franza Muharja).

Ko pridno vadimo, in delavnica je pri tem samo prvi korak, počasi ugotovimo, kaj se kje v telesu dogaja in kako. Takšno izostreno zavedanje potrebujemo, da lahko v vsakdanjih govornih položajih dovolj kmalu opazimo, da na primer govorimo stisnjeno, smo se oddaljili od ekonomične glasovne lege ali pa začeli hlastati za zrakom in ne dihamo več niti refleksno niti ritmično. Ko se nam vaja enkrat posreči in smo z zaznavo že tako daleč, da vemo, kaj smo naredili, se trudimo to ponoviti in potem s prid-

nim ponavljanjem posamezno sestavino usvojiti, kar pa je dolgotrajen proces.

Za uspešen govor so pomembni: drža (vzravnanost, stik s tlemi), evtonus (fleksibilnost mišic, stanje pripravljenosti), ritem (individualen), dihanje (kostabdominalno), sprostitve govorne napetosti (pravilna izgovarjava končnih soglasnikov, zlogov), appoggio, govorni namen (usmerjenost v poslušalca, veselje do govora, do izražanja), glas (odprti resonančni prostori, nosilnost, pravilna postavitev glasu, prava indifferenčna lega), artikulacija (plastična).

Oglejmo si podrobneje delovanje vseh delov sistema, pri čemer pa moramo vedeti, da brez izjeme vedno delujejo vzajemno.

Prvi pogoj pravilnega dihanja in s tem pravilnega govora je vzravnanost drža z rahlo tendenco naprej kot pri smučanju, ko so, gledano od strani, v eni liniji uho, ramenska kost, najvišja točka črevnične kosti, koleno in nart. Pri tem je pomemben položaj medenice, saj je od njega odvisna drža hrbtenice od pasu navzgor. Nepravilna ukrivljenost hrbtenice (skolioza, lordoza, kifoza) ne dopušča neoviranega prihajanja zraka v pljuča, sproščenega delovanja prepone, neoviranega krvnega pretoka (v glavo) niti polne izkoriščenosti vseh resonančnih prostorov. Če zanemarimo hrbtenico, izgubimo nadzor nad glasom! Pomemben je tudi stik s tlemi, kajti z zavestno prizemljenostjo uspešno kanaliziramo napetost iz ramenskega obroča, ki je značilna za današnji stresni čas, navzdol in navzven. Kadar sedimo, moramo paziti, da smo z zadnjo platjo dobro zasidrani na površini stola. Čutiti moramo medenično dno, hrbtenica je enako vzravnanost kot v stoječem položaju.

Ritem, ki je enakomerno izmenjavanje delovne in sprostitvene faze, je osnovno načelo delovanja našega organizma. To je tudi načelo ekonomičnosti. V odsotnosti ritma v življenju se hitreje utrudimo in nasprotno, ritem nas poživlja in obnavlja. Ritmično dihanje je temelj zdravega govora. Z nepravilnim dihanjem, ko na primer pred govorom zavestno vdihnemo (marsikdo sploh ne ve, da to počne), je ritem dihanja porušen in tako imamo delovno fazo, ko govorimo. Namesto sprostitvene faze, ki jo pomeni nezaveden, samodejen vdih, smo za-

vestno vdihnili, tako da imamo ponovno delovno fazo; torej dve delovni fazi brez počitka!

Beseda **evtonus** je grškega izvora in pomeni ev- dober, pravilen in -tonus navadna napetost človekovih in živalskih tkiv, zlasti mišic. V zvezi z dihanjem in govorom pomeni evtonus tisto mišično napetost, ki jo potrebuje na primer skakalec v vodo, preden se odrine s skakalne deske. To je v bistvu mišična pripravljenost, ki pa ni zakrčena in toga, temveč v vsakem trenutku dopušča prilagajanje in spreminjanje. Ko govorimo, mora biti v taki sproščeni pripravljenosti vse telo, še posebej pa vse dihalne mišice, saj se govorni položaj nenehno spreminja in mi se moramo biti sposobni temu stalno prilagajati. Iz evtonusa glas tudi zazveni.

Dihanje je avtonomna vegetativna funkcija, na katero (edino!) pa lahko tudi vplivamo. Z dihanjem preskrbujemo telo s kisikom, sočasno pa je dihanje tudi osnova govora. Poznamo več vrst dihanja. Nas zanima predvsem kostabdominalno dihanje, to je dihanje z medrebrnimi in s trebušnimi mišicami ter prepono. Pri tem ne sme biti nič stisnjeno (sapnik, arterije, tilnik), za kar smo poskrbeli z dobro držo, ritmom in evtonusom! Glavno vlogo pri dihanju igra prepona, elastična progasta mišica, vpeta spredaj na spodnja rebra in zadaj na ledveni del hrbtenice. Ločuje trebušni prostor od prsnega, je kupolaste oblike, na njej pa počivajo pljuča in srce. Ob izdihu se prepona spusti navzdol, odprejo se glasilčne reže in zrak vdre v pljuča. Premik prepone samo za centimeter navzdol pomeni vdor 300 mililitrov zraka, kar že skoraj zadošča za mirno, neglasovno dihanje (*respiratio muta*), s katerim navadno nimamo težav.

Posamezen dih je sestavljen iz treh delov: vdiha, izdiha in premora, kar velja predvsem takrat, ko ne govorimo. Razmerje med vdihom in izdihom je pri tem tudi precej izenačeno 1 : 1/1,9. Ko pa govorimo (*respiratio phonatoria*), in govorimo izključno ob izdihu, premora ni več, razmerje pa se občutno spremeni v korist slednjega, in sicer 1 : 8 do 1 : 20 ali 1 : 30. Za kakšno daljšo pevsko frazo celo 1 : 50! Koliko časa imamo torej na voljo za vdih? Kadar pravilno govorimo, za samodejen vdih ne potrebujemo več kot 0,2 sekunde! Če trebuh ob izdihu vle-

čemo noter in ga ob vdihu napihujemo, to še ne pomeni, da dihamo s prepono, ampak samo napenjamu trebušne mišice in razvijamo neekonomično dihalno tehniko. Govoriti začnemo vedno iz srednje dihalne lege, ne da bi, preden spregovorimo, vdihnili. Za prvo govorno enoto izkoristimo rezervni zrak, ki ga že imamo v pljučih. Nato se vzpostavi glasovno dihanje, to je tisto, kjer je razmerje med vdihom in izdihom 1 : 8. In še navdilo dr. Coblenzerja: »Učenec mora postopoma razviti nadzor nad dihalnim položajem, v katerem ravno kar je, kar pomeni, da mora biti pozoren na to, kdaj je zapustil ekonomično področje in mu zraka zmanjkuje. Predvsem pa mora opaziti, kdaj začne hlastati za zrakom, kdaj si je privoščil preveč besed na enem izdihu, kdaj je bil konec stavka iztisnjen ...« (Dih in glas, str. 57) Stres in naglica spodbudita tendenco k vdihu!

Pri **glasu** nas zanima zven, nosilnost in različnost v artikulaciji. Glas pridobi zven, ko nam uspe vključiti v fonacijo vse resonančne prostore, v prsih, pod glotisom in nad njim, v ustih in nosu, kjer nastane valovanje zračne gmote. Dejavnost, ki nam omogoči, da sploh zaznamo vse te prostore, je zehanje, ki ni nič drugega kot naravno uveljavljanje celotnega dihalnega in glasovnega aparata. Omogoča nam megafonski učinek, ker nam odpira prostore. Tudi nosilnost glasu je odvisna od resonančnih prostorov in od appogia, nikakor pa ne od vitalne kapacitete pljuč. Optimalna nosilnost nastane s pravilnim nihanjem glasilk ob sočasnem izkoristku vseh resonančnih prostorov. Pri tem je odločilnega pomena, da iz vsega zraka nastane zven. Glas moramo znati prilagoditi prostoru, v katerem govorimo. Če je prostor velik, ne bomo skušali govoriti glasneje tako, da bomo pritiskali na glasilke, temveč bomo bolj odprli resonančne prostore ali, drugače povedano, govorili bomo iz zehalne napetosti.

Indiferenčna lega je glasovna lega, iz katere najudobneje govorimo. To je tudi tista lega, kamor se po različnih odklonih navzgor – govorimo višje, kot je za nas najlažje, ali navzdol – govorimo nižje, vedno znova vračamo. Dandanes veliko ljudi zaradi različnih napetosti ves čas govori iz višje glasovne lege, kar glasilkam dolgočasno škoduje.

Govorni namen ali intencija je pomemben temelj fonacije. Z željo, da bi nekaj povedali, vzpostavimo namreč govorno napetost, ki jo potrebujemo za ritmično dihanje in za fonacijo. Če pri tem v govorno dejanje vključimo tudi svoje čute, smo še toliko bolj prisotni in živi, ker hočemo situacijo, v kateri smo govorno angažirani, resnično doživeti oziroma izkusiti. Napetost vzpostavimo tudi z usmerjenostjo v poslušalca. Te usmerjenosti navzven oziroma stopnjevanja pozornosti, ki sproži tendenco k vdihu, je vedno premalo. Ko smo preveč zaposleni sami s seboj, nam potegne govorni namen navznoter in naš govor bo neučinkovit in mlahav. Predvsem pa je za govorni namen in s tem zdravo govorno napetost pomembno naše veselje do govora in izražanja.

Za vzpostavitev refleksnega, ritmičnega dihanja se moramo naučiti **popuščati govorno napetost**, pri čemer je najpomembnejše aktiviranje trebušne prepone. Zmotno je misliti, da zrak vsrkamo skozi usta ali nos zaradi nekakšnega dejanja volje. Vdih je posledica gibanja prsnih mišic in prepone. Podtlak, ki povzroči, da zrak steče v pljuča, nastane predvsem zaradi tega, ker se prepona pomakne navzdol. Pljuča torej ne dihamo aktivno, ampak se pustijo vdihniti. Ko moč mišic, ki povzročajo podtlak, popusti, se prsni koš in trebušna prepona vrmeta v svoj prvotni elastični položaj. Zaradi tega je zrak iztisnjen iz pljuč – in to je izdih.

Kako dobro bomo pri govoru preskrbljeni z zrakom, je torej odvisno od tega, kako dobro bomo ob koncu govorne enote z zadnjim zlogom oziroma soglasnikom popustili govorno napetost. **Popuščanje govorne napetosti je ključ do ekonomičnega govora.**

Izraz **appogio** poznajo predvsem pevci, pomeni pa tonsko oziroma dihalno oporo in je »seštevek vseh sil, ki med fonacijo zavirajo odtekanje zraka«. Lahko bi rekli, da vlada med fonacijo inspiratorna tendenca oziroma tendenca k vdihu, zato slišimo v tej zvezi tudi izraz respiratorna protinapetost. Vlogo glavnega zaviralca igra prepona, ki se med govorjenjem upira iztekanju zraka. Bolj ko ji to uspeva, več zraka imamo na voljo za govor.

Kitajski pregovor pravi:

Zgolj iz napete strune zazveni ton in le iz napetega loka zleti puščica.

Šole pravilnega govora se navadno osredotočajo na vaje v izgovarjavi – **artikulaciji**, kakovost glasu pa naj bi bila človeku dana. Za dober govor potrebujemo plastično artikulacijo, to je gladko izmenjavo samoglasnikov in soglasnikov. Pri tem se moramo zavedati, da so soglasniki nosilci pomena. Pravijo celo, da si s skrbno izgovarjavo soglasnikov pomagamo k boljšemu mišljenju! Soglasniki so torej nosilci človekove individualnosti, samoglasniki pa so izraz njegove sentimentalnosti/čustvenosti. Oboji nastajajo v glasilčni reži. Prostor nad glotisom nato poljubno oblikujemo za samoglasnike, za soglasnike pa v njem ustvarjamo različne zapore. Soglasniki nas zanimajo predvsem z vidika njihovega vpliva na izreko. Z dobro artikulacijo namreč uspešno sproščamo govorno napetost, s čimer omogočimo refleksno ritmično dihanje s prepono, ki je temelj dobre glasovne proizvodnje. Kot že povedano, s končnimi soglasniki oziroma zlogi sprostimo iz sebe preostali zrak, katerega iztekanje je prepona do tega trenutka uspešno zavirala, ter s tem spodbudimo prepono k ponovnemu vdihu. Požiranje končnih zlogov je za učinkovit in ekonomičen govor katastrofal-

no. Rekli bi lahko, da je za dober glas odločilnega pomena dober govor!

Nekaj govornih napak, ki jih odpravimo s sistematično vadbo na podlagi Coblenzerjeve metode:

pri dihanju – površno in kratko dihanje, težko dihanje, izdihavanje s h-jem oziroma glasno dihanje;

pri fonaciji – previsok ali prenizek govorni položaj, stiskanje, cmokast, nazalen ali grlen ton, raven, resonančno šibak ton;

pri artikulaciji – malomarna ali pretirana artikulacija, požiranje končnih zlogov, napake pri tvorjenju posameznih glasov;

pri govoru: neusklajena mimika in gestika, naglo govorjenje brez odmora;

splošno: govorjenje po modi, zakrčenost govornega aparata.

Naj končam z uvodno mislijo v knjigi Dih in glas: »Dober govor ni niti luksuz niti nekaj, kar je pomembno zgolj za igralce. To je vprašanje ohranjanja zdravja govornih organov in ključ medčloveških stikov.« Gre torej za preživetje!

Literatura

Coblenzer, Horst, in Muhar, Franz. Dih in glas (2003). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Breda Arnejšek

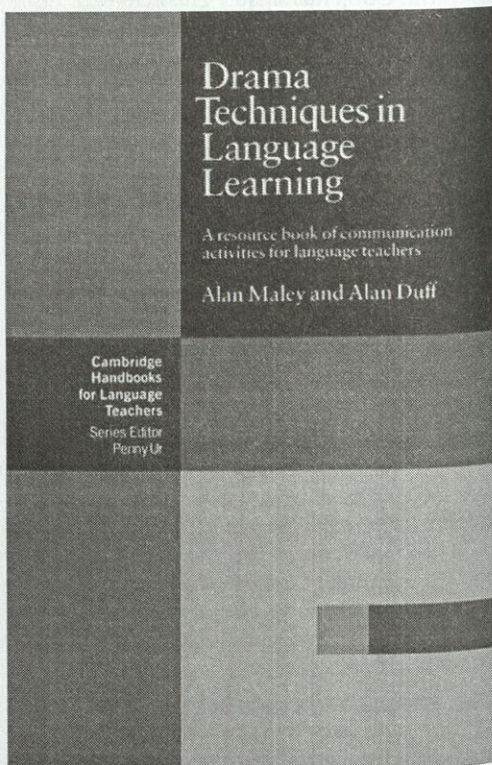
Dramske tehnike pri učenju jezika

Maley, Alan and Duff, Alan. 2004. *Drama Techniques in Language Learning – A resource book of communication activities for language teachers*. Cambridge Handbooks for Language Teachers. Cambridge: Cambridge University Press – ISBN 0 521 28868 1.

Izšel je že enaindvajseti ponatis druge, prenovljene in dopolnjene izdaje dela *Drama Techniques in Language Learning*, izredno zanimivega priročnika Alana Maleyja in Alana Duffa; učitelji angleščine oba poznajo kot avtorja številnih del, ki pomagajo razvijati ustvarjalnost učencev. To je tudi eden izmed imenovan te knjige.

Posebnost in prednost predlaganih dramskih aktivnosti je v tem, da vsakemu učencu omogočajo izražanje njegove osebnosti. Pri ustvarjanju prizorov in dvogovorov uporabi domišljijo in oživi svoje izkušnje, ki bi bile drugače mogoče pozabljene. Ne gre za učenje dramskega besedila na pamet in igranje pred pasivnim občinstvom. Kot avtorja poudarita v uvodu h knjigi, je vrednost teh aktivnosti v njih samih, v procesu in ne v končnem cilju, saj so občinstvo samo tisti, ki so vključeni v aktivnosti.

Vse prepogosto je pri učenju jezika poudarjen le njegov intelektualni vidik, učimo se besede in slovnico, čustva so zanemarjena. Prav tako iz tradicionalnih učbenikov ne izvemo nič o tem, kako prilagoditi govor osebi, s katero se pogovarjamo. Čeprav ima beseda ali poved lahko več pomenov, odvisno od intonacije, pa tudi od mimike in telesne drže, učenci praviloma na to niso opozorjeni. Avtorja zagovarjata mnenje, da naj bi bili že primeri v učbeniku za začetnike vzeti iz resničnega življenja, del situacij, v katerih bi učenci začutili potrebo po komuniciranju, želeli izraziti svoje mnenje in svoja čustva.

Veliko učiteljev se pritožuje, da težko motivirajo učence za delo. Dramske tehnike pri tem zelo pomagajo, ker omogočajo, da je dejavnih vseh trideset učencev sočasno. Motivacija ni vprašljiva, saj učenci uživajo, ko skozi dramatizacijo izražajo sami sebe, občutijo pripadnost skupini in se zavedo, da pomembno prispevajo

k njenemu uspehu. Vse to pozitivno vpliva na njihovo samopodobo. Četudi se nekateri učitelji bojijo, da ne bodo imeli nadzora nad tem, kaj se bo dogajalo v posameznih skupinah, je lažje biti pozoren na pet ali šest skupin kot na tri-deset učencev. Tudi napake, ki uidejo učiteljevi pozornosti, so del učnega procesa. Učenci morajo imeti priložnost preizkusiti nove besede in strukture v novih situacijah, saj se pri tem tudi zavedo, kje so njihove pomanjkljivosti, kaj bodo morali še poglobiti. Tako dramske aktivnosti pomagajo vzpostaviti ravnoesje med gladkostjo in pravilnostjo govora.

Avtorja svetujeta, naj učitelji, še preden uvedejo dramske aktivnosti v pouk, seznanijo učence z izrazi, ki jih bodo uporabili, ko bodo hoteli, da člani skupine kaj naredijo, pa tudi, ko bodo izražali strinjanje in nestrinjanje s tem, kar bo kdo v skupini predlagal. Zavedata se, da se učenci pogosto, zlasti ko se odzivajo zelo čustveno in ne najdejo izraza v tujem jeziku, zatečejo k materinščini. Predlagata, naj učitelji vsaj na začetni stopnji ne vztrajajo pri izključni rabi tujega jezika, saj to zavre spontanost in slabo vpliva na celotno aktivnost. Glede ureditve prostora predlagata, naj učenci potisnejo stole in mize k stenam učilnice, da se bodo lahko gibalno po prostoru. Da pa bi predlagane vaje uspele in da bi v njih uživali oboji, učenci in učitelji, je potrebno sproščeno ozračje, ki nastane kot plod medsebojnega zaupanja in spoštovanja. To je bistvenega pomena, da bodo učenci govorili, ne da bi se bali delati napake.

Predlogi za dramske aktivnosti so v priložniku predstavljeni v osmih poglavjih; to je novost druge izdaje. V vseh poglavjih so navodila za aktivnosti razdeljena na *What to do* (Kaj storiti), kjer so opisani potek in potrebna sredstva, ter *Remarks* (Opombe), kjer je razložen namen aktivnosti in označena težavnostna stopnja vaje. Ta je pravzaprav bolj odvisna od predznanja učencev kot od same vaje, saj večino dramskih aktivnosti lahko učinkovito izvajajo učenci, ki imajo dokaj skromno znanje jezika, pa tudi tisti, ki jezik že bolj obvladajo. Če je vaja označena z eno samo zvezdico, pomeni le to, da zanjo zadošča osnovno znanje, nikakor pa ne pomeni, da je neprimerna za boljše učence.

V prvem delu, ki sta ga Alan Maley in Alan Duff naslovlila **Introductory exercises** (**Uvodne vaje**), so aktivnosti, ki omogočajo učenecem, da se zberejo, sprostijo in začutijo pripadnost skupini. Pri marsikateri izmed njih besede niso potrebne. Gre za neverbalno komunikacijo, katere namen je, da se učenci začno zavedati prostora okoli sebe in drugih članov skupine ter svojega odnosa z njimi. Najprej krožijo po razredu in se rokujejo z vsemi člani, nato izvajajo razne druge vaje, pri katerih se znebi-jo zadrege in jim začno zaupati, kot na primer pri vaji, ko se prepustijo članom skupine, da jih prestrežejo in ujamejo, če padejo. Seveda so v tem poglavju tudi vaje, pri katerih učenci uporabljajo besedno komunikacijo. Tako na primer iščejo skupne točke (zanimanja, izkušnje, mnenja) z učencem, s katerim so v paru, ali obujajo spomine na otroštvo. Zelo koristne so zamisli, kako naj učitelj razdeli dijake v manjše skupine ali pare.

V drugem poglavju, **Observation** (**Opazovanje**), je veliko vaj, s katerimi izboljšamo sposobnost zaznavanja okolice pri učencih in njihovo zbranost. Poleg že znanih zamisli za pantomimo so tu predlogi za dejavnosti, pri katerih dijaki uporabljajo slike ali manjše predmete iz vsakodnevne življenja. V naslednjem delu knjige, **Interpretation** (**Razlaga/Tolmačenje**), je trideset vaj, katerih namen je učence osvestiti, da ni vedno vse tako, kot se zdi. Pri tem uporabljajo slikovno gradivo, dele naslovov časopisnih člankov, enobesedne odzive ali krajše odlomke besedil. V poglavju **Creation and invention** (**Ustvarjanje in iznajdljivost**) učenci dajo krila domišljiji, ko med drugim razmišljajo, kako bi lahko še uporabili predmete iz vsakodnevne življenja, kot so nogavica, denarnica ali ključ, ali ko iz posamezne besede ustvarijo simbol in si zamislijo njegov pomen in razlago zanj. Smisel in občutljivost za jezik najbolj razvijajo aktivnosti, predstavljene pod naslovom **Word-play** (**Besedna igra**), ki omogočajo učenecem, da raziskuje jezik. Pri tem se poigra s pomenom besed, pa tudi z njihovim zvenom. Vaje v poglavju **Problem-solving** (**Reševanje problemov**) ne utrjujejo samo učenčevega znanja tujega jezika, ampak ga spodbudijo, da z logičnim mišljenjem in sklepanjem kompromisov

reši resničen problem, na primer to, koga naj izbere v odbor, ki bo podeljeval štipendije, ali kateremu alibiju naj verjame. V predzadnjem poglavju, **The use of literary texts, poems and songs (Uporaba literarnih besedil, pesmi in popevk)**, so namigi, kako naj učitelj z različnimi krajšimi besedili ali odlomki razvija kritičen odnos do besedila. Na koncu, pod naslovom **A day's work (Enodnevno delo)**, je na primeru skupine učencev prikazano, kako lahko učitelj uporabi različne dramske tehnike v enem šolskem dnevu, saj so med seboj povezane.

Priročnik **Drama Techniques in Language Learning** ponuja tako široko izbiro aktivnosti za učence na različnih stopnjah znanja jezika, da bo vsak učitelj našel kaj primerne za svojo skupino. Vaje omogočajo učencu, da se osredo-

toči na komunikacijo, saj so izvajane v parih ali v manjših in večjih skupinah. Predlagane aktivnosti drugače kot v večini učbenikov vključujejo celotno učenčevo osebnost in ga spodbudijo, da izrazi svoja čustva in mnenje, kar izredno poveča motiviranost za delo. Navodila so tako jasna, da aktivnosti lahko izvaja vsak učitelj brez posebnega dodatnega usposabljanja, pri tem mu je v pomoč seznam izrazov, ki jih učenec rabi pri dajanju navodil, opisovanju dejstev, iskanju informacij, izražanju mnenja ali strinjanju oziroma nestrinjanju z drugimi člani skupine ter pri izražanju čustev. Zaradi vsega tega ni presenetljivo, da je knjiga doživela že toliko ponatisov in da je tako priljubljena med učitelji, saj so zamisli, ki so v njej predstavljene, lahko izvedljive in izredno učinkovite.

Mojca M. Hočevar

Veliki angleško-slovenski slovar Oxford

The Oxford Comprehensive English-Slovene Dictionary

Krek, Simon, ur. 2005. *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford*. Prva knjiga (A–K). Slovarji DZS. Ljubljana: DZS, d. d.

Največji slovenski slovarski podvig letošnjega leta je gotovo izid *Velikega angleško-slovenskega slovarja Oxford*, natančneje prve knjige omenjenega slovarja, ki obsega angleške iztočnice od A do K, ter že s svojim formatom (21 cm x 26,5 cm) in obsegom (120.000 iztočnic na 1036 straneh) opozarja, da imamo opraviti z najizčrpnjšim angleško-slovenskim slovarjem, kar smo jih doslej imeli na Slovenskem.

Že iz naslova tega odličnega slovarskega priročnika je razvidno, da je slovar nastal v sodelovanju med založbama DZS in Oxford University Press, pri čemer je založba OUP prispevala izhodiščni geslovník, uporabljen že v slovarju *The Oxford-Hachette French Dictionary* iz leta 1994. Omenjeni angleško-francoski slovar namreč velja za prvi dvojezični korpusni slovar, tj. slovar, izdelan s pomočjo elektronskih besedilnih korpusov.

Poleg Oxfordovega geslovníka je slovensko slovarsko uredništvo, ki ga je pri DZS v desetletju priprave uspešno vodil glavni urednik **Simon Krek**, v angleško-slovenski izdaji uporabljalo tudi številne druge enojezične slovarje in korpusne vire (britanska besedilna korpusa *Bank of English* in *British National Corpus* ter *Korpus slovenskega jezika FIDA*), zaradi česar se obravnavani slovar upravičeno lahko imenuje prvi slovenski korpusni slovar. Sodelavci slovarskega uredništva so namreč glede na podatke o pojavitvah in pogostosti rabe temeljito priredili in dopolnili angleška slovarska gesla ter izbrali njihove prevodne ustrezniče za potrebe slovenskih znanstveno-tehniških in književnih prevajalcev, učiteljev, dijakov in

študentov ter najrazličnejših drugih splošnih uporabnikov, katerim je slovar namenjen.

Kot lahko preberemo na uvodnih straneh slovarja, izhaja sodobno slovaropisje iz zahteve, da mora splošni slovar odražati rabo jezikovnih sredstev vseh ali čim številnejših govorcev jezika, in ne le peščice sestavljalcev slovarja. Nove tehnologije in elektronski korpusi v našem času namreč omogočajo hiter vpogled v avtentično jezikovno rabo čim večje množice govorcev kakega jezika ter s tem ustvarjajo izhodišča za standardiziranje rabe v slovarskem zapisu.

British National Corpus, ki ga je uredništvo *Velikega angleško-slovenskega slovarja Oxford* uporabljalo pri svoji redakciji, obsega zbirko besedil s 100 milijoni besed, ustrezni slovenski referenčni besedilni korpus *Fida* (<http://www.fida.net>) pa ima prav tako za cilj zbrati 100 milijonov zvrstno uravnoteženih besed sodobnega slovenskega jezika. Ker pripravo slovenskega besedilnega korpusa financirata gospodarski družbi (projekt nastaja v sodelovanju založbe DZS, podjetja Amebis, Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Inštituta Jožef Stefan), žal na spletu ni brezplačno dostopen.

Za ponazoritev besedilnega korpusa naj zato na tem mestu opozorim na slovenski besedilni korpus *Nova beseda* (http://bos.zrc-sazu.si/s_beseda.html), ki je na spletnim uporabnikom brezplačno dostopen. Korpus razpolaga z zbirko 162 milijonov besed in najverjetneje pomeni zametek slovenskega nacionalnega korpusa, saj nastaja pri Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Glede na podatke, ki jih je mogoče pridobiti iz besedilnih korpusov, lahko torej sklepamo, da je v korpusnih slovarjih zbrano realnejše in verodostojnejše besedišče obravnavanih jezikov ter da so navedki v njih brez dvoma zanesljivejši od navedkov v slovarjih, ki so bili sestavljeni na podlagi skromnejših podatkovnih zbirk. Kljub znatnemu dvigu kakovosti, ki jo v slovaropisju omogočajo korpusni viri, pa je treba omeniti, da ima korpusna lingvistika pomembnejšo vlogo v enojezičnem slovaropisju kot pri sestavljanju dvojezičnih slovarjev. Zastopnost posameznih besed in njihova vezljivost lahko zelo pomagata uporabnikom pri ugotavljanju ali prepoznavanju dejanske pojavitve posameznih besed in zvez ter primerov njihove rabe, še vedno pa dva korpusna vira rabita prevajalcem - slovaropiscem le kot pomagalo pri prevajanju in izbiri dejanskih prevodnih ustreznic, saj je prevodni proces nesporno v njihovi pristojnosti.

Pri tem je treba takoj dodati, da *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford* tudi pri izboru prevodnih ustreznic odlikuje leksikografsko vodena redakcija, ki je potekala v sodelovanju z uglednimi sodelavci, saj sta pri pripravi z urednikom slovarja vseskozi sodelovala svetovalec

za leksikografijo dr. Dušan Gabrovšek in svetovalec za slovenski jezik dr. Marko Stabej. Besedilo je šlo skozi več redaktorskih in leksikografskih pregledov, opravljena sta bila angleški in slovenski jezikovni pregled, sledila je redakcija izgovarjave in zahtevna strokovna redakcija, pri kateri je sodelovalo več kot 80 uglednih slovenskih strokovnjakov za posamezna področja človekovega delovanja. Zahtevno redakcijo po področjih je usklajeval mag. Aleš Pogačnik, zadolžen tudi za zapis lastnih imen, vključenih v slovar.

Zanimivo je še, da je bil *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford* zasnovan popolnoma na novo in ni izhajal iz *Velikega angleško-slovenskega slovarja* Antona Grada, Ružene Škerlj ter Nade Vitorovič, ki je pri DZS izšel prvič leta 1978. Omenjeni slovar je namreč v 27 letih doživel številne knjižne ponatise in tudi elektronske izdaje. Da uvodna trditev drži, se lahko prepričamo, če primerjamo naključno izbrana gesla v *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* in Gradovem *Velikem angleško-slovenskem slovarju*. Primerjava namreč pokaže, da imamo med gesli naključno izbranega stolpca slovanske strani s črko C v novem slovarju iztočnice: *car, Caracalla, caracole, carafe, car allowance, caramel, caramelise, caramelize, carapace, carat, caravan, caravanette, caravanner, caravanning, caravanserai, caravel, caraway, caraway seed, carb, car badge, carbamate, carbide ...*; v starejšem Gradovem slovarju pa si za iztočnico *car* v stolpcu sledijo: *carabine, carabineer, caracal, caracole, caracul, carafe, caramel, carapace, carat, caravan, caravanserai, caravanseray, caravel, caraway, carbide* itd.

Že na prvi pogled je mogoče opaziti, da gre ne le za drug izbor besedišča (v enakem odlomku ima slovar *Oxford* deset iztočnic, ki jih v Gradovem slovarju ni, Grad pa ima pet iztočnic, ki jih ni v slovarju *Oxford*), ampak tudi za povsem drugačno slovarko zgradbo geselskih člankov, ki je v obsežnejšem *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* bolj členovita in precej bolj podrobno obdelana. Z vidika uporabnikov je v tem oziru zelo pohvalno, da so posamezni slovarki navedki v *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* pregledno natisnjeni, k čemur veliko pripomore celostna

grafična podoba slovarskega besedila, saj so iztočnice v slovarju natisnjene v rdeči barvi, različne slovarske sestavine pa si sistematično sledijo, tako da se vsaka nova slovarska sestavina začne v novi vrstici geselskega članka.

Že med bežnim prelistavanjem lahko v *Velikem angleško-slovenskem slovarju Oxford* opazimo tudi, da slovar vsebuje poleg splošnih tudi številna enciklopedična gesla, med katerimi so dobro zastopana predvsem stvarna imena (npr. *Declaration of Independence* – deklaracija o neodvisnosti; *Declaration of Rights* – deklaracija o pravicah [razglasitev parlamentarnih pravic v Angliji v 17. stoletju]), zemljepisna imena (npr. *East Prussia* – Vzhodna Prusija [nekdanja nemška provinca]), skromnejše seveda osebna lastna imena, čeprav naletimo tudi na nekaj mitoloških imen (npr. *Clio* – Klio [muza iz grške mitologije]).

Izbor besedišča glede na uporabo korpusnih virov kljub vsemu nekoliko preseneča, saj je humanističnih in zemljepisnih gesel v slovarju razmeroma veliko, pa tudi primeri rabe ponekod niso ravno najbolj tipični. Prvi navedek primera rabe v slovarju je npr. *suppose A kills*

B – recimo, da (oseba) *A* ubije (osebo) *B*, kar naj bi bil »lep« primer rabe za črko *a* oziroma *A*, zadnja iztočnica v prvi knjigi slovarja pa je *Kyzyl Kum* – Kizilkum (puščava v Aziji), beseda, ki najverjetneje ni ravno pogosto rabljena v vsakdanji splošni angleščini.

Čeprav *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford* ponuja vsaj še enkrat toliko iztočnic in prevodnih ustreznih, kolikor jih je navajal Gradov *Veliki angleško-slovenski slovar*, se še vedno najdejo besede ali zveze, ki bi si jih uporabnik v slovarju želel najti. Zakaj npr. v slovarju ni zveze *gravel road*, najdemo pa starorimsko *Appian Way*, kako da v njem ni pojasnjena sestavljenka *junior suite*, ki jo citatno uporablja celo Slovenska turistična organizacija? Taka in podobna vprašanja se vedno znova rojevajo ob uporabi slehernega še tako dobrega slovarja – in tudi *Veliki angleško-slovenski slovar Oxford*, ki je med zdajšnjimi slovenskimi slovarji nesporno najboljši, ni izjema. Upajmo, da bo kmalu izšla tudi druga knjiga s preostalim delom slovarja – ter da bo založba uporabnikom v doglednem času ponudila tudi elektronsko izdajo.

Mateja Arnejšek

Hibridni slovarji – Poldvojezični slovar *Password* in premostitveni slovar *Bridge*

Hybrid Dictionaries – Semi-bilingual Dictionary *Password* and Bridge Bilingual Dictionary *Bridge*

Povzetek

Slovaropisci so za učence tujih jezikov za lažji prehod od dvojezičnih slovarjev k enojezičnim razvili hibridne slovarje, mešance med enojezičnimi in dvojezičnimi slovarji. V članku so opisane značilnosti, prednosti in pomanjkljivosti koncepta poldvojezičnih in premostitvenih dvojezičnih slovarjev. Ta dva tipa obstajata tudi v slovenski različici, in sicer z angleščino kot izvirnim jezikom, to sta poldvojezični *Password English Dictionary for Speakers of Slovenian* in premostitveni *Angleško-slovenski slovar Bridge*, in v članku sta tudi primerjana.

Abstract

To help learners of foreign languages in the transition from bilingual to monolingual dictionaries, lexicographers have developed hybrid dictionaries, hybrids between monolinguals and bilinguals. The article describes and compares the characteristics, the advantages and the disadvantages of the concepts of the semi-bilingual dictionaries and the bridge bilingual dictionaries, the two types of hybrids that exist also in Slovene versions with English as the source language – the semi-bilingual *Password English Dictionary for Speakers of Slovenian* and the bridge *Angleško-slovenski slovar Bridge*.

Uvod

Razvoj jezikoslovja je privedel do poglobljanja v ustaljene tipe slovarjev, kot so enojezični in dvojezični slovarji. Jezikoslovci in slovaropisci so raziskali značilnosti in posebnosti obeh tipov, še posebej glede na namen in uporabnike, kar je vidik slovaropisnih del, kjer se zadnja leta kaže velik napredek. Izsledki so jih usmerili k razvoju nove generacije slovarjev, ki naj bi razlagali pojme izvirnega jezika v obeh jezikih – v izvirnem in ciljnim – ter združevali prednosti enojezičnih in dvojezičnih slovarjev. Ta nova skupina dvojezičnih slovarjev so hibridni slovarji.

Nastanek hibridnih slovarjev

Prvi taki slovarji so se pojavili že v 60. letih prejšnjega stoletja (Gabrovšek, 1994: 419), toda koncept hibridnih slovarjev je zares začel pohod v 80. letih. Leta 1986 je založba Kernerman Publishing v Izraelu objavila slovar *Oxford Student's Dictionary of Current English*, opremljen s hebrejskimi ustreznici. Sledili so še drugi taki poldvojezični slovarji (*semi-bilingual dictionaries*). Ti sodijo v zbirko *Password*, sestavljeni pa so večinoma na podlagi slovarja *Chambers Concise Usage Dictionary* (1985). Tudi drugi založniki, večinoma za angleščino kot tuji jezik, na primer *Oxford*

University Press, so izdelali poldvojezične slovarje iz enojezičnih slovarjev, ki so jih sami izdali.

Založba *Cobuild* je ubrala drugačno pot. Upošteva najnovejša dognanja iz raziskovanja potreb uporabnikov se je odločila postaviti hibridne slovarje s prevedki definicij oziroma razlag. Rezultat se imenuje premostitveni slovar (*bridge dictionary*). Leta 1995 je bil objavljen prvi tak prevod malega slovarja *Cobuild's Students Dictionary* v brazilsko portugalsko in od takrat so izpeljali več projektov ter sestavili premostitvene slovarje še za druge jezike.

Značilnosti hibridnih slovarjev

Hibridni slovarji temeljijo na enojezičnih slovarjih, ki so jim dodani prevedki v uporabnikovem maternem jeziku. Seveda pa je možno prevajati različne tipe podatkov, ki jih slovar ponuja. Lahko je dodan samo prevedek gesla oziroma različnih pomenov tega gesla, lahko so prevedene definicije ali pa celo primeri rabe. Glede na odločitve, za katere podatke bodo ponujeni prevedki, obstaja več tipov hibridnih slovarjev. V nadaljevanju se bom natančneje posvetila poldvojezičnim in premostitvenim dvojezičnim slovarjem, ker ti že obstajajo tudi za slovenščino.

Poldvojezični slovarji (semi-bilingual dictionaries)

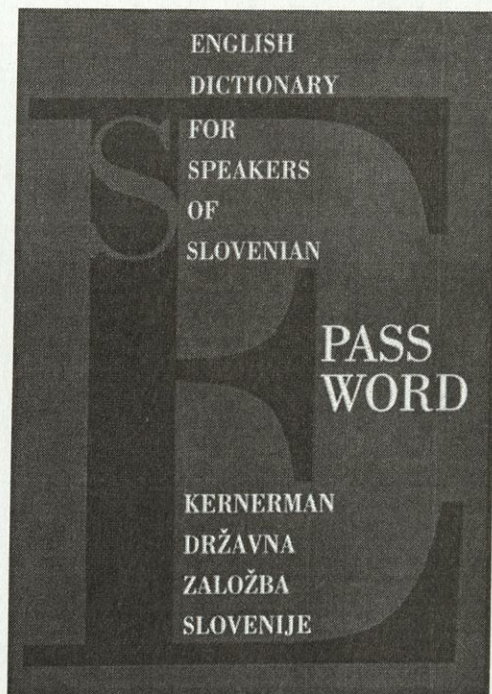
Značilnosti

phone [fəʊn] *noun* a telephone: *We were talking on the phone.* □ **telefon** *verb* to telephone (a person, message or place): *I'll phone you this evening.* □ **telefonirati**

phone up to (try to) speak to (someone) by means of the telephone: *I'll phone (him) up and ask about it.* □ **poklicati po telefonu**

(Madžarevič, 1999: 444)

Dvojezični slovarji navadno razlagajo neznane termine z ustreznico v ciljnem jeziku,

enojezični pa razlagajo besede s sopomenkami ali z definicijami v istem jeziku. Poldvojezični slovarji ponujajo kombinacijo obojega in poleg definicije, razlage ali sopomenke ter primerov v izvornem jeziku ponudijo še prevedek gesla, njegovih različnih pomenov, pa tudi podpomenov v uporabnikov materni jezik. Tako nastane pasivni L2-L2-L1 slovar (na primer slovenski *Password* je angleško-angleško-slovenski poldvojezični slovar za slovenske govorce). Poudarek je na izvornem jeziku, njegov delež v slovarju je veliko obsežnejši od deleža ciljnega jezika, zato je tak slovar bolj enojezičen kot dvojezičen. Prevedki so splošni in približni; to niso prevodne ustreznice, ampak rabijo le kot splošna usmeritev, ki uporabnika vodi k pravemu pomenu besede. Poleg tega mu ponujajo še psihološko oporo v njegovem maternem jeziku.

Prednosti

Poldvojezični slovarji so namenjeni učenec tujih jezikov in želijo nameniti več pros-

tora podatkom, ki jih učenec potrebuje, ter se manj osredotočati na podatke, ki jih že ima. Zato je del v tujem jeziku precej obsežnejši od dela s prevedki v uporabnikovem maternem jeziku, ki ga uporabnik dobro pozna in o njem ne potrebuje dodatnih informacij. Ti slovarji si prizadevajo tuji jezik čim bolj približati uporabniku, slednjega pa spodbuditi, da bi v njem bral in razmišljal. Razlage so namenoma pisane v preprostem jeziku, da bi bile razumljive uporabniku, ko ta doseže raven znanja jezika, pri kateri bi rad prešel z dvojezičnega slovarja na zahtevnejšega dvojezičnega, še vedno pa čuti potrebo po preverjanju razumevanja prebrane razlage z besedo v maternem jeziku.

Prevedki v uporabnikovem maternem jeziku uporabniku povedo, ali je razlago pravilno razumel, in če je ni, mu pokažejo pravo smer. Predvsem pa zadovoljujejo njegovo psihološko potrebo po nečem znanem, na kar lahko naveže novo znanje, in to je njegov materni jezik. Prevedki sicer lahko rabi- jo tudi kot zelo splošne prevodne ustreznice, toda avtorji teh slovarjev opozarjajo, da to ni njihov glavni namen, saj so preširoki in preveč nenatančni za kaj takega; njihov namen je usmerjati bralca proti ustreznemu pomen-skemu področju in ga spodbujati, da čim več uporablja tuji jezik namesto maternega.

Pomanjkljivosti

Kritiki tega tipa hibridnih slovarjev očita- jo poldvojezičnim slovarjem, da se v njih na- daljujejo pomanjkljivosti enojezičnih in dvo- jezičnih slovarjev. Razlage ostanejo tudi v poldvojezičnem slovarju v tujem jeziku, to pa lahko povzroča težave uporabniku z zna- njem jezika na stopnji, na kateri bi že začel uporabljati enojezične slovarje, saj je zanj zahteven ravno preskok na razlage in sopomen- ke v jeziku, ki ga še ne obvlada.

Hkrati ponujajo ti slovarji uporabniku ustreznice v maternem jeziku, ki delno od- pravljajo to pomanjkljivost, vendar so ele- ment na stopnji znanja jezika, za katero bi lahko trdili, da je prenizka za uporabnika, ki je ugotovil, da mu dvojezični slovar ne zado-

stuje več. Težava ustreznice v dvojezičnih in posledično tudi v poldvojezičnih slovarjih pa je tudi v tem, da lahko uporabnika navedejo na zmotno predstavo, da imajo besede enega jezika popolne sopomenke v drugem jeziku oziroma da so neposredno prevedljive z eno- besednim prevedkom.

Z vidika ciljne skupine se pojavlja težava v zvezi s številom gesel v teh slovarjih. Ker želijo ti slovarji biti dostopni učencem tujega jezika, ki še nimajo obširnega besednega za- klada, razlagajo dokaj omejeno število besed. Hkrati so namenjeni predvsem pasivni rabi, torej so to razlagalni slovarji, in tudi v že pre- cej preprostih besedilih so besede, ki so zunaj obsega takega slovarja. Poleg tega so razlage v tujem jeziku, kar pomeni, da naj bi bil upo- rabnik že sposoben razumeti različne, tudi zahtevnejše tujejezične strukture in zveze.

V želji, da bi bili poldvojezični slovarji čim enostavnejši za uporabo, v njih ni nobenih stilskih in področnih oznak. Avtorji trdijo, da bi take oznake le daljšale geselske članke, za- radi česar bi bili manj pregledni in jasni. Ven- dar to ne odtehta dejstva, da so takšne ozna- ke bistvene za natančno razumevanje besede. Tako se podatki, kadar niso popolnoma iz- puščeni, pojavijo znotraj definicij, te pa zato postanejo daljše in bolj zapletene.

damsel ['dæmzəl] *noun* a young girl: a *dam- sel in distress*. □ **gospodična**
(Madžarevič, 1999: 136)

Tu ni nobene oznake, ki bi kazala na to, da gre za staromodno in literarno besedo, pa tudi ustreznica ni tako obarvana. Primer rabe sicer postavi besedo v tipično okolje, a če uporabniku ta zveza ni znana, ni dovolj jasna, da bi mu pomagala dojeti stilno obar- vanost besede.

miss [mis] *noun* 1 a polite title given to an unmarried female, either in writing or in spe- ech: *Miss Wilson; the Misses Wilson; Could you ask Miss Smith to type this letter?; Excuse me, miss. Could you tell me how to get to Princess Road?* □ **gospodična**

2 a girl or young woman: *She's a cheeky little miss!* □ **dekle**

(Madžarevič, 1999: 382–383)

Premostitveni dvojezični slovarji (bridge bilingual dictionaries)

Značilnosti

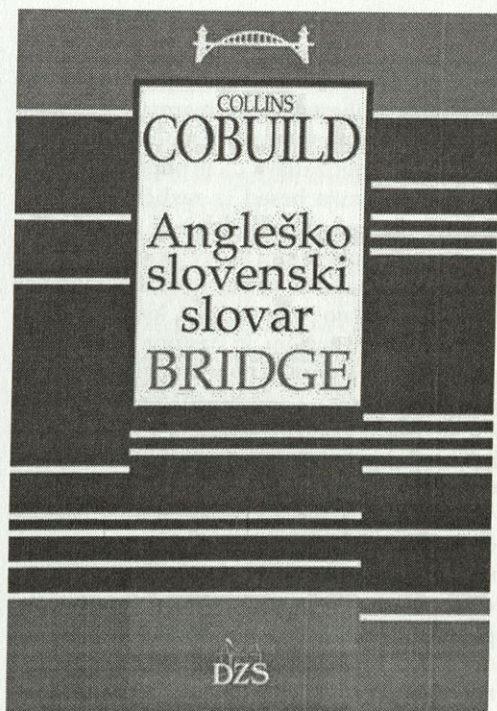
knight /naɪt/, knights, knighting, knighted. 1 COUNT N V srednjem veku je bil a knight moški plemenitega rodu, ki je služil svojemu gospodarju v boju. ♦ vitez; ... *knight in armour*. 2 COUNT N V današnjem času je a knight moški, ki so mu podelili viteški naziv. ♦ vitez 3 COUNT N Pri šahu je a knight figura, oblikovana kot konjska glava. ♦ konj, skakač 4 VB with OBJ To be knighted pomeni, da moškemu podelijo viteški naziv. ♦ poviteziti; *He was knighted by Queen Ann in 1705*.

(Štern, 2000: 415)

Premostitveni slovarji ne ponujajo za tujejezično geslo razlage v tem jeziku, ampak ponudijo uporabniku primerno razlago v njegovem maternem jeziku. Poleg primerov v izvornem jeziku so po potrebi dodani še prevedki teh primerov v ciljni jezik, včasih pa tudi prevedek gesla. Zato so to pasivni L2-L1-L1 slovarji (na primer slovenski *Bridge* je angleško-slovensko-slovenski premostitveni slovar za slovenske govorce). V njih zavzema materni jezik večji del geselskega članka, zaradi česar bi marsikdo lahko rekel, da so bližje dvojezičnim slovarjem kot poldvojezični slovarji, vendar je struktura njihovih geselskih člankov enaka kot v enojezičnih slovarjih. Ker so premostitveni slovarji poldvojezični, niso namenjeni za prevajanje, saj je poudarek vedno na razlagi v uporabnikovem jeziku, ki naj bi predstavila strukturo geselskih člankov.

Prednosti

Zagovorniki tega tipa hibridnih slovarjev zagotavljajo, da so prevedene razlage v več-

jo pomoč učečemu se uporabniku pri premostitvi prehoda med enostavnejšim dvojezičnim in zahtevnejšim enojezičnim slovarjem (od tod tudi ime). Ker premostitveni slovarji navajajo le osnovne prevedke gesel, se odmaknejo od zmotne predstave, da ima vsaka beseda v tujem jeziku prevedek, ki je njena popolna sopomenka. Razlage in definicije v maternem jeziku uporabniku omogočajo, da se seznani s strukturo slovarskih definicij najprej v svojem jeziku. Tako dobi več informacij o pomenu besede kot v tujejezičnem enojezičnem slovarju, pri katerem bi se moral prebijati skozi razlago v jeziku, ki ga še ne obvlada dovolj. Uporabnik dobi tudi boljšo predstavo o naravi in omejenosti medjezikovne sinonimije kot v dvojezičnem slovarju in bolje si lahko z njim pomaga pri prehodu od dvojezičnih slovarjev k enojezičnim, saj je ena izmed glavnih težav pri tem prehodu prav pomanjkanje razumevanja slovarskih razlag in njihove strukture.

Z istim namenom so včasih poleg primerov v tujem jeziku ponujeni tudi prevedki teh

primerov. S tem se poveča razumljivost, saj če je bilo za uporabnika pretežno besedišče razlage v tujem jeziku, velja to prav toliko, če ne še bolj, za besedišče primerov. Premostitveni slovarji s prevajanjem primerov tudi bolj neposredno opozarjajo, da je popolna enobesedna sinonimija besed iz različnih jezikov prej izjema kot pravilo. Geslo je v primerih navedeno v sobesedilu in prevedeno z različnimi besedami, pač ustrezno vsakokratni situaciji. Obstajajo pa še primeri, kjer je celotna konstrukcija z geslom, ki nastopa v primeru, prevedena z enobesedno ustreznico ali pa je geslo prevedeno z več besedami. Drugačno število besed jasno opozarja na problematiko besede kot jezikoslovne enote, ki se obravnava kot slovarsko geslo.

Točno predstavo o pomenu in rabi besede v izvornem jeziku zagotavlja uporaba elektronskih korpusov pri sestavljanju teh slovarjev. Glede na situacije, v katerih se beseda pojavlja v različnih besedilih, so sestavljene definicije in izbrani reprezentativni primeri. Tako so premostitveni slovarji referenčna dela, utemeljena na korpusih in s poudarkom na dejanski rabi.

Pomanjkljivosti

Prvo vprašanje, ki se postavi, zadeva namen prevajanja razlag. Ker so te v uporabnikovem maternem jeziku, ga ne spodbujajo k razmišljanju v tujem jeziku in mu ne pomagajo pri spoznavanju struktur tujega jezika tako kot tujejezične razlage. Tudi prevedene razlage lahko zgrešijo namen, kadar obstaja primerna ustreznica v maternem jeziku, in takrat deluje razlaga moteče. Avtorji premostitvenih slovarjev se tega zavedajo, zato pripravljajo projekt, pri katerem bi se pri visoki stopnji sinonimije pri enopomenskih besedah z nezapleteno strukturo namesto razlage odločali samo za primeren prevedek. Vendar bo treba določiti stroga merila in pogoje, pod katerimi lahko razlago nadomesti ustreznica, saj je sinonimija zelo raztegljiv pojem s številnimi stopnjami na lestvici med popolno sinonimijo in tem, da sinonimije ni, in bi se pri prepogostem odločanju za sopomenke v maternem jeziku izgubi-

le razlika med navadnimi in premostitvenimi dvojezičnimi slovarji, pa tudi prednosti, ki jih imajo ti za uporabnika.

daft /da:ft/, dafter, daftest. **ADJ** **Daft** pomeni zabit in neobčutljiv; pogovorna raba. ♦ **ne** umen, prismojen; *Don't be daft.*

(Štern, 2000: 175)

Včasih se pojavijo tudi težave pri prevajanju primerov. Slovarski primeri so kljub vsemu, že zaradi prostorskih omejitev, značilnih za vse slovarje, in potrebe ter želje po strnjeno navedenih podatkih, iztrgani iz sobesedila. Če so v njih večpomenske besede ali besede, pri katerih gre za kulturne razlike in nimajo niti približnega prevedka v drug, kulturno oddaljeni jezik, jih je skoraj nemogoče prevesti na enakem prostoru, preveč približen prevod pa je lahko za uporabnika zelo zavajajoč.

Tudi tu se, kot pri dvojezičnih slovarjih, poraja vprašanje ustreznosti števila razloženih gesel. Spet gre za slovar, ki naj bi ponudil več podatkov kot dvojezični slovar – zato so v njih navedene tudi razlage besed in ne (le) prevedki. Tako ni najbolj logično, da je večina premostitvenih slovarjev manjšega formata, saj če naj bi premostitveni slovar obsegal več podatkov o posameznih geslih, bi moral tudi razlagati več besed in ne le osnovno besedišče.

Predstavitev in primerjava slovenskih hibridnih slovarjev

Do sedaj sta nastala dva večja hibridna slovarja za govorce slovenščine, v obeh je izvorni jezik angleščina. Prvi je poldvojezični *Password English Dictionary for Speakers of Slovenian* (Madžarevič, 1999), ki je bil prvič objavljen leta 1992, z drugo izdajo leta 1999, drugi pa premostitveni *Angleško-slovenski slovar Bridge* (Štern, 2000) iz leta 2000. Oba sta izšla pri DZS v sodelovanju s tujim založnikom, pri prvem je bil to Kernerman, pri drugem pa Collins Cobuild.

Tema se je l. 2003 pridružil še manjši Splošni šolski multimedijški slovar tj. Kernermanov *Passport English Learners Dictionary* v slovenskem prevodu.

Slovenski *Password* je bil sestavljen kot mnogi drugi slovarji iz Kernermanove serije slovarjev *Password* na podlagi *Chambers Concise Usage Dictionaryja*. V geselskih člankih tega slovarja so dodani kratki prevedki gesel in njihovih podpomenov v slovenščino, povzeti po francoskem *Passwordu*. V njem je 24.000 slovarskih gesel in prek 30.000 primerov rabe. Enako število primerov, a prek 40.000 slovenskih razlag za 18.000 besed¹ osnovnega angleškega besedišča skupaj s slovenskimi ustreznici je v slovenskem *Bridgeu*, sestavljenem na podlagi podatkovne baze COBUILD.

Password je angleško-angleško-slovenski slovar in je namenjen slovenskim govorcem, natančneje pa slovar ciljne skupine ne določa. Izrecno tudi njegov namen ni določen, a iz zapisanega je razvidno, da je namenjen za pasivno rabo, tj. za dekodiranje oziroma prevajanje angleških izrazov v slovenščino. Ker si ne prizadeva, da bi imel tudi aktivno funkcijo, ni potrebe po številnih lingvističnih in drugih podatkih, ki so koristni predvsem za enkodiranje oziroma prevajanje v tuji jezik. Zaradi tega mikrostruktura geselskih člankov ni obremenjena z njimi in je tako tudi jasnejša in preprostejša za uporabnika.

Slovenski *Bridge*, angleško-slovensko-slovenski slovar za slovenske govorce, je prav tako namenjen za dekodiranje, poleg tega pa v uvodu natančneje določi svojo ciljno skupino: učence višjih razredov osnovne šole, dijake srednjih šol in odrasle, ki se začnajo učiti angleščino ali pa želijo izboljšati svoje znanje angleščine. To še vedno ni zelo specifična skupina ljudi, kar je razumljivo, saj je slovenski trg premajhen, da bi se izplačalo sestavljati slovarje za manjše skupine.

Na začetku *Passworda* je predgovor Lionela Kernermana, založnika, ki je vpeljal koncept poldvojezičnih slovarjev. V angleščini razloži, kakšne prednosti imajo poldvojezični slovarji z združitvijo tistega, kar je najboljšo v enojezičnih in dvojezičnih slovarjih. Predgovoru sledi kratek opis leksikografskega kon-

cepta poldvojezičnih slovarjev v slovenščini, ki ga je napisal Vladimir Pogačnik. Podobno je tudi na začetku *Bridgea* predgovor (a v slovenščini), ki pojasni novost koncepta premostitvenih slovarjev. Opiše še strukturo geselskih člankov v *Bridgeu* in natančneje določi ciljno skupino slovarja.

Pred glavnim slovarskim delom vsebuje *Bridge* še poglavje z navodili za rabo slovarja, česar pri *Passwordu* ni. V tem poglavju so smernice za iskanje besed in opombe o oblikah in črkovanju, izgovarjavi, slovnicu, primerih ter stilno zaznamovanih besedah in besedah, značilnih za posamezna predmetna področja. Naslednja dva odseka sta prav tako namenjena pojasnjevanju rabe slovarja; to so pojasnila okrajšav slovničnih oznak in seznam fonetičnih simbolov ter znakov, ki se pojavijo v slovarju.

Da bi uporabniku še bolj približali fonetično transkripcijo, so fonetični simboli natisnjeni tudi na dnu vsake strani osrednjega slovarskega dela, poleg njih pa reprezentativne besede z glasovi, za katere se ti simboli uporabljajo. Seznam fonetičnih simbolov je najti tudi v *Passwordu*, a brez razlage slovničnih oznak, saj zaradi večje jasnosti v slovarju ni okrajšav, za razlago slovnic pa se lahko uporabnik obrne na očrt angleške slovnic na koncu knjige.

Osrednji del *Passworda* sestavljata angleško-angleško-slovenski slovar, kjer je zaradi večje preglednosti geselskih člankov in enostavnejše rabe vsak pomen v svoji vrsti. Na koncu je dodan še slovensko-angleški indeks, sestavljen kot obratni slovar prvega dela. Ta abecedni seznam slovenskih ustreznice je dvojezična referenca v drugi smeri kot glavni del slovarja in lahko rabi za zelo osnoven aktivni slovar, vendar pa ni zanesljiv, ker navaja gesla, pri katerih so ustreznice navedene brez diskriminacije pomenov med angleškimi izrazi.

Bridge vsebuje angleško-slovensko-slovenski slovar, a brez indeksa na koncu.

¹ V slovarju samem ni podatka o številu gesel. Ta številka je moja domneva na podlagi števila gesel na 5 odstotkih strani slovarja (op. a.).

Bridge: **enemy** /enəmi¹/, enemies. **1** COUNT N Človeka, ki nam namerava storiti kaj slabege, imenujemo **an enemy**. ♦ sovražnik; ... *an enemy of society*. **2** COLL N **The enemy** je vojska ali država, s katero se bojujemo. ♦ sovražnik; ... *the enemy had been forced back*. ... *enemy aircraft*.

(Štern, 2000: 237)

Password: **enemy** ['enəmi] – plural '**enemies**' – noun **1** a person who hates or wishes to harm one: *She is so good and kind that she has no enemies*. □ **sovražnik** **2** (also noun plural) troops, forces, a nation etc opposed to oneself in war etc: *He's one of the enemy; The enemy was/were encamped on the hillside; (also adjective) enemy forces*. □ **nasprotnik**

(Madžarevič, 1999: 186)

Definicije v *Bridgeu* so v slovenščini, zato razumevanje slovenskemu govorniku ne povzroča težav. V *Passwordu* pa so definicije v angleščini, zato so kljub enostavnemu besedišču zahtevnejše za nekoga, ki je bil pred tem vajen le prevedkov dvojezičnih slovarjev. *Password* si za večjo enostavnost in preglednost ne prizadeva le s poenostavljenim jezikom definicij, ampak še s tem, da navaja popolne, neskrajšane oblike vseh slovnčnih podatkov. Tako se uporabniku ni treba učiti okrajšav ali pa vedno znova pogledovati na seznam okrajšav in se lahko osredotoči na definicije. Se pa zaradi izpisanih slovnčnih oznak geselski članek podaljša, pa tudi meje med različnimi deli geselskega članka so manj očitne. Poleg tega v večini dvojezičnih slovarjev, ki naj bi jih uporabnik že poznal, najdemo okrajšane slovnčne oznake in jih torej že pozna, zato ni nujno, da bi ga okrajšave v zahtevnejšem slovarju motile.

Password in *Bridge* se razlikujeta še v organizaciji mikrostrukture. *Password* vključuje izpeljanke v gnezda osnovne oblike, da bi pokazal na povezave med besedami in tako pripomogel k lažjemu in bolj strukturiranemu učenju besed.

Password: **enormous** ['nɔ:məs] adjective very large: *The new building is enormous; We had an enormous lunch*. □ **ogromen, obilen**

e'normousness noun. □ **ogromnost**
e'normity noun **1** great wickedness. □ **strahota**

2 hugeness. □ **ogromnost**
(Madžarevič, 1999: 187)

Makrostruktura *Bridgea* dosledno upošteva abecedni red. Avtorjem se je zdelo pomembnejše, da uporabnik besedo zlahka locira v slovarju, saj se ob prekinitvi abecednega reda lahko zgodi, da – če ni primerne kazalke na ustrezno gnezdo – ni mogoče najti iskane besede in so tako podatki, čeprav so v slovarju sicer na voljo, za uporabnika izgubljeni.

Password se konča z že prej omenjenim očitom slovnice, kar je v skladu s tem, da je slovar namenjen za pasivno rabo, saj pomaga pri razumevanju in učenju besedišča ter strukture angleškega jezika. Poleg tega *Password* še dodatno opozarja na slovnčne in pragmatične posebnosti že znotraj slovarskega dela samega. Na koncu posameznih geselskih člankov so okvirčki s specifičnimi informacijami, ki se nanašajo na ta članek. Tako dobi uporabnik koristne pripombe o črkovanju, pomenu ali rabi besed na mestu, kjer jih potrebuje, ne da bi mu bilo treba vedno znova gledati v slovnico na koncu knjige.

Password: **Little** means 'not much': *You have little reason to boast*.

a little means 'some', 'a small quantity': *There's a little milk left*.

(Madžarevič, 1999: 352)

Na koncu *Bridgea* je slikovna priloga s koncepti z nekaterih pogostih življenjskih področij z angleškimi poimenovanji.

Sklep

Z boljšim razumevanjem značilnosti enojezičnih in dvojezičnih slovarjev in z naraščajočim zavedanjem o pomembnosti uporabniškega vidika so si slovaropisci prizadevali najti način za združitev obeh tipov slovarjev in pripravo slovarjev, ki bi imeli prednosti obojih. Hibridni slovarji so plod tega razisko-

vanja. Danes obstaja vrsta hibridnih slovarjev, ki se razlikujejo po konceptu in ciljnih skupinah uporabnikov. Še vedno gre za dokaj nov tip slovarjev, zato se še spreminjajo in oblikujejo. Z analizo del, ki so na voljo, in z upoštevanjem vedno novih odkritij v slovaropisju se bodo le še izboljševali z vsako novo izdajo in si zagotovili prostor pri uporabnikih.

Na slovenskem trgu je *Password English Dictionary for Speakers of Slovenian* (1992) prisoten nekaj dlje kot *Angleško-slovenski slovar Bridge* (2000), a za zdaj je še vedno prezgodaj, da bi lahko presodili, kateri od njiju je uporabnejši in bo konec koncev uspešnejši v boju za kupce. Oba sta pedagoška slovarja, namenjena učenju jezika; oba ponujata pomoč ob prehodu z enostavnejših dvojezičnih slovarjev na zahtevnejše, a natančnejše enojezične slovarje. Verjamem pa, da sta njuna koncepta dovolj različna, da si lahko vsak najde svoj prostor na trgu in svojo ciljno skupino.

Literatura

Arnejšek, M. 2003. *Monolingual, bilingual and hybrid dictionaries: diplomatska naloga*. Ljubljana

Baker, M., Kaplan, R. B. 1994. »Translated! A new breed of bilingual dictionaries«. V *Babel, International Journal of Translation*, Volume 40, no. 1, pp. 1–11

Gabrovšek, D. 1994. »Problemi dvojezičnega slovarstva: Angleško-slovenski slovar Password«. V *Vestnik*, letnik 28, številka 1-2, pp. 415–430. Ljubljana: Društvo za tuje jezike in književnosti Republike Slovenije

Jurgec, P. 2001. »Collins Cobuild v slovenščini: praktična in teoretična spodbuda slovenskemu slovaropisju«. *Slavistična revija. Časopis za jezikoslovje in literarne vede*. Letnik 49, januar-februar 2001, pp. 351–358. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije

Kernerman, I. 1994. »From Kernerman to Password«. V *Newsletter*. Kernerman Dictionary News, Number 1, July 1994. Doseg-

ljivo na: <http://kdictionaries.com/newsletter/kdn1-4.html>

Kernerman, I. 1995. »Forward«. V *Newsletter*. Kernerman Dictionary News, Number 2, January 1995. Dosegljivo na: <http://kdictionaries.com/newsletter/kdn2-1.html>

Kernerman, L. 1994. »The Advent of the Semi-bilingual Dictionary«. V *Newsletter*. Kernerman Dictionary News, Number 1, July 1994. Dosegljivo na: <http://www.kdictionaries.com/newsletter/kdn1-1.html>

Laufer, B. 1995. »A Case for a Semi-Bilingual Dictionary for Productive Purposes«. V *Newsletter*. Kernerman Dictionary News, Number 3, July 1995. Dosegljivo na: <http://www.kdictionaries.com/newsletter/kdn3-2.html>

Lawson, A. 1998. *The Bridge Dictionary Multilingual Database*. Dosegljivo na: <http://solaris3.ids-mannheim.de/workshop/lawson.html>

Madžarevič, B., ur. 1999. *Password English Dictionary for Speakers of Slovenian*. Ljubljana: Kernerman Semi-bilingual dictionaries-DZS

Nakamoto, K. 1995. »Monolingual or Bilingual, that is not the Question: the 'Bilingualised' Dictionary«. V *Newsletter*. Kernerman Dictionary News, Number 2, January 1995. Dosegljivo na: <http://kdictionaries.com/newsletter/kdn2-2.html>

Nežmah, B. 2001. »Angleško-slovenski slovar Bridge«. V *Mladina* 10/2001. Dosegljivo na: <http://www.mladina.si/tednik/200110/clanek/knjige-04>

Reif, J. A. 1995. »Answers to Open Questions«. V *Newsletter*. Kernerman Dictionary News, Number 2, January 1995. Dosegljivo na: <http://kdictionaries.com/newsletter/kdn2-3.html>

Štern, P., ur. 2000. *Angleško-slovenski slovar Bridge*. Ljubljana: Collins Cobuild-DZS

The semi-bilingual English learner's dictionary. Dosegljivo na: <http://www.kdictionaries.com/concept.html>

Nada Porenta

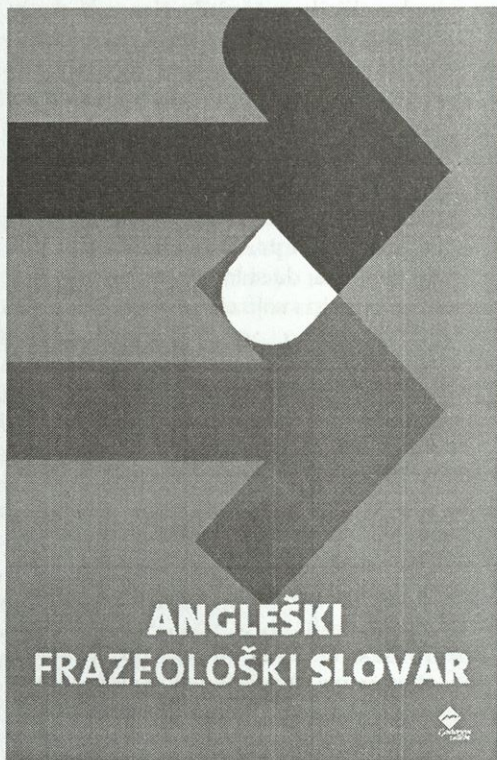
Dva nova slovarska priročnika

Two New Dictionaries

Delo znanstvenih in tehniških prevajalcev je zahtevno in zanimivo hkrati, zaznamovano z individualnostjo in inovativnostjo, pogosto pa tudi »samotno« in temu primerno pretkano z jasno in transparentno odgovornostjo. Živahnost in dinamičnost razvoja nas vedno znova postavljata pred izzive in nove preizkušnje, pri čemer so vselej dobrodošli kompetentni in preverjeni, zaupanja vredni pomočniki. Najdemo jih v razgledanih, domiselnih, inventivnih, inovativnih in ustvarjalnih strokovnjakih, v knjigah, revijah in drugih publikacijah, pa tudi v virtualnih sferah (www, splet ipd.).

Zakladnico jezikovnega in kulturnega znanja in izkušenj sta v teh dneh obogatila dva nova priročnika Cankarjeve založbe, ki po mojem soditu na polico slehernega prevajalca, jezikoslovca in strokovnjaka – vsakogar, ki ima (si želi oziroma hoče imeti) opravka z angleškim in nemškim jezikom in si prizadeva, da bi ju spraval v uporaben in koristen koncept in v ustrezno povezavo s slovenskim jezikom.

Prvi iz najnovejše dvojice jezikovnih priročnikov, *Angleški frazeološki slovar*, prihaja izpod peresa priznane slovenske strokovnjakinje in avtorice Sonje Berce. Zasnovala in izoblikovala ga je kot priročnik, do uporabnika prijazen dvojezični slovar, ki naj bi bil po njenih besedah praktično uporaben in smiselno dopolnilo (in ne nadomestilo) slovarskega bogastva, ki ga že imamo za angleško jezikovno področje. Sem sodijo angleško-slovenski slovarji, pa tudi drugi jezikovni priročniki za angleščino. Avtorica se je odločila, da bo v najnovejšem delu zbrala in sistematično predstavila najpogostejše angleške fraze ter jih opremila z uveljavljenimi slovenskimi ustreznici. Prednost Angleškega frazeološkega slovarja je v tem, da v

eni sami knjigi prijetnega formata ponuja vrsto angleških fraz, uporabljenih v vsakdanjem življenju, in prinaša besedne zveze, ki bi jih sicer zaman iskali v klasičnem slovarju manjšega obsega oziroma bi jih iz kakršnega koli drugega razloga težko našli v navadnih, tradicionalnih slovarjih velikega formata – iskanje je zamudnejše, zahtevnejše, fizično napornejše (velike in težke, pa tudi drage knjige, drobn tisk ipd.). Angleške fraze so v tem slovarju razvrščene po abecedi, pod zbirnimi gesli, ki so tiskana z

velikimi črkami in razvrščena po treh osnovnih merilih: ključna beseda fraze, začetna beseda fraze in beseda, skupna obema jezikoma, zato posamezno frazo v slovarju najdemo na več različnih mestih in si tako olajšamo ter pospešimo iskanje. Prihranek truda in časa pa nam danes veliko pomeni. Na koncu slovarja je abecedni seznam vseh zbirnih gesel iz frazeološkega slovarja. Najnovejši slovar angleških fraz upošteva britansko in ameriško angleščino, vsebinsko pa posega na različna strokovna področja – od ekonomije, filma, fotografije, gledališča, informatike, medicine in prava do navigacije, publicistike, radia in televizije, športa in vojske. Poleg besedja iz knjižne rabe vključuje tudi pogovorne, žargonske in vulgarne izraze. Skratka vse, kar sodobni prevajalec potrebuje pri svojem delu.

Druga novost na jezikovnem področju, ki je odslej na voljo na našem trgu, je trojezični, *Nemško-slovensko-angleški slovar idiomov, ki vsebujejo imena delov glave*. Avtorsko delo lingvistke Barbare Voršič Lampič, ki je vanj vtakala znanje, ki si ga je začela pridobivati med študijem germanistike in ga nato najprej formalizirala v svojih diplomskih delih, nato pa še poglobila in razširila ter bralcem ponudila v obliki slovarskega priročnika. Zanimiva in dobrodošla strokovna publikacija, ki ne bo koristila le vsem, ki se ukvarjajo z medicino, biologijo, fiziologijo, stomatologijo in drugimi vedami o človeškem telesu oziroma človeku, marveč tudi drugim. V uvodu nas avtorica prijazno nagovori in povabi, naj ob pomoči njene slovarskega priročnika skušamo v svoj jezik vnesti več razgibanosti, plastičnosti in izvirnosti. Namesto suhoparnih besednih zvez in ustaljenih rekel si lahko privoščimo domiselno poigravanje z idiomi, s katerimi lahko misli in dejanja izrazimo na zanimivejši, privlačnejši in individualno zaznamovan način. To pomeni, da govorimo in pišemo slikoviteje in bolj razgibano. Tudi ko prevajamo – pred kratkim mi je naročnik, s katerim sodelujem že več let, dejal, da je najbolj vesel prevodov, iz katerih zaveje nov duh, takih, ki jih zna prevajalec oboga-

titi s svojo osebno noto, ne da bi pri tem okrnili ali spremenil vsebino. Odslej si pri takšnih prevajalskih »ekskurzih« lahko pomagamo z novim Nemško-slovensko-angleškim slovarjem idiomov, ki je primeren za prevod v tuj jezik in/ali iz njega. Hkrati pa lahko z njim poglobimo in razširimo tudi svoje poznavanje izrazov za dele človeškega telesa (zlasti glave) in obogatimo poznavanje ne le nemških in angleških, marveč tudi slovenskih idiomov. Opisano delo, ki je zanimiva in uporabna novost v fraznem slovaropisju oziroma frazeografiji, pa je uporabno tudi kot dragocen pripomoček pri učenju in poučevanju tujega jezika. Zadnje je še dodaten argument za to, da ga jezikoslovci, znanstveni in tehniški prevajalci ter drugi uporabniki uvrstijo na svojo knjižno polico z oznako »slovarji, priročniki, leksikoni in enciklopedije«.

Navodila za avtorje prispevkov

V *Mostovih*, strokovnem glasilu Društva znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije, objavljamo članke, glosarje, predstavitve, informacije in druge prispevke o prevajanju ter recenzije strokovne literature, koristne pri prevajanju.

Preden se odločite za pisanje članka, se posvetujte s člani uredniškega odbora o ustreznosti vsebine in prispevka.

Splošni napotki

Besedilo napišite v urejevalniku Word for Windows, pri čemer uporabljajte pisavo Times New Roman (kodna tabela CE Windows-1250) v velikosti 12. Ne spreminjajte velikosti pisave, kadar ni potrebno. Besedilo naj bo levo poravnano ter brez oblikovanja za grafično postavitev in prelom.

Strokovni članki naj ne bodo daljši od 20 strani (30.000 znakov brez presledkov), drugi prispevki (poročila, recenzije ipd.) pa naj ne presegajo 10 strani (15.000 znakov brez presledkov).

Naslove avtorskih prispevkov zapišite v slovenskem in ustreznem tujem jeziku.

Strokovni članki morajo na začetku imeti povzetek (do 500 znakov brez presledkov), in sicer v slovensščini ter v ustreznem tujem jeziku.

Skupaj s člankom oddajte tudi kratko lastno predstavitev (od 200 do 300 znakov brez presledkov) za rubriko O avtorjih. Na koncu predstavitve pripišite svoj e-naslov oziroma opozorite, če svojega e-naslova ne želite objaviti.

Prispevke honoriramo po objavi. V *Mostovih* objavljeni članki ne smejo biti ponovno objavljeni v drugih publikacijah brez dovoljenja uredništva.

Zaradi sklenitve avtorskih pogodb sporočite glavni urednici še naslednje osebne podatke: uradno ime in stalni naslov, EMŠO, številko osebnega računa in davčno številko. Pripišite, ali ste davčni zavezanec oziroma zavezanica, pod katero izpostavlo DURS spadate, ali ste zaposleni/samozaposleni ali imate morda kak drug status.

Stroške tipkanja, skeniranja in urejanja člankov, ki jih avtorji ne oddajo v elektronski obliki, odbijemo od avtorskega honorarja. Rokopisov ne vračamo.

Avtorske prispevke lektoriramo in redigiramo. Avtorji so pred natisom dolžni opraviti avtorsko korekturo.

Prispevke pošljite na e-naslov člana uredniškega odbora, s katerim ste v dogovoru, ali na objavljeni e-naslov glavne urednice: mojca-m.hocevar@guest.arnes.si.

V glavi sporočila pri Predmet/Subject vpišite MOSTOVI. Kadar so v besedilu posebna znamenja, pošljite prispevek v dogovorjenem roku tudi na natis, in sicer na naslov:

MOSTOVI DZTPS

Petkovškovo nabrežje 57

SI-1000 Ljubljana

Na zgornjem naslovu *Mostov* in e-naslovu glavne urednice zbiramo tudi mnenja o prispevkih, objavljenih v prejšnjih številkah, ter predloge za članke v prihodnjih številkah.

Napotki za zapis besedila

Poudarjeni deli besedila (strokovni izrazi, latinski citati ipd.) naj bodo zapisani v ležeči pisavi.

Opombe vnašajte z ukazom Vstavi Sklic Sprotnih opomb ...

Naslovi knjig in revij naj bodo tako v besedilu članka kot tudi v opombah in bibliografiji navedeni v ležeči pisavi. Naslovi člankov iz revij in zbornikov naj bodo zapisani navadno (pokončno) v narekovajih.

V besedilu sproti omenjene vire citirajte v oklepajih, v katerih zapišite avtorjevo ime in letnico izida navedenega vira ter za vejico tudi ustrezno stran, npr.:

... (Duff 2000, str. 39) ...

V seznamih navedenk (virov in literature) na koncu člankov navedite samostojne knjižne izdaje in članke po naslednjih vzorcih:

Duff, A. McConnell. 2000. *Into English: Writing and Translating into English as a Second Language – A Practical Guide to Recurrent Difficulties*. Ljubljana: DZS.

Gabrovšek, D. 1996. »Contrastive Lexicology and the Wretched L1 : L2 Translator.« V *Prispevki k tehniki prevajanja iz slovensčine v angleščino*, ur. S. Kliner, 14–38. Radovljica: Didakta.

[SSKJ] Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ur. 1970–1991 [1994]. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 5 zv. Enozv. izd., 1994. Disketna različica, 1997. CD-ROM, 1998. Ljubljana: DZS.

Komac, D., avt.; Hočevár, M. M., ur. 2001. *Splošni angleško-slovenski in slovensko-angleški moderni slovar / English-Slovenian and Slovenian-English Modern Dictionary*. Zbirka Moderni slovarji. Ljubljana: Cankarjeva založba.

M.M.H.

DZTPS

The Association of Scientific and Technical Translators of Slovenia (DZTPS) is a Slovenian professional union of more than 600 translators of scientific and technical texts. The DZTPS members are registered by languages they translate into or from, and by the field of expertise. They work either as freelancers or are employed by different companies, institutions or translation agencies.

The DZTPS Association publishes its journal called *Mostovi* (*The Bridges*) and the *Bilten* informative bulletin. It also contributes towards the education of its members by organizing various translation-related seminars and lectures. The DZTPS Association has its forum on the internet: DZTPS-info@yahoogroups.com.

The DZTPS Association refers requests for translations to registered members and performs the invoicing service.

One of the aims of the DZTPS Association is to establish and maintain links with similar organizations and translation institutions at the national and international levels. It is also a member of the International Federation of Translators (FIT).

Izdajatelj glasila

**Društvo znanstvenih in tehniških prevajalcev Slovenije
DZTPS**

**Petkovškovo nabrežje 57
SI-1000 Ljubljana
SLOVENIJA**

Uradne ure: od 8.00 do 14.00

Tajništvo

☎ +386 (0)1 2317 862

Računovodstvo

☎ +386 (0)1 4339 243

Transakcijski račun: 02014-0019718997

Faks: +386 (0)1 2320 131

<http://www.dztps.si>

E-naslov: info@dztps.si

Društveni forum: DZTPS-info@yahoogroups.com

wap: <http://tagtag.com/dztps>

ISSN 0352-7808

9 770352 780004

UDK 651.926 (O5): 5/6

CENA: 1.600 SIT